ନୀଡ଼ାଶ୍ରୟୀ

କୁମାର ଶତପଥୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନୀଳାଞ୍ଚଳୀ

ବସନ୍ତ ଶତପଥୀ

ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ
ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶକ ଓ ବିକ୍ରେତା
ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ-୨

Digitized by srujanika@gmail.com

ନୀଡ଼ାଶ୍ରୟୀ : ଲେଖକ : ବସନ୍ତ ଶତପଥୀ, ପ୍ରକାଶକ : ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୭୫୩୦୦୨, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୮୩, ମୁଦ୍ରଣ : ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ପ୍ରେସ, ଚାନ୍ଦିନୀଚୌକ, କଟକ-୨

NIDASHRAYE : (Short stories) Author : Basant Satpathy, Publisher : Sahadev Pradhan, Friends' Publishers, Binodbehari, Cuttack-753002, Orissa (India), First Edition 1983, Printer : Prajatantra Press, Chandinichouk, Cuttack-2, Price Rs. 20.

Digitized by srujanika@gmail.com

—ହସ—

ଇଉଜେନ ଇଭତୁଶେଙ୍କୋ

ରାଜାମାନେ,

ମହାରାଜା, ବାଦସାହା, ସମ୍ରାଟ ସକଳ
ଦୁନିଆଁର ଆଜ ଯେତେ ରାଜ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ
ହୁକୁମ ଚଳାଇଛନ୍ତି ସୈନ୍ୟସାମନ୍ତରେ

(କିନ୍ତୁ) ଜାହିର କରି ନାହାନ୍ତି ହୁକୁମ
ହସର ଉପରେ ।

ଇସପ୍—ଗ୍ରୀର ଯାଯାବର ବୁଲା ଫକୀର ଗୋଟାଏ
ଆସିଥିଲା ବୁଲି ଦିନେ ଭାସ୍ୱର ପ୍ରାସାଦେ,
ଅହୋରାତ୍ର ମଜ୍ଜି ଥାନ୍ତି ଯହିଁ
ବିଳାସ ସମ୍ଭୋଗେ ନାମଜାଦାଗଣ
ଭାବିଲା—ଏ ଗୁଡ଼ାକ ହୀନ କୁଷ୍ଟଠାରୁ ।
ପ୍ରାସାଦ ପ୍ରକୋଷ୍ଠେ
ଭଣ୍ଡେ ଯହିଁ ରଖିଯା'ନ୍ତି ନିଜ ପଦ ଚିହ୍ନ
ସେଇଠି ପହଞ୍ଚି ଦିନେ ହଦ୍‌ଜା ନାସେରଦ୍ଦିନ
ଥଟ୍ଟା ତାମସାରେ,
ନୀଚମନା, ହୀନମନା ମଣିଷଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ
ଉଲଟପାଲଟ କଲା—
ପଶାପାଲି ପୁତପଂକ୍ତି ପରେ ।!

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେମାନେ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କଲେ
ହସକୁ ହାତ କରିନେବେ
କିନ୍ତୁ କଏ କେବେ କ'ଣ ତାକୁ
କିଣି ନେଇପାରେ ?

ସେମାନେ ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କଲେ
ହସକୁ ହାଣି ଦେବେ ବୋଲି;
ହସ କିନ୍ତୁ ଲୁଚି ଚାଲିଗଲା ଦେହରେ
ନାକଟାକୁ ବୁଢ଼ାଙ୍ଗୁଳି କରି
ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଲା ଦେଖାଇ !
ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହସ ସଙ୍ଗେ କରିବାର ରଣ ।
ବାରମ୍ବାର ହତ୍ୟାକଲେ ହସକୁ ସେମାନେ;
କଟାମୁଣ୍ଡ କିନ୍ତୁ ତା'ର
ବର୍ଛର ମୁନରେ ମଧ୍ୟ ଦୋହଲିଲା ଏପଟ ସେପଟ
ବହୁରୂପୀ ଭେକ୍ଷ ନାଦ ଶୁଣିଛୁ ଯିମିତି
ପୁନର୍ବାର ତ କଣ୍ଠେ ଫାର ଭାଷିଲା ବଚନ
"ମୁଁ ବଞ୍ଚିଛି, ମୁଁ ଫେରିଛି, ଏଇ ଯେ ମୁଁ"
ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆରମ୍ଭିଲା ତାଳେ ତାଳେ ନୃତ୍ୟ ।

ପୁଣି କେବେ
ଜୀର୍ଣ୍ଣ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟର ବେଶେ
ଲମ୍ବା କୋଟ୍‌ଟାଏ ପିନ୍ଧି, ଦେହକୁ ଆବୋରି
ଆନତ ବଦନେ, ଅନୁତାପେ ସଢ଼ିଗଲା ପରି
ରାଜମାନ୍ତ—ଅପରାଧୀ ଅବା
ସେ
ଧୀରେ ଧୀରେ ଚଳେ
ବନ୍ଦୀ ରୂପେ ବଧ ଭୂମି ପରେ ।
ଆତ୍ମ ସମର୍ପଣର ଛଳନା ସେ
ଜୀବନର ପର ଜୀବନରେ
ଯିମିତି ଅମାପ ପ୍ରତ୍ୟୟ ତା'ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜନ୍ମ ଅଗ୍ନନକେ
କୋଠ୍‌ରି ଭିତରୁ, ଖୋଳପା ଭିତରୁ
ଖସିଯାଇ ଦଅଇ ଚମ୍ପଟ୍
ତର୍ଜମା ହଲଇ ।

ତା'ପରେ ସେମାନେ
ହସକୁ ଠେଲ ପେଲ ପୁରାଇଲେ ବନ୍ଦୀଶାଳା ମଧ୍ୟେ

(ଜନ୍ମ) ଭଲ ଫଳ ଫଳାନ୍ତି ସେଥିରୁ ।
ସିଧାସିଧି ଲୁହା ବାଡ଼ ଦେଇ,
ପଥରର କାନ୍ଥ ଭେଦ କରି,
ହସଂ ପଳାଇଲା ଖସି ଏକା ଗୁହା ଧରି ।

ଖଣ୍ଡି କାଣ ମାରି, ସାଧାରଣ ସୈନିକ ସଦୃଶ
ଝୁଲଗଲା ଦାଣ୍ଡେ ଦାଣ୍ଡେ ଗୀତଟିଏ ଗାଇ.
ହାତରେ ରାଇଫଲ୍ ଧରି ଶୀତଳ ପ୍ରାସାଦେ ।

ଭ୍ରୂଭେଦରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ସେ;
ସେଥିରେ ଅନନ୍ତ କଷ୍ଟ ହୁଏନାହିଁ ତା'ର,
ବେଳେବେଳେ ହସ ହସି
ନିଜକୁ ସେ ନିଜେ ନାଜେ ହସେ
ସେ ଯେ ଚିର ଓ ଶାଶ୍ୱତ
ଚିରନ୍ତନ ।

ଦ୍ରୁତ ଓ ଚଞ୍ଚଳ
ଭେଦିଯାଏ ସବୁଥିରେ
ସବୁରି ଭିତରେ ।

ତେଣୁ ଗାଅ ତା'ର ଜୟ ଜୟକାର;
ସେ ଯେ—ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ବୀର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ନଅଙ୍କ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ଦାଉରୁ ବର୍ତ୍ତିଥିବା
ଏବଂ
ଜୀବନ ବ୍ୟାପୀ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଭିତରେ ସ୍ୱମାପ୍ତଣ
ମହାଭାରତ ଆଦ୍ଧ ଗ୍ରନ୍ଥ ତାଳପତ୍ରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ
କରିଥିବା ହାସ୍ୟ ରସର ଉତ୍ସ ।

ସୁଭଦ୍ରାହରଣ ସୁଆଙ୍ଗର ଲେଖକ ତଥା ଅଭିନେତା
ଜେଜେ ବାପା
ହରିହର ଶତପଥୀଙ୍କ
ସ୍ୱର୍ଗତ ଆତ୍ମା
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୂଚୀ

ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
ସଂସ୍କୃତି ଓ ଉତ୍ସବ	୧
କୁତ୍ତୀ	୧୨
ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ	୨୭
ମାଡ଼ାଶ୍ରୟୀ	୪୦
ନଙ୍ଗୁଳ	୫୪
ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ବା ଅବଗୁଣ୍ଠନବଣ୍ଠ	୭୯
ବାଉଁଶ ଗଳ	୯୫
ସଲାମ୍ ବାବୁ !	୧୧୧
ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟ	୧୨୪
ସେଇ ଝିଅଟି	୧୫୫
ସେଲ୍ ନମ୍ବର	୧୭୮
ଖଡ଼ର	୧୮୫

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଂସ୍କୃତି ଓ ଉତ୍ସବ

'ଅତିଥି ଆସିଛ, ଦୁଆରେ'—ଆବାହନୀ ସଙ୍ଗୀତର ତାଳେ ତାଳେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାମୟୀ ସୁଦୂର ପଲ୍ଲୀ ସନ୍ଧ୍ୟାଟି ମୁଖରିତ ହୋଇ ଉଠୁଛି ।

ସଙ୍ଗୀତଟି ପରିବେଷଣ କଲେ ଦୁଇଜଣ ସୁନ୍ଦରୀ ଗ୍ରାମସେବିକା; ତେଣୁ ସଙ୍ଗୀତର ଭାବ ଓ ଇଙ୍ଗିତ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ଝଙ୍କାର ଓ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ଅଧିକ ଜୀବନ୍ତ ଓ ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ ହେଲା ।

ମୋଟାମୋଟି କହିଲେ କଲେଜ ଉତ୍ସବ ପେଟାର୍ଣ୍ଣରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଯାଉଥିବା ବ୍ଲକର ଉତ୍ସବଟି ପ୍ଲାନ ଅନୁଯାୟୀ ଚାଲିଛି ।

ପ୍ରଧାନ ଅତିଥିଙ୍କ ପଦ ପଲ୍ଲୀର ମାଟି ସ୍ପର୍ଶ କରୁଁ ନ କରୁଣୁଁ ଲାଉଡ୍ ସ୍ପିକରରେ ବାଜି ଉଠିଥିଲା 'ପ୍ୟାର୍ କିୟା ତୋ ଡର୍‌ନା କ୍ୟା ।' ମଞ୍ଚସଜ୍ଜା, ଆଲୋକ ସଜ୍ଜା କାହିଁରେ କିଛି ତ୍ରୁଟି ନାହିଁ । ବାତାବରଣ, ପରିବେଶ ଏକଦମ୍ ଖାଣ୍ଟି ସାଂସ୍କୃତିକ । ସ୍କୁଲ ପିଲା, ଗୋରୁଜଗା ଟୋକା, ଡାକ୍ତରଖାନା ରୋଗୀ, ପାଖଆଖ ଗାଁର ବୁଧବା ପିଲାଝିଅ ମିଶି ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଶ ହେଲେଣି । ଭଦ୍ରଲୋକ, ହାଟୁଆ ବାଟୁଆ ତ ପୁଣି ଅଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଜନସମାଗମ ଆଶଙ୍କା କରାଯାଉଛି । କେବଳ ଟି ପାର୍ଟି ଓ ଭୋଜନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ଉତ୍ସବଟି ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥାନ୍ତା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାଗିଯାଚ, ଗ୍ରେଟକେଶ, ସ୍କୁଲ ପିଲେ ବନଯାକ ଲଗି ଦେଡ଼ ମିଟରର ଲମ୍ବ ଯେଉଁ ଗେଣ୍ଡମାଳଟି ରଚନା କରିଛନ୍ତି ତାହା ପ୍ରାପ୍ତ ଷ୍ଟନ କଲେ ହବ । ତେଣୁ ପ୍ରଧାନ ଅତିଥିଙ୍କ ଗ୍ରୀବା ଓ ଶରୀର ବନମ୍ର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଉଦ୍ୟୋକ୍ତାଗଣଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରୀତି ଏବଂ ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରସ୍ଥ ଓଜନରୁ ଅକ୍ଲେଶରେ ମାପି ହେବ ।

ପ୍ରଧାନ ଅତିଥି ଶ୍ରୀ ଜୀବନାନନ୍ଦଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା, ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ବେଶ୍ ପରିସ୍ଫୁଟ । ଉତ୍ସବ କମିଟିର ସମ୍ପାଦକ ସେଇ ପିଲାଟି (ନାଁ ତାର ଅପ୍ରସଙ୍ଗ) ତାଙ୍କର ଲିଖିତ ପରିଚୟ ଦେବା କଥା ଦେଇଛି । ଟିପା କାଗଜରୁ ଅକ୍ଷରଟିଏ ମଧ୍ୟ ଭୁଲ ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ କିଛି ଭାବ ବା ଲେଖିପାରେନା ସତ, କିନ୍ତୁ ନୋଟ୍ ଦେଇଦେଲେ, ବକ୍ତୃତା ହେଉ ବା ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ହେଉ, ନିର୍ଭୁଲ ଉଦଗୀରଣ କରିଦିଏ, ଉଚ୍ଚାରଣ ବି ଏ । ତାର ବି. ଏଲ୍ ପାଶ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ପରିଚୟ ଦେଲାବେଳେ ଭୁଲ ଭିତରେ ସେ ଜୀବନାନନ୍ଦଙ୍କ ଆଗରେ ଡକ୍ଟର ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଛି । ତେବେ ସେଇଟା ଅଧିକନ୍ତୁ ନ ଦୋଷାୟ ଶ୍ରେଣୀର ଭୁଲ । ସାଂସ୍କୃତିକ ଉତ୍ସବର ମୁଖ୍ୟ ସକୃତି ଡକ୍ଟର ହେବା ପରମ୍ପରା ଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲାଣି । ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ କଲେଜରେ ଡଜନେ ଡକ୍ଟର, କେପ୍ଟେନ, ମେଜର, ଲେଫ୍ଟେନେଣ୍ଟ ମିଳିଯିବେ ।

ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ଫୁଟାଣିଆ, ବାହାଦୁରିଆ, ଆଗଚଲା କହିଲେ ବ ଅକ୍ଷୟ ବଡ଼ ପ୍ରିନ୍‌ସିପୁଲର ପିଲା । ଘର ଖଟିପାରେ । କାମପଡ଼ିରେ ଜୋକପରି ଜଡ଼ି ରହେ । ଆଜି ସକାଳେ ବଡ଼ଭୋରୁ ଗୁରିଛଅ ଜଣ ସାଥୀଙ୍କୁ ଧରି ହାଜର ଜୀବାନନ୍ଦଙ୍କ କ୍ୱାର୍ଟରସ୍‌ରେ । ଗୋଡ଼ତଳେ ଲମ୍ବଲମ୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଇ କହିଲା "ସାର୍, ଆମକୁ ଉଦ୍ଧାର କରନ୍ତୁ । ସର୍ବନାଶ ହେବାକୁ ବସିଛି । ଡକ୍ଟର ବେଦବ୍ୟାସ ଆସିବେ ନାହିଁ, ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ଆସିଛି । ତାଙ୍କର ଗଳା ଆଉ ଗାଲ ଫୁଲିଯାଇଛି କୁଆଡ଼େ, ମାସେ ଭିତରେ ଶହେଟା ବକ୍ତୃତା ଦେଇ । ବ୍ରକ୍ ଲୋକେ ଆପଣଙ୍କୁ ଟାକି ବସିଛନ୍ତି, ଆପଣ ପହଞ୍ଚିଲେ ଯାଇ ଉତ୍ସବ ହେବ । ଆପଣ ନ ଆସିବା ଯାକେ ଏଇଠ ଏମିତି ପଡ଼ିଥିବ, ଉଠିବ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରିୟ ପ୍ରାକ୍ତନ ଛାତ୍ରଟିର କରୁଣ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଜୀବାନନ୍ଦ ମାଝେ ମାଝେ କହୁ ଟିକଏ ଡ୍ରାମାଟିକ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ, "ବତ୍ସ ! ଅଯଥା ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୁଅ ନାହିଁ । ସଂସ୍କୃତ ରଥୀମାନଙ୍କର ଅକାଳେ ସକାଳେ ଏମିତ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଓ ପତନ ହୁଏ, ଏକଥା ଆମର ସଂସ୍କୃତ କେଉଅପ୍ପା, ମିନାକ୍ଷୀମାନେ ଜାଣନ୍ତି, ତେବେ ନେଫା ଲଢ଼ାଇରେ ଅଗ୍ରନ୍ଦକ ଆକ୍ରମଣରେ ଛମୁଆ ସୈନ୍ୟଙ୍କ ସାମୟିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲା ବୋଲି ହୋମ ଗାର୍ଡ଼ କ'ଣ ନାହାନ୍ତି ? ସଂସ୍କୃତ ଯୁଦ୍ଧର ସେକେଣ୍ଡ ଲାଇନ୍ ଅଫ୍ ଡିଫେନ୍ସ ମୁଁ ଗଢ଼ିସାରିଛି । ସଂସ୍କୃତ ବିପନ୍ନ ହେବାର ଜାଣିଲେ ମୁଁ ବସିଲା ଠାଆରୁ ଉଠିଲି ।"

କୃତକୃତ୍ୟ ହୋଇ ଅକ୍ଷୟ କହିଲା "ସାର ଆପଣ ମହାପୁରୁଷ, ମହାତ୍ମା ।"

ଏକା ଖତ, ଖିହାରେ ଜୀବାନନ୍ଦ କହିଗଲେ, "ତୋଷାମଦ କର ନାହିଁ ବତ୍ସ ! କଥ ଟା ଶୁଣ । ଗୋଟାଏ ସଂସ୍କୃତ ପୀଠ ରେଭେନ୍ସାରୁ ଏବେ ହଜାରେ ହେଲାଣି । କଲେଜ ଗୋଟିକୁ ଇଉନିୟନ ଗୋଟିଏ, ଇଉନିୟନ ଗୋଟିକୁ ସଂସ୍କୃତ ସପ୍ତାହ ଗୋଟିଏ । ଗୋଟିଏ ଦିନକୁ ଉଦ୍‌ଘାଟକ, ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା, ମୁଖ୍ୟ ଅତିଥି, ସଭାପତି ଇମିତ ଅନ୍ତତଃ ଚାରିଜଣ । ସ୍କୁଲ୍ ତ ଅଛି ! ଫେର୍ ତୁମେ ସବୁ ବ୍ଲକ୍‌ର ଗାଁ ଗଣ୍ଡାକୁ ସାଂସ୍କୃତିକ ଫ୍ରଣ୍ଟ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ପନ୍ଦର ଶହ ମାଇଲ ଧରି ଏ ଯେଉଁ ଫ୍ରଣ୍ଟ୍ ସେଥିପାଇଁ ଇମର୍‌ଜେନ୍‌ସି ରେନ୍‌ଫୋର୍ସମେଣ୍ଟ ଦରକାର । ଅବଶ୍ୟ ବୁଲା ସାଧୁଙ୍କ ପରି ଅନେକ ସଂସ୍କୃତରଥୀ ଋକ୍‌ବେଦ, ଭାଙ୍ଗ, ବୈଷ୍ଣବଧର୍ମ ବୋମା ହାତରେ ଧରି ଗସ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ନୂଆ ବ୍ଲଡ୍ ଦରକାର । ତୁମ ପକ୍ଷରେ ମୁଁ ଆତ୍ମାହୁତି ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।"

"ସାର୍ ! ଏ ବର୍ଷ ନୂଆ ସଂସ୍ଥାଟିଏ ଗଢ଼ିଛୁ । ଚାନ୍ଦା ବେଶି ଉଠି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ହଜାର । ଆପଣଙ୍କୁ ବା କ'ଣ ଦେଇପାରୁ ? ଆମ ଗାଁ ଭିତର ଦେଇ ବାସ୍ ଯା' ଆସ କରୁଛି । ଠିକ୍ ସଞ୍ଜ ଆରମ୍ଭକୁ ବାସ୍ ପହଞ୍ଚିବ, ଭୋର ସକାଳୁ ଛାଡ଼ିବ । ଆପଣ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ମଧ୍ୟ ଗୁଡ଼ ଜଳଖିଆ ଖାଇପାରିବେ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଉତ୍ତମ । ମୁଁ ଖାଇବାର ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଯିବ ।"

"ସାର୍, ଆମେ ଖବରକାଗଜବାଲାଙ୍କୁ ଡାକୁଛୁଁ, 'ପିତୃଭୂମି', 'ଗଣତନ୍ତ୍ର', 'ସୋସାଇଟି' ପତ୍ରିକାର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆସିବେ । ଫଟୋ ଉଠିବ ସାର୍, ଉକ୍ତର ଋଷ୍ଟ୍ରଙ୍କ ଘର ପୂର୍ବପୁର ସମ୍ବାଦ ଓ ବକ୍ତୃତାର ସାରାଂଶ ଦେଇଦେଲେ ସୁବିଧା ହେବ ସେମାନଙ୍କୁ ଛାପିବାକୁ । ଆପଣଙ୍କ ନିଜ ବ୍ଲକ ଥିଲେ ଛବି ବି ଛାପା ହୁଅନ୍ତା । ଟିକଏ ହିଉମର ଦେବେ । ତେବେ ବକ୍ତୃତାଟା ଜମିବ । ସାର୍, ଆପଣଙ୍କ ସବ୍‌ଜେକ୍ଟ କ'ଣ ?

"ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତା ।"

"ଫରେନ୍ ଯାଇଥିଲେ ?"

"ଯୋଗାଡ଼ କରୁଛୁ ।"

"ରିଡ଼ର ନା ପ୍ରଫେସର ?"

"ଲେକ୍‌ଚରର ।",

"ପବ୍ଲିକେଶନ ?"।

"ସବୁ ଯନ୍ତ୍ରସ୍ଥ ।"

ଦଣ୍ଡେ ରହି ଜୀବାନନ୍ଦ କହିଲେ "ବାବା ଅକ୍ଷୟ ! ତୁମେ ଯଦି ମୋର ପରିଚୟ ଦେବାପାଇଁ ମସଲା ସନ୍ଧାନରେ ଅଛ ତେବେ ଟିପିନିଅ — ଆଜୀବନ ବକ୍ତା, ନିଷ୍କାମ ଗବେଷକ, ମୂକ ସାହିତ୍ୟିକ ଏବଂ ଆଗାମୀ ଯୁଗର ବୈପ୍ଳବିକ ଲେଖକ । ଆଚ୍ଛା, ତୁମର ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ସ୍କୁଲ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର କେହି ଆସୁ ନାହାନ୍ତି ତ ?"

"ଜଣେ ଯାଇଛୁ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆଣିବା ପାଇଁ । ଏମାନଙ୍କୁ ଆପଣ କାହିଁକି ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ସାର୍ ?"

"ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ ମୋ' କଥାରେ କେହି ତାଳ ଦେବେନି । ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଆସିଲେ ବ୍ଲକ୍‌ସାକର ଶିକ୍ଷକ ଘେରି ତାଙ୍କୁ ଖୁଆଇବେ । ହାତ ଯୋଡ଼ି ଘେରିଥିବେ, ମୋତେ ପଚାରିବେ ନାହିଁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅକ୍ଷୟ ମୋଟାମୋଟି ଖୁସି । ବିନା ତପସ୍ୟା (ପଇସା)ରେ 'ସଂସ୍କୃତି ଗଙ୍ଗାଙ୍କୁ ହରଙ୍କ ଜଟାରୁ ଫିଟାଇ ଶଙ୍ଖ (ମୋଟର ହର୍ଣ୍ଣ) ବଜାଇ ବଜାଇ ଭଗୀରଥ ପରି ନେଇଯିବ, ଯେଉଁଠି ତା'ର ଷାଠିଏ ସହସ୍ର (ବ୍ଲକ୍‌ର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା) କ୍ଲାନ୍ତଭାଇ ଅସଂସ୍କୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ରହି ପ୍ଲାବନ ଲୋଡ଼ୁଛନ୍ତି ମୁକ୍ତି କାମନାରେ । କାଳେ କେଉଁଠି ଜହ୍ନୁ ଗଙ୍ଗାଙ୍କୁ ଶୋଷିନେବେ ସେଥିପାଇଁ ସେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ନଜର ରଖିଛି ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି । ତେଣୁ ଯେଉଁଠି ଯେଉଁଠି ଟାୟାର, ଫେନ୍‌ବେଲ୍ଟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଯୋଗୁଁ ବାସ୍ ଅଟକୁଛି ସେ ଠି', ରସଗୋଲା ନିଜେ ଖାଉଛି ଏବଂ ସାର୍‌ଙ୍କୁ ପାନ ସିଗାରେଟ୍ ଯାଚୁଛି । ରତନପୁର ଗାଁରେ ବାସ୍ ଟିକିଏ ବିଳମ୍ବ ଅଟକିଲା । ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ-ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ପିଲାପିଲି ଧରି ଘରକରଣା ଚିଜ ନେଇ ଉଠିଲେ ସେଇଠି ।

ଜୀବାନନ୍ଦ ଯାହାଙ୍କୁ ଉଡୁଥିଲେ ସେହି ଲୋକ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ସଭାରେ ହାଜର । ଜନୈକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗସ୍ତରେ ଯାଉଥିଲେ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଅଟକିଛନ୍ତି ଏଇ ସର୍ତ୍ତରେ ଯେ ସେ ଭାଷଣ ଦେଇସାରି ଚାଲିଯିବେ । ତା'ପରେ ଯାଇ ମୁଖ୍ୟଅତିଥି ଭାଷଣ ଦେବେ । ଅକ୍ଷୟ ପରିଚୟ ଦେଇସାରି ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରୁ ଚାଲିଗଲା ମେକ-ଅପ୍ ନେବ । ସେ ଭାଇ ପାର୍ଟ କରିବ; ଭାଉଜ ପାର୍ଟ କରିବେ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କେନ୍ଦ୍ରର ଜନୈକା ନର୍ସ ।

ଦୈବକ୍ରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଜଣକ ଜଣେ ସୁସାହିତ୍ୟିକ । ମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ ସହିତ ସେ ଋକ୍‌ବେଦ, ଭଞ୍ଜ, ରାଧାନାଥ ସବୁ ପାରାୟଣ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ନୂତନତମ ଆବିଷ୍କାର - ହଳି ଉଭୟ ଭଞ୍ଜ ଓ ରାଧାନାଥ ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିପାରିଥିଲେ, ଚୀନ୍ ଭାରତର ଶତ୍ରୁ ହେବ, କାରଣ ସେମାନେ ଅଭୟ ଚିନାଂଶୁକ ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଛନ୍ତି । ଯାହାର ଅର୍ଥ ଚିନା, ଅଂଶୁ ଅର୍ଥାତ୍ କଣ୍ଟକ ଭାରତର । ଆଉ ଏକ, ଆବିଷ୍କାର—'ଲୁପ୍' ଶବ୍ଦ 'ଲୋପର' ଅପଭ୍ରଂଶ । ଅର୍ଥାତ୍ 'ଲୁପ୍' ନେଲେ ସନ୍ତାନ ଲୋପ ହୁଏ । ଘନଘନ କରତାଳିରେ ବକ୍ତୃତା ସାରି ସେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲାବେଳେ ପଚାରିଲେ, 'ସଭାର କେତେ ଲୋକ ହେବେ ?' ଏସ୍.ଡ଼ି.ଓ ସାହେବ ସଂଗେ

କହିଲେ, "ବଣହଜାର; ଡ଼ାଃପିଃଆର୍‌ଃଓ ନଜେ ଗଣିଛନ୍ତି ।" ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ ମହୋଦୟ ପଚାରିଲେ, "ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷା ହୋଇଛି" ? ଏ.ଡ଼ି.ଏମ୍. କହିଲେ, "ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହୋଇଛି (ପ୍ରକୃତରେ ବନ୍ଦ୍ରପାତ ହୋଇନ) । ଆପଣ ଫେରିଲାବେଳକୁ (ଯିମିତି ସେ ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ) ଅସିବାଏ ହୋଇଥିବ, ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ମେଘରେ ବିଜୁଳି (ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିସିଟି) ସଂଘର୍ଷର ଝଲକ ।"

ମନ୍ତ୍ରୀ ଯିବାପରେ ସଭା ଘଟନା ହୋଇଗଲା । ଲୋକଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଘରକୁ ଯାଇ ଫେରିବେ, ଥିଏଟର ଆରମ୍ଭ ହେଲେ । ଜଣେ ଆସି କହିଗଲେ, ସଭାପତିଙ୍କି ଯିମିତି ଜୀବାନନ୍ଦଙ୍କ ବକ୍ତୃତା ଲମ୍ବା ନ ହୁଏ । ସଭାପତି ହେଉଛନ୍ତି ସ୍ଥାନୀୟ ହାଇସ୍କୁଲର ହେଡ୍‌ମାଷ୍ଟର । ପେନ୍‌ସନ୍ ପାଇବାର କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲାଣି; 'ତଦପି ନ ମୁଂଚତ୍ୟାଶାଭାଣ୍ଡମ୍ ।' ଶୁଭ୍ର ନଥିବା କ'ଣ ହ'ପଦ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ କହି ସେ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡକୁ ଗୋଟାଏ ପଟକୁ ଆଉଜାଇ ଚେୟାରରେ ଶୋଇଗଲେ ।

ଜୀବନର ଏଇ ପରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଜୀବାନନ୍ଦ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସଂସ୍କୃତିର ଭାଟ ହୋଇ ବାହାରିବା ଏଇ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ । ସେ ଲବ୍‌ଧ-ପ୍ରତିଷ୍ଠ ନୁହନ୍ତି, ନାଆଁ ଗାଆଁ ନାହିଁ । ଆରମ୍ଭ କଲେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି, "ମୋର ବକ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ।" ପଥର ପଡ଼ିଲେ ଯେପରି ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ଜଳ ବିକ୍ଷୁବ୍‌ଧ ହୁଏ ସେମିତି ଦର୍ଶକ-ମଣ୍ଡଳୀରେ ଆଲୋଡ଼ନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଲା । ବିଷୟ ବାଦଲ କରି ଭଞ୍ଜ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା, ବା ଜରତା-ଋଷ୍ୟଶୃଙ୍ଗ ଉପାଖ୍ୟାନ ବା ସବଂଭାରତୀୟ ଭାଷା—ଓଡ଼ିଆ ବା ଯିମିତି କିଛି କହିଥାନ୍ତେ । ମାତ୍ର 'ପଛଦୁଆ ନାହିଁ (ସଂସ୍କୃତି) ଶୀରର ଜାତକେ' ମନେ ପକାଇ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ—"ଶିକ୍ଷା କହିଲେ କେବଳ ସାକ୍ଷରତା ବୁଝାଏ ନାହିଁ, ବୁଝାଏ ମାନବର କାୟିକ, ମାନସିକ ଏବଂ ହୃଦୟର ପ୍ରବୃତ୍ତିନିଚୟର ସାମୂହିକ, ଯୁଗପତ୍ ବିକାଶ ଓ ଉନ୍ନତି । ସଭ୍ୟତା କହିଲେ ସେହିପରି ବୁଝାଏ ନାହିଁ ଭୌତିକ ବା ବୈଷୟିକ ଉନ୍ନତିକୁ ବା ଶତତଳ ପ୍ରାସାଦ, ପରମାଣୁ ବୋମା, ବା ମହାକାଶ ବିଜୟ ବା ପରିକ୍ରମାକୁ, ବୁଝାଏ ସୁନ୍ଦର ଚିନ୍ତା, ସୁନ୍ଦର ସୃଷ୍ଟି ବା ସୁନ୍ଦର ସମାଜ ଗଠନ ମନୋବୃତ୍ତିକୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଂସ୍କୃତି କହିଲେ ବୁଝାଏ ନାହିଁ ଉଦ୍ଦାମ ନାଚଗୀତ, ହୁରହାଟ, ତାମସା ମଜ୍‌ଲିସ୍‌ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସବକୁ । ସତ୍ୟ ଶିବ ସୁନ୍ଦରର ପରମ୍ପରା ଓ ଅବଦାନକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବା, ସଂରକ୍ଷଣ କରିବା ଓ ସଂପ୍ରସାରଣ କରିବା ହେଉଛି ସଂସ୍କୃତି ।

ଯାହାକୁ କହନ୍ତି ସଂସ୍କୃତି ବୋମାର ସେଚୁରେଶନ, ଆଖିବୁଜା ବର୍ଷଣ । ଗୁଡ଼ାଏ ବେସାମରିକ ଲୋକ ମୂର୍ଦ୍ଧାର ପରି ପଡ଼ିଗଲେ । ବୃଦ୍ଧ, ବିଧବା ବାଳକ ବାଳିକା । ଏତିକିବେଳେ ଅକୁପେଶନ ଫୋର୍ସ୍ ବା ଦଖଲକାରୀ ସୈନ୍ୟ ଦରକାର । ମୋଗଲ୍, ମନବଳ, ଅଭ୍ରୁଟ ଋଷି ଜୀବାନନ୍ଦ ଜୋଡ଼୍, ଫରଷ୍ଟାର, ରସେଲ୍, ରସ୍କିନ୍, ଟଲଷ୍ଟୟ, କାଳିଦାସ, ସେକ୍ସପିଅର, ଠାକୁର, ୱର୍ଥସ୍ୱାନ୍ ପ୍ରମୁଖଙ୍କୁ ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ।

କହିଲେ, "ଉଦାହରଣଟିଏ ନିଅନ୍ତୁ, ଏଇ ଗାଁର ଯୋଡ଼ିଏ ଝିଅଙ୍କ କଥା କହୁଛି । ଧରନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ନାଆଁ ତାରାବତୀ, ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ । ଏକା ଗାଁର ଝିଅ, ଏକା ଗାଁର ବୋହୂ । ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବଢ଼ିଛନ୍ତି, ପଢ଼ିଛନ୍ତି, ବାହା ହୋଇଛନ୍ତି, ମାଆ ମଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ ବାପଘରକୁ ବିବାହର ପ୍ରଥମ ଫଳଟିମାନ ନେଇ । ବୋଧହୁଏ ଛୁଟି ପାଇଲେ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଦୁହେଁ ଆଜି ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଯେତେ ଦିନ ରହିବା କଥା ତା ଆଗରୁ ଦୁହେଁ ଶଶୁର ଘରକୁ ଫେରୁଛନ୍ତି ।

ରତନପୁର ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ବସ୍ ଛିଡ଼ା ହେଲା । କଞ୍ଜିଭରମ ଶାଢ଼ୀ ଓ ଶିଲକ ବ୍ଲାଉଜ୍‌ରେ ଟିକି ଝିଅକୁ କାଖରେ ଧରି ପ୍ରଥମେ ଉଠିଲା ତାରାବତୀ । ସମ୍ବଲପୁରୀ ଅଞ୍ଚଳ ଥାଇ ଧଳା ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ଓ ସବୁଜ ପପ୍‌ଲିନ ବ୍ଲାଉଜ୍ ପିନ୍ଧି ତାପରେ ଉଠିଲା ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ । ଚୂଡ଼ା, ଉଖୁଡ଼ା, ମିଠାଇ ହାଣ୍ଡି, ଘରକରଣା ଚିଜ ତାପରେ ଉଠିଲା । ଡେରି ହେଉଛି ବୋଲି ଯାତ୍ରୀମାନେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । ଗାଁର ଅଧାଅଧି ଝିଅବୋହୂ ବାସ୍ ପାଖରେ । ଗାଡ଼ି ଛୁଟିଲା ବେଳକୁ ବୁଢ଼ୀଟିଏ ଖଣ୍ଡମାରିବା ଗଳାରେ ତାରାବତୀକୁ କହିଲା, "ମାଆ, ପହଞ୍ଚି ଖବର ଦେବୁ, କୁନିକୁ ସାବଧାନରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧରଥିବୁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ ବୁଢ଼ା ସିମିତ ଚନ୍ଦ୍ରାବତ୍ତକ କହିଲା "ଆଉ ଥରେ ଆସିଲାବେଳକୁ ତୋ ପୁଅ ମତେ 'ଅଜା' 'ଅଜା' ଡାକୁଥିବ" । ନାତିର ପୁଚୁକା ଗାଲକୁ ଚିପି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଆଖିରେ ଓହ୍ଲାଇଗଲା । ଜୀବାନନ୍ଦଙ୍କ ମନେପଡ଼ିଲା କାଳିଦାସଙ୍କ ଶକୁନ୍ତଳାର କର୍ଣ୍ଣ ମୁନିଙ୍କ ଆଶ୍ରମର ବିଦାୟକାଳୀନ ଦୃଶ୍ୟ ଯାହାର ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟରେ ତୁଳନା ନାହିଁ ।

ଦୁଇଜଣ ଯୁବତୀଙ୍କି ପାଇ ବାସ୍‌ଯାତ୍ରୀ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଡ୍ରାଇଭର ଦୁହିଁଙ୍କି ଆଇନାରେ ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଜଣେ କଲେଜ ପିଲା ପାନ ଚକୋଲେଟ୍ ଯାଚିଲା । କିଏ ଖବରକାଗଜରୁ ଏକ ଅଶ୍ଳୀଳ ସମ୍ବାଦ ପଢ଼ିଲା । କିଏ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଲା 'ଅଳ୍ପ ବୟସରେ ବାହାହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ' । କିଏ କଟକ ରେଡ଼ିଓରୁ ଗୀତ ଶୁଣାଇଲା 'ଆଖି ବୁଝେ ଆଖିର କଥା ଗୋପନେ' । ଆଉ ଢ଼'ଟା ଟୋକା ଏମିତି କଟମଟ କରି ସେମାନଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ ଯେ ଶିଶୁ ଦୁହେଁ ଯେତେ କାନ୍ଦାକଟା କଲେ ବି କନେ ଦୁଧ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଖୁଆଇବା ମା ଦୁହିଁଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହେଲା ।"

କିଏ ଜଣେ ଚିତ୍କାର କଲା "ବହୁତ କହିଲ; ଏଥର ବନ୍ଦ କର, ଥିଏଟର ଦେଖିବା ।" ଆଉ କିଏ କହିଲା "ଲୋକଟାର ଏ ଟିକିଏ ଢ଼ିଲା ଅଛି । ଆଡ଼ବାୟୁ, ପାଗଳଟା ।"

ମନ୍ତବ୍ୟର ଶରସ୍ତୁଡ଼ାକ ସଂଖ୍ୟା ଊଣା ପଡ଼ିବାରୁ ଜୀବାନନ୍ଦ କହିଲେ, "ଏଇ ଉପାଖ୍ୟାନରୁ ଆପଣମାନେ ବୁଝିବେ ଶିକ୍ଷା, ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି କ'ଣ । ବାସ୍ ଭିତରେ ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତା ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରକାଶ-ମାନେ ଦୁଇଟି ଯୁବତୀ ମାତା ପ୍ରତି କେଉଁ ଆଚରଣ ଦେଖାଇଲେ ଏବଂ ସଂସ୍କୃତି ନାମରେ ଆପଣମାନଙ୍କ ଏଇଠି ଯେଉଁ ଉତ୍ସବ ଚାଲିଛି ତାହା କ'ଣ ଚାଷୀବର୍ଗ ଚନ୍ଦ୍ରାବତ୍ତମାନଙ୍କ ଲୁହଟୋପାକ ବା ହସଟିକକର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିହେବ··· ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

ସଭାସ୍ଥଳରେ ଘୋର ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଦେଖାଦେଲା । କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ଦୁଇଟି ଶିଶୁ ଧରି ବସିଥିବା ଯୋଡ଼ାଏ ଝିଅ ଭେଁ ଭେଁ କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ପାଖରେ ବସିଥିବା ଶାଶୁ ଦୁହେଁ ବୋହୂମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ପାଟି କରୁଥାନ୍ତି "ହେ ଦଉଡ଼ ଆସ, ମୋ ବୋହୂକୁ ଡାହାଣୀ କି ଭୂତ ଲାଗିଲା ।" ସଭାପତି ଓ ଶୋଇଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୋକ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲେ ।

ଗ୍ରୀନ ରୁମ୍‌ର ଐକତାନ ବାଦନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ପୂରା ବିଦୂଷକ ମେକଅପ୍ ନେଇଥିବା ବ୍ଲକ ଡାକ୍ତର ବାହାରି ଆସିଲେ । ହୃଦଯନ୍ତ୍ର ଦେଖିବା ଯନ୍ତ୍ରଟା ପାଖରେ ନଥିଲା; ନହେଲେ ବୋହୂ ଦିହିଁଙ୍କି ସେଇଠି ଶୁଆଇ ଛାତିରେ ଦୁକ୍‌ଦୁକି ଦେଖିଥାନ୍ତେ । ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସବୁଚେଷ୍ଟା ପଣ୍ଡ କରି "ଆମର କିଛି ହୋଇନି' କହି ବୋହୂ ଦୁହେଁ ଯେଝା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେମାନେ ଯିବା ପରେ ଦୁଷ୍ଟୁମନ ପାଟି କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଥାନା ସବ୍‌ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର କହିଲେ 'ମୁଁ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ । ରେଗୁଲର ଇନ୍‌କ୍ୱାରି ହବ ଯଦି କଏ ଏଫ୍.ଆଇ.ଆର. ଦିଏ । ମୁଁ ବରାବର ନଜର କରିଛି ଲୋକଟା ବକ୍ତୃତା ଦେଲାବେଳେ ସେ ଦିହିଁଙ୍କି ବଲବଲ କରି ଚାହୁଁଥାଏ । ନିଶ୍ଚୟ ସେ ମେସ୍‌ମେରିଜମ୍ ନହେଲେ ମେଜିକ ବା ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି ଜାଣେ ।"

ହଠାତ ପ୍ରେମିକର ବେଶ ନେଇ ଅକ୍ଷୟ ମଧ୍ୟ ଧାଇଁ ଆସିଲା ଏବଂ ଜୀବାନନ୍ଦଙ୍କ ହାତ ଧରି ପାଖ ସ୍କୁଲର ଗୋଟାଏ କୋଠରୀକି ନେଇଗଲା । ଜୀବାନନ୍ଦ ପାଉଁରୁଟି ଆଉ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ'ଣ କିଛି [ଯାହା ସେ ଘରୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣିଥିଲେ] ଖାଇ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି, ଅକ୍ଷୟ କହିଲା "ବଡ଼ ଦୁଃଖର କଥା ସାର୍, କଣ ଗୋଟାଏ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହୋଇଗଲା । ଆପଣ ଭୁଲ ସବଜେକ୍ଟ ବାଛିଲେ । ହାଉମର ଦେଲେ ନାହିଁ । ଏକଦମ୍ ଫେଲିଓର, ହସ ନାହିଁ, କ୍ଲେପି ନାହିଁ. କୁହାକୁହି ହେଉଥିଲେ ଲୋକେ । ହାରମୋନିୟମରେ ଗୋଟିଏ ଅଧେ ଛାନ୍ଦ ଗାଇଥିଲେ ବରଂ ଜମିଥାନ୍ତା । ଗଲା ବର୍ଷ ଉତ୍କଳର ଦାସ ଓ ଉତ୍କଳର ରାୟ ନାଚ ନାଚ ଷ୍ଟେଜ ଫଟାଇ ଦେଇଥିଲେ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

କୋଠରୀର ଆଲୁଅ ଲିଭାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଅକ୍ଷୟ କହିଲା "ଯା'ହେଉ ଗୋଟାଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇପାରିଛି । ଡକ୍ଟର ଉପାଧି ନଥିବା କାହାକୁ ଆଜି ଡକା ଯିବନି । ସେ ଡାକ୍ତରଟା କୁଆଡ଼େ କହିଲା ଆପଣଙ୍କ ମୁନ୍ ଷ୍ଟ୍ରକ୍ ମେଡ୍‌ନେସ୍ ଅଛି ବୋଲି; କାରଣ ଆପଣ ସବୁବେଳେ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା କହୁଥିଲେ ବକ୍ତୃତାରେ । ଆପଣ ରାତିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା ଦେଖିବେ ନାହିଁ; ସେ କହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଝରକା କବାଟ ସବୁ ବନ୍ଦ କରି ଦେଉଛି । ବାହାରୁ ତାଲା ଦେଇଯିବି । ଲୋକେ ଉତ୍ତ୍ୟକ୍ତ, ରାତିରେ ଏଟେକ୍ କରିପାରନ୍ତି । ସକାଳୁ ଦି'ଜଣ ପିଲା ଆସି ଆପଣଙ୍କୁ ବାସ୍‌ରେ ବସାଇଦେବେ । ବାସ୍ ଭଡ଼ା କଣ୍ଡକ୍ଟରକୁ ଦେଇ ଦେଇଛି । ଯାଉଛି, କ୍ଷମାଦେବେ ସାର୍, ମୋର ପାର୍ଟ ଅଛି ।"

ଜୀବାନନ୍ଦ ଶୋଇବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେ, ନିଦ ମାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେ ଦୁଃଖ କଲେ ଯେ ଅକ୍ଷୟ ସରପଞ୍ଚ ହେବ ବୋଲି ଏତେ ବଡ଼ ଟାଉଟର ହୋଇଛି ଗାଁକୁ ଆସି ।

କାରାରୁଦ୍ଧ ସଂସ୍କୃତି ବୀର ଶୋଇ ରହି ଭାବିଲେ କିମିତି ଚୋଫାଙ୍କିଆ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ସଂସ୍କୃତି ଦୀପଟିକୁ ଯୋଡ଼ିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାତ ପାପୁଲି ଦେଇ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ କରି ରଖିହେବ, କିମିତି ଏ ନୂଆ ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତାର ବିଳାସ କବଳରୁ କେତେ ଜଣ ନାଉରୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଡଙ୍ଗାରେ ସଂସ୍କୃତି ସମ୍ପଦକୁ ନଈର ଆରପାରିକୁ ପହଞ୍ଚାଇବେ ।

ଭୋର ସକାଳେ ଦୁଇ ଜଣ ଯୁବକ ଆସି ଜୀବାନନ୍ଦଙ୍କୁ କାରାମୁକ୍ତ କଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ଯିମିତି ସେ ହର ଜଟାଜଟରୁ ଅଥବା ଜହ୍ନୁଙ୍କ ଜଙ୍ଘରୁ ଉଚ୍ଛୁଳିତ ହୋଇ ମୁକୁଳିଲେ ।

ବାସ୍‌ର ଘରଘର ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ସେ ଦୁହେଁ କହିଗଲେ, "ସାର୍ ଆପଣ ଆମକୁ ଚିହ୍ନିବେ ନାହିଁ, ଭାସ୍କର, ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ଆପଣଙ୍କ ଛାତ୍ର, ଏବର୍ଷ ଆମେ ଇଂରାଜୀ, ଓଡ଼ିଆରେ ଏମ୍·ଏ ପାସ୍ କରିଛୁ । ଆପଣ ଚନ୍ଦ୍ରାବତୀ ତାରାବତୀ ବୋଲି ଯାହାଙ୍କୁ କହୁଥିଲେ ସେମାନେ ଆମ ସ୍ତ୍ରୀ ; ସେମାନେ ବି ଆପଣଙ୍କ ଛାତ୍ରୀ; ବୀଣା ଆଉ ଚମ୍ପା । ଆପଣ ମୁଖ୍ୟଅତିଥି

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇ ଆସୁଛନ୍ତି ଶୁଣି ଆମେ କଷ୍ଟକରୁ, ସେମାନେ ରତନପୁର ବାପଘରୁ ଆସିଥିଲୁ। ସେମାନେ କାନ୍ଦଲେ କାରଣ ଆପଣ ସେମାନଙ୍କ ରୁଦ୍ଧଦ୍ୱାର ଖୋଲଦେଲେ ଦରଦ ଓ ସହାନୁଭୂତିର କାଉଁରିକାଠିରେ। ସେମାନଙ୍କର କାନ୍ଦବାର ଦରକାର ଥିଲା। ଆମେ ବୁଝିଲୁଁ ସାର୍ ସଂସ୍କୃତ ବଡ଼ ମାରାତ୍ମକ ଚିଜ। ଗାଁ ଗଣ୍ଡାକୁ······।”

ସଂସ୍କୃତ ବାସ୍ ଛାଡ଼ିଦେଲା। ଗଙ୍ଗା ହର ଜଟାଜୁଟରୁ ଏବଂ ଜହ୍ନୁ ମୁନିଙ୍କ ଜାନୁରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଥିଲେ ସିନା କିନ୍ତୁ ସେ ଟାଉଟର ଅକ୍ଷୟପୁର ଜଠରରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଲେ ନାହିଁ। ଷାଠିଏ ସହସ୍ର ବାଳକର ସଗର ପୁତ୍ର କପିଳ ମୁନିଙ୍କ ଅଭିଶାପର ପୂର୍ବ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଯାଇ ପୁଣି ଉଦ୍ଧତ ମଦଗର୍ବୀ ହୋଇ ମେଢ଼ମା ଖୋଳିବାରେ ଲଗି ପଡ଼ିଲେ ; ଅସଂସ୍କୃତ ହୋଇ ଆମୋକ୍ଷ ହୋଇ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁତ୍ତୀ

ଡ଼, ଓ, ଜ ଏବଂ ଜ, ଓ, ଡ଼, ଏହି ତିନ ଅକ୍ଷରର ଏପାଖ ସେପାଖ ସଂଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଡଗ୍ ଓ ଗଡ୍ ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ବା ଠାକୁର ଓ କୁକୁର ବୋଲି ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ଶବ୍ଦ ସେମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରଗତ ଓ ଉଚ୍ଚାରଣଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହିଛି ତାହା କ'ଣ ଆକସ୍ମିକ ନା ଇଙ୍ଗିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ? ଧର୍ମରାଜ ଯୁଧିଷ୍ଠିରଙ୍କ ସହିତ ସଶରୀରେ କୁକୁରଟାଏ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ଯିବାର ଯେଉଁ ଅଧିକାର ଲଭିଲା ତାହା ମୂଳରେ ବା କ'ଣ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ?

କୁକୁର ନା ମଣିଷ ମଣିଷ, ନା କୁକୁର ? ଯେ କୁକୁର ପୋଷିଛି, ପାଳିଛି, ଭଲ ପାଇଛି, ସେ ଅବଶ୍ୟ ଅନେକ ଥର ଜୀବନରେ ନିଜକୁ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବ ଓ ବହୁବାର ସଂଶୟ ଓ ଭ୍ରମରେ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ିବ ।

ତାପରେ ଭାବିବ କୁକୁରଗୁଡ଼ାକ ଆମର ଏତେ ଉପକାର କଲେ ବି ଆମେ କାହିଁକି ସେମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଁ ଏହି ସବୁ ବାକ୍ୟରେ "ତୁ ଗୋଟିଏ କୁତ୍ତା, ସେଇଟା ଗୋଟାଏ କୁତ୍ତୀ ?" ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଯେଉଁଠି କୁକୁର, ପରିବାରର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଅଙ୍ଗ ସେଠିବି ସେଇ ଶବ୍ଦର 'Thou Dog ! "Son of a bitch" "Parihas of Society" ଇତ୍ୟାଦି ଗାଳିର ବହୁତ ବ୍ୟବହାର ସେ ଦେଶରେ । ଏମିତି କ'ଣ କେବେ କେଉଁଠି ରାଜ୍ୟ ନଥିବ ଯେଉଁଠି ଦେବତାର ରୂପ ନେଇ ଜନ୍ମିଥିବା ମଣିଷକୁ ତା'ର ନୀଚ ହୀନ ପ୍ରକୃତି ଦେଖି କେହି ଗାଳିଗୁଲଜ କରୁ ନଥିବେ "ତୁ ମଣିଷଟାଏ" "ତୁ ମଣିଷ ପିଲାର ମା" ବୋଲି ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଦିନ ବୁଦ୍ଧ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ପରମକାରୁଣିକଙ୍କ ଆବିର୍ଭାବ ଓ ଓ ତିରୋଧାନ ଦିବସ । ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷଧରି ମାନବ ସମାଜ ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ଲାଗି ଓ ବୁଭୁକ୍ଷାପରବଶ ହୋଇ ଯଜ୍ଞ ନାମରେ ଯେଉଁ ପଶୁ-ହତ୍ୟା ଭିଆଉଥିଲା ତାର ବିରୁଦ୍ଧରେ "ଅହିଂସା ଓ "ଜୀବେଦୟା" ମହାମନ୍ତ୍ର ପୃଥିବୀକୁ ଦେଇଥିଲେ ସେଇ ମହାପୁରୁଷ ରାଜସିଂହାସନ ବିନିମୟରେ ।

ଚେୟାରଟାଏ ଟାଣି ଆଣି ଘର ସାମନା ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ଦେଖୁଥାଏଁ ବୈଶାଖର ଫିଟା ରୁକ୍ଷ ମେଦିନୀ ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣର ଅବାରିତ ଦୟା ଓ ଝାଞ୍ଜି ପବନ ପ୍ରତି ସଦ୍ୟଫୁଟା ମଲ୍ଲୀ ଓ ଘୃତ କୁମାରୀ ଫୁଲରୁ ଡାଳକୁ ନେଉଥିବା ଧଳା ଓ ନାଲି ରଙ୍ଗର ମଧୁମାଳତୀ ସୌରଭର ଅକୁଣ୍ଠ ଅବଦାନ ।

ଆଜ ଦେଖୁଥାଏଁ, ଅଳ୍ପ ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଧୁଆ ହୋଇଥିବା ଥଣ୍ଡା ସିମେଣ୍ଟ ଚଟାଣରେ ଆଖିବୁଜି ଲମ୍ବିତମ୍ବ ହୋଇ ପେଟେଇ ଶୋଇଥିବା ଜଲିକୁ । ଦିନଯାକ ଲହ ଲହ କରି ଥକିଯାଇ କିଭଳି ତା'ର ବିଶ୍ରାମ ନେଇଥାଏ ପାଟି ଭିତରେ । ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ମନେ ପକାଉ ଥାଏଁ ଏପ୍ରିଲ ୨୯ ତାରିଖର ଓ୍ୱାସିଂଟନ ସମ୍ବାଦ । ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ଜନ୍‌ସନ୍ ନିଜର କୁକୁର ଦୁଇଟିର କାନଧରି ଟେକି ଉଠାଇଥିଲେ ବୋଲି ହଜାର ହଜାର କୁକୁରପ୍ରେମୀ ଆମେରିକାବାସୀ ଭର୍ତ୍ସନାପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଠି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖିଥିଲେ ଏବଂ କୁଆଡ଼େ ଭୟ ହେଲା ଯେ ନିର୍ବାଚନରେ ସେ ସେମାନଙ୍କର ଭୋଟ ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । କାନ ଧରି ଉଠାଇଥିବା-ହାରୁ କୁକୁର ନିହାକି ବାଧିଥିବ; ସେଥିପାଇଁ ଏତେ ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ ।

ମଣିଷ କୁକୁର ପ୍ରକୃତିର ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହିତ ବୁଦ୍ଧ-ଦର୍ଶନର ଗବେଷଣା କରୁଥାଏ, ଅତି ପରିଚିତ ଗଳାରେ ମୋ ନାମ ଡାକି ଡାକି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ସସ୍ତ୍ରୀକ, ଅର୍ଦ୍ଧ ପଞ୍ଜାବୀ ଭିତରେ ଗେଞ୍ଜି ନଥିବା ହୃଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ଦେହ ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ଫୁଟି ଦିଶୁଥାଏ, ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ଏ ଗଳ୍ପର ନାୟକ ନୁହନ୍ତି ସତ କିନ୍ତୁ ପାର୍ଶ୍ୱ ଚରିତ୍ର-ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସଇତାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ କୌଣସି ପାର୍ଟି, ଏକାଙ୍କିକା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣପଞ୍ଜାଙ୍କ ନାଟକରେ, ଅତି ସହଜରେ ତାଙ୍କୁ ଦେଇହେବ ଯଦି ପ୍ରତି ବରଷ ଓ ଦୃଶ୍ୟାନ୍ତରରେ ତାଙ୍କୁ ଗୁହା ଓ ଜଳଖିଆ ଯୋଗାଇବାର ନିଶ୍ଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ ।

ଘର ପ୍ରଶସ୍ତବାଦୀ ଲୋକ ସେ । ଗୁହଆଡ଼େ ବିଶେଷ କରି ହାକିମ ମହଲରେ ଘର ପ୍ରଂଶସା ସେ କରନ୍ତି ମୋର ଓ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର । କିମିତି ମୋର ଉପଦେଶରେ ଜମି କିଣି ସେ ଘରଟିଏ ତୋଳିଛନ୍ତି, ମୋର କୋଡ଼ିକାଙ୍କ ନେଇ କଚେନ୍ ଗାର୍ଡ଼େନଟିଏ କରିଛନ୍ତି, କିମିତି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠୁଁ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ନୂଆଘର ପାଖକୁ ଲଗି ଗୁଳିକଟାଏ କରି ଡେକ୍‌ଟାଏ ପକାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ପଦ୍ମକେଶରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବାସ ପ୍ରଭୃତି ଅତି ସରୁ ଗୁଉଳରୁ ଭଲ ମୁଢ଼ି ତିଆରି କରି କଲିକତାର ପାର୍କ ଓ ଭିକ୍ଟୋରିଆ ମେମୋରିଏଲ ପାଖରେ ବିକି ହେଉଥିବା ମସଲା ମୁଢ଼ି ଘରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି, ଏ ସବୁ ନାନା କଥା ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ଛଳରେ କହୁଥାନ୍ତି ।

ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ପାଖ ପଡ଼ିଶା । ଆମ ବାଡ଼ିର ଲେମ୍ବୁ ଅମୃତ-ଭଣ୍ଡା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଏ । ତାଙ୍କ ଘରୁ କେବେ କେମିତି ମାରିଶ ଶାଗ ବା ପାଣିଚିଆ ଖଡ଼ା ଆମ ଘରକୁ ଆସେ । ଜମି ଖଣ୍ଡି ସେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଥିଲାବେଳେ ଜଣେ ଗଉଡ଼ ପାଖରୁ କୁଆଡ଼େ କିଣିଥିଲେ ବହୁତ ଦାମ ଦେଇ । ଲୋକେ କହନ୍ତି, ପାଣିମିଶା ଦୁଧ ବିକି କରୁଥିବା ଅପରାଧରେ ଧରା ହୋଇଥିବା ଗଉଡ଼କୁ ପ୍ରମାଣ ମୋଟାମୋଟି ଖଲାସ କରି ସେ ଜମି ଖଣ୍ଡିକ ରେଜେଷ୍ଟ୍ରି କରାଇ ନେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାଁରେ । ବିଚାର ବିଭାଗରୁ ରେଭେନ୍ୟୁକୁ ଆସି ଏବେ ଲାଣ୍ଡ୍ ଏକୁଇଜିସନ ପୁନର୍ବସତି ଏଣ୍ଟରଟେନ୍‌ମେଣ୍ଟ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅଛନ୍ତି ।

ବାରଣ୍ଡାକୁ ଉଠୁଁ ଉଠୁଁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ, 'ଜୟ, ମିଶ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଜୟ ।' ପୁଣି କହିଲେ, "ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ ଲୋକ ମିଶ୍ର ବାବୁ, ଏଘରେ ଯେମିତି ଚା'ର ଫ୍ଲେଭର ସିମିତି କେଉଁଠି ମୁଁ ପାଇନାହିଁ । ଯେମିତି ରଙ୍ଗ ସେମିତି ଫ୍ଲେଭର" । କଥାଗୁଡ଼ାକ ଏମିତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉଚ୍ଚଗଳାରେ କହିଲେ ଯିମିତି ଘର ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ଥିବା ମହିଳାଟି ସହଜରେ ଶୁଣି ପାରିବେ । ତେଣେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ମହାପାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆରମ୍ଭ କଲେ ହଇରେ ପିଲେ, "ସବୁଦିନ ତୁମ ମାଆ, ମଉସାକୁ ଚା କପେ କପେ ଦେଇ ଭୁଲାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ବାପାଙ୍କୁ କୁହ, ସ୍କ୍ୱାସ୍ ସିରପ୍ ଆଣି ରଖନ୍ତୁ । ଖରାଦିନରେ ଚା ଖାଇଲେ ମଉସାଙ୍କୁ ଗରମରେ ନିଦ ହେବନି" । ନାମ ଧରି ବଡ଼ ଝିଅକୁ ଡ଼ାକି କହିଲେ "ହଇଲୋ ! ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଗୁଡ଼ାକ ଝଡ଼ି ପଡ଼ି ଯାଉଛି; ହାରଟାଏ କରି ମଉସାଙ୍କୁ, ବାପାଙ୍କୁ ଦେଉନୁ" । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଧହୁଏ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥାର ଇଙ୍ଗିତ ବୁଝି ଚା' କେଟିଲ ଚୁଲି ଉପରେ ବସାଇ ସାରିଲେଣି । ଖଡ୍‌ଖଡ୍ ଶବ୍ଦରୁ ଜାଣିଲି ।

"ବୁଝିଲେ ନା ମିଶ୍ରବାବୁ" ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ, 'ସବୁ ହେଲା କିନ୍ତୁ ପଲସ୍ତରା କାମଟା ସାରି ପାରିଲିନି । (କିମିତି ବା ସାରନ୍ତି ? ଇନ୍‌କମ୍‌ଟେକସ୍ ମ୍ୟୁନିସପାଲିଟି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଟେକ୍ସ ବସାଇ ଦେବେ ଯେ) ମଣିଷ ଦେଖାରେ ବୁଢ଼ାଗଲି । ତା ଛଡ଼ା ଚାଳଆଟାକୁ ଖପର ବା ଦସ୍ତା ନକଲେ କେତେବେଳେ କେଉଁ କଥା । ଠାକୁର ଘରକୁ ଲାଗିକରି ରହିଛି ଚାଳଟା ।

ପରଦା ଆଡ଼୍ ଆଳରେ କଳା କାଚପିନ୍ଧା ହାତଟି ଚା କପ୍ ଧରି ବାହାରିବାର ଦେଖି ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କଥା ବନ୍ଦ କଲେ । 'ଚା ନିଅ' ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କ୍ଷୀଣ ଗଳାସ୍ୱର ଶୁଣି ମୁଁ ହାତ ବଢ଼ାଇ ଦେଲି । ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କିନ୍ତୁ କେତେବେଳୁଁ ସେ ହାତକୁ ଦେଖିଲେଣି । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ହାତ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଆଲୁଅରେ ପରଦା ଅନ୍ତରାଳରେ ଦିଶୁଥିବା ଗ୍ଲେଟ ଗୋଲ ମୁହଁଟିକୁ ମଧ୍ୟ ନଜରଟିକରି ସାରିଲେଣି । ଚାରେ ଚୁମୁକ୍ ଦେଲାମାନେ ଚିତ୍କାର "ଆଃ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ୍ । ଜୟ ଶ୍ରୀମତୀ ମିଶ୍ରଙ୍କର ! କି ହାତ !" ଏ ହାତ ଯେମିତି ମିଶ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ ଚା କରେ, ପିଲାଙ୍କୁ, ଠାକୁରଙ୍କୁ ଓ ଜଳକୁ ସିମିତି ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ ନିର୍ମଳ କରି ଧୋଇ ପୋଛିଦିଏ, ଏଇ ହାତ ପିଲା ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତଙ୍କ ଭାତ ତିଅଣ, ଠାକୁରଙ୍କ ପାଇଁ ପିଠାପଣା କଦଳୀଚକଟା, ତୁଳସୀଙ୍କ ପାଇଁ ଧୂପଦୀପ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯିମିତ ବଏ, ଜଳପାଇଁ ଅନ୍ତ, ହାଡ଼, ଗୋଡ଼, ଦାନ୍ତ, ପାଟି, ଆଖି ସବୁତ ଖତ ଘୃଣା ନକରି ଶରଧାରେ ବାଡ଼ିହଏ ।

ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ତା'ର ପ୍ରଶଂସା ଏତେ ଉଚ୍ଚ ଗଳାରେ କଲେ ଯେ ଜଲର ନବ ଖର୍ଗି ଗଲ । ଜଲ ଆଖି ହ'ଟା ଜୂଳୁ ଜୂଳୁ କରି ଗୁହିଁ ଦେଖିଲ ମାଉଁସିଆ ପ୍ରଜାପତିଗୁଡ଼ାକ ସହଜରେ ଲମ୍ବା ଶୁଣ୍ଢ ପୂରାଇ ମଧୁମାଳତୀ ଫୁଲରୁ ରସ ପିଇଯାଉଛନ୍ତି, ଅଥଚ ଗୁଣ୍ଡୁଗୁଣିଆ ବୋକା ଭଅଁରଗୁଡ଼ାକ ମଝୁଖଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚ ନପାରି ଏଣେତେଣେ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଜଲ ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ଉଠି ବସିଲ । ତଳକୁ ଖସି ଆସୁଥିବା ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ପ୍ରଜାପତିକୁ ଟକ୍‌ଟାକ୍ କରି ପାଟିରେ ଧରି ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲ, କନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ାଏ ରେଣୁଛଡ଼ା ତା ପାଟିରେ କଛୁ ଲଗିଲ ନାହିଁ ।

କୁକୁରଗୁଡ଼ାକ ପ୍ରତି ମହାପାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଛି କ ନାହିଁ କହିବା ମୁସ୍କିଲ । ଆମର ସବୁ ଜନିଷର ପ୍ରଶଂସା କରିବା ମାତ୍ରରେ ହେଉ ବା ଜଲର ଗୋଲଗାଲ ଚେହେରା ଦେଖି ହେଉ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କହିଲେ "କୁକୁରଟା କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଗଲଣି ।" ଟିକଏ ଶ୍ଳେଷ ରଖି ମୁଁ କହିଲ କାହାର କରାମତି ଜାଣନ୍ତି ? ଯେଉଁ ହାତ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୁ ଦେଲ ସେହି ହାତର ଆଦର ଯତ୍ନରେ ଜଲ ବଢ଼ିଛି । ସେ ପଗ୍ଭରିଲେ "ଆପଣଙ୍କ ହାକମ କୁଆଡ଼େ ବଦଳି ହୋଇ ଗଲେଣି ?"

"କନ୍ତୁ ସେ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋର ସେକେଣ୍ଡ ଇ:ବ ଅସ: ହୋଇଗଲ । ତା ବ ଏଇ କୁକୁରଟା ପାଇଁ, ଗୁରିଟା ଛୁଆରୁ ଗୋଟାଏ ନେଲେ ଡ଼ି·ଏସ୍·ପି·, ଗୋଟାଏ ସିଭିଲସର୍ଜନ, ତୃତୀୟଟା ଏସ·ଡ଼ି·ଓ । ହରମଲ ମାଈ କୁକୁର ଛୁଆର ପ୍ରଶଂସା କରି ମୁଁ ଯେଉଁ ଦିନ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଛୁଇଁ ଘରକୁ ଆଣିଲ ତା ପରଦିନ ସାହେବ ମୋ ପ୍ରତି ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ—" ।

"ବ୍ରିଡ଼୍" ?

Digitized by srujanika@gmail.com

"ବ୍ରିଡ୍ କଥା ସାହେବ ଜାଣିଥିବେ । ମୋର ଅନୁମାନ ଜାତି ଫ୍ରାନ୍ସଦେଶୀ, ଅଣ୍ଡାଏ ଅଧେ ହୁଏତ ବଦଳିଗଲା ହୋଇଥିବ ।"

"ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆପତ୍ତି କଲେନି ? ସେ ଧାର୍ମିକା, ମାଂସ ଖାଉନଥିବା ମାନ ଚଳନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି ପରା ?"

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରତି ମହାପାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଭାରି ନଜର । ତାଙ୍କର ମତାମତ ଜାଣିବା ବାବଦରେ ସେ ଭାରି କୌତୂହଳୀ ।

କହିଲି, "ଧାର୍ମିକା ସତ, କିନ୍ତୁ କୁକୁର ପାଳିବାରେ ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଧାରଣା । ଶୀତ ରାତିରେ କୁକୁର ଛୁଆ କେଁ କେଁ ହେଲେ ପିଲାଝିଲା ସହିତ ତାକୁ ଶେଯ ଭିତରେ ଜାକିଧରି ସେ ଶୁଅନ୍ତି ପରା !"

"ବାପା ତ ପୁରୁଣା ମରହଟ୍ଟୀ ଲୋକ, ସେ ଆପତ୍ତି କଲେନି ?" "କୁକୁର ଶରଧା ତାଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କ ଠୁଁ ବଳି, ସେ ପ୍ଲେଟରେ ତାକୁ ଗୁ ଦଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ଗୁ ଲାଗିଥାଏ ତାକୁ ଜିଭ ଗୁଡିଲେ ବି ତାଙ୍କର ଆପତ୍ତି ନଥାଏ ।"

"ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଦୁନିଆଁ ବଦଳିବ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କିନ୍ତୁ ବଦଳିବେ ନାହିଁ ।"

ଭିତରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଧେ ଶୁଣିପାରିଲେ ଏ ମନ୍ତବ୍ୟ । ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ପାଟି ଶୁଭିଲା, "ହଁ, ହଁ, ସେତିକ ଥାଉ, ତୁମେ ବି ପୁଞ୍ଜାଏ କୁକୁର ପିଲା ଆଣି ନିଜ ପିଲାଝିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ପୂରାଅ, ଦ'ଟା ହାଡ଼ ମେହେନ୍ତର, ଟିଣ ଟିଣ ଡେଟୋଲ୍, ଫିନାଇଲ ଘରେ ରଖ, ମୋର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ତା ପୂର୍ବରୁ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଆଜି ମୋତେ ବାପଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସ ।"

ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ଦବି ଯାଇ ଖୁବ୍ ଧୀର ଗଳାରେ କହିଲେ, କିପରି ତାଙ୍କର କେତେବେଳେ କେମିତି ଇଚ୍ଛା ହୁଏ କୁକୁରଟାଏ ପୋଷିବାକୁ । କେଉଁଦିନ ରାତି ଫେରୁଛନ୍ତି କେଉଁଦିନ ବା ଫେରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାହାନ୍ତି । ଗାଈ ଅଛୁ, ବାଡ଼ ବଗିଚ୍ଚ ଅଛୁ । ସବୁ ନଗୁଛିଆ ହୋଇଯାଉଛୁ ସହରର ଚଳ ଇଲାକା । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରି ଲାଇନ ଆସୁ ଆସୁ ବରଷେ ଦ'ବରଷ ବିତିଯିବ, କୁକୁରଟାଏ ଥିଲେ ଚୋରର ଷଣ୍ଢ ପଶିବାକୁ ଅନ୍ତତଃ ଡରନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବାଗକୁ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି । ନ ହେଲେ ଡ଼. ଏମ. ଘରୁ ଆଲସେସିଆନଟାଏ ଆଣନ୍ତେ । ଠାକୁର ଘରେ ପଶିବ; ଲୁଗାପଟା ମାରି କରିବ, ଘରଦୁଆର ଅପରିଷ୍କାର କରିବ, ଛୁଆପିଲାଙ୍କୁ କାମୁଡ଼ିବ, ଏମିତି କେତେ ତାଙ୍କର ଆପତ୍ତି ।

"ତୁମକୁ କୁକୁର ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି କଥା ମିଳୁ ନାହିଁ ? ସାରା ସଞ୍ଜଟା ସେଇ ଗୋଟାଏ କଥା । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଟିଉସନ ମାଷ୍ଟରଟାଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ମିଶ୍ରବାବୁଙ୍କୁ କୁହ ।"

ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଭର୍ତ୍ସନା କରିବାର ଦେଖି ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ ବି ସିମିତି କହିଲେ, "ମୁଁ କୁକୁର ପାଳୁଛୁ ବୋଲି ପ୍ରଶଂସା କରି ଅନେକ କଥା କହିଲଣି, କିନ୍ତୁ କାଲିଠୁଁ ଆଉ ଜଳା ପାଇଁ ଭାତ ରାନ୍ଧିବି ନାହିଁ । ମାଂସବାଲା ଖାଲି ଆଖି, ଖୁରା, ଜିଭ, ଦାନ୍ତ, ପାଟି ଦେଉଛୁ । ରାନ୍ଧିବା ବେଳେ ମତେ ଭାରି ଘୃଣା ଲାଗୁଛୁ ।"

ଏତିକି ଶୁଣିଲାକ୍ଷଣି ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ହଡ଼୍‌ହଡ଼୍ କରି ପିଇଥିବା କପେ ଚା' ବାନ୍ତି କରି ପକାଇଲେ । ମହାପାତ୍ର ଦମ୍ପତି ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ବଡ଼ଝିଅ ଇତି ମଧ୍ୟରେ ଗୁଣ୍ଡି ଥିବା ମଲ୍ଲୀମାଳଟା ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସିଲା ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାଟି ଆମର ନଷ୍ଟ ହେଲା ବାନ୍ତି ସଫା ଓ ଘର ଧୁଆଧୋଇରେ । ତା'ପରେ ଆସିଲା କେତେ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସନ୍ଧ୍ୟା, ସ୍ନାନ, ଶଯ୍ୟନ, ରାକ୍ଷୀ, କୁମାର ଇତ୍ୟାଦି ।

ଦିନକୁ ଦିନ ଆମ ଶ୍ୱାନ ତନୟା ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର, ପୌଗଣ୍ଡ ଯାଇ ଜଳି ଛୁଇଁଲା ଯୌବନ ସୀମା ଓ ଉପମା ରାଜ୍ୟକୁ ବୁଡ଼ାଇଦେଲା ରୂପଶ୍ରୀରେ ତା'ର ଦେହ । "ଝଲ କାନ୍ତିକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲକ୍ଷଣ ଭଉଁକ କଲ୍ପ କଣ୍ଟକ ଦୁର୍ଗକୁ କେତକୀ” ବୋଲି କାଳ ଗତ କ୍ରମେ ଭୁଟି ତା’ ଦେହରେ ପ୍ରକଟିତ ହେଲା ଆଦ୍ୟ ଶ୍ୱାନର ସ୍ୱାଧୀନ ଅମାନିଆଁ ସ୍ୱଂସ୍ତ୍ର ପ୍ରକୃତି ।

କ୍ରମେ ଜଲି ନାମରେ ଦୁର୍ନାମ, ଅପବାଦ ସାହିରେ ରହିଲା । ଯା’ର କୁକୁଡ଼ା, ତା’ର ହଂସ, ସେ କୁଆଡ଼େ ଧରି ଖାଇଗଲା । ଯା’ର ହାଣ୍ଡି, ତା’ର କୁଣ୍ଡି ମାରିକଲା; ଏପରି କି ଯା’ ପୁଅ ତା’ ଝିଅକୁ କାମୁଡ଼ିଲା । ପାଇପଡ଼ିଶା ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ ! ଆମ କୂଅରୁ ପାଣି ନେବାକୁ ଡରିଲେ ମଧ୍ୟ । ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ପିଲାଝିଲାଙ୍କୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ବାରଣ କରିଦେଲେ । ମୁଁ ଦିନେ ଜୋରରେ ଜଲିକୁ ବାଡ଼େଇଲି । ସ୍ତ୍ରୀ ବାଧା ଦେଇ କହିଲେ, “ତୁମ ପିଲାଝିଲା ଅଝଟ ଅମାନିଆ ହେଲେ ଏମିତି ବାଡ଼େଇବ ତ ? କୁରଙ୍ଗା ସାହିର ଲୋକେ ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କହିଲେ—କୁକୁର ବାନ୍ଧି ରଖ ନ ହେଲେ ଠେଙ୍ଗାରେ ମୁଣ୍ଡ ଫଟେଇ ଦେବା, କାଣ୍ଡ ଶର ବିନ୍ଧି ମାରିଦେବା ।” କିନ୍ତୁ ମୋ’ କୁକୁର ବୋଲ କଥାକୁ କାମରେ ଦେଖାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଏଣେ ହଂସ, କୁକୁଡ଼ା, ହାଣ୍ଡି କୁଣ୍ଡିର କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦେବାରେ କୁକୁର କାମୁଡ଼ା ପାଇଁ ଚିକିତ୍ସା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାରେ, ମୋତେ ଟଙ୍କା ଗଣିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ଦିନେ ପିଲାପିଲି ବାପା ସମସ୍ତେ ବସିଥା’ନ୍ତି । ମୁଁ କହିଲି “ଜଲିକୁ କାହାକୁ ଦେଇଦେବା, ନ ହେଲେ ଟ୍ରକ୍‌ରେ ନେଇ କେଉଁଠି ଦୂର ଜଙ୍ଗଲରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସିବା । ଏକା ସ୍ୱରରେ ବାପା ଓ ପିଲାପିଲି କହି ଉଠିଲେ “ନା ନା ।” ମୋ’ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୂରରୁ କହିଲେ, “କାହାକୁ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ କି କାହିଁ ଅନ୍ତର କରିବାକୁ ବି ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ତା’ ବେକରେ ବୁଲା କୁତ୍ତା ଯେଉଁ ଦାନ୍ତ ପୂରେଇଛି ସେ ବିଷରୁ ମୁକ୍ତି କେବେ ଜଲି ପାଇବ ନାହିଁ ।” ସାବୁନ ଦେଲାବେଳେ ସେ ନଜର କରିଛନ୍ତି କେତେ ଗଭୀର ସେ ଦାନ୍ତର ଆଘାତ ଜଲିର ବେକରେ । ଜଲି ଆମର ଖେଳ କଉତୁକ ପାଇଁ ଦରକାର, କିନ୍ତୁ ଅସଲ ପାଳିବା କାମ ତାଙ୍କର, ଆମର ନୁହେଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସତକୁ ସତ କେତୁଟା ଦିନରେ ଜଳ ମୁମୂର୍ଷ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ବେକଟା ଫୁଲି ଗଣ୍ଡି ପର୍ବତ ଏକାକାର ହୋଇଗଲା । ଖାଦ୍ୟ ତଣ୍ଟିରେ ଗଳିଲା ନାହିଁ । ଘାଆ ବାଟରେ କେତେବେଳେ କମିତ ପିଇବା ପାଣି ବ ବାହାର ଆସିଲା ।

"ଜୀବ ପୋଷିବାର ଏତେ ସଉକ । ଡାକ୍ତରଖାନା ନେଇ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କର, ହଳଦୀଗୁଣ୍ଡ ସୋରିଷ ତେଲରେ ଏ ଘାଆ ଭଲ ହେବାର ନୁହେଁ ।"– ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଥାନ୍ତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ଯେଉଁ ଜଳ ଆମକୁ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥିଲା ତା'ପାଇଁ ଆମେ କିଛି କଲୁ ନାହିଁ । କୁଉ଼ୀଟାକୁ କିଏ ଧରି ବଜାର ଭିତରେ ବୁଲିବ ?

ଗୋଟାଏ ଛିଣ୍ଡା ଅଖାପଟକୁ ଚକଆ କରି ଜଳ ପଡ଼ିଥାଏ । ବେକ ଉଠାଇବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ । ବେକ ହଲଚଲ ହେଲେ ମେଞ୍ଚାଏ ପୋକ ଓ ପୂଜ ବାହାରିପଡ଼େ । ଘରଯାକ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ । ବାନ୍ତି ବାହାରି ଆସୁଥାଏ, ମୁଁ ଭାବିଲି ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଅଫିସରୁ କୁକୁରମରା ଔଷଧ ଆଣି ଜଳର କଷ୍ଟ ଶେଷ କରିଦେବି ।

ଯାହାହେଉ ଘରେ ତାକୁ ରଖିବା ଉଚିତ ହେବନି । ଆଜକୁ ଦଶ ଦିନ ହେଲା କେହି ଆମ ଘରେ ପାଦ ଦେବାକୁ ନାରାଜ । ପରି ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଘରଯାକ ।

ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଲୋକଟାଏ ମିଳିଲା । ହେଲେ କୁକୁର ବୋହିବ କିଏ ? ଦଶ ଟଙ୍କା ଦେଲେ ବୋହିବ ; କିନ୍ତୁ କୁକୁର ମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବଡ଼ଭୋରରୁ ଉଠି ସ୍ତ୍ରୀ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ । ଖୋଜାଖୋଜି କରି ଅଖାଟାଏ ଯୋଗାଡ଼ କରିଛନ୍ତି । କ'ଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ବଗିଚାର ଫୁଲରୁ ପୋକ ମାରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗେମାକ୍ସିନ ଆଣିଥିଲି ସେଥିରୁ କିଛି, ସିବାଜୋଲ୍ ବଟିକାଗୁଣ୍ଡ ଓ କିଛି ଅଙ୍ଗାର ଗୁଣ୍ଡ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଡାକିଲେ ବାପାଙ୍କୁ—"ବାପା, ଆସ, ଜଳି ବେକରେ ପଟିଟାଏ ବାନ୍ଧି-ଦେବ । ଲୋକ ଆସିଯିବ, ପିଲେ ଉଠିବା ଆଗରୁ—।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘରର ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ପଥରଟାଏ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ ଜଲିକ୍ ରଖି ଲୋକଟା ଚାଲି ଯାଉଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ତାଗିଦ କରି କହିଲେ, "ଆସିଲାବେଳେ ବୋରା ମୁହଁ ଫିଟାଇ ଦେବୁ, ନହେଲେ ମରିଯିବ । ଡରିବୁ ନାହିଁ, ତା' ଜୀବନ ନାହିଁ ତୋତେ କାମୁଡ଼ିବାକୁ ।" ସେଦିନ ସକାଳ ବେଳା ଘରେ ଶୋଷାଇ ବନ୍ଦ । ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଘୋର ମୁଣ୍ଡ ବ୍ୟଥା ଓ ଜ୍ୱର, କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଆଖି ମୁହଁ ଫୁଲି ଯାଇଥାଏ ।

ଆଠଦିନ ପରେ ବାପା ସହରର ଚଳି ହାଟକୁ ଯାଇଥା'ନ୍ତି, ଭିଡ଼ ଭିତରେ ବାଟ କାଟି ଜଲି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ହାଜର । ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ତାଙ୍କୁ ଘୁଞ୍ଚି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ ପୁଣ୍ଡଯାକେ ଉଠିଗଲା, ସାନ୍ତାଳଟା ଭଡ଼ା ଓଟରି କଲେ ବି ଗଲା ନାହିଁ । ସାନ୍ତାଳ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲା, କୁକୁରଟା କେମିତି ବଣରୁ ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋଡ଼ାଇ ଆସିଲା । ବାପା ତାକୁ ଟଙ୍କା ଦୁଇଟା ଦେଲେ ଓ କୁକୁର ଘେନି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥା'ନ୍ତି, ଜଲି ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲା ଓ ଗାଲ ମୁହଁ ଘୁଞ୍ଚି ପକାଇଲା । ତାଙ୍କର ଲୁଗାପଟା ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇଗଲା । ତାକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରି ସେ ଘର ଭିତରକୁ ନେଇ ଆସିଲେ । ଆଖି ଆନନ୍ଦରେ ଛଳ ଛଳ, ସମସ୍ତେ ଖୁସି; କୁକୁରର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନରେ ଉତ୍ସବ ହେଲା ଆମ ଘରେ । ଜଲିର ଘାଆ ଏକାବେଳକେ ଶୁଖି ଯାଇଛି । କେବଳ ହାଲ୍କା ଦାଗଟା ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗ ଦିଶୁଛି ।

ଏ ଘଟଣା ପରେ ଜଲି ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରିୟ ହେଲା, ଆମେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କଲୁ ତାକୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଭଲ ଖଜ ଦେଇ । କୁକୁର ବାହାରକୁ ଗଲା ନାହିଁ; କାହାର ଅନିଷ୍ଟ କଲା ନାହିଁ, ଚୋରି ବିଦ୍ୟା ଭୁଲିଗଲା, ଲୋକଲା ସିନା ଚୋରି କରେ ।

ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ଶୁଣିଲେ ଯେ ଜଲି ଫେରି ଆସିଲା, ସେ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ "ଛାର କୁତ୍ତୀଟାଏ ଲାଗି ମିଶ୍ରବାବୁ ଘର କେତେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ନ ହେଉଛନ୍ତି ! ବାପ୍ସ୍ତାଗୁଡ଼ାକ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାତ୍ର କେଇଦିନ ପରେ ଜଲି ସହିତ ଆମର ସବୁ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟିଗଲା, ଆସିଲା ବଦଳି ହୁକୁମ ପାଞ୍ଚଶ ମାଇଲ ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ।

ଘର ଛାଡ଼ିବାର ପୂର୍ବଦିନ କୁଲି ଗୋଟାଏ ଧରି ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପହଞ୍ଚିଗଲେ କଦଳୀ, ଝୋଟନ, ମଲ୍ଲୀ ପ୍ରଭୃତି ଯେତେ ଅନ୍ତର କରି-ପାରିବା ଗଛଲତା ଥିଲା ସବୁ ଖୋଳାଖୋଳି କରି ନିଜ ବଗିଚାକୁ ନେଇଗଲେ । ଯୋଡ଼ାଏ ଲୋଟଣୀ ପାରା ପୋଷିଥିଲୁ ତାକୁ ବି ନେଇଗଲେ ।

ଦେଶୀ କୁକୁରୀଟାକୁ ଟ୍ରେନରେ ଏତେ ଦୂର ନେବ କିଏ ? ଲୋକେ ହସିବେ ପରା ! ମୁଁ ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କୁ କହିଲି "କୁକୁରଟାକୁ ବି ଦୟା କରି ନିଅନ୍ତୁ ।"

ମୁହଁ ଆଡ଼ କରି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ଦେଶୀ କୁକୁରୀଟାକୁ କିଏ ଘରେ ରଖିବ ? ଘରେ ପୁଣି ଠାକୁର ଦେବତା ଅଛନ୍ତି, ଏ କ'ଣ କରସ୍ଥାନ ଘର ?"

ଆମ ବାଡ଼ ପଛରେ ଦୁଇ ଏକର ଯାଏଁ ଚାଷ ଜମି । ସଲିମ୍ ବୋଲି ଜଣେ ମୁସଲମାନ ଚାଷ କରୁଥାଏ ଧାନ, ମୁଗ । ଆମ ବଦଳି କଥା ଜାଣି ସେ ଆସିଲା ଏବଂ ମାଗିଲା କୁକୁରକୁ, ଆମେ ଜଲିର ଦାୟିତ୍ୱରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲୁ ।

କେତେଦିନ ପରେ ମୋ' ଅଫିସର କିରାଣୀ ଚିଠି ଲେଖି ଜଣାଇଲେ ଯେ 'ଜଲି' ବଡ଼ିଲା ନଈ ପାରି ହୋଇ ଫେରିଆସିଛି ଏବଂ ଆମ ପିଣ୍ଡାରେ ଶୋଇ ରହୁଛି । ବିରାଡ଼ିଟା ମଧ୍ୟ ବୋବାଇ ଘରେ ଶୋଇ ରହୁଛି । ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ଯେମିତି ଆମ ଫେରି ଆସିବାକୁ । ମହାପାତ୍ର-ବାବୁଙ୍କ ପିଲାପିଲି ମା'ଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତରେ ଭାତ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ଜଲିକୁ ଦେଉଥା'ନ୍ତି । କେତେଦିନ ପରେ ଚେନ୍‌ଟିଏ ଆଣି ବାନ୍ଧି ସେମାନେ ଜଲିକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇଗଲେ, ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନୁମତି ଦେଲେ, ଏଇ ସର୍ତ୍ତରେ ଯେ କୁକୁର ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଖାଦ୍ୟ ରନ୍ଧା ହେବ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାହିଁ । ତାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଛଡ଼ା ଯିବ ନାହିଁ ଓ ବାହାରର ଶୃଙ୍ଖଳଆର ବାଉଁଶ ଖୁଣ୍ଟରେ ବନ୍ଧା ରହିଥିବ । ତାଙ୍କର ଧାରଣା, କୁକୁରଟାକୁ ଗ୍ରନ୍ଧା କରି ନଷ୍ଟ କରିଛନ୍ତି ମିଶ୍ରବାବୁ; କଡ଼ା ଶାସନ ଦରକାର ।

ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କୁକୁର ରଖିବା ପାଇଁ ରାଜି ହେବାର ଅସଲ କାରଣ ହେଲା ତାଙ୍କ ବିଷୟ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି । ପାଇପଡ଼ିଶା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେଣି ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଧନକୁ ଧନ ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଆସ୍ଥାନ ଜମେଇବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ଦ୍ରବ୍ୟପୂଜା ପାଇ ଠାକୁର ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଜାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି । ପେଜପାଣି ପିଇ କଲି ସେସବୁ ଜଗି ଦେଉଛି । ଛ' ମାସ ଭିତରେ ଚୋରମାନେ ଦି'ଥର ପଶିବାର ଚେଷ୍ଟା କଲେଣି, କଲି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ପଣ୍ଡ ହୋଇଯାଉଛି । କେତେ ଶହଥର ବୁଲାଷଣ୍ଢ ତାଙ୍କ ବାଡ଼ ବଗିଚ ନଷ୍ଟ କରିବା ଉଦ୍ୟମ କରିଛି, କିନ୍ତୁ କଲି ପାଇଁ କଚେନ୍ ଗାର୍ଡ଼େନ ବାରମାସ ସବୁଜ ରହିଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ଯେଉଁ କଲି ଆମକୁ ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ କଲା, ବଦମାସ କଲା, ସେଇ କଲି ବିନା ସେବା ଅର୍ଚ୍ଚନାରେ ମଧ୍ୟ ମହାପାତ୍ରବାବୁଙ୍କର ହିତ ସାଧନ କରୁଛି ।

ଲୋକଙ୍କ ଧାରଣା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଶିବ ପୂଜା କରୁଥିଲେ ବୋଲି ନିଃସ୍ୱ ଓ ତ୍ୟାଗୀ । ମହାପାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଶକ୍ତି ବା କାଳୀ-ଉପାସନା କରନ୍ତି ବୋଲି ଏତେ ବିଭବବନ୍ତ, ଏତେ ଶକ୍ତିଶାଳିନୀ । ଗାଧୋଇ ପାଧୋଇ ଉଭୟ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ଯୁଗଳ ହୋଇ ମା'ଙ୍କ ଅର୍ଚ୍ଚନା ଆରାଧନା କରନ୍ତି । ସେତେବେଳେ କବାଟ ବନ୍ଦ ହୁଏ । ଘଣ୍ଟାଧ୍ୱନି, ଧୂପଧୂପ, ଆରତିରେ ସାହି ମୁଖର ଓ ସୁଗନ୍ଧମୟ ହୋଇଯାଏ । ପୂଜା ବଢ଼ି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଗାଲକୁ ଫୁଲାଇ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ପିଟି ବଂ, ବଂ ଶବ୍ଦ ବାହାର କରନ୍ତି ମହାପାତ୍ର ବାବୁ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ସେତେବେଳେ 'ମାଆ' 'ମାଆ' ହୋଇ କାତର ଡାକ ଦେଉଥାନ୍ତି । ସାଧନା ପରେ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ଗଳଦ୍‌ଘର୍ମ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଆସନ୍ତି । ଉଭୟଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ ଲାଲବର୍ଣ୍ଣ, କେଶ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ, ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସର ଗତି ପ୍ରଖର, ଭକ୍ତି-ଆପ୍ଳୁତ ଦୁହିଁଙ୍କ ବଦନ । ଦୁନିଆଁ ପ୍ରଳୟ ହେଲେ ବି ଏ ନୈମିତ୍ତିକ ପୂଜାରେ ସେମାନଙ୍କ ବ୍ୟାଘାତ ନାହିଁ, ଶୁଦ୍ଧ ପୂତ ସଂଯତ ଯୁଗଳ ଜୀବନ ସହିତ ମୋର ଅଶ୍ଳୀଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଲ ବୋଲ କୁରୀର ସମ୍ପର୍କ ବା କପର ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା ? କନ୍ତୁ ସ୍ୱାର୍ଥ ଓ ସମ୍ପଦ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀଙ୍କୁ ଏକନ୍ତ ସହାବସ୍ଥାନର ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥାଏ ।

ବଦଳ ପରେ ଜଲ ସହିତ ଆମର ଥରେ ମାତ୍ର ଦେଖା ହୋଇଥିଲା ପୂଜା ଛୁଟିରେ ଗାଁକୁ ଗଲାବେଳେ । ମୁଁ ଓ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁହେଁ ରିକ୍ସାଟାଏ ଧରି ବସ୍ଷ୍ଟାଣ୍ଡରୁ ଘର ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗଲୁ , ପିଲାପିଲାଙ୍କୁ ଜନଷ ପତ୍ର ଜଗାଇ ଦେଇ । ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ଗୟା ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧରୁ ଫେରି ନଥାନ୍ତି । କାଳେ ମନ କଷ୍ଟ ହେବ ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ଜଲକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଗ୍ଭହିଁଲୁ ନାହିଁ । କନ୍ତୁ ଜଲ କ'ଣ ଆମକୁ ଭୁଲପାରେ ? ପାନ କଣ୍ଡ-ଥାଉ, କୁଆଡ଼େ ଥିଲା ଦଉଡ଼ ଆସି ଏକାବେଳକେ ରିକ୍ସା ଉପରେ ଚଢ଼ିଗଲା । ବଡ଼ କରୁଣ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଜଲର ମିଳନ ଦୃଶ୍ୟ, ଦୋକାନରୁ କେତୁଟା ବିସ୍କୁଟ ଆଣି ଯାଚବାରୁ ଜଲ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଲା ଓ ବିସ୍କୁଟ ଖାଇବାରେ ମାତିଗଲା ।

ଏଇ ଅବସରରେ ଆମେ ରିକ୍ସା ଧରି ଜୋର୍‌ରେ ପଳାଇ ଆସିଲୁ । ଖାଇସାରି ଜଲ ପୁଣି ଆମକୁ ଖୋଜଥିବ, ପାଇ ନଥିବ ଏବଂ ଅନୁତାପ କରିଥିବ, କାହିଁକ ଏତେ ଛୋଟ ଜନଷ ଲୋଭରେ ବଡ଼ ଜନଷ ହରାଇ ବସିଲା ।

ଜଲ ଜୀବନର ଚତୁର୍ଥ ପୂଜା ଛୁଟି ଆସିଲା । ଏଥର ତାପାଇଁ ପାଉଁରୁଟି ଓ ମୋଟାମୋଟା ବିସ୍କୁଟ ନେଇ ଯିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରି ପୁଣି ପାନ ଦୋକାନରେ ରିକ୍ସା ଛୁଡ଼ା କରି ଦୋକାନୀକୁ ମାଗିଲୁଁ, ଦୋକାନୀ ବୁଝିପାରିଲା ଆମେ କାହାପାଇଁ କଣୁଛୁ । ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଚାରିଲା "କ'ଣ ଜଲ ପାଇଁ ?" ଆମର 'ହଁ' ଜବାବ୍‌କୁ ଅପେକ୍ଷା ନକରି ସେ କହିଲା, "ଆପଣ ଆଉ କାହାକୁ ପାଇଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଦେଇ-ଗଲେ ଏତେ ଗୁଣବାନ୍ କୁକୁରକୁ ? ମହାଲାକୁ ମହାଲା କୋଠା ଉଠି ଗଲଣି, ମୋର ପରୁଣ ଖାଁଠିଏ ଟଙ୍କା ବରଷେ ହେଲାଣି ରହିଲାଣି ସେ ଦବାକୁ ଦିନେ ମନେପଡ଼ୁନ । ତା'ପରେ ସେ ସବୁକଥା କହିଗଲା—

ସେ ଦିନ ମହାଳୟା । ବର୍ଷେ ପୂର୍ବେ ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧକୁ ଗୟା ଯାଇଥିଲେ ବୋଲ ମହାଲା ଏ ଘର ଛୋଳ ପାରିଛନ୍ତି । ଏ ବର୍ଷ ପିଣ୍ଡ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମ୍ଭବତ ମା କାଳୀଙ୍କ ଷୋଡ଼ଶୋପଚାରର ପୂଜାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମହାପାତ୍ର ଦମ୍ପତି କରୁଛନ୍ତି । ବୋଦାଟାଏ ସହଜିଣି ପଡ଼ିବା କଥା । କିନ୍ତୁ ମିଳିଲା ନାହିଁ ବୋଲି, ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଓ କ୍ରୋଧ ।

ସବୁଦିନ ପରି ଆଜି ବି ଧୂପଦୀପର ଆରତି ବେଳ ହେଲା, ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି ହୁଳହୁଳି, ବମ୍‌ବମ ମାଆ ମାଆ ଡାକ ସାହିସାରା ଲୋକେ ଶୁଣିଲେ । କିନ୍ତୁ ଧୂପର ପରିମାଣ ଆଜି କ'ଣ ଏତେ ବେଶି ? ଆକାଶର ଖଣ୍ଡେ ଅଂଶ ଧୂଆଁରେ ଘୋଟି ହୋଇଗଲାଣି, କୁକୁରଟା ଦିନ ଦିପହରରେ ଏତେ ଭୁକୁଛି କାହିଁକି ? କିନ୍ତୁ କୁକୁର କୁହାଟ ମନ୍ଦିର ଭିତରକୁ ଶୁଭିବ କେମିତି ? ନିଆଁ ଦେଖିଲାରୁ ଲୋକେ ଜାଣିଲେ ଯେ ଏ ଧୂପ ଦୀପ ନୁହେଁ, ମହାପାତ୍ର ବାବୁଙ୍କ ଗୁହାଳରେ ନିଆଁ ଲାଗିଛି ।

କବାଟ ଫିଟିଲା, ଲୋକେ ବି ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଅଧେଗୁହାଳ ଯାଇ ଢେଙ୍କି ଉପରେ ପଡ଼ି ଜଳିଲାଣି । ଜଳିର ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଗୁହାଳଟା ଖସିବା ଉପରେ, ସେ ଡିଆଁ ମାରି ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି ଯେତେ ଖସିଯିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ଲୁହା ଚେନ ସେତେ ତା ବେକରେ ଚିପି ହୋଇଯାଉଛି । ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ବାଛୁରିଟାକୁ ଗୁହାଳରୁ ଫିଟାଇ ଦେଲେ । ତାପରେ ଜଳିର ବିକଳ ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ତରକି ଯାଇ ଫିଟାଇବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍କାର କଲେ "କ'ଣ କରୁଛ ? ପାଖକୁ ଯାଅନା, ନିଆଁ ତୁମ ଉପରେ ପଡ଼ିବ ।"

ନଯଯୌ ନତସ୍ଥୌ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲେ, ନିଆଁ ହୁଳାଟାଏ ଜଳି ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ଓ ତା' ସ୍ୱର ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ମହାପାତ୍ର ବାବୁ ଟିକିଏ ଦୁଃଖ କରିବାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କୁଆଡ଼େ କହିଲେ, "ଏ ଘରର ଯେତେ ଅମଙ୍ଗଳ ସବୁ ଏଇ କୁନ୍ତୀ ଯୋଗୁଁ । ମିଶ୍ର ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଯେମିତି ଅମଙ୍ଗଳୀ ଏ କୁନ୍ତୀ ବି ସେମିତି ।" ତୁମେ ମୋ କଥା ମାନ, ଶୀଘ୍ର କାନ୍ଥ ଉଠାଅ ତ । ଠାକୁର ଘରକୁ ଲାଗି ଗୁହାଳ ରଖିଥିଲ ପରା ? ଏଥର ଯେତେ ଟଙ୍କା ପଡ଼ିଲେ ବି ବୋଦାଟିଏ ଖୋଜି ଆଣ, କାଳୀ ପୂଜା ଦିନକୁ ।

●

Digitized by srujanika@gmail.com

ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ

ପୁରୁଣା ଶିପ ବୋତାମ ଗୁଡ଼ାକ, ଜୋରେ ବାଡ଼େଇଦେଲ, ଘଜ ରୁଜ ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ; ଏବେ ଭଲା ମୁଁ କ'ଣ କରିବ ? ଖଦଡ଼ ଶାର୍ଟର ବୋତାମଗୁଡ଼ାକ ଲଗାଉଁ ଲଗାଉଁ ବଶିଷ୍ଠ ଦେବଶର୍ମା ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ ସେ ସୂତାଖିଅରେ ଦ'ଟା ବୋତାମ ଟଙ୍କୁର ଝୁଲୁଛି ସେତେବେଳେ ଅଲକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନରେ ଗୃହକର୍ମରତା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଶୁଣାଇ ଏଇ ବକଳ କଥାଗୁଡ଼ାକ କହିଗଲେ ।

କାନ୍ଧକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ ସିଲାଇ ଫାଟି ଭିତରର ମସିଆ ଗେଞ୍ଜିଟାର ସ୍ୱରୂପ ଫୁଟି ଦିଶୁଛି । ପୁଣି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଡାକ ଦେଲେ—"ଛୁଞ୍ଚି ସୂତା ଆଣିବ, ଏଠି ସେଠି ଗୋଟାଏ ଅଧେ ଟିପ ମାରିଦିଅ । ହଇରାଣରେ ପଡ଼ିଲି ମଣିଷ ! ଶୀଘ୍ର ଆସ, ଏଇଲାଗେ ଆସିଯିବେ ସେ ।"

ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ପ୍ରାକ୍-ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୁଗର ନାରୀ । ଅଷ୍ଟଗର୍ଭା ଶାଢ଼ୀଟିଏ ପିନ୍ଧି ରୋଷ (ରୋଷେଇ) କଷାୟିତ ନେତ୍ର ଦୁଇଟିକୁ ମଳି ମଳି ବାହାରୁଁ ବାହାରୁଁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ "ଯେତେବେଳେ କାମ ଯାଙ୍କର ସେତେବେଳେ ବରାଦ । ପିଲେ ପରସ୍ତେକୁ ଯାଙ୍କର ପରସ୍ତେ । ଏ ଘରେ କେବେ ମଣିଷ ବଞ୍ଚିବ ? ମସିଆ ଜାମାଟାକୁ ନ ବାଡ଼େଇଲେ ସହଜେ କ'ଣ ସଫା ହୋଇଯାଉଥିଲା ! ଛୁଞ୍ଚି ସୂତା ଅବା ମିଳିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠି ଯାହା ସାଇତି ସମ୍ଭାଳି ରଖିଲେ କ'ଣ କାମବେଳକୁ ମିଳୁଛି ? ଆଠ ଆଠଟା ପିଲା ଜିନିଷପତ୍ର ରଣଭଣ କରି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଆଚ୍ଛା ତେବେ, ବାକ୍ସରୁ ପୁରୁଣା ଓଢଣୀଟା ଦିଅ, ଢଙ୍କେଇ ହୋଇଯାଏ, ଫଟାଚିରାଟା ଦିଶିବ ନାହିଁ ।" ଆଇନାରେ ମୁହଁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି; ଆଉ ବାଁପାଖ କଦମ୍ବ ଫୁଲିଆ ଚୂଳଗୁଡ଼ାକୁ ବାଗକୁ ଆଣିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି ସରସ୍ୱତୀ ବିଦ୍ୟାପୀଠର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ।

ସେଉଡ଼ସାଇଡା ଗନ୍ଧକର୍ପୂର ମହକ ଉଠୁଥିବା ଘିଗଲପୁସି ଛିଣ୍ଡା ଏଣ୍ଡି ଚଦରଟି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲାବେଳେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସଫା ସୁତୁରା ଚେହେରା ଉପରେ ଅରୁନ୍ଧତୀଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଲା । ଝିଙ୍କପରି ଟାଣୁଆ କସରା ଚୂଳଗୁଡ଼ାକ ଯୋରଷତେଲର ଅଠାରେ ବୋଲକରା ପିଲାପରି ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ରୁଡ଼ ନ ଥିବାରୁ ମୁହଁଟା ଚକଣିଆ, ପିମ୍ପଳିଆ ଦିଶୁଛି ।

କ୍ରୋଧ ସମ୍ବରଣ କରି ସନ୍ଦିଗ୍ଧରେ ଦେବୀ ଜିଜ୍ଞାସା କଲେ, "ଆଜି ଏ ମଦନମୋହନ ବେଶ କାହିଁକି ? ଆଜି ପୁଣି କିଏ ଆସୁଛି ? ହ'ହିନ ତଳେ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଆସିଥିଲେ ପରା !"

ବଶିଷ୍ଠଦେବ ବିରକ୍ତିମିଶା ଗଳାରେ କହିଲେ, "ତୁମକୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇବାକୁ ମୋର ବେଳ ନାହିଁ । ହ'ହିଟା ଖବରକାଗଜ ଘରକୁ ଆସୁଛି । ପିଲେ ବି ପଢ଼ନାହାନ୍ତି, ତୁମେ ବି ପଢ଼ନ । ଏଥର ତାକୁ କହିବ, ସିଧା ସ୍କୁଲରେ ଫୋପାଡ଼ ଦେଇଯିବ ।" ସ୍ୱର ନରମ କରି କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, କ'ଣ ଗଣ୍ଡିଏ ଦିଅ । କେତେବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ, ତରବରରେ ଖାଇହେବ ନାହିଁ ; ପୁଣି ଫେରିବି କେତେବେଳେ ଠିକଣା ନାହିଁ; ପିଲାଙ୍କ କାମ ଜାଣ ତ ।"

"କୋଉ ବାହାକୁ ହ'ଗୋଡ଼ ଅଳତା । ଭାତଫାତ କିଛି ହୋଇନି । ଟିଣରୁ ମୁଢ଼ି କଲେ ଦିକିଳି ଖାଇଦିଅ । ପିଲେ ବି ତ ସିମିତ ଜଳଖିଆ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଫେରିଲେ ସମସ୍ତେ ଏକାବେଳେ ଖାଇବା । ଘନଘଟା କିଛି ନାହିଁ । ଯାଏଁ ସିଆଡ଼େ ଡାଲି ହାଣ୍ଡି ପୋଡ଼ିଗଲାଣି ।"

ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ବୁଲିପଡ଼ି ପୁଣି ପଚାରିଲେ, "ଆଜି କ'ଣ ଘରକୁ ଘର ବୁଲି ପିଲାଙ୍କୁ ଡାକି ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବ ? ଯଦୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କହୁଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଗିରସ୍ତ ଖବର ତାଡରେ ହପ୍ତାଏ କାଳ ବୁଲି ବୁଲି ଦୁଇମାସ ଜ୍ୱର ଭୋଗିଛନ୍ତି । ପୁଣି ତାଙ୍କ କୁନ ପାଇଁ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଆସିଥିଲେ, ସେ ସମୟରେ ତିନିଥର ଯଦୁବାବୁଙ୍କ ଦେଖା ନ ପାଇ ନିଦାନ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।" ଗଳା ସ୍ୱର ଖୁବ୍ କରୁଣ କରି ପୁଣି କହିଲେ—"ହେ, ମୋ ଗଣ ! ଭୋଦୁଅ ମାଧ ଝାଣ ଖବରେ ସେମିତି ବେଣି ବୁଲାବୁଲି କରିବ ନାହିଁଟି !"

ବଶିଷ୍ଠ ଶର୍ମା ଅଗ୍ନିଶର୍ମା ହୋଇ କହିଲେ, "କେତେଦିନ ଗଲେ ତୁମର ବୁଦ୍ଧି ହେବ ? ସେ ତ ନାଆଁ ଲେଖା ସପ୍ତାହ, ପ୍ରାଇମେଟ୍ସ ସ୍କୁଲ୍ କଥା । କାହା କଥା କେଉଁଠି ଯୋଡ଼ୁଛ ? ଛି, ଛି, ଆଜିପରି ଗୁରୁ ଦିବସ ! ଦେଶପାଇଁ ଛାତ୍ର ଅଭିଭାବକ ଆମର ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବେ । ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କୁ ଆମେ ଗଢ଼ୁଛୁ, ଦେଶ ଆମକୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବାର ଦିନଟି ଆଜି । ତୁମେ ଖବରକାଗଜ ପଢ଼, ପ୍ରସ୍ତୁରପଣ ଗୁଡ଼ାକ ପଢ଼ ।"

"ମୋତେ ଥରକୁଥର ପଢ଼ାପଢ଼ି କଥା କହିବନି । କ'ଣ ତ କ'ଣ କହିବ ଯେ ତୁମର ଗୁରୁ ଦିବସ ଗୋରୁ ଦିବସ କରିଦେବ । ନାକ ପୋଛିବାକୁ ତର ନାହିଁ, ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ପିଲାଝିଲା, ମରଣ ପାଖ ହେଲାଣି, ପୂଜାକୁ ଗେଲ ଲାଗିଛି ।"

ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବଚସା ବାକ୍‌ବିତଣ୍ଡା ପୁଣ୍ୟ ଦିବସଟିକୁ ପ୍ରାୟ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ଉପରେ, ସେତେବେଳେ ଦୂରରୁ ଭାସି ଆସିଲା ଲଳିତ ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ ଝଙ୍କାର । ସମବେତ କଣ୍ଠରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲା 'ଗୁରୁର୍ବ୍ରହ୍ମା ଗୁରୁର୍ବିଷ୍ଣୁ ଗୁରୁର୍ଦ୍ଦେବ ମହେଶ୍ୱରଃ ।' କି ପ୍ରାଣସ୍ପର୍ଶୀ ମୂର୍ଚ୍ଛନା, କି ଆବେଗମୟ ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ।

ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆରକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ରଙ୍ଗିନ୍ ଦୃଶ୍ୟ । ପ୍ରାୟ ଶହେଜଣ ଛାତ୍ରୀ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ସେଲୁଆର ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ଗୁରୁ ମହିମା ଗାଉଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ବକ୍ଷସ୍ଥଳରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ପତାକା । ଦି'ଜଣ ଡେଙ୍ଗୀ ଝିଅ 'ଗୁରୁ ଦିବସ' ଲେଖାଥିବା ପତାକାଟିଏ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧରନ୍ତନ୍ତି, ତା' ତଳକୁ ସ୍କୁଲର ନାମ । ଜଣେ ଗ୍ରନ୍ଥୀ ସିଂଘଲ ଶର୍ଢ଼ ହାରମୋନିୟମ ବେକରେ ଝୁଲାଇ ସ୍ତବ ଗାଉଛନ୍ତି, ଅନ୍ୟମାନେ ପାଳି ଦେଉଛନ୍ତି ।

ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ପାଖରୁ କେତେ କେତେ ପଟୁଆର ଘର ଆଗ ଦେଇଯାଇଛି । ଯକ୍ଷ୍ମା ଦିବସ, ବି.ସି.ଜି. ଦିବସ, କୁଷ୍ଠ ଦିବସ, ରକ୍ତ ଦିବସ, ପତାକା ଦିବସ, ସଫେଇ ଦିବସ ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ଆଜିର ଏ ଦିବସଟି ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ ଅତି ଆପଣାର ଜଣାଗଲା ।

ଗୁରୁ ବନ୍ଦନାର ଝଙ୍କାର ପବନରେ ମିଳାଇ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ଚଷମା ଲଗାଇଥିବା ଝିଅଟିଏ ଅରୁନ୍ଧତୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଭିଡ଼ ଆସି ଶାଢ଼ୀରେ (ବ୍ଲାଉସ ନ ଥିବାରୁ) ପତାକାଟିଏ ଲଗାଇ ଦେଇ କହିଲା, "ମା" ! ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦିବସ । ଗୁରୁ ପାଣ୍ଠିକୁ କିଛି ଦାନ କରନ୍ତୁ । ଗୁରୁମାନଙ୍କର ପୂଜାର୍ଚ୍ଚନା ଧୂପଦୀପ ନୈବେଦ୍ୟ ହେବ ।"

ଦେବୀ ବିହ୍ୱଳା ହୋଇପଡ଼ିଲେ କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାରେ । ତିରିଶ ବର୍ଷ ହେଲା ସୁଖ ଦୁଃଖ, ଖରା କାକର ସହି ସକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟା ଯେଉଁ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଖୋରାକ ପୋଷାକ ଯୋଗାଇ ବିଦ୍ୟା ମନ୍ଦିରକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଯାହାଙ୍କ ସେବା ଶୁଶ୍ରୂଷା ଫଳରେ ଅକାଳେ ନିଜକୁ ବିଗତ ଯୌବନା କରି ମୃତକଳ୍ପା ହୋଇଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଏବଂ ତାଙ୍କ ପରି କେତେ ଗୁରୁମାନଙ୍କ ସେବାର୍ଚ୍ଚନା ହେବ ଦେଶଯାକରେ । ଏତେଦିନ ପରେ ଦେଶ ଗୁରୁଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୁଝିଛି । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ ଅଗ୍ନିମାନ୍ଦ୍ୟ ବା ଅମ୍ଳଶୂଳର ମହୌଷଧ ମହାଶଙ୍ଖବଟୀ, କ୍ଷାରକାଦି ଚୂର୍ଣ୍ଣ ବା ଜୁଆଣି ଅର୍କ ରଖିବାକୁ ଜାଗା ନାହିଁ । ଆଉ କେତୋଟା ବର୍ଷ ଆଗରୁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥାନ୍ତା କି :

ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲାବେଳେ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ଏଇ ବାବୁ କଥା ଭାବୁଥାନ୍ତି । ଖୋଲା ପ୍ରାଣରେ ଦୁଇଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ ଝିଅଟିର ହାତରେ ଦେଇ ଯେତେବେଳେ ତା'ର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ ଦେଖିଲେ ମାତୃସ୍ନେହରେ ପଚାରିଲେ, "ହଇଲେ ଝିଅ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ରୁ ଏମିତ ଅଧାଲଙ୍ଗଳା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧଲେ ତୋ' ମାଆ ବାପା ବା ବୁଦ୍ଧମାନେ କ'ଣ କହୁ କୁହନ୍ତ ନାହିଁ ?"

ଝିଅଟି ତଢଙ୍ଗ୍ରେ ଜବାବ୍ ଦେଲା, "ସେମାନେ କ'ଣ ମୋଫସଲ ? ମୋ' ବାପା ଏ. ଡ଼. ଏମ. । ବୁଦ୍ଧମାନେ ଏଥର ଟପ୍‌ଲେଶ୍ ବଟମ୍‌ଲେଶ୍ ପିନ୍ଧବା କଥା ଆପଣ ପଢ଼ି ନାହାନ୍ତ ?"

"ପୁଣି ସେଇ ଖବରକାଗଜ ?" ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ମାରବରେ ଘରଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ।

ଏଥର ପାଳ ପଡ଼ଲା ତାଙ୍କ ନିଜ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ । ଜଣ ଜଣ ହୋଇ ମାଗି ବସିଲେ ଗୁରୁ ଦିବସ ଚନ୍ଦା । 'ମୋର ଟଙ୍କାଏ' । 'ମୋର ଚାରିଅଣା' 'ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ଟଙ୍କାଏ ।' 'ମୋର ଦଶ ପଇସା' ।

ପିଲାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଗୁରୁଭକ୍ତିର ଉଦୟ ଦେଖି ଦେବୀ ପରିତୃପ୍ତା ହେଲେ; ଭାବିଲେ, ଆଜି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଦଫାରଫା ରହିବ ନାହିଁ । ସେ ଟିକିଏ ଭାବପ୍ରବଣ, କନ୍ଦାକଟା ନ କଲେ ରକ୍ଷା । ଚନ୍ଦା ଟଙ୍କା ଓ ଚେନାଚୁର ବାଦାମ ଖର୍ଚ୍ଚ ବାବଦ ପାଞ୍ଚୋଟି ଟଙ୍କା ବଡ଼ପୁଅକୁ ଦେଇ କହିଲେ, "ଖଚୁରା ନାହିଁ ବାପା, ବାଣ୍ଟି କୁଣ୍ଟି ନେବ ସମସ୍ତେ । ଦେଖିବ ସମସ୍ତେ ପାଖାପାଖି ଥିବ, ଭିଡ଼ରେ ହଜି ଯିମିତ ନ ଯାଅ ।'

ପିଲାଏ ବାହାରି ଯାଉଁ ନ ଯାଉଁଣୁ ପ୍ରଷ୍ଟୁତର କର୍କଶ ଗଳାରେ ଗୁରୁସ୍ତୁତ 'ଗୁରୁସ୍ସାକ୍ଷାତ୍‌ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଗୁରୁ ପରମ ଦୈବତମ୍ ।'

ତେଣେ ବଶିଷ୍ଠଶର୍ମା ବାହାରିଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡା ଖୁଣ୍ଟରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ବଳଦ ଦ'ଟାକୁ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ପାଳ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଗଲା ରାତିରେ ଦ'ଟା ଗାଁରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଶଗଡ଼ରେ କାଠ ଗୁଡ଼ାଳ ନେଇ । ଚାକର ଚପରାସି ଘରେଇ କାମ କରୁ ନାହାନ୍ତି; ଆଜି ଛୁଟି ବୋଲି କେହି ଆସି ନାହାନ୍ତି ମଧ୍ୟ । ଜୀବଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଠାଏ ମୁଠାଏ ନ ଦେଲେ ଦିନଯାକ ଖାଡ଼ା ଉପାସ ରହିଯିବେ ଯେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୁଣି ଗୁରୁସ୍ତୁତି, 'ଗୁରୋଃ ପରତରଂ ନାସ୍ତି, ତସ୍ମୈ ଶ୍ରୀ ଗୁରବେ ନମଃ ।' ଏ ପଦକ ଶୁଣିଲା ମାତ୍ରେ କାହିଁକି କେଜାଣି ବଶିଷ୍ଠଦେବ ଗୋରୁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଭକ୍ତିରେ ନମସ୍କାର କରି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ ଏବଂ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀଙ୍କୁ କହିଲେ, 'ପିଲାଙ୍କୁ ଟଙ୍କାଟିଏ ଦିଅ ।'

କୌଣସି ଘାଟ ଭିକାରୀଙ୍କୁ ଭିଖ ଦେଇ ଦେବୀ କେବେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ପାଇ ନ ଥିଲେ ଆଜି ଯିମିତି ଏଥରକୁ ମିଶାଇ ତିନିଥର ପାଇଲେଣି । ନିଜ ଘୁଣ୍ଟିରର ଲୁଗାରେ ମଗ୍ନ ହୋଇଥିବା ପଟାକାଟି ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ସେ କହିଲେ, "ଦେଖ ଦେଖ, କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଛବିଟି । ଗଛ-ମୂଳରେ ଗୁରୁଦେବ । ମାତ୍ର ତିନିଜଣ ଶିଷ୍ୟ । କି ତପସ୍ୟା ! କି ସାଧନା ! ତୁମେ ତ ଶହ ଶହ ଶିଷ୍ୟ ସାଙ୍ଗକୁ ଅଧାଲଙ୍ଗଳୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଧେନି ବସିଛ । ତୁମକୁ କେଉଁ ସମ୍ମାନ ମିଳିବ ?"

ବଶିଷ୍ଠ ଶର୍ମା ଜୀବନଯାକ ଆଶାବାଦୀ । କହିଲେ, "ଅପେକ୍ଷା କରି ଦେଖିବ, ଯୁଦ୍ଧପର୍ଣ୍ଣି ପରି ଗୁରୁପାର୍ଣ୍ଣି ଦି'ଟା ବର୍ଷରେ ଫୁଲି ଉଠିବ । ପେନ୍‌ସନ, ଭତ୍ତା, ପ୍ରଭିଡେ଼ଣ୍ଟଫଣ୍ଡ ସବୁ ସୁବିଧା ହୋଇଯିବ । ପ୍ରତି ଶିଷ୍ୟ ଜଣେ ଜଣେ ସୈନିକ । ଫ୍ଲେଟ କମାଣ୍ଡର ହିସାବରେ ଆମର କ'ଣ କିଛି ପ୍ରାପ୍ୟ ନାହିଁ ? ସବୁର କର ।"

ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀଙ୍କ ମନେପଡ଼ିଲା ଡାଲିହାଣ୍ଡି ଓ ଚୂଲୀଶାଳ କଥା । ଘରେ ମାତ୍ର ଯୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଅଛି । ପୁଣି କିଏ ଆସିଯିବେ ସେଥିପାଇଁ ଧଡ଼କିନା କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଉଛନ୍ତି ଶୁଭିଲା ତୂର୍ଯ୍ୟନାଦ, ଜୟଘୋଷ । ଗଗନ ପବନ ଭେଦ କରି ସହସ୍ର କଣ୍ଠରେ ଉଚ୍ଚ ରିତ ହେଲା 'ଅଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳାକାରଂ' 'ଜୟ ଗୁରୁଜୀକି ଜୟ' । "ସ ଘୋଷସ୍ତୁ ବଶିଷ୍ଠାନାଂ ହୃଦୟାନି ବ୍ୟଦାରୟେତ୍; ନଭଶ୍ଚ ପୃଥିବୀ ଚୈବ ତୁମୁଳୋ ବ୍ୟନୁନାଦୟନ୍ ।" ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ମନେପଡ଼ିଲା ମଧୁବାବୁଙ୍କ ଲିପବନ୍ ଭୂମିକମ୍ପର କେତୋଟି ଧାଡ଼ି—"ସମୁଦ୍ର ମାଡ଼ିଆସୁଅଛି ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ, ଏଥର ଆତ୍ମରକ୍ଷାର ଉପାୟ ଚିନ୍ତାକର ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

କନ୍ତୁ ପଥ କାହିଁ ? ପଥ ରୁଦ୍ଧ, ଘ୍ରୂଷାକାର୍ଣ୍ଣ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଆଶ୍ରମ-ପ୍ରାଙ୍ଗଣ । ସର୍ବାଗ୍ରେ ସାଟଲ ଚୂଳ ନଳୀପେଣ୍ଟ ଓ ଟେଶଲନ୍ ସାର୍ଟରେ ଉଭୟ ଜଗା ଓ ମାଧା—ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଆରୁଣୀ ଓ ଏକଲବ୍ୟ ।

ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ଦିନରେ ଦୁହିଁଙ୍କର କ ବୈପ୍ଳବିକ ମାନସିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ! ବଣିଷ୍ଠଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିମିତ୍ତ ଅଗ୍ନିକଣ୍ଡବତରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଓ ସର୍ବୋଦୟ ଆସିଗଲା । ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି କାନ୍ଥରେ, ପିଚ୍ ରାସ୍ତାରେ, ଯେଉଁ ସବୁ ଅକଥା ଓ କୁକଥାର ଫ୍ରେସକୋ ତାହା ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ କୀର୍ତ୍ତି । ବ୍ଲେକବୋର୍ଡ଼ ଲେଖା ଓ ଡ଼େସ୍କ ଖୋଦେଇ ସ୍ୟାଙ୍କର ହସ୍ତଶିଳ୍ପ, ରେଫରୀଙ୍କୁ ଜବ୍‌ଦ କରିବା ଓ ପରୀକ୍ଷା ହଲରେ କପି ଯୋଗାଇବା ପନ୍ଥା ସ୍ୟାଙ୍କର ଉର୍ବର ମସ୍ତିଷ୍କର କଳ୍ପନାସମ୍ଭୂତ । ସିନେମା ହଲର ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ପରିବ୍ରାଜକ ଏ ଦୁହେଁ । ମାତ୍ର ଘଣ୍ଟାକରେ ସମଗ୍ର ସହରରେ ହରତାଳ କରିପାରନ୍ତି ଏମାନେ । ତେବେ କ'ଣ ଏକା ଦିନକେ ୪୭ ସାଲ ପରର ଛାତ୍ର ସମାଜର ସମସ୍ତ ଅଶାଳିନ୍ୟ, ଦୁର୍ଗତି, ଦୁର୍ମତି ଗୁରୁଦବସର ବାଉଁଶରେ ଉଭେଇଗଲା ?

ପଛପିଲା ହାତକୁ ପତାକା ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଜଗା ଭଡ଼ ଆସିଲା ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଦୁଇହାତ କଲେ ଓଜନର ଫୁଲମାଳ ଧରି । ବେକରେ ଲମ୍ବାଇ ଦେଇ ଲମ୍ବ ତମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡ଼ତଳେ ପଡ଼ି କହିଲା, "ଗୁରୁଜୀ ! ମାତାଜୀଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତୁ । କାଉନ୍‌ସିଲ ସ୍ଥିର କରିଛି ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।"

ବାହାରର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଶୁଣି ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଉପରେ ବିପଦ ପଡ଼ିଲା ଭାବି ବାହାରକୁ ଆସିଲା ମାତ୍ରେ ମାଧା ଦଉଡ଼ି ଯାଇ ସମିତି ଓଜନଦାର ହାରଟାଏ ଲମ୍ବାଇ ଦେଲା । ଦେବୀ କ୍ଷଣେ ନମ୍ର ଓ ତଟସ୍ଥ ହେଲେ । ପରେ ମାତୃତ୍ୱର ଉଷ୍ମ ଚକ୍ଷୁରୁ ପ୍ରସରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସହସ୍ର କଣ୍ଠରେ ପୁଣି ଧ୍ୱନିତ ହେଲା, "ଅଜ୍ଞାନ ତମିରାନ୍ଧସ୍ୟ" ପରେ "ଯା' ଦେବୀ ସର୍ବଭୂତେଷୁ ।"

ଚକ୍ଷୁ ଉନ୍ମିଳିତ କରି ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ଦେଖିଲେ ସମ୍ମୁଖରେ ପତ୍ରପୁଷ୍ପ ଶୋଭିତ ରକ୍‌ସାଟାଏ । ସାଗ୍ରହନେତ୍ରରେ ଜଗା ଓ ମାଧା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୁହିଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କଲେ ରିକ୍ସାରେ ଯୁଗଳ ଅଧିବେଶନ ନିମନ୍ତେ । ରିକ୍ସାବାଲାଙ୍କୁ ସରକସର କ୍ଲାଉନ ରୂପରେ ସଜା ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏ ଅଭିଯାନ ପାଇଁ ଗୁରୁପତ୍ନୀଙ୍କ ପୋଷାକପରିଚ୍ଛଦ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ନୁହେଁ ତାହା ବଶିଷ୍ଠଦେବ ବୁଝିପାରିଲେ ଜୀବନସଙ୍ଗିନୀଙ୍କ ଗୃହାଣୀରୁ । ଜଗା ଓ ମାଧାଙ୍କ ଅନୁମତି ନେଇ ଗୁରୁଜୀ ସାଇକେଲ ଧରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ଜୟସୁଖଲାଲ ମାଣିକଲାଲର ଦୋକାନକୁ ଯଦି ବା ଖାତାରେ ଲେଖାଲେଖି କରି କିଛି ଆଣିହୁଏ ।

ଇତିମଧ୍ୟରେ ପରିକଳ୍ପିତ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଣାଗଲା । ଦୁଇ ପଞ୍ଚଶିଷ୍ୟଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବୁଦ୍ଧି ଟାଏ ଖେଳିଗଲା ହଠାତ୍ । ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ମଣିଷଟଣା ଗାଡ଼ିରେ ଯିବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ଅସଲ କଥା ହେଲା ଦୁହିଁଙ୍କ ନଜର ପଡ଼ିଛି ପିଣ୍ଡାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ବଳଦ ଦି'ଟା ଓ ଅଗଣାର ଶଗଡ଼ ଉପରେ । ଜଗା ମାଧାକୁ ବୁଝାଇ ଦେଇଛି—"ବଳଦ ନିରୀହ, କର୍ମଠ, ବୋଲକରା ଓ କଷ୍ଟସହିଷ୍ଣୁ ଜୀବ; ମାଡ଼ ଗାଳି ଖାଇ ମଧ୍ୟ ବୋଝ ଟାଣେ । କଂଗ୍ରେସ ସେଥିପାଇଁ ଯୋଡ଼ିବଳଦକୁ ସନ୍ତକ କରିଛି । ଗୋରୁ ଓ ଗୁରୁ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷ ପାର୍ଥକ୍ୟ ନାହିଁ ।"

ରିକ୍ସାର ସାଜସଜ୍ଜା ଶଗଡ଼କୁ ଅନ୍ତର କରାଯାଉଥିଲା । ନଟିଆ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଜଣାଇଲା ସଭାପତି ହେବା ପାଇଁ କାହାକୁ ସେ ପାଇଲା ନାହିଁ ।

"ଡି: ଏମ୍:, ଏ: ଡି: ଏମ୍: ?"

"ସେମାନେ ଏସେମ୍ବ୍ଲି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଫୋନରେ କହୁଛନ୍ତି ।"

"ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ?"

"ମାଷ୍ଟରମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ପାଇଁ ସେ ଆସିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଅଫିସର କିରାଣୀଙ୍କୁ ଗଣ୍ଡା ଗଣ୍ଡା ମାଷ୍ଟର ଖୋସାମତି କରୁଛନ୍ତି ।"

"ଉତ୍କଳ, ବି: ଡି: ଓ:, ଏସ୍: ଡି: ଓ: ଓ ଚେୟାରମେନ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

“କାହାକୁ ଜଣକୁ ଧରିଆଣ । ନ ହେଲେ ହେବ କମିତ ?”

“ସେଇ ପଶୁ ଡାକ୍ତରକୁ ଡାକନ୍ତୁ । ହଁ କରନ୍ତୁ । ହେଲେ ଜାତୀୟପତାକା ଅଟେଷ୍ଟ ମନ୍ଦରରେ ଓଲଟା ଉଡ଼ୁଥିଲା ତା' ଅଫିସ ଆଗରେ ।”

“ଠିକ୍ ଅଛି । ଚାଅ ଚାଲ ।”

“ବୋଲ ରାଧା ବୋଲ” ସଙ୍ଗୀତ ଲାଉଡ଼ସ୍ପିକରରେ ବାଜିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସଙ୍ଗୀତ ପରିଚାଳନାର ଭାର ନଟିଆ ଉପରେ । 'ପ୍ୟାର କିୟା ତୋ' ଡରନା କ୍ୟା', 'ଆଜ ବି ହେ କାଲ ବି ରହେଗା', 'ଜୀବନ ଯମୁନାରେ' ଇତ୍ୟାଦି ରମ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ଶେଷରେ 'ମେଁ କ୍ୟା କରେଁ ରାମ ମୁଝେ ବୁଢ଼ା ମିଲ୍‌ଗୟା' । ତେଣେ ପଛର ଲାଉଡ଼ସ୍ପିକରରେ କେବଳ ଗୁରୁ ଅଷ୍ଟକ ବୋଲାଯାଉଥାଏ । ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକଗୁଡ଼ାକ କେହି ଭଲ କରି ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ନ ପାରିବାରୁ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟ ନିଜେ ରିକ୍‌ସାରେ ବସି ସେ ସବୁ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଗାଉଥାନ୍ତି । ବେଣ୍ଡ, ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଢୋଲର ଆବାଜ ସହିତ ଉଠୁଥା, ସ୍ଲୋଗାନ ବୋଲି । ତା' ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ଗାନ୍ଧୀ, ଜବାହରଲାଲଙ୍କ ଜୟଧ୍ୱନି । କେହି ବାଦ ପଡ଼ୁନଥା'ନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ହରିବୋଲ ବି ଶୁଭୁଥାଏ । ବଶିଷ୍ଠଦେବଙ୍କ ଭୟ ପିଲାଗୁଡ଼ାଏ ଭୁଲରେ 'ହରିନାମ ସତ୍ୟ ହେ' କହିଦେବେ ନାହିଁ ତ !

ବାଲିଗଞ୍ଜ ବଜାର, ସିନେମା ଛକ ଓ କଚେରି ଦେଇ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଚାଲିଥାଏ । ଅସମୟରେ ଦୁର୍ଗାମେଢ଼ ବିସର୍ଜନ ହେଲାପରି ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାପଡ଼ୁଥାଏ । ସିନେମା ଛକ ପାଖରେ ଚାରି ପାଞ୍ଚୁଟା ଛୋଟ ଛୋଟ ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆସି ଯୋଗଦେଲେ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବାରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଲାଗି ସଂଘର୍ଷର ମଧ୍ୟ ଆଭାସ ସେଇଠି ମିଳିଥିଲା । କଚେରି ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ହାକିମହୁକୁମା ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ କାମ ଛାଡ଼ି । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକ କଥା—ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ନ ପଢ଼ି ସେମାନେ କାହିଁକି ହୀନମାନିଆ ଚାକିରି କରୁଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବହୁବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଥରେ ବଶିଷ୍ଠ ଦେବ ଓ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ଏମିତି ଖୋଲା ବଳଦ ଗାଡ଼ିରେ ଘର-ପାଟଣା ବେଶରେ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ ଯାଇଥିଲେ । ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରଙ୍କୁ ଗୁହୁଁ ସେଦିନ କଥା ମନେ ପକାଇ ଲାଜ ଲାଜ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏଣେ ନନ୍ଦୀ ଭୃଙ୍ଗୀରୂପୀ ଜଗା ମାଧା ଯୋଡ଼ି ବଳଦର ଏପାଖ ସେପାଖ ଥାଇ ଗ୍ଲୁଲଥିବାରୁ ସେ ଦ'ଟାର ଏପଟ ସେପଟ ହେବାର ଯୁଁ ନଥାଏ । ସେତିକି ଟାଣୁଆ ହେଲେ ବି ଜଗା ମାଧା ଆଗରେ ଗୋରୁ ମୂଷା ପରି । ଜେଲର ସାହେବ ଓ ସଦର ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରଙ୍କ ପୁଅ ଦୁହେଁ । ଗୋ-ବଧକୁ ସେମାନେ ଡରନ୍ତି ନାହିଁ, ଯିମିତି ତାଙ୍କ ବାପା ନରବଧକୁ ଶଙ୍କି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

ହେଲେ ମଫସଲରୁ ଆସିଥିବା ବଳଦ ଦୁଇଟା ଭାରି ଅଣ୍ଡଷ୍ଟ ହେଲେଣି । ସଭାମଣ୍ଡପ ପାଖରେ ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ଓହ୍ଲାଇଲାବେଳେ ଶଙ୍ଖ, ହୁଳହୁଳି ଓ ଘଣ୍ଟାଧ୍ୱନି ସହିତ ବୋର୍ଡ଼ିଂ ପାଖର ଭେଳା ଭେଳା କୁକୁରଙ୍କ ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଏତେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହେଲା ଯେ ବଳଦ ଦ'ଟା ବୋଲି ନ ମାନି ଶଗଡ଼ଟାକୁ ଖଣ୍ଡେଦୂର ଓଟାରି ନେଇଗଲେ । ଭାଗ୍ୟକୁ ବଶିଷ୍ଠ ଦେବ ଓ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ଅବତରଣ କରି ସାରିଥାନ୍ତି । ପଗୁଣ ଷଠିଏ ହାତ ଯିବାପରେ ଶଗଡ଼ଟା ଗୋଟିଏ ଖାତରେ ପଡ଼ିଗଲା । ତରକ ପାଇ ବଳଦ ଦ'ଟା ଏକାଟାଣକେ ଦଉଡ଼ି ଛିଣ୍ଡାଇ ଲାଞ୍ଜ ଟେକି କାଳିଦାସ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଆଶ୍ରମ ହରିଣର ପଳାୟନ ଭଙ୍ଗୀରେ ମାଇଲଏ ଖଣ୍ଡେ ଧାଇଁ ଯାଇ ଜେଲ ହତାର କଦଳୀ ଓ ଅମୃତଭଣ୍ଡା ବଗିଗ୍ଭରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ଗୁରୁ ପୂଜା ମଣ୍ଡପଟି ସଂସ୍କୃତ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ କଳ୍ପନା ପ୍ରସୂତ । ଗୁରୁକୁଳାଶ୍ରମ, କନ୍ୟାଶ୍ରମ, ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଶାନ୍ତିନିକେତନର ଆଦର୍ଶ ଓ ସ୍ମୃତି ନେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ହିନ୍ଦୀ, ଓଡ଼ିଆ ଶିକ୍ଷକଦ୍ୱୟ ପାଞ୍ଚ ଛଅଦିନ ଲାଗି ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ କଳ୍ପନାକୁ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । କଦମ୍ବ, ଦେବଦାରୁ ଓ କଦଳୀ ଆଦି ନାନା ଆଶ୍ରମ ଖ୍ୟାତ ବୃକ୍ଷରାଜିର ତାଳପତ୍ରରେ ବେଦୀପୀଠ ସଜ୍ଜିତ । ବଶିଷ୍ଠ ଦେବ ଓ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ ସେଇ ମଞ୍ଚରେ ସମାସୀନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗୁରୁବର୍ଗ ଅର୍ଦ୍ଧ ବୃତ୍ତାକାରରେ ସମ୍ମାନ ପ୍ରାପ୍ୟସୀ ହୋଇ ଉପବିଷ୍ଟ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୁରୁ ଅର୍ଚ୍ଚନା ବଧିଧାନ ମଧ ପଣ୍ଡିତ ମହାଶୟଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ । ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲତା ତାଙ୍କ ବଦନରେ ସର୍ବତ୍ର ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଚକ୍ ଖଡ଼ିର ଅତି ଶୁଭ୍ର ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ରକରେ ତାଙ୍କର ଲଲାଟ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ । ତାଙ୍କର ଧାରଣା, ଏଣିକି ପିଲ୍ଲାମାନେ ଅଧ୍ୟୟନରେ ମନ ଦେବେ; ତାଙ୍କ ଗୁଲ ବା ନସ୍ୟ-ସେବନ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅନୁକରଣ କରିବେ ନାହିଁ, ବଧର୍ମୀ ହେବେ ନାହିଁ । ସର୍ବଦା ଦାଲଦା ପରିବର୍ତ୍ତରେ ଗବ୍ୟଘୃତ ପ୍ରଚଳିତ ହେବ ଓ ମାହିଷ ଦଧି ଓ ପକ୍ୱ ରମ୍ଭାଯୁକ୍ତ ଭୂରିଭୋଜନ ମିଳିବ । ସର୍ବୋପରି ଇଂରାଜୀ ଭାଷା ଉଠିଯିବ ଓ ପିଲେ ଚେଲୁଳମଞ୍ଜି ଗଣି ଗଣି ଶବ୍ଦ ଓ ଧାତୁ ରୂପ ମୁଖସ୍ଥ କରିବେ ।

ଚନ୍ଦନ-ଚର୍ଚ୍ଚିତ-କ୍ଷୀଣ-କଳେବର-ଜୀର୍ଣ୍ଣବସନ ବଶିଷ୍ଟ ମଣ୍ଡପରେ ବସି ଗ୍ରହଗ୍ରହୀଙ୍କ ଭକ୍ତିସୁଧା ପାନ କରୁଥିଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ “ଗୁରୁ କୃପା ହିଁ କେବଳମ୍” “ଗୁରୁଦେବ ଦୟାକର ଦୀନଜନେ” ଆଦି ସ୍ତୁତି ଓ ‘ଜୟଗୁରୁ’ ମନ୍ତ୍ରର ୧୦୮ ବାର ଜପ ଶୁଭୁଥାଏ ।

ଅର୍ଚ୍ଚନାଦି ପରେ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଜଲ୍ଲା ପଶୁ ଚିକିତ୍ସକ ମହାଶୟ ଲେଖନ, ପରିକଲମ ଓ ତାଳପତ୍ର ପୋଥି ଚିତ୍ରିତ ତିନିରଙ୍ଗ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ କଲେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟ ବକ୍ତାରୂପେ ଗୁରୁ ଓ ଗୋରୁ ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଓ ପାର୍ଥକ୍ୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କଲେ ସ୍ଥାନୀୟ ପଶୁ ଡାକ୍ତର ମହାଶୟ ।

ତା’ପରେ ଜଣା ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କଲା ଯହିଁରେ ଜାତୀୟକୃତ ଗଣିତ ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ ଗୁରୁଙ୍କୁ ବିଲେଇ ଏବଂ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ମୂଷା ଆକାରରେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଇ ଥିବାର ପ୍ରତିବାଦ ଓ ନିନ୍ଦାବାଦ କରାଗଲା । ସାଧାରଣ ପ୍ରସ୍ତାବଟି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, କାରଣ ସେଥିରେ ଗୁରୁଶିଷ୍ୟ ସହାବସ୍ଥାନର ପଞ୍ଚଶୀଳର ରୂପରେଖ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ପ୍ରବୀଣ ଶିକ୍ଷକ ଓ ଅଧ୍ୟାପକମାନଙ୍କ କୃତ ‘ମାନେ ବହି’ର ସହଜ ସରଳ ସଂସ୍କରଣର ଜାତୀୟକରଣ, ଫଳାଫଳ ଉପରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁରସ୍କାର ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ସହଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟାପକ ପ୍ରସାରକଳ୍ପେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବାଳିକା ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା କଲେଜର ଉନ୍ମୂଳନ, ପରୀକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରତ୍ୟାହାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏବଂ ଅବସରବିନୋଦନ ପାଇଁ ସ୍କୁଲ କଲେଜରେ ସିନେମା, ଥିଏଟର, ଖେଳ, ସମରଶିକ୍ଷାର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଦି ଚର୍ଚ୍ଚାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

ସର୍ବଶେଷରେ ଛାତ୍ର ଓ ଅଭିଭାବକଙ୍କ ତରଫରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ଲେଟରେ ରୁମାଲରେ ବାନ୍ଧି ପୁଟୁଳାଟିଏ ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ଉପହାର ଦିଆଗଲା । ଜଣାଗଲା ନୋଟ୍ ବିଡ଼ାଟିଏ ଦିଆଯାଇଛି ।

ବଶିଷ୍ଠ ଦେବଙ୍କ ଆଶ୍ରମରେ ପୁଣି ଏକ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଲା । ସକାଳର ବର୍ଣ୍ଣାଢ଼୍ୟ ଉପ୍ତିମନ୍ତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ମୁମୂର୍ଷୁ ଓ ନଷ୍ଟ୍ରଭ ହୋଇ ବିଦାୟ ନେଲେ ।

ବାହାର ଅଗଣାରେ ଗୋଟିଏ ସବେଇ ଖଟ ଉପରେ ହାଲିଆ ହୋଇ ବାହୁକୁ ତକିଆ କରି ପଡ଼ିଥାନ୍ତି ବଶିଷ୍ଠ ଶର୍ମା ଫାଙ୍କା ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ । ଦିନମାନ ସେଇ ମୁଡ଼ି ମୁଠାକ ଛଡ଼ା ତାଙ୍କ ପେଟକୁ ଦାନା ଯାଇ ନାହିଁ । ସଭାସ୍ଥଳରୁ ଉଭୟ ଗୁରୁ ଓ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ପଦବ୍ରଜରେ ସେହିଅ ଖରାରେ ଘରକୁ ଫେରିଛନ୍ତି । ସଭା ପରେ କିଏ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଗଲେ, ରିକ୍ସାଟାଏ ଡାକିବାର ବି ଉପାୟ ନଥିଲା । ଶଗଡ଼ଟା ବିଲ କଡ଼ର ଖାତ ପାଖରେ ଶ୍ମଶାନର ମୂର୍ଦ୍ଧାର ଖଟପରି ଦିଶୁଥାଏ ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଗୁରୁ ଦମ୍ପତି ଦେଖନ୍ତି ବିଳଦ ଦି'ଟା ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ହୃଦୟ ଶୁଖିଗଲା । ମୋଫସଲ ବଳଦ ପ୍ରଥମ କରି ସହରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? କାଲି ବାଣକପୁର, ପଅରଦିନ ସାରଷକଣା ହାଟ । ହଡ଼ାଖିଆ ବେପାରୀ ପଣ ପଣ ଗାଁ ଗାଁ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ବଳଦ ଦି'ଟା ତିନିଶରୁ କ'ଣ ଊଣା ହେବେ ? ଗୃହିଣୀଙ୍କୁ ଗୃହ ଅଡ଼ୁଆ । ବଳଦ ଦି'ଟା, ବିକ ପରୀକ୍ଷା ଖାତା ଦେଖା ପଇସା ସହିତ ମିଶାଇ ଆସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ବଡ଼ପୁଅକୁ ବୁର୍ଲା ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପଠାଇବେ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ । ଏକାଦିନକେ ଆଶା ସଉଧ ଭାଜିଗଲା ଯେ ! ଧଇଲେ ସାଇକେଲ । ଟିଉବ ଟାୟାରର ଅବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଅବଶିଷ୍ଟ ଟଙ୍କାଏ ଦି'ଟଙ୍କା କ'ଣ ଥିଲା ଅରୁନ୍ଧତୀଙ୍କଠାରୁ ନେଇ ଚାଲିଲେ ସାଇକେଲ ଦୋକାନକୁ ଗାଁକୁ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ । ବିଫଳ ହୋଇ ଫେରି ଦିନଯାକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୁରୁଜୀ ଗୋ ଅନ୍ୱେଷଣରେ ବେଡ଼ା ବେଡ଼ା କରି ସହର ପରିକ୍ରମା କଲେ, ଅନ୍ଧକନ୍ଧ ଖୋଜିଲେ । କାଞ୍ଜି ହାଉଦାରେ ସନ୍ଧାନ ନେଲେ । ବୃଥା ଚେଷ୍ଟା, ପଣ୍ଡ ପରିଶ୍ରମ । ବେଳଗୁଡ଼ିକୁ ଥାନାରେ ଖବର ଦେଇ ଏଇମାତ୍ର ଫେରି ଝାଉଁଳ ପଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ।

"ନମସ୍କାର ଗୁରୁଜୀ !"

ଜଗାର ପରିଚିତ କଣ୍ଠସ୍ୱର ଶୁଣି ଧଡ଼କନା ଗୁରୁଦେବ ଉଠି ବସିଲେ । କ୍ରୋଧ ଦୁର୍ବଳ ଦେହରେ ମଧ୍ୟ ବଳ ଦିଏ । ଉଠିଯାଇ କାଠ ଫାଳଆଟାଏ ଧରି ଜଗାର ମୁଣ୍ଡଟା ଦଫାନ କରିବେ ବୋଲି ଭାବୁଛନ୍ତି । ଏତିକିବେଳେ ଅମୃତନିସ୍ୟନ୍ଦୀ ଗଳାରେ ଜଗା କହିଲା, "ବଳଦ ମିଳି-ଗଲେ, ସାର୍, ମାଧା ଓ ନଟିଆ ଅଡ଼େଇ ଆଣୁଛନ୍ତି ।"

"କେଉଁଠି ପାଇଲ ରେ ?" ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ କ୍ରୋଧ ଭୁଲି ବଶିଷ୍ଠ ପଚାରିଲେ ।

"ଶୂନଗଡ଼ଆ କାଞ୍ଜିହାଉଦାରେ ଥିଲେ । ବାପା ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ର ଲଗାଇ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଗୋରୁଗୁଡ଼ାକ ସେ ସବୁବେଳେ ସେଇ ଖୁଆଡ଼କୁ ପଠାନ୍ତି । ମାଲିକ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଏ ନାହିଁ । ବଳଦ ନିଲାମ ବିକି ହୋଇଯାଏ ।"

"ଟଙ୍କା ପାଇଲ କେଉଁଠୁ ?"

"ପଚାଶ ବିକି ପଇସା ଥିଲା ଆମ ପାଖରେ ।"

"ହିସାବ ଦେବ କମିଟି ?"

"ହିସାବ ମାଗୁଛି କିଏ ? ଆମେ ବ୍ଳାକ୍‌ରେ ବିକୁଛୁ ।"

"ତେବେ ସେଇ ଟଙ୍କାରେ ଗୋରୁ ମୁକୁଳାଇଲ ?"

"ଗୁରୁଙ୍କ ଟଙ୍କା ଗୋରୁ କାମରେ ଲଗିଲା ।" ଅଳ୍ପ ହସି ଜଗା କହିଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ମାଧା ଓ ନଟିଆ ବଳଦ ହଳକୁ ଶଗଡ଼ରେ ଯୋଚି ଘେନି ଆସିଲେ । ବଶିଷ୍ଠ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ବଳଦ ଦି'ଟାର ମୁଣ୍ଡ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁହଁ ସହିତ ନଜର ଗାଲ ଲଗାଇ ଚୁମ୍ବନ ଦେଲେ । ବଳଦ ଶିଙ୍ଗର ସିନ୍ଦୂର ତାଙ୍କ ଗାଲ କପାଳରେ ଲାଗିଗଲା, ତାଙ୍କୁ ମାଲୁମ ନାହିଁ ।

ଶଗଡ଼ ଓ ଗୋରୁଖୁରାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲେ ଅରୁନ୍ଧତୀ ଦେବୀ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଦେଲା ମାତ୍ରେ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ କରୁଣ ହସଟିଏ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ଖେଳିଗଲା । ମୁଖମଣ୍ଡଳକୁ ଈଷତ୍ ଆବୃତ କରି ଖୁଣ୍ଟ ଆଢୁଆଳରେ ଠିଆ ହୋଇ ଦେବୀ କହିଲେ, "ଆସ ଏଥର ଗୋରୁ ହବସ ତ ସରିଲା, ଆଜ ଡେରି କାହିଁକି ? ଗଣ୍ଡିଏ ଖାଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିବ ଆସ ।"

ଜଗା, ମାଧା ଓ ନଟିଆର ଅଟ୍ଟହାସ ସହିତ ଆକାଶର ପଲ ପଲ ବାଦୁଡ଼ିଙ୍କ ଅଜସ୍ର ଡ଼େଣାର ଅନ୍ଧାର ଝରି ଝରି ଆସି ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଲା ସେ ରାତିରେ ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଘରେ, ଅଗଣାରେ ।

ଶୋଇବା ପୂର୍ବରୁ କୌତୂହଳ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ବଶିଷ୍ଠ ଦେବ ଓ ଅରୁନ୍ଧତୀ ମ୍ଳାନ ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ଜଗା ଦେଇଥିବା ପୁଟୁଳାଟି ଖୋଲିଲେ । ଦେଖିଲେ ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ କରି ଗୁଡ଼ାଏ ଖବର କାଗଜର କଟା ଅଂଶ ଥୁଆ ହୋଇଛି । ପତ୍ର-ପତ୍ରିକାର ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ସମ୍ପର୍କିତ ସମ୍ପାଦକୀୟ ସମୂହ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଠାରୁ ଉପମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ବାଣୀ ଏକତ୍ର ରଖାଯାଇଛି ଏବଂ ସେସବୁରେ ଥିବା 'ମାନ' 'ସମ୍ମାନ' 'ଅଭିନନ୍ଦନ' ମର୍ଯ୍ୟାଦା' 'ଭକ୍ତି' 'ସେବା' 'ଅର୍ଚ୍ଚନା' ପରି ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାକ ଲାଲ ପେନସିଲ୍‌ରେ ଗୋଲ ଗୋଲ ଟିକ ପଇସା ପରି ଦାଗ ଦିଆଯାଇଛି । ଗଣିଲେ ହଜାର ହଜାର ହେବ । ସବାତଳେ ମୋଟା କାର୍ଡ଼ବୋର୍ଡ଼ରେ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ କାଳିରେ ଲେଖା ହୋଇଛି "ତପସ୍ୱୀ ଶ୍ରୀ ଗୁରୁଦେବ ।"

ଗୁରୁଦେବଙ୍କ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସରେ ଠିକି ନଥିବା ପୁରୁଣା ଲଣ୍ଠନର ଦପ୍ ଦପ୍ କରୁଥିବା ଲାଲ ଶିଖାଟି ବି ଦପ୍‌କରି ନିଭିଗଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ନୀଡ଼ ଶ୍ରାନ୍ତୀ

"ଶୁଣୁଛ ?"

"ହଁ, କୁହ ।"

"ଏ କୋଠରୀକୁ ଆସି ଟିକେ ଦେଖିଯାଅ ।"

"ଦେଣ୍ଡେ ଛୁହ । ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍‌ର ପାଟିରେ ଥାର୍ମୋମିଟର ଦେଇଛ ।"

"ଟୁନୁଟୁନର କେତେ ଜର ଅଛି ?"

"ଚାରି ନାଇଁ । ବୁଲବୁଲର ବୋଧହୁଏ ନ ଥିବ । ଦିହତ ବେଶ୍ ଥଣ୍ଡା ଜଣାପଡ଼ୁଛି ।"

"ରାତି ତିନଟାରେ ଔଷଧ ଦେଇଥିଲ ?"

"ମଲି, ମଲି ! ତୁମେ ପରା ମତେ ଡାକିବା କଥା । ଘଡ଼ିରେ ଏଲାରାମ୍ ଦେଇଥିଲ ପରା ?"

"ଦେଇଥିଲି ସିନା । କିନ୍ତୁ ଶୋଇପଡ଼ିଲି ଯେ । ଦିନଯାକ ଧାଁଧପଡ଼ି କରି ହାଲିଆ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଅତି କମ୍‌ରେ ଦଶଥର ଯାଇ ନଥିବି ! ତିନି ତିନି ରାତି ଧରି ଉଜାଗର । ତୁମେ ଏଲାରାମ ଶୁଣି ଉଠିଲ ନା କ'ଣ ?"

"କାନ ପାଖରେ ଘଡ଼ି ଥୋଇ ତୁମେ ଶୁଣିପାରିଲନି । ମୁଁ ସେ ଘରେ ଥାଇ କିମିତି ବା ଶୁଣନ୍ତି, ପୁଣି ରାତି ତିନଟାବେଳେ ?"

"ବଡ଼ ମୁସ୍‌କିଲ ହେଲା ତେବେ । ଡାକ୍ତର ବାରମ୍ବାର ତାକିଦ୍ କରି କହିଥିଲେ ଯିମିତି ଠିକ୍ ସମୟ ଜଗି ଔଷଧ ଦିଆଯାଏ । ନହେଲେ ଔଷଧର ଗୁଣ କୁଆଡ଼େ ରହିବ ନାଇଁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ତେବେ ତୁମେ 'ଏତେ ନଦଜ ହୋଇ ଶୋଉଥିଲ କାହିଁକି ? ଛାଡ଼ ସେ କଥା । ବାବୁଙ୍କ ଜର ତ ଛାଡ଼ିଗଲାଣି । ବୁଲବୁଲର ବି ଜଭ ଛଳେ ସଚାନବେ । ଡ଼ାକୁଥିଲ କାହିଁକି ? କ'ଣ ଏତେ ଜରୁରୀ କାମ ଅଛି ? ଦଣ୍ଡେ ସବୁର ସହିବ ତ ? ହରଲିକ୍ସ କପେ କପେ ବାବୁଙ୍କି ଦେଇ ଯାଉଚ ।"

"ସିମିତ କିଛି ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ଏ ଘରଚଟିଆ ବସାଟା ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଚ । ଏ ବରଷ ଫେର୍ ଆସିଲେଣି ବୋଧହୁଏ । ଘର ଚଟାଣଯାକ ଫୁଟିଫୁଟିକା ମଇଳାର ଝୋଟି ପଡ଼ୁଚ । କେଷ୍ଟ କେଷ୍ଟ ଘାସକୁଟା । ଏଃ ! ରେଡ଼ିଓ ଉପରେ ବି ଗୁଡ଼ାଏ ପଡ଼ୁଚ ।"

"ଖବର୍ଦ୍ଦାର ! ଚଟିଆ ବସା ଛୁଇଁବ ନାଇଟି । ମୁଁ ଯାଏଁ ।"

"କି ଅପରାଧ କଥା ! ଗଲା ବରଷର ମଲା ବସାଟା । ନଭେମ୍ବର ମାସରେ କ'ଣ ଚଟିଆ ତା ଭିତରେ ଶୋଇଥିବେ ? ଗୁଡ଼ାଏ କୁଟାଘାସ ଝୁରିଝୁରି ହୋଇ ଝୁଲୁଚ । ଗଲା ବରଷ ଦେଖିଲ ତ ଏହାଙ୍କ ଯୋଗୁଁ କେତେ ହଇରାଣ ହରକତ ହେଲୁ । ଡ଼ିମ୍ବ ଭାଙ୍ଗିଲା, ଛୁଆ ଦଦଟା ତଳେ ପଡ଼ି ମଲେ । କେତେ ଗୁଗରୁଧା, ମନ ଫଟାଫଟି । ଏ ବରଷ ବେଳହୁଁ — ।"

"ମୋ ରାଣ ! ଚଟିଆ ବସାରେ ମୋଟେ ହାତ ଦବନି; ମୁଁ ଯାଏଁ ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍ ! ବାପାଟି ମୋର ! ମାଆ ଟୁନି ! ଟିକିଏ ଭଲ ଲାଗୁଚ ନା ? ହର୍ଲିକ୍ସ ମିଠା ଲାଗିଲା ନା ? ହଉ, ଏଥର ସୁନାପିଲା ପରି ଅଣେଇ ହୋଇ ବଡ଼ହେଁ ଘୋଡ଼ାଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଦଣ୍ଡେ ଶୋଇଯାଅ । ଥଣ୍ଡା ଲାଗିଯିବଟି । ଆମର ବୁଲବୁଲ ଟୁନ୍‌ଟୁନ ପରି ସୁନାପିଲା କାହିଁ ନଥିବେ । ହଉ, ଶୋଇପଡ଼ । ଉଠିଲେ ଫଳରସ ଦେବି । ହୁଁ, ସିମିତ । ମୁଁ ଆସୁଚି, ସେଘରୁ ବାପା ଡାକୁଛନ୍ତି ପରା ।"

"ଶୋଇଗଲ ? ଦେଖ ଏ ବସାଟାକୁ । ଚାହିଁ ସେ କଣକୁ, ଘର ମଝି ଚଟାଣକୁ, ରେଡିଓ ଟେବୁଲ ପାଖ କାନ୍ଥକୁ । ସତରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଗୁଡ଼ାକ ପୁଣି ଆସିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି ଦେଖୁଚ । ପୁଣି ବସା ବାନ୍ଧିବେ । ଚେୟାରଟା ବଅଡ଼ ମୋ ଆଡ଼କୁ । ଗାଙ୍ଗି ଦିଏ ବସାଟା । ଝାଡ଼ୁଣୀ ମୂଠାଟା ଆଣ । ଖରକ ଦେବା ଦରଟା । ଲୋକେ ଆମକୁ ଜଙ୍ଗଲି କହିବେ ଯେ । ଏତେ ଅପରିଷ୍କାର ।"

"ସକାଳେ ତୁମର କ'ଣ ଆଉ କିଛି କାମ ଧନ୍ଦା ନାହିଁ ? ନିରୀହ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ାକ ପଛେ ଲାଗିଚ ? ଘରେ କୁକୁର ବିରାଡ଼ି, ଚୂଚୁନ୍ଦରା ଝିଟିପିଟି, ମଶା ମାଛି, ମୂଷା, ଝିଟିପିଟି, ଅସରପା କେତେ କ'ଣ ନାହାନ୍ତି ! ଦାଣ୍ଡ ବାଟରେ ପୁଣି ଧୂଳି କେତେ ନ ପଡ଼ୁଚ ? ସେ ସବୁର ଉତ୍ପାତ ଅତ୍ୟାଚାର ଗୋଟେ ପାରୁଚ ଭଲି ?"

"ଗଲା ବରଷ ଚଢ଼େଇଟାଙ୍କୁ ଏତେ ଚାଉଁ ଥିଲ; ଏ ବର୍ଷ କେଉଁଠୁ ମନ୍ତ୍ର ନେଲ ନା କ'ଣ ? ବୌଦ୍ଧ, ଜୈନଧର୍ମର ଦୀକ୍ଷା କିଏ ଦେଲାଣି ବୋଧହୁଏ ?"

"ନା ନା । ସେ ଭୟ କାହିଁକି କରୁଚ ? ଗୀତା ଭାଗବତ କଥା ମୁଁ କହୁନାହିଁ । କପୋତକୁ ଗୁରୁ କରି ଅବଧୂତ ସାଜିବାର ଇଚ୍ଛା ବି ନାହିଁ । ତେବେ ବେଳକାଳକୁ ଏଇ ଛୋଟ ଛୋଟ ଜୀବଗୁଡ଼ାକ ଆମର କେତେ ଆପଣାର ହୁଅନ୍ତି ସେ କଥା କେବେ ଭାବିଚ ?"

"ଏଇ ବାଇଚଟିଆ, ଘରଚଟିଆଗୁଡ଼ାକ ?

'ପକ୍ଷୀଟିଟ୍ଟିଭମାତ୍ରେଣ ସମୁଦ୍ରଃ ବ୍ୟାକୁଳୀକୃତଃ ।"

"ହଁ । ଛୋଟ ଟେଣ୍ଟେଇ ଚଢ଼େଇଟା ସମୁଦ୍ରକୁ ବ୍ୟାକୁଳ କରି ଦେଇଥିଲା । କାହିଁକି ? ସମୁଦ୍ର କୂଅଡ଼େ ତା' ଡିମ୍ବ ଓ ବସାକୁ ଭସାଇ ନେଇଥିଲା ପରା । ତୁମେ ତେବେ କାହିଁକି ? ତୁମେ ସବୁ ହେଲ ଆଉ ଏକ କିସମର ଚଢ଼େଇ । 'ବାପୁାର କି ଯାଏ, ବାଆ କଲେ ବସା ଦୋହଲୁଥାଏ' ଶ୍ରେଣୀର । ଦି' ଦିଟା ଜହ୍ନୁଆ ପିଲାଙ୍କୁ ମୋ ଜିମା ଦେଇ ନିଜେ ଆରାମରେ ଶୋଇଗଲ । ଗଡ଼ଯାକ ମୋତେ, ଆମ ପିଲାପିଲିକ ସାଙ୍ଗ ଦେଲ କିଏ, ଜଗିଲା କିଏ, ଦମ୍ଭ ଦେଲା କିଏ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"କ'ଣ ସେଇ ଚଢ଼େଇଗୁଡ଼ା ଦେଲେ ? ମୁଁ ତ ସେ ଘରେ ଶୋଇଥିଲି । କାନ୍ଥ ଗୋଟାକର ତଫାତ୍ । ଏତେ ଡରଭୟ କାହାକୁ ?"

"ତୁମ ପରି ଲୋକଙ୍କୁ ଦମ୍ଭ କରିବା ଯାହା ନ କରିବା ସେଇଆ । ଗଲାବର୍ଷର କାଳବର୍ଷ ମୁଁ ଜୀବନରେ କେବେ କଟାଇ ନାହିଁ । ଉଆଁସ, ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ, ଲଙ୍କା ତାରା ସବୁ ଏକାଠି । ତା' ଉପରକୁ ପାଞ୍ଚଦିନ ହେଲା ତାଙ୍କ ଘରୁ ଗଳା ଦଉଡ଼ିଆ ମଡ଼ାଟାଏ ଉଠିଛି । ଦି'ଦି'ଟା ଛୁଆଙ୍କୁ ନାହିଁ ନ ଥିବା ଜର; ଦିହରେ ଖଇ ଫୁଟିବା ତାତି । ହୋସ୍ କେତେବେଳେ ରହୁଛି, କେତେବେଳେ ନାହିଁ । ଯେତେ ଦମ୍ଭବାଲୀ ମାଇକିନା ହେଲେ ବି ତାର କଲିଜା ପାଣି ଫାଟିଯିବନି ! ପୁରୁଷମାନେ କେବେ କଣ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ବୁଝନ୍ତି ? କେବଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଟେକ ଟେକ କରି ଫୁସୁଲାଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ଅଣ୍ଡିରା ମହୁମାଛିଙ୍କ ପରି ଜୀବନ କଟାନ୍ତି ସିନା !"

"ଜୟ ମା କାଳୀ ! ସକାଳଟାରେ କାହିଁକି ଆରମ୍ଭ କଲ କଳି–ଭାଗବତ ? ଯେବେ ନିଦ ମାଡ଼ିଲା ମୋତେ ଉଠାଇଲ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ପାଳି କରି ଚେଇଁଥିଲେ ତ ଏତେ ବାଧି ନ ଥାନ୍ତା; ମୋ ଉପରେ ଏତେ ଚିଡ଼ୁ ନ ଥାନ୍ତ ।"

"ତୁମେ ଚେଇଁଥାନ୍ତ । ତୁମେ ଯେ ଜଣେ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ । ମନେକର ଶୋଇଲ କେତେବେଳେ । ଏଗାରଟା ବେଳେ ତ ? ଏଗାର ବାଜି ଦୁଇ ମିନିଟ୍ ବେଳକୁ ତୁମର ନାକ ଡାକିଲା । କେଡ଼େ ଜୋର ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରି ତୁମେ ! ଘର ଉଡ଼ୁଛି ପଡ଼ୁଛି । ସେତେବେଳେ କିଏ ଏଡ଼େ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଯେ ତୁମ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବ ।"

"ଯାହା ତ ହେବାର ହେଲା । ପିଲାଙ୍କ ଜରତାପ କମିଲା କେତେବେଳେ ? ପଟି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସାଢ଼େ ଦଶଟାରେ ଦିହିଁଙ୍କ କାଖତଳେ ଶହେ ତିନି ଥିଲା ଦେଖିଥିଲି ।"

"ମୋ ଉପରେ ବି କାଳ ନିଦ ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ହସ ମାଡ଼ୁଛି ଭାବିଲେ ସେ କଥା । ଘର ବୁଡ଼ିଲା ବେଳେ ମଣିଷକୁ ନିଦ ମାଡ଼େ କେମିତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏତେବେଳକୁ ଆମର କଣ ଯେ ଅବସ୍ଥା ହୋଇଥାନ୍ତା ସେ କଥା କିଏ କହିବ । ମୋତେ ସବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଲାଗୁଚି । ଆରାମ ଚେୟାରଟାରେ ଆଉଜି ବସୁଁ ବସୁଁ କେତେବେଳେ ଯେ ଆଖି ବୁଜିଗଲା ମୁଁ ମୋଟେ ଜାଣି ପାରିଲିନି ।"

"ସର୍ବନାଶ ! ଔଷଧ ତେବେ ଦେଇନି ? କି ବିପଦ !"

"ଇମିତି ଅଥୟ ହେଉଚ କାହିଁକି ? ହଠାତ୍ ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଯିମିତି କାହା ଡାକରେ, ମୋତେ ଜଣାଗଲା ବୁଲବୁଲ ଟନ୍ଟୁନି ଦୁହେଁ ଯିମିତି ଏକା ସୁରରେ 'ମା' 'ମା' ବୋଲି ମୋତେ ଡାକୁଛନ୍ତି । ଚମକି ଧଡ଼୍ ପଡ଼୍ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲି । ଦିହିଙ୍କ ଦିହରେ ହାତ ଦେଇ ଦେଖିଲି ଯିମିତି ନିଆଁ । ଦୁହେଁଯାକ ଅଚେତ; ଡାକିଲେ ହାକିଲେ ହଲାଇଲେ ବି ହୁଁ ଚୁଁ ନାହିଁ । ଛାତିରେ ମୋର ଛନକା ପଶିଲା । କିଏ ଡାକିଲା ମୋତେ ? ତୁମ କୋଠରିକି ଗଲି । ଘଡ଼ିରେ ସାଢ଼େ ବାର । ଦି'ଥର ତୁମକୁ ଡାକିଲି । ତୁମେ ଶୁଣିଲ ନାହିଁ । ବାଉଳା ହୋଇ ପିଲାଙ୍କ ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଲି । ମନେ ମନେ ଦିଅଁଙ୍କୁ ଡାକି ଜଣକ ପରେ ଜଣକ କପାଳରେ ପଟି ଦେଉଥାଏଁ । ନିଜ ଆଖିରେ ବି ପାଣି ହାତଟା ବୁଲାଇ ନେଲି କାଳେ ନିଉଛୁଣାଗୁଡ଼ାକ ପୁଣି ଶୋଇଯିବେ । ବାବା ! ଏକେଲାକୁ ରାତିଟା କେଡ଼େ ଭୟଙ୍କର, କେଡ଼େ ଅସରନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ରୋଗୀ ଶେଯ ପାଖରେ । ଏକା ଧିଆନରେ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବସି ରହିଲି । ହାତଟା କଳପରି ପଟି ଭିଜାଉଥାଏ । ଜର ଟିକିଏ କମିଲା ପରି ଲାଗିଲା, ନିଃଶ୍ୱାସ ମାଇଲି । ବଡ଼ ଆଲୁଅଟା ନିଭାଇଦେଲି । ବେଡ଼ ଲେମ୍ପଟା ଜଳୁଥାଏ । ସେ କେତେ ସମୟ ଭୟ, ଆଶଙ୍କାରେ ମୋ ନାଡ଼ୀରେ ଜୀବନ ନ ଥିଲା ।

"ଏତେ ଡରିଗଲ କାହିଁକି ? ଡାକ୍ତରଙ୍କ କଥା ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନି, ତା'ଛଡ଼ା ଘରଭିତରେ ଆଲୁଅ ଥିଲା । ଝରକା କବାଟ ସବୁ ବନ୍ଦ । ପାଖଘରେ ମୁଁ—"

"ସକାଳ ହେଲା ବୋଲି ସିନା ଏତେ କଥା କହିହଉଚ । ତୁମେ ମୋ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ ନିଜେ ହାଉଳି ଖାଇଥାନ୍ତ । ନିଶାହୋର ରାତିରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗର୍ଜନ ଶୁଣିଛ ? ରାତିର ବି ଗୋଟାଏ ଭାଷା ଅଛି । "ନିଶା ଗରଜୁଛି" ବୋଲି ଆଈବୁଡ଼ୀମାନେ ଯାହା କହନ୍ତି ତାହା ମୁଁ ନିଜେ ଶୁଣିଲି କାଲି ରାତିରେ ଏତେ ବୟସରେ । ନିଶା ଗରଜନ, ତା ଉପରେ ଛୁଆ ଦିହଙ୍କ ନାକର ଘଁ ଘଁ, ବାହାରେ ଝିଙ୍କାରିର ଝିଁ ଝିଁ, ମଶାଙ୍କ ଗୁଣ୍ଗୁଣ୍, ଇଲେକ୍ଟ୍ରି ମିଟରର ଗେଁ ଗେଁ । ଏତେ ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ବି ମୁଁ ନିଜ ନିଶ୍ୱାସ ଶୁଣିପାରୁଥାଏଁ । ପିଲାଙ୍କ ଛାତିର ଦୁକ୍ଦୁକ, ମୋ' ନିଜ ଛାତିର ଢପ୍ ଢପ୍, ତୁମର ଘୁଙ୍ଘୁଡ଼, ଘଡ଼ିର ଟିକ୍ ଟିକ୍ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ମୋ' କାନକୁ ବାଦ୍ ଯାଉ ନଥାଏ । ଥରେ ଥରେ ଇମିତି ଜଣାଯାଉଥାଏ ବାହାରର ବହଳ ଅନ୍ଧାରଟା ବି ଯିମିତି କଟ୍ କଟ୍ କରି ଝରକାରେ ବାଡ଼େଇ ହୋଇ ମୋତେ ସଙ୍କେତ ଦେଉଥାଏ କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ । ଭିତରେ ଯେ ଯିମିତି ଟିକଏ ଆଶ୍ରା ନବ । ଭ୍ରମରେ ଥରେ ଝରକା ଫିଟାଇ ବାହାରକୁ ଅନାଇଲି । କି କଟିକଟିଆ ଅନ୍ଧାର ! ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ରହିଁଥିଲେ ହୁଏତ ମୋ' ଆଖିଦି'ଟା ଫୁଟି ଯାଇଥାନ୍ତା । ମନେ ପଡ଼ିଲେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ଦିହ ଥରି ଉଠୁଚି, ଛାତିର ଶବ୍ଦ ବଢ଼ିଯାଉଚି ।"

"ତୁମର ବର୍ଣ୍ଣନା ଶୁଣି ଭୋର ସକାଳଟାରେ ବି ମୋତେ ଡର ମାଡ଼ିଲାଣି ।"

"ତୁମେ ମୋଟେ ଅନୁମାନ ବି କରିପାରିବ ନାହିଁ ସେତେ-ବେଳର ମୋ ମନର ଅବସ୍ଥା, ଅଜଣା ଭୟ ଆଶଙ୍କାରେ ବଡ଼ ଯନ୍ତ୍ରଣା ପାଇଲି । ସେତେବେଳେ ଯେବେ ପେଚାଟାଏ ବା ଭେରଣ୍ଡାଟାଏ ଡାକଥାନ୍ତା ବା ଚେମିଣିଆଁଟାଏ ଫଡ୍ ଫଡ୍ କରିଥାନ୍ତା ତେବେ ଏତେବେଳକୁ ମୋ ପାଇଁ କୋକେଇ ସଜ ହେଉଥାନ୍ତା ।"

"କଣ ଯେ ତୁମେ ଗୁଡ଼ାଏ କହିଯାଉଚ । ଜୀବନଟା କ'ଣ ଏତେ ସହଜରେ ଗ୍ଲୁଲିଯାଏ ? କ'ଣ କଲ ତା'ପରେ ? ବଡ଼ ଆଲୁଅଟା ଜାଳି ଦେଲନି ?"

"ଜାଳିଲି ତ । ତା' ଛଡ଼ା ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିଲା ଯେ ମୋର । କିନ୍ତୁ ଇଏ ଫେର କ'ଣ ? ପୁଣି ସେଇ ଚିଁ ଚିଁ ଶବ୍ଦ । ଠିକ୍ ସେଇ ସ୍ୱର ଯାହାକୁ ମୁଁ ତନ୍ଦ୍ରାରେ ବା ସ୍ୱପ୍ନରେ ବୁଲବୁଲି ଟୁନଟୁନିର 'ମାଆ'

Digitized by srujanika@gmail.com

'ମାଆ' ଡାକ ଭାବି ଉଠି ବସିଥିଲି ଦଣ୍ଡକ ଆଗେ । ଅବିକଳ ସେଇ ସ୍ୱର ।"

"ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରାଟା, ନୁହେଁ ?"

"ମୁଁ ବି ପ୍ରଥମେ ସେଇଆ ଭାବିଥିଲି । ବନ୍ଧ ସେଲ୍ଫ ତଳ, ଝରକା କବାଟ ସନ୍ଧି, ମଶିଣା ଜୋତା ଥୁଆ ହୋଇଥିବା କ'ଣ ସବୁଆଡ଼େ ନଜର ପକାଇଲି । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ? କୁଆଡ଼େ କିଛି ନାହିଁ । ଭାବିଲି, ପିଲାଙ୍କ ଛାତିରେ କଫ ଜମିଚି । ଜଣ ଜଣ କରି ଦୁହିଙ୍କ ଛାତିରେ କାନ ଦେଇ ଶୁଣିଲି । ଗଳାର ଘେଁ ଘେଁ ଘଡ଼ ଘଡ଼ କିଛି ନାହିଁ । ନିଃଶ୍ୱାସ ଜୋର ଚାଲିଥିଲେ ବି କାହିଁ କେଉଁଠି ଅଟକି ଯାଉ ନାହିଁତ । ପୁଣି ଡର ମାଡ଼ିଲା ।"

"ମୋତେ ଡାକିଲୁ ନାହିଁ ତଥାପି ?"

"ପାଖ ଡାକ ଶୁଣିଲୁ ନାହିଁ । ଏଘର ଡାକ ସେଘରକୁ କ'ଣ ଶୁଭିଥାନ୍ତା ?"

"ଚାଲିଗଲୁ ନା ?"

"ସାହସ କୁଳାଇଲେ ତ । ଘର, ବରଣ୍ଡା ସବୁ ଅନ୍ଧାରୁଆ । ପାଟିକରି ଡାକିବି ଭାବିଲି । ଗଳା ଫିଟିଲାନି ମୋଟେ । ଏତିକିବେଳେ ପୁଣି ସେଇ ଚିଁ ଚିଁ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଦୈବକୁ ବଡ଼ ଆଲୁଅଟା ଜାଳିଥିଲି । ନହେଲେ ଏଥର ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତି । ଦୈବାତ୍ ଉପରକୁ ଚାହିଁଦେଲି । ଏଇ ଯେଉଁ ଇଲେକ୍ଟ୍ରି ତାର ଚାଖଣ୍ଡିକ କାନ୍ଥକୁ ଲାଗି ଝୁଲିଚି ତାରି ଉପରେ—"

"ସେଇ ପୁରୁଣା ପଟା ଖଣ୍ଡିକରୁ ଯେଉଁ ତାର ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଚି ଚାରିକୋଣିଆ ପଟା ପାଖରେ !"

"ହଁ, ହଁ, ସେଇଠି । ଦେଖିଲି ମଇଳିଆ ତୁଳା ପରି ହଟା ଗୋଲ୍ ଚିଜ କ'ଣ ଦେଖାଯାଉଚି । ଭାବିଲି, ଶେଯ ସିଲେଇ ବେଳର ତୁଳାବଲ୍ ହ'ଟା ପବନରେ ଉଠି ସେଇଠି ଲାଖିଚି; ପୁଣି ଭାବିଲି ବୁଲବୁଲ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଟୁନଟୁନ ପାଇଁ ଉଲ୍‌ର ଯେଉଁ ବେଡ଼ମିଣ୍ଟନ୍ ବଲ୍ ଆଣିଥିଲି ଧୂଳି-ଧୂସରିଆ ଦି'ଟା ସେଠି ଲୁଚିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ଶବ୍ଦ କିମିତି ଆସିବ ଭାବୁଛି—ଦେଖିଲି ତାର ଖଣ୍ଡିକ ଅଳ୍ପ ହଲିଲା, ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ସେ ଦି'ଟା ମଧ୍ୟ ହଲଚଲ ହେଲେ । ଗୁହଁ ଗୁହଁ କଳା କଳା ଗୋଲ ଗୋଲ ଦି'ଦି'ଟା ଆଖି ସାଙ୍ଗକୁ ବାହାରିଲା ନାଲି ଗଦ୍ଦମ ପରି ଟିକି ଟିକି ଦି'ଟା ଥଣ୍ଟ ।"

"ଜୟ ପ୍ରଭୋ ! ସେ ଦିଟାକୁ ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡିକରେ ଶେଷ କରି ଦେଲିନି ।"

"ଦେଖିଥିଲେ ତୁମେ ଏକଥା ମୁହଁକୁ ଆଣନ୍ତ ନାହିଁ । ଦି'ଟା ଛୋଟ ଛୋଟ ଜୀବ; ମା'ଙ୍କୁ ପାଖ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି କାଠି ଖଣ୍ଡିକରେ, ଯିମିତି ମୃତ ଶିଳ୍ପୀଟିଏ କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ ଥୋଇ ଦେଇଛି । ଆଲୁଅରେ ଜଳକା ହୋଇ ଦିହେଁ ବୋକା ପାଲଟି ବସିଛନ୍ତି । ହେଲେ ମୋତେ ଜଣାଗଲା ଶୂନ୍ୟରୁ ଘୁତ ଭିତର ଦେଇ କିଏ ଯିମିତି ମୋତେ, ଆଜି ମୋ ପିଲାପିଲାଙ୍କୁ ଜଗିବା ପାଇଁ, ସାଙ୍ଗ ଦବା ପାଇଁ, ଅଭୟ ଦବା ପାଇଁ ଗଳାଇ ଦେଇଛି । ସତକୁ ସତ, ମୁଁ ଆଜି ନିଜକୁ ନିଦ୍ରାଗ୍ରସ୍ତ ନିସ୍ତୁଟିଆ ବୋଲି ଭାବିଲି ନାହିଁ । ଏଥର ଆମେ ପାଞ୍ଚଜଣ ହେଲୁଁ ଯେ ।"

"ସଞ୍ଜବେଳୁ ଚୋରଙ୍କ ପରି ସେଇଠି ଲୁଚଛପି ବସିଥିଲେ । ଆଲୁଅ ଜାଳିବାରୁ ଗଦ୍ଦମ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ତାଙ୍କର ।"

"ହୋଇଥିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଦୋଳିରେ ଟିକି ଚଢ଼େଇ ଦିହିଁଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବାର ଦେଖି ମୁଁ ଜାଣିଲି ମୋ ପିଲାଙ୍କ ଆଖିକି ବି ଆଲୁଅ ପୀଡ଼ା ଦେଉଥିବ । ବୁଲ୍‌ବୁଲ ଟୁନ୍‌ଟୁନ ଉଁ ଆଁ କରି କରି ଲେଉଟାଇଲେ ମଧ୍ୟ । ଏଥର ସାହସ ଆସିଲା : ତୁମ କୋଠରୀକି ଯାଇ ଘଡ଼ି ଦେଖିଲି କାଳେ ତିନି ବାଜିଥିବ । ଦେଖିଲି ମାତ୍ର ଗୋଟାଏ ବାଜି ଦଶ ମିନିଟ୍ । ଏତେବେଳେ ଦଶ ମିନିଟ୍ । ଏତେବେଳେ ଦଶ ମିନିଟ୍ ମୋତେ ଦଶ ଘଣ୍ଟା, ଦଶ ଦିନ । ଫେରି ଆସି ବଡ଼ ଆଲୁଅଟା ଲିଭାଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ହେଲ । ପିଲାଙ୍କ ଜର ବଢିଲା କି କମିଲା ଦେଖିଲି ନାହିଁ । କାରଣ ଦେଖିବାରେ କିଛି ଲାଭ ନ ଥିଲା ସେତେବେଳେ ।”

“ଏ ହ’ଟା ଗଲା ବର୍ଷର । ଯେଉଁ ହ’ଟା ଆମକୁ ଏତେ ହଇରାଣ ହରକତ କରୁଥିଲେ । ଏ ବର୍ଷ ଆଗରୁ ଆସିଲେଣି । ଘର ଚାଲିକି ଦେଖୁଛି । ପୁରୁଣା ବସାଟାକୁ ଭୁଲି ନାହାନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ।”

“ଏ ଗୁଡ଼ାକ ଉମ୍ପୁଟା ଛୁଆ । ଆମେ ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗି ଦେଲୁଁ, ଘଉଡ଼ାଇ ଦେଲୁଁ ସେଇଥିପାଇଁ, ଆଉ କେଉଁଠି ଆଉ ଥାକେ ଛୁଆ ଫୁଟାଇ ପୁରୁଣା ଦେଶକୁ ଫେରିଛନ୍ତି । ଚଢ଼େଇ ହେଲେ ବୋଲି ମାତୃଭୂମି ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ମାୟା ମମତା କ’ଣ କମ୍ ଭାବୁଛ ? ଏଇଠି ଛୁଆପିଲାଙ୍କୁ ଥଇଥାନ କରିବା ମତଲବରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ ।”

“ନଭେମ୍ବରରେ ଘରଚଟିଆ ଛୁଆ ? ଅସମୟରେ ?”

“ମଣିଷଙ୍କ ଘରେ ରହି ମଣିଷଠୁଁ ସବୁ ଶିଖୁଛନ୍ତି । ଶୁଣନା ଆହୁରି ମଜା କଥା । ବେଡ଼୍ ଲେମ୍ପ୍ ଆଲୁଅରେ ବସିଥାଏ । ହାତ ସିମିତି କଳ ପରି ପଟି ଭଜାଉଥାଏ, କପାଳରେ ବସାଉଥାଏ । ଏମିତି ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶ୍ ମିନଟ୍ ବସିଲି । ଏଥର ଭୟ ସେତେ ଲାଗୁ ନ ଥାଏ । କାରଣ ‘ଆମେ ପାଞ୍ଚଜଣ’ ବୋଲି ଭାବନା ମନକୁ ଦମ୍ଭ ଦେଉଥାଏ । ଶବ୍ଦ କମ୍ବିଲେ ଭୁମ ଘଡ଼ିର ଟିକ୍ ଟିକ୍ ଶବ୍ଦ ସହିତ ମୋ’ ଛାତିର ଧପ୍ ଧପ୍ ଶବ୍ଦର ତାଳ । ଏଇ ତାଳ ଶୁଣି ଶୁଣି ପୁଣି ଘୁମ ଆସିଲା ମୋତେ । ସୃଷ୍ଟି ମଣିଷକୁ ନିଦ ଦିଏ ।”

“ସକାଳଯାଏଁ ସେଇ ସୃଷ୍ଟି ଭାବ ରହିଲା ତେବେ ଔଷଧ ?”

“ରୁହ ନା’ । କାହିଁକି ମିଛରେ ଔଷଧ ଔଷଧ ହେଉଛ ? ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମୋଟେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ଦେଖୁଚି । ତା’ପରେ ବାବା ! କି ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ । ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ସତ ପରି ଲାଗୁଚି । ମୋତେ ଜଣାଗଲା ଯିମିତି ବୁଢ଼ୀ ଡାହାଣୀଟାଏ ମୋ’ ଛୁଆ ଦିହିଙ୍କି ହାତମୁଠାରେ ଗପ୍ କରି ଧରି ନେଇଯାଉଚି । ଡାଙ୍ଗରପୋଡ଼ା କରିବ । ହାଉଳି ଖାଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ତୁମକୁ ଡାକଲି, "ଦଉଡ଼ ଆସ, ଦଉଡ଼ ଆସ", କହିଲି "ଆମ ଛୁଆଙ୍କୁ କିଏ ନେଇଗଲା, ମାରିଦେଲା ।" ମୋ' କଥା ପାଟିରୁ ବାହାରିଲା କି ନାହିଁ "ଚେଟଚେର, ଚେଚେର" ଶବ୍ଦରେ ଘର ଭରପୂର ହୋଇଗଲା, କାନ ଅତଡ଼ା ପଡ଼ିଲା । ଦରଚେତା ଅବସ୍ଥାରେ ବି ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ପୂର୍ବର ଚେଁ ଚେଁ ଶବ୍ଦରୁ ଏହା ଫରକ୍ । ଭାବିଲି ଏ ଫେର୍ କିଏ ଆସିଲା । ରାତିଯାକ ଏମିତି ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତ ଆସୁଥିବେ । ମୁଁ ଉଠୁଥିବି ଆଲୁଅ ଜାଳୁଥିବି । ବାଧହୋଇ ବଡ଼ ଆଲୁଅ ଜାଳି ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ଆଲକାତରା ବୋଳା କଡ଼ ଓ ଧଳା ଛାତ ମଝିରେ ବଡ଼ ଚଟିଆଟିଏ ।"

"ବାଲି ବାଡ଼ର ଦଳଟାଯାକ ଚଟିଆ ଫଳି ଫଳି ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଆସିବା ମତଲବ୍‌ରେ ଥିଲେ ନା କ'ଣ ?"

"ତୁମେ କିଛି ବୁଝୁନ, ବୁଝିବାର ବି ଚେଷ୍ଟା କରୁନ । ଦେଖୁନ, ସେ ବି ମୋରି ପରି ରାତିଯାକ ଉଜାଗର ହୋଇ ତା' ଦୁଇ ଛୁଆଙ୍କୁ ଜଗି ବସିଚି । ଏ ନୂଆ ଜାକରରେ ବୁଦା ବୁଲି ତା' ବି ଛୁଆଙ୍କୁ ବି ଜର । ନ ହେଲେ ପାଖକୁ ପାଖ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ଭାଇଭଉଣୀ ପରି ତା' ଛୁଆବେହେଁ ଆଖି ବୁଜି ବସିଥାନ୍ତେ କାହିଁକ ? ଶୀତ ଲାଗୁଥିବ ତାଙ୍କୁ । ମୋ' ମୁଣ୍ଡକୁ ଖିଆଲ ପଶିଲା ଯିମିତି ସେ ବି ମୋରି ପରି ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଚମକ ଚିତ୍କାର କରି କାହାକୁ ଡାକୁଚି, "ଧାଇଁ ଆସ, ଡାଆଣୀ ବୁଢ଼ୀ ଆମ ପିଲାଙ୍କୁ ନେଇଯାଉଚି, ପୋଡ଼ପାଡ଼ ଫଗାଳ ଖାଇବ ବୋଲି ।" ମୋର ବୁଝିବାକୁ ବାକି ରହିଲା ନାହିଁ ସେ ବି ମୋରି ପରି ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗୀ ମାଆ । ପିଲାଙ୍କ ଲାଗି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଚି । ଦୂର ପୋଟଗି ହୁଡ଼ାର ଝଙ୍କା ବରଗଛର ପେଚାର ଡାକ ସେ ବି ଶୁଣିଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ମୋର ଭୟ ହେଲା ହେଲା ମୁଁ ମୋ' ପିଲାଙ୍କ ଜୀବନ ଡାହାଣୀ ବୁଢ଼ୀ ହାତୁଡ଼ରୁ ଫେରାଇ ଆଣିପାରିବି ତ ।"

"ଏତେ କଥା ହେଲା, ଏତେ ଅବସ୍ଥା ଘେଟିଲା, ତଥାପି ମୋତେ ଡାକିଲ ନାହିଁ– ତୁମେ ସବୁ ଦେଖିଲ, ଶୁଣିଲ, ସହିଲ ଜାଣିଲ; ମତେ ଜାଗା ଯାଇ ନି, କାହିଁକ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଖାଲି କ'ଣ ଏତିକି ? କାଲି ରାତିରେ ମୋର ବେଶ୍ ଜ୍ଞାନ ହେଲା ଆମେ ଯେତେବେଳେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇ ଶୋଇଯାଉଁ ଦୁନିଆଁର କେତେ କେତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ, ରହସ୍ୟମୟ ଶବ୍ଦ ଓ ଘଟଣା ଆମର ଅଦେଖା, ଅଶୁଣା, ଅଜଣା ରହିଯାଏ । କଷ୍ଟ କରି କୃଚ୍ଛ୍ର ସାଧନା କରି ଯେ ସଂଯମୀ ନିଶା ଜଗିରହେ ସେ ସିନା ସବୁ ଦେଖିପାରେ, ଜାଣିପାରେ । କାଠ ମୁଣ୍ଡାଟାଏ ହୋଇ ଶୋଇ ରହିଲେ ଅଜବ୍ ଦୁନିଆଁ ଅନ୍ଦର ଦୁନିଆଁ ପରି ଜଣାଯିବ ।"

"ମୋତେ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କାହିଁକି ଆଉ ଗାଳିଗୁଲଜ କରୁଛ ? ଯାହା ତ ହେବାର ହେଲା । ଔଷଧ ଦେଲି ନା ନାହିଁ ।"

"ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ପାନେ ଔଷଧରେ ରୋଗ ଭଲ ହୋଇଯାଏ ? ବିନା ଔଷଧରେ ମୋର ଦୁର୍ବଳତା କେମିତି ଉଭେଇଗଲା ? ପ୍ରକୃତରେ ଏଥର ମୋର ସାହସ ବଢ଼ିଲା । ଦୁଇ ମାଆ ଝିଅଙ୍କୁ ଧରି ଏକାପରି ଏକାଠି ଜାଗର ଜାଳିଲୁଁ "ଏକା" ମନ୍ଦିରରେ ତା' ଏକା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି । ମୋର ଆଉ ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ ତା' ପିଲାଙ୍କ ଅସୁଖ ବିଷୟରେ । ନ ହେଲେ ତାଙ୍କ ମାଆ ଉଜାଗର ରହନ୍ତା କାହିଁକି, ଏତେ କାନ ପତଳା ହୁଅନ୍ତା କାହିଁକି ? କ୍ରମେ କଡ଼ ବରଗାର ସେଇ ଚଢ଼େଇଟିକୁ ମୋ' ନିଜ ମା'ପେଟର ଭଉଣୀ ପରି ଲାଗିଲା । ଯେମିତି ଦି' ଭଉଣୀ ନିଜ ପିଲାପିଲି ନେଇ ବାପ ଘରକୁ ଆସିଛୁଁ, ଏଠି କେତେ ଦିନ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ କଟାଇ ପୁଣି ନିଜ ନିଜ ଘରକୁ ଫେରିଯିବୁ ।"

"ଏବଂ ଔଷଧ ତା' ଜାଗାରେ ପଡ଼ିଥିବ; ଏବଂ ଡାକ୍ତର ସକାଳୁ ମୋତେ ଗାଳିଗୁଲଜ କରୁଥିବେ ।"

"ନା, ସେ ଭୟ କର ନି । ତେବେ ଆରାମ ପ୍ରକୃତରେ ହାରାମ । ନିରାପତ୍ତା ମଣିଷକୁ ଦାୟିତ୍ୱହୀନ କରେ । ପୁଣି ଆଲୁଅ ଲିଭାଇ ମୁଁ ଶୋଇଗଲି । ଭାବିଲି ମୁଁ ଶୋଇଲାବେଳେ ଭଉଣୀ ଜଗିଦବ ମୋ' ପିଲା-ପିଲିଙ୍କୁ । ମୁଁ ଦଣ୍ଡେ ଶୋଇଯାଏ, ଆଖିପତା ପୋଡ଼ିଲାଣି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ମାଉସୀ ଜଗିଦବ, ଔଷଧ ଖୁଆଇ ଦବ, ଜଳପଟି ଦବ, ଜର ଦେଖିବ, ତୁମକୁ ଡନଟାବେଳେ ଡାକଦବ । କ'ଣ ଯେ କୁହ ।"

"ଏଥିରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ? ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ହେଲା । ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ଏଲାରମ ଘଡ଼ି ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ମଣିଷକୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଚେତା କରାଏ ନାହିଁ ? ଏ ଯନ୍ତ୍ର ତିଆରି ପୂର୍ବରୁ ଲୋକେ ତ ପୁଣି ଠିକ୍ ସମୟରେ ଉଠୁଥିଲେ, ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ନାଡ଼ୀ ଦେଖୁଥିଲେ, ଅନୁପାନ ବାଟି ଘୋରି ଔଷଧ ପିଆଉଥିଲେ ।"

"ଔଷଧ ଖିଆ ଶେଷରେ ଦେଲ ତେବେ ?"

"ତୁମ ଘଣ୍ଟାରେ ଏଲାରମ ବାଜିଲା କି ନାହିଁ ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । କେତେ ସମୟ ଶୋଇଲି ବି କହିପାରିବି ନାହିଁ । ପୁଣି ଟେରେ, ଟେର୍‌ରେ, ଟେରେରେ, ଟେର୍‌ରେ, ଶବ୍ଦରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଏ ଶବ୍ଦଟା ବଡ଼ ରୁକ୍ଷ, କର୍କଶ, ମିଠା ମୋଟେ ନୁହେଁ । ହେଲେ ହୁକୁମ ଦେବା ଗଳା, ମାଲିକାନା ସ୍ୱର । ଏ ସ୍ୱର ଶବ୍ଦ ଯିମିତି ବନ୍ଦ ହେବାର ନୁହେଁ । ଶୁଦ୍ଧାକୁ ଶୁଦ୍ଧା ଆସୁଥାଏ । ଏଇ ଶବ୍ଦ ସାଙ୍ଗକୁ କାନକୁ ଅତଡ଼ା କରି ବାଜି ଉଠିଲା ଜେଲଖାନା ଘଣ୍ଟା, କଚେରି ଘଣ୍ଟା, ପାୱାର୍ ହାଉସ୍ । ଘଣ୍ଟା, କରଖାନା ଘଣ୍ଟା; ଆହୁରି କେତେ ଅଜ୍ଞାତ ସ୍ଥାନର ଘଣ୍ଟା । ଠଂ ଠଂ ଠଂ—ଡନଟା ଯିମିତି ଦୁନିଆଁର ସବୁ ଘଣ୍ଟା ଏଇ ଆଦେଶ ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଥିଲେ । ନିଥର ବାୟୁ ତରଙ୍ଗରେ ଘଣ୍ଟାଗୁଡ଼ାକର ଶବ୍ଦ ମିଳାଇ ଯାଇଚି କି ନାହିଁ ଟେର୍‌ରେ, ଟେର୍‌ରେ, ଟଁ ଟଁ, ଟେଟେର୍ ଟେଟେର୍, ଟେଁ ଟେଁ ରବରେ କୋଠରୀଟା ଭରପୂର ହୋଇଗଲା । ବୁଲ୍‌ବୁଲ୍ ଟୁନ୍‌ଟୁନି ବି ଚେତା ହୋଇ 'ମାଆ' 'ମାଆ' ଡାକିଲେ । ମୋତେ ସତକୁ ସତ ଜଣାଗଲା ଘରଚଟିଆ ବଂଶ ଆମ କୋଠରୀଟାକୁ ଦଖଲ କରିଗଲେ ।"

"ମୁଁ ହୋଇଥିଲେ ଭାବିଥାନ୍ତି ଗୋଟାଏ ଭୌତିକ କାଣ୍ଡ ବୋଲି, ଯିମିତି ଗଳା ଦଉଡ଼ିଆଟା ଆଶ୍ରା କରିଗଲା ଆମ ଘରେ ।"

"ଯେ କେହି ଅଜାଣିଆ ସେମିତି ଭାବନ୍ତା । ପୁଣି ଆଲୁଅ ଜାଳିଲି । ପୁଣି ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଦେଖେଁ ତ ଏଇ ପୁରୁଣା ବସା ଭିତରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଥାଇ ମୂର୍ତ୍ତି କାଢ଼ି ଅନାଉଚ ଘରର ମାଲିକ । ଚଢ଼େଇ ପିଲାଙ୍କ ବାପା । ବେକତଳେ ତା'ର କଳା ଦାଗ । ଝାଡ଼ଝୁଡ଼ ହୋଇ ଏପାଖ ସେପାଖ ଡେଣା ମେଲାଇ ଅଳସ ଭାଙ୍ଗି ନେଉଚ । ଆଲୁଅଟା ଆଖିରେ ଅଭ୍ୟାସ ହେଲାପରେ ସେ ଗୃହିଣୀର କଣ୍ଠ ବରଗା ଉପରର ତା ମେମ୍‌ସାହେବକୁ ଓ ପରେ ଦୋଳରେ ଝୁଲନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ତା'ର ବୁଲ୍‌ବୁଲ ଟୁନଟୁନିକୁ । ଗୁଡ୍ ମର୍ଣ୍ଣିଂ ଶବ୍ଦରେ ଘରଟା ଆନନ୍ଦମୁଖର ହେଲା ।"

"ମା ପରେ ଘଣ୍ଟ ଦେଖି ଔଷଧ ଦେଲ ତ ?"

"ମଲା ! ଦୁନିଆଯାକର ଘଡ଼ି ଘଣ୍ଟାରେ ତିନି ବାଜିଲା, ତୁମ ଘଡ଼ି ଦେଖିଲେ କ'ଣ ବାରଟା ବାଜିଥାନ୍ତା । କାହାକୁ ଡାକିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଔଷଧ ଦେଇଦେଲି । ହାତ ଦେଇ ଦେଖେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ଦେହରେ ତାତ ନାହିଁ । ଦୁହେଁ ଖାଇବାକୁ ମାଗିଲେ । ଉପର ତାର ଖଣ୍ଡିକରେ ଟିକି ଚଢ଼େଇ ଦି'ଟା ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇ ପରସ୍ପର ଥଣ୍ଟକୁ ଖୁମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କୁ ବି ବୋଧହୁଏ ଭୋକ ଲାଗିଲା । ଦଣ୍ଡେ ପରେ ଦୁହେଁ ପାଖକୁ ପାଖ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ଥଣ୍ଟ, ଆଖି, ମୁଣ୍ଡ ପର ଭିତରକୁ ଟାଣିନେଲେ । ଆଉ ଚଢ଼େଇ ପର ଦିଶିଲେ ନାହିଁ । ମୋତେ ଜଣାଗଲା ସେମାନେ ସବୁ ପକ୍ଷୀରାଜ୍ୟର ଜୀବ । ସକାଳେ ଉଠି ଦେଖେଁ କେହି ନାହାନ୍ତି, ଯେଉଁ ଶୂନ୍ୟରୁ ଆସିଥିଲେ ସେଇ ଶୂନ୍ୟରେ ଉଭେଇଗଲେ ।"

"ସ୍କାଇଲାଇଟ୍ ଦେଇ ଉଡ଼ିଯାଇଥିବେ । ମୋତେ ଟିକେ ଡାକିଲ ନାହିଁ । ଆଚ୍ଛା ! ନ ଡାକିଲ ନାହିଁ, ସେ ନେକ୍‌ଟାଇବନ୍ଧା ଅଣ୍ଡିରା ଚଢ଼େଇଟାକୁ ପଚାରିଲ ନାହିଁ କାହିଁକି ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାପିଲାଙ୍କି ବାହାରେ ରଖି ନିଜେ ଆରାମରେ ନିଦକ ହୋଇ ବସା ଭିତରେ ଶୋଇଥିଲା ?"

"ତା ହେଲେ ତ ମୋତେ ତୁମକୁ ଉଠାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ତୁମେ ସବୁ କଣ ଘର ଚଳାଅ ନା ଘର କଥା ବୁଝ ? ଆମେ ସବୁ ଦେଖୁଁ ବୁଝୁଁ; ତୁମେ ସବୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଦମ୍ଭ ଖୁଣ୍ଟ ମାତ୍ର ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଆଜ ଯେତେବେଳେ ସେ ଆସିବ ମୋତେ ଠିକେ ତାକୁ ଦେଖାଇଦବ ତ ।"

"ମଲା, ଏଇଲାଗେ କହୁଥିଲ ପରା ତା' ବସାଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦବ ବୋଲି ।"

"ମୁଁ କ'ଣ ତାକୁ ଚହ୍ନିଥିଲି, ନା ସ୍ୱରୂପ ଜାଣିଥିଲି ?"

"ତେବେ ଏବର୍ଷ ବି ଆମ ଘରେ ସେମାନେ ରହିବେ ?"

"ରହୁ; ମୁଁ ଆଗ ଠିକ୍ କରେଁ, ଏଘର ତାଙ୍କର ନା ଆମର ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ନଙ୍ଗୁଳି

"ଆଜି କେତେଦିନ ଯାଏଁ ପିଲାଟା ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ବୁଲୁଥିବ ? ଘରେ କ'ଣ ଜାମାପଟା କିଛି ନାହିଁ ?"—ଲଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ପଚାରିଲେ ।

ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ପଟାପଟ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ବୁଲୁଥାଉ ଆଉ କେତେ ବର୍ଷ ଖୋଲା ହାଓ୍ୱାରେ, ବଢୁଥାଉ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ପ୍ରକୃତି କୋଳରେ । ଅନ୍ତତଃ ବଡ଼ଭାଇମାନଙ୍କ ପରି ନଳୀ ପେଣ୍ଟ ଚିକ୍କଣା ଜୋତା ପିନ୍ଧିବା ପଛକେ । ବଡ଼ ହେଲେ ଆଉ କ'ଣ ସେ ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ-ପାରିବ ? ମୋତେ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ତମେ ସବୁବେଳେ 'ଲଙ୍ଗଳା' 'ଲଙ୍ଗଳା' କଥା ଟାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋର ଦେଉଛ । କାହିଁକି ?"

"ତୁମେ କାରଣ ଜାଣିପାରୁନ । ପିଲାଟା ଅସଭ୍ୟଙ୍କ ପରି ସବୁବେଳେ ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ବୁଲୁଛି । ଦୋ-ଅକ୍ଷର ବି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲାଣି । ତୁମକୁ ସବୁ ଦିଶୁଛି, ଶୁଭୁଛି । କିନ୍ତୁ ତମେ ଆଖିକାନ ବନ୍ଦକରି ଦେଉଛ । ତିନିଡିନଟାର ସର୍ବନାଶ ହେଲା । ଏଇଟାକୁ ବି ସାରିବ, ଦେଖୁଛି ।"

"କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା । ପିଲା ଦିହରେ ମୋଟେ ଲୁଗାଜାମା ରଖୁନି । ମୋ ଦୋଷ ? ତୁମେ ନିଜେ ଯେଉଁ ଗୁରୁକର ରଖିଥିଲ ସେ ତାକୁ ଦୋ-ଅକ୍ଷର ଶିଖାଇଲା; ମୋର ଦୋଷ ? ତୁମେ ନିଜେ ତ ସକାଳ ସଞ୍ଜରେ ହରି, ରାମ, କୃଷ୍ଣ ଆଦି ଦୋ-ଅକ୍ଷର ଜପୁଛ । ତୁମେ ତ ଅସଭ୍ୟ ନୁହଁ, ତମ ତୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହଉନି । ବଡ଼ ପିଲାଙ୍କୁ ତ ତୁମେ ଶିକ୍ଷାଦୀକ୍ଷା ଦେଇଛ । ବୁଢ଼ାକାଳରେ ତୁମେ ପ୍ରକୃତିଛଡ଼ା ହେଲଣି ଦେଖୁଛି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ତୁମକୁ ସେ ବୁଢ଼ା ହନୁମାନ ଖାଇଲାଣି । ଜାଣିଥାଅ ତାଙ୍କ ଫ୍ରୟେଡ୍ ଏକ ବିରାଟ ଫ୍ରଡ୍, ଭଣ୍ଡାମି । ସେ ଲୋକଟା ସବୁବେଳେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହୁଥାଏ । ତା' ମୁହଁରେ ବାଡ଼ବତା ନ ଥାଏ । ଉଦ୍ଭଟ ତା'ର ଚିନ୍ତାଧାରା । ଫ୍ରୟେଡ଼ ସାଙ୍ଗକୁ ଗୃବାକ, ଓମର ତା'ର ଆଦର୍ଶବାଦ ଗଢ଼ୁଛନ୍ତି । ତୁମେ ପୁଣି ତା'ର ଦର୍ଶନ ସାଙ୍ଗକୁ ପଇସା ଲୋଭରେ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ପଶିଲଣି । ତୁମର ଲଜ୍ଜା ସରମ ସବୁ ଟଳିଲଣି ।"

"ତମଠୁ ବଡ଼ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ଯୌବନରେ ଆଉ କିଏ ଥିଲା ? ମୁଁ ତୁମ ଇତିହାସ ଭୂଗୋଳ ସବୁ ଜାଣେ । ଗୌରାଙ୍ଗୀ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଫାଷ୍ଟ ତମେ । କାଳିଦାସ, କିଟସ, ବାଇରନ, ଜଏସ, ଲରେନ୍ସ ତୁମ ଜିହ୍ୱାଗ୍ରେ । କାମଶାସ୍ତ୍ର ତୁମର କଣ୍ଠସ୍ଥ । ରୁଚିଗର୍ହିତ ଛବିସବୁ କାନ୍ଥରେ ଝୁଲାଇ, ତକିଆ ତଳେ ରଖି ଜୀବନ କଟାଇଛ । ଏବେ ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଯାଇ ଓଁକାର ପତ୍ରିକା ଜରିଆରେ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛ । କିନ୍ତୁ ମନେରଖ, ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବିଜ୍ଞାପନ ନ ପାଇଲେ ତମ କାଗଜ ବୁଡ଼ି-ଯାଆନ୍ତା ।"

"ଥାଉ ଥାଉ ତୁମର ବକ୍ତୃତା । ବେଥୁନ ବା ବେବୁନ କଲେଜର ପାଠଗୁଡ଼ାକ ମୋତେ ପଢ଼ାଅ ନାହିଁ । ତମେ ତ ନିଜେ ଅଧାଲଙ୍ଗଳା ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ବୁଲୁଛ; ସ୍ୱାମୀ ହୋଇ ବି ମୋର ଲଜ୍ଜା ହୁଏ ତୁମ ପୋଷାକ ପରିପାଟୀରେ । ଆମର ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା, ପରମ୍ପରା ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ସବୁ ବୁଡ଼ୁଛି ତୁମ ପରି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଯୋଗୁଁ । ମାଆ ନିଜେ ଲଙ୍ଗଳା ହେଲେ ପିଲାଏ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବେ କାହିଁକି ? ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଅସଭ୍ୟ ହେବେ ।"

"ଦେଖ, ସବୁ ଲଙ୍ଗଳା ଅସଭ୍ୟ ନୁହନ୍ତି । ସଭ୍ୟ ଦେଶରେ ଅନେକ ଲଙ୍ଗଳା ଉପନିବେଶ ଅଛି । ସବୁ ଲଙ୍ଗଳା ଅସଭ୍ୟ ହେଲେ ଲୋକେ କୋଣାର୍କ, ଖଜୁରାହୋ, ଅଜନ୍ତା, ଗ୍ରୀସ୍ ଓ ରୋମକୁ ଯାଆନ୍ତେ କାହିଁକି ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ମୁଁ ଶ୍ରୀସ୍, ପ୍ରେମ କଥା ବୁଝେ ନାହିଁ । ନିଜ ଘର ସଜାଡ଼ିବା ଏଥର ।"

"ଆଉ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ଅଛି ? ବଡ଼ ପୁଅ ତ କଳା ନାଆଁରେ ଲଙ୍ଗଳା ଛବି ଆଙ୍କୁଛି, ସେଥିପାଇଁ ସେ ନାମଜାଦା କଳାକାର । ମଝିଆଁ ପୁଅ ଗାଇନୋ, ଏନାଟମି ଓ ଜୁରିସ୍ ପଢ଼ି ଡାକ୍ତର ହବାକୁ ଯାଉଛି । ଝିଅ ତ 'କ୍ଷମାନୁକମ୍ପାଧର' 'ଖେଳାଖଞ୍ଜାଣଟ' ଓଡ଼ଶୀ ନାଚ ଦେଖାଇବାକୁ ଦେଶ ଦେଶ ବୁଲିଲଣି । ସେମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତୁମେ ଗର୍ବ କରନା, ତାଙ୍କୁ ଅଶ୍ଳୀଳ ଅପଦାର୍ଥ, ଅସଭ୍ୟ ବୋଲି ଭାବ ?"

"ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରି ଲାଭ ନାହିଁ । ତୁମେ ଟିକିଏ ଅତି ବେଶୀ ଆଧୁନିକା, ପ୍ରଗତିଶୀଳା, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟପ୍ରେମୀ ହୋଇଯାଇଛ । ଟା'ଛଡ଼ା ପଇସା ଲୋଭରେ ନାନା ଲୋକଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି ଦ୍ୱାର ଦ୍ୱାର ବୁଲି ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପ୍ରଥା ବୁଝାଇ କଳକବ୍ଜା ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଔଷଧ ବଡ଼ବଟିକା ବାଣ୍ଟି ନାରୀଙ୍କୁ ହରାଇଲଣି । ଯାହା ହେବାର ତ ହେଲା । ଏଥର ଆସ ସାନ ପିଲାଟାକୁ ନୂଆକରି ଗଢ଼ିବା । ତାକୁ ଲଙ୍ଗଳା ପାଠ ପଢ଼ାଅ ନାହିଁ ।"

ଓଁକାର ପତ୍ରିକାର ସମ୍ପାଦକ ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଏବଂ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଉପଦେଷ୍ଟିକା ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ଏବେ ଏବେ ଦାମ୍ପତ୍ୟ-ପ୍ରେମ ଅପେକ୍ଷା ସଂଘର୍ଷ ଓ ବାଦବିସମ୍ବାଦକୁ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ତରରେ ସେମାନଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା, କଳିତକରାଳ । ଉଭୟେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ, ତୀକ୍ଷ୍ଣ ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ । ଅନ୍ୟଥା ଏକ ଦେହ ଓ ମନ ହେଲେ ହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କର ଆଦର୍ଶଗତ ବ୍ୟବଧାନ ଅପୂରଣୀୟ । ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ୍ ମାତ୍ରେ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କରେ ଉଗ୍ର ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ।

ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କ ଆନ୍ତରିକ ଇଚ୍ଛା ଯେ ଶେଷ ସନ୍ତାନ ପଦ୍ମଯୋନିକୁ ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ଓ କୌଳିକ ପନ୍ଥାରେ ଚଳାଇବେ । ସେଥିପାଇଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ତଥା ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକର ସମସ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁ-ପ୍ରଭାବରୁ ପିଲାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ତାକୁ ସୁସ୍ଥ ଓ ସଂଯତ ମଣିଷ କରିବେ । ତାଙ୍କ ଧାରଣା ତାଙ୍କ ସର୍ବମସ୍ତ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ଅନ୍ତରାଳ ସ୍ୱୀୟ ପତ୍ନୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ଯେ କି ପ୍ରତିବେଶୀ ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ପରିଚାଳିତା ଓ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତା । ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର ଫ୍ରଏଡ଼ବାଦୀ, ବସ୍ତୁବାଦୀ ବା ସିମିତ କିଛି । ପଦ୍ମଯୋନ (ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କୁ ଚିଡ଼ାଇବା ପାଇଁ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ତାକୁ ନଙ୍ଗୁଳ ବୋଲି ଡାକନ୍ତି) ଘର ଭିତରେ ଆବଦ୍ଧ ଥାଏ । ବାହାରକୁ ତାକୁ ଯିବାକୁ ଦିଆହୁଏ ନାହିଁ । ଯୁକ୍ତିବାଦର ପିଲାଙ୍କ ଯୌନ ଶିକ୍ଷାର ଆଦର୍ଶରୁ । ତେଣୁ ଘରେ ଚାକର ନାହାନ୍ତି । ସ୍କୁଲରେ ପିଲାଏ ଅଶ୍ଳୀଳତା ଶିଖନ୍ତି । ଅତଏବ ପଦ୍ମଯୋନ ସ୍କୁଲକୁ ଯାଏ ନାହିଁ । ଘରପାଖରୁ କୁକୁର, ଷଣ୍ଢ, ଛେଳି, ଗଧ, ପାରା, ଘରଚଟିଆ ଆଦି ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ଚିତ୍ର ଦିଆଯାଏ । ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଲୁଗା ପିନ୍ଧନ୍ତି ନାହିଁ, ଉଲଗ୍ନ ଲଙ୍ଗଳା । ତା'ଛଡ଼ା ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କର ଅଶ୍ଳୀଳ ବ୍ୟବହାର । ଲାଇବ୍ରେରୀରୁ ବଛାବଛି କରି ଖରାପ ବହି ଅନ୍ତର କରି ଦିଆଯାଇଛି କାଳେ ପିଲା ଛବି ଦେଖି ନାନା କଥା ଜାଣିଯିବ ।

ବାପମାଆ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ପଦ୍ମଯୋନ ଛେଉଣ୍ଡ । ଦୁଇଭାଇ ଓ ଭଉଣୀ ଘର ବାହାରେ ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଥାଆନ୍ତି । ବାପମାଆ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ପତ୍ରିକା ସମ୍ପାଦନା ଓ ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଯୋଜନା ପ୍ରଚାରରେ ନ ହେଲେ ଯୁକ୍ତିତର୍କରେ ବ୍ୟସ୍ତ । କେବଳ ପଡ଼ୋଶୀ ହନୁମନ୍ତ ମଉସା ଆସିଲେ ପିଲାଟି ସାମାନ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ପାଏ । ମଉସା ତାକୁ ସିଂହମୂଷା, କୁଆଶିଆଳ ଗପ କହନ୍ତି, ରଜାରାଣୀ ଗପ କହିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ମନା ।

ସେଦିନ କଳିଗୋଳ ରୁଷାରୁଷି ପରେ ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଓ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ପଛକୁ ପଛ କରି ଦୁରେଇ ହୋଇ ବସିଥାଆନ୍ତି ଶୋଇବାଘରେ । ପଦ୍ମଯୋନ ଦାଣ୍ଡଘରେ ବସି ସିଦ୍ଧିରସ୍ତୁ ଅକ୍ଷର ଗୁରଟା ମଡ଼ାଉଥାଏ ବାପାଙ୍କ ଦିଆ ଏକ ମସ୍ତବଡ଼ ପଥର ଖଡ଼ିରେ । ଏତିକିବେଳେ ଦାଣ୍ଡରେ ଡ଼ବ ଡ଼ବ ଡମ୍ବରୁ ଶୁଭିଲା । ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନଙ୍ଗୁଳ ଖଡ଼ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଝରକାକୁ ଉଠିଗଲା । ଦେଖିଲା ପଗଡ଼ି-ବାଲା ଲୋକଟାଏ ଗୁଡ଼ାଏ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ବେଲୁନ ଉଡ଼ାଇ ଉଡ଼ାଇ କହୁଛି "ଦଶ ଦଶ ପଇସା ବେଲୁନ । ନାଲିରଙ୍ଗର ଠିଆ ଠିଆ ଲମ୍ବ ସାପଭଳି ବେଲୁନଗୁଡ଼ାକୁ ହାତମୁଠା ଭିତରେ ରଖି କଅଁର କଅଁର କଡ଼ା ଶବ୍ଦ ବାହାର କରୁଛି ଗରାଖ ଡାକିବା ପାଇଁ । ମାଆ ଥିଲ ପରି ଫିକା ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ବେଲୁନ ଦୁଇଟା ଦେଖିଦେଲା ମାତ୍ରେ ଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲା, "ମାଆ ମାଆ ! ପଇସା ଦିଅ, ବେଲୁନ କିଣିବି ।" ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ଯିମିତି ଚକଆ ଚକ୍ତି ଦଶପଇସିଟିଏ କାଢ଼ି ପୁଅ ହାତକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ସିମିତି ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ "ପଦ୍ମା ! ମୁଁ କହୁଛି ବେଲୁନ କିଣା ହବନି । ସେଗୁଡ଼ାକ ଅଳ୍ପକେ ନରମିଯାଏ, ବେଶିଦିନ ରହେନା, ବାଜେ ଜିନିଷ ।"

ପିଲାଟି ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଫେରିଗଲା । ଦଶ ପଇସିଟି ଧରିଥାଏ ଆଉ ଚାହିଁଥାଏ ପଡ଼ିଶା ବାଡ଼ିର ପିଜୁଳି ଗଛକୁ । ଦେଖିଲା ମାଙ୍କଡ଼ଟାଏ କଟକଟ କରି କଷି ପିଜୁଳିକୁ ଚୋବାଇ ଖାଇଯାଉଛି, ତା ଆଡ଼କୁ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟୁଛି । ଏକା କୁଦାକେ ଗଛକୁ ଝରକା ଦେଇ ଡେଇଁଯିବ ଭାବିଲା । ହେଲେ ବାପା ଅଛନ୍ତି ମାଙ୍କଡ଼ ପରି ଡେଇଁବାକୁ ମନା କରିବେ ।

ପୁଣି ଡବ ଡବ ଡବ !

ସାପୁଆ କେଳାଟାଏ ଘରେ ସାପପେଡ଼ି ନେଇ ବୁଲୁଛି । ଗୁଡ଼ାଏ ପିଲା ପଛେ ପଛେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ।

"ବାପା ! ବାପା ! ସାପ ଖେଳ ଦେଖିବି । ଡାକିବି ତାକୁ ?"

ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କ ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଲା ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସାହିତ୍ୟର ସାପୁଆ କେଳା ବୋଲି କବିତାଟି, ଯହିଁରେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ଯୌନ-ସଙ୍କେତ ଓ ରୂପକଳ୍ପ ଥିଲା । କହିଲେ, "ନା, ନା, ସାପଖେଳା ହୋଇ-ପାରିବ ନାହିଁ ଆମ ଘରେ । ବଡ଼ ବିଷ ସାପଗୁଡ଼ାକର । କାଳନାଗ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୁଡ଼ାକ ବିଶେଷ କରି । ପିଲାଝିଲାଙ୍କୁ ଗୋଡ଼ାଇ କାମୁଡ଼ନ୍ତି ।” ଯା, ଯା, ଖଡ଼ି ଧରି ଅକ୍ଷର ମଡ଼ା ।

ନଙ୍ଗୁଳି ନିରାଶ ହୋଇ ପୁଣି ସ୍ୱ-ସ୍ଥାନକୁ ଗଲା । ଝରକା ଦେଇ ଦେଖିଲା ତାରି ଭଳି କେତେ ପିଲା ନାଚି ନାଚି କୋଳାହଳ କରି କେଳା ପଛରେ ଚାଲିଛନ୍ତି, କେଉଁଠି କାହା ଘରେ ଖେଳ ହେଲେ ଦେଖିବେ ବୋଲି ।

ପ୍ରଧାନ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଘରଟା । ସହରର ଯାନିଯାତ, ନାଚ ତାମସା, ପଟୁଆର, ଶୋଭାଯାତ୍ରା ସବୁ ସେଇ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଜାଣିହୁଏ । ପୁଣି ଡବ ଡବ ଡବ । ଏଥର ଶୁଭିଲା “ଯାଦୁ, ମେଜିକ ଖେଳ ।” ମାଆ ବୋଧହୁଏ ହଁ ଭରିଥାନ୍ତେ ନଙ୍ଗୁଳିର ଅନୁରୋଧରେ । ମାତ୍ର ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ କହି ଉଠିଲେ “ଛିଃ ଛିଃ, ଭଦ୍ରଲୋକ ସେ ଖେଳ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଝିଅଟା ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ଖେଳ ଦେଖାଏ ପେଟଚଳେ ବାଉଁଶ ଧେଇ । ଛୁଆଙ୍କୁ ସେମାନେ ଥଳିରେ ପୂରାଇ ନେଇଯାଆନ୍ତି ।”

ଯାଦୁଖେଳ ପ୍ରତି ନଙ୍ଗୁଳିର ସେତେ ଆଗ୍ରହ ନ ଥିଲା । ପିଲା ତ । ଯାହାହେଲେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚାହେଁ ତା ମନ । ବୁଢ଼ାବୁଢ଼ୀ ଦି'ଟା ସାଙ୍ଗରେ କେତେ କାଳ ରହିବ ସେ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ଜୀବନ୍ତ ଦୁନିଆଁ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ହୋଇ ।

ପୁଣି ଡବ ଡବ ଡବ; କୋଳାହଳ ସାଙ୍ଗକୁ କୁକୁରଗୁଡ଼ାକର ଭେଁ ଭେଁ ।

ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ନଙ୍ଗୁଳି ପୁଣି ଚାହିଁଲା ବାହାରକୁ । ବାବା ! କେଡ଼େ ବଡ଼ ଭାଲୁଟାଏ ! କେତେ ପିଲା । ପୁଣି ବାପାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା ‘ବାପା ! ଭାଲୁ ନାଚ ଦେଖିବ ।’

ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଶିର ଗୋଟାଏ ଦି'ଟା ଛିଡ଼ିଗଲା ବୋଧହୁଏ । ପିଲାଟା ବି ମାଆ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଆଜି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପରାପୂରି ବିଗିଡ଼େଇ ଦେବ ପରା । ତାଙ୍କର ହଠାତ୍ ମନେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପଢ଼ିଲି ବାର ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ଗଲୁ ନାଚ' ବୋଲି ଆଧୁନିକ କବିତାଟି; ଭୀଷଣ ଅଶ୍ଳୀଳ ! କି କଦର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍କେତ ! ଏତେ ଜୋରରେ 'ନା' ବୋଲି ଚିତ୍କାର କଲେ ଯେ ନଙ୍ଗୁଳି ନାଁ ନଙ୍ଗୁଳି ତା' ମାଆ ବି ଧଡ଼୍‌କିନା ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ମାଆ ତତ୍‌କ୍ଷଣେ ନିଜ ଗୁଣ୍ଡିରେ ଓ ନଙ୍ଗୁଳି ହିଦରେ ମେଞ୍ଚାଏ ଛେପ ଥୁକିଦେଲେ । ଗଲୁଟା ଆଗରେ ପଢ଼ିଥିଲେ ବି ପିଲାଟା ଏତେ ଜୋର୍ ଚମକି ନ ଥା'ନ୍ତା ।

ଦୈବକ୍ରୁ ମଉସା ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତ ମିଶ୍ର ସେତିକିବେଳେ ପ୍ରବେଶ କଲେ ବୋଲି ନଙ୍ଗୁଳି କାନ୍ଦ ସମ୍ଭାଳି ନେଲା । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍, ଘର ଶୂନଶାନ ଦେଖି ମଉସା ଆରମ୍ଭ କଲେ, "ଭାତ ଖାଇବା ବେଳଟାରେ ତି'ଜଣ ଏତେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଲ ପରି ଜଣାଯାଉଛ । କଥା କ'ଣ ?"

ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଦଣ୍ଡେ ଗୁମ୍ ମାରି କହିଲେ, "ଆମର ପନ୍ଦରଯୋଳ ପିଲାଟା କମିତି ମଣିଷ ହବ ସେଇ ଚିନ୍ତା ଆମକୁ ଖାଉଛି । ବଡ଼ କଷ୍ଟ । ସବୁଠି ଅଶ୍ଳୀଳତା ।'

"ଗୋଟାଏ ଦୁଃସମ୍ବାଦ ନେଇ ଆସିଛି, ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ !"

"ଦୁଃସମ୍ବାଦ ! କିଏ ମଲେ ?"

"ଆପଣଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା, ସଂଯମ, ସଭ୍ୟତା ସମସ୍ତେ । ଖୋସଲା କମିଶନ ସୁପାରିଶ କରିଛନ୍ତି ଏଣିକି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରରେ ନଗ୍ନତା ଓ ଚୁମ୍ବନ ଦେଖାଯାଇ ପାରିବ, ଅବଶ୍ୟ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ।"

"ଅର୍ଥାତ୍ ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସ ରାଜ୍ୟରେ, ଦାଣ୍ଡରେ ଘାଟରେ ସବୁଠି ସବୁ ସମୟରେ ସବୁ ଦେଖିହବ ? ଏଇପ୍ରା ତ ଦାଣ୍ଡଘାଟରେ ଅଶ୍ଳୀଳତା ତ ମୋତେ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅବ୍ୟବସ୍ଥିତ କରିଛି । ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଆତ୍ମହତ୍ୟାର ଦିନ ଆସିଗଲା ବିବେକୀ ପକ୍ଷରେ, ଜାତି ପକ୍ଷରେ, ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ।"

"ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ କଥାଗୁଡ଼ାକ ଭାବନ୍ତୁ । ଏମିତି ଗୁଣିଆଁ ହେଲେ ଚଳିବ ? ଏଥିରେ ନଆ କଥା କ'ଣ ଅଛି ? ଜୀବନ ଓ କଳାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମ୍ପର୍କ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନେକ କଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଜୀବନର ପରିସର ସଙ୍କୁଚିତ କଲେ ମଣିଷ ଶବ ହୋଇଯିବ ଯେ।"

'କି ଜ୍ଞାନ ! ସାହିତ୍ୟରେ, କଳାରେ ସମାଜରେ ଘୋର ଅଶ୍ଳୀଳତା ତ ଅଛି, ତାକୁ ଆଇନସମ୍ମତ କରି ଲାଭ କ'ଣ ? ନଗ୍ନତା ଏଥର ଆଇନର ସ୍ୱୀକୃତି ପାଇବ ତେବେ ? ବିବେକ ତ ଫେର ଅଛି।'

'କିନ୍ତୁ ସବୁ ନଗ୍ନତା ଅଶ୍ଳୀଳତା ନୁହେଁ—ଏକଥା ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ବିବେକ ଆମକୁ ଡରୁଆ କରି ଦିଏ।'

'ଖରାପ କଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ ଦୁନିଆଁ ବିଶେଷତଃ ଅପ୍ରାପ୍ତ-ବୟସ୍କମାନେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହୀ। ଗୋଟି ଏ ହେଲେ ପିଲାକୁ ରକ୍ଷା କରିବ ଭାବିଥିଲି।

'ଜାଣନ୍ତି କ୍ଷତି କଣ ? ଆମେରିକା ପରି ଦେଶରେ ସ୍କୁଲ ସ୍କୁଲ ପିଲାଙ୍କୁ ଯୌନତଥ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଛି। ଡେନ୍‌ମାର୍କ, ଫ୍ରାନସ, ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଯୌନ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରଚାର ଓ ପରିପ୍ରସାର ଆଇନତଃ ସମ୍ମତି ପାଇଛି। ତା' ସଙ୍ଗେ ଉତ୍କଟ ଯୌନ-ସାହିତ୍ୟ ଓ ସିନେମାର ଆଦର ନାହିଁ।'

'ସେଇଥି ପାଇଁ ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏତେ ବ୍ୟଭିଚାର। ଅସଭ୍ୟତା।'

'ଆମର ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ ସଭ୍ୟତା, ଅସ୍ୱାଭାବିକ ସଂଯମିତ ଅପେକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କ ଅସଭ୍ୟତା ଦିବ୍ୟ ଜୀବନର ପରିପୋଷକ, ପରିପନ୍ଥୀ ନୁହେଁ। ତା'ଛଡ଼ା ଶ୍ଳୀଳ ଅଶ୍ଳୀଳ ଧାରଣା ମନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ତାହା ଆପେକ୍ଷିକ। ଆପଣଙ୍କୁ ଯାହା ଅଶ୍ଳୀଳ ନଙ୍ଗଳିଙ୍କୁ ତାହା ସ୍ୱାଭାବିକ, ଶ୍ଳୀଳ। ମନେକରନ୍ତୁ, କଳାକାରଙ୍କ କୁହୁକକାଣେ, ଯେଣିକି ଗୁହିଁଲେ ଦିଶଇ ତେଣେ।'

ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରି କହିଲେ, 'ଡକ୍ଟର, ଆମର ଇଏ ତ କଥାରେ କଥାରେ 'ଲଙ୍ଗଳା'କୁ ଜଗୁଛନ୍ତି। ମୁଁ କଣ କରିବ ?'

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଦେଖନ୍ତୁ, ସେମିତି ଖୋଜି ବସିଲେ ପୃଥିବୀର ସବୁଠି ଯୌନ-ସଙ୍କେତ ମିଳିବ । ବିକାରଗ୍ରସ୍ତ ମନ ସବୁବେଳେ ଶ୍ଳୀଳରେ ଅଶ୍ଳୀଳତା ପାଇଯିବ । ଯାହା ସହଜ, ସୁନ୍ଦର, ସ୍ୱାଭାବିକ ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମକୁ ଉତ୍ସୁର କାରଣ ଯୋଗାଏ । ଆମର ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନ ଏତେ କଠୋର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅଶ୍ଳୀଳତା କ'ଣ କମିଛି ? ଲେଡ଼ି ଚେଟାର୍ଲି ଅଶ୍ଳୀଳ ବୋଲି କହୁ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ କୁରୁଚିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭଦ୍ର ଯୌନ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରଚୁର କ'ଣ ରୋକିପାରିଛୁ ?"

"ସତ କଥା । ପାଣି ପବନକୁ କିଏ କେତେଦିନ ବାଧା ଦବ ।" —ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲେ । "ନା, ନା, ଏଥର ପିଲାଝିଲାଙ୍କୁ ଧରି ସିନେମାରେ ଚୁମ୍ବନ ଓ କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି ଦେଖିବ, ନାଲି ନିର୍ଭୁଜ ବିଜ୍ଞାପନ କାନ୍ଥବାଡ଼ରେ ମାରିବ । ତୁମେ ଯେଉଁ ଦୂଷିତ ବାଷ୍ପ ଓ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛ ତାରି ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋର ଅଭିଯାନ । ପ୍ରାଚ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ନୁହେଁ ।"

"ଡକ୍ଟର କହିଲେ, ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମର ପ୍ରଭେଦ କାଳ୍ପନିକ । ସେମାନେ ଓ ଆମେ ଏକ ଥିଲୁଁ, ଅଛୁଁ ମଧ୍ୟ । 'ଜ୍ଞାତ ସ୍ୱାଦୁଃ ବିବୃତ ଜଘନାଂ...' ବା କୀଟସ୍‌ଙ୍କ ଶେଷ ସନେଟ୍‌ର ଧାଡ଼ିଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ଦେଶ କାଳରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ନୁହେଁ । ସେଗୁଡ଼ିକ ପଢ଼ାଇଲା ବେଳେ ଉତ୍ତେଜନା, ଶିହରଣ ଅନୁଭବ କରି କେହି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ପୂର୍ବପଶ୍ଚିମରେ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ କୁହନ୍ତି ନାହିଁ 'ସାର୍, ଆଉ ପଢ଼ାନ୍ତୁ ନାହିଁ ମୋତେ ଖରାପ ଲାଗୁଛି ।' ଯାହା ରୁଚିବିଗର୍ହିତ ତାହା ଆପେ ଆପେ ମରିଯିବ ।"

"ଡକ୍ଟର !"—

"ହଁ ହଁ ଠିକ୍ କଥା । ସୁସ୍ଥ ସବଳ ମନ କଦାପି ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ ଉପରେ ସବୁବେଳେ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହେ ନାହିଁ । ସେମିତି ମନ ଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ମୋନୋମେନିଆକ୍ କହନ୍ତି । ମାନସିକ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ସହଜରେ ସେମାନେ ପାଗଳ ହୁଅନ୍ତି । ତା ଛଡ଼ା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯିଏ ଯାହା କହୁନା କାହିଁକି ଶବ ବସିଲେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଲଙ୍ଗଳା, ଯିଏ ଯେତେ ପରସ୍ତ ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁନା କାହିଁକି ଅଶ୍ଳୀଳତାରେ ଆମର ଜନ୍ମ ।"

ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଚାପି ଧରି ଘରର ଏପଟ ସେପଟ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ ଏତେବେଳେ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ମୋନାଲିସା ହସ ଅଧରରେ ଫୁଟାଇ ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଶୋଇବାଘରର ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ଯୁକ୍ତି ଛଳରେ ଡକ୍ଟର କହିଲେ, 'ଦେଖନ୍ତୁ ଲିଙ୍ଗରାଜବାବୁ, ଆତ୍ମପ୍ରବଞ୍ଚନା ଆତ୍ମ-ଗାରିମାରେ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଲଙ୍ଗଳା ଆବରଣ ତଳେ । ଆପଣ ଲିଙ୍ଗରାଜ, ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି, ମୁଁ ହନୁମାନ୍ । ଆମର ଠାକୁର ଲିଙ୍ଗ; ସେ ଆମର ଦେବାଧିଦେବ । ଉପାସ୍ୟ, ଆରାଧ୍ୟ । ଧର୍ମ ନାଁରେ ତାଙ୍କୁ ସହୁଁ, କଳା ସାହିତ୍ୟ ଓ ଜୀବନରେ ସେ ଅଶ୍ଳୀଳ ହେବେ କାହିଁକି ? ତାଙ୍କୁ ତ ଆମେ ଲଙ୍ଗଳା ରଖି ପୂଜାକରୁଁ । ଲଙ୍ଗଳାକୁ ଏତେ ଭୟ କାହିଁକି ? ସେ ତ ଶିବ, ମଙ୍ଗଳମୟ । ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଆଖି ବୁଜିଲେ ଚଳିବ କିପରି ? ସମସ୍ତ କଳା ବିଜ୍ଞାନର ମୂଳ ସେଇ, ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଯୁକ୍ତି ।

"ବାଜେ ଏକତରଫା ଯୁକ୍ତି । ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କୁ ନେଇ ଆପଣ ଏଥର ଘରକୁ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆପଣମାନେ ଖରାପ କରି ଦେବେ ।"

ଉବ୍ ଉବ୍ ଉବ୍ ।

ନଙ୍ଗୁଳା ଝରକା ବାଟେ ପୁଣି ବାହାର ଦୁନିଆଁକୁ ଦେଖି ଦେଇ ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ଘର ଭିତରକୁ ଆସି କହିଲା—"ବାପା ! ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚୁଇବା ଆମର ।" ମଉସାଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତି ଓ ସାନ୍ନିଧ୍ୟରେ ଆଶାନ୍ୱିତ ଓ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ପୁଣି କହିଲା "ରାମଦାସ ଆଜ ଫୁସ୍ ଫୁସି ବୁଢ଼ୀ କେତେ ଖେଳ ଦେଖାଇବେ । ଅବିକଳ ମଣିଷ ପରି । ଆମର ବି ନାଚୁଇବା ବାପା !"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଜଳି ଯାଉଥିଲେ କ୍ରୋଧରେ । ଡକ୍ଟର ମିଶ୍ର ନ ଥିଲେ ଏଥର ପିଲାଟିର ଗାଲରେ ଥାପଡ଼ଟାଏ ବସାଇଥାନ୍ତେ । ସମ୍ଭାଳିନେଲେ ନିଜକୁ, । କିନ୍ତୁ ଆଖି ଯୁଗଳ ଚକ୍ର ପରି ଘୂରୁଥାଏ । କହିଲେ, "ମାଙ୍କଡ଼ଗୁଡ଼ାକ ଚୋର ପରି ଲଙ୍ଗଳା ଓ ସେଇଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ନାଚ ଦେଖିବା ପାଇଁ ତୋ ମନ ଧାଇଁଛି । ଆମେ କ'ଣ ଜଙ୍ଗଲି ହୋଇଛୁଁ ଯେ ଦାଣ୍ଡରେ ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚ କରିବୁଁ ଦେଖିବୁଁ । ଯାଆ ମାଙ୍କଡ଼ଆକୁ କହିବୁ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ଲୁଗାପିନ୍ଧାଇ ଆଣିବ; ତେବେ ଯାଇ ନାଚ ହେବ ।"

"ଲଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ! ମୋର ମନେ ହେଉଛି ବାହାର ଦୁନିଆଁର ଘାତ ସହିତ ଆପଣଙ୍କ ପ୍ରତିଘାତର ସମନ୍ୱୟ ଓ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହୁନାହିଁ । ଗାଣିତିକ ନ ହୋଇ ଜ୍ୟାମିତିକ ହୋଇଯାଉଛି । କଳାପାହାଡ଼ ଏମିତି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ନେଇ ମନ୍ଦିରର କଳା ଧ୍ୱଂସ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ ।"

"ହନୁମାନଜୀ, ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ସୁବିଧା ନେଇ ଆପଣ ମୋ' ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁଅକୁ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଗାଇ କଉତୁକ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଯାଆନ୍ତୁ ଏଥର ଦୟା କର । ମୋ' ମୁ ଣ୍ଡ ବୁଲେଇଲାଣି ।"

ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତ ଚାଲିଗଲେ । ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ପିଲାଟିକି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ କହିଗଲେ, "ନଙ୍ଗୁଳି, ତୋ ବାପା ନ ନଚାଇଲେ ଆମଘରେ ନଚାଇବା । ତୁ ଦେଖିବୁ । ମାଙ୍କଡ଼ଆ ବୁଢ଼ା ତ ନିତିପ୍ରତି ଏ ବାଟଦେଇ ଆସୁଛି ।"

ଉଦୁଉଦିଆ ଦିପହର, ହଠାତ୍ ଲଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଯୁକ୍ତିତର୍କରେ ମୁଣ୍ଡ ଗରମ ହୋଇ ଯାଇଥିଲା, ନିଦ ଭଲ ହେଲା ନାହିଁ । ଉତପ୍ତ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ନିଦ କୁଆଡ଼େ ହବ ? ଉଠି ଦେଖନ୍ତି ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ମେଲା । ନଙ୍ଗୁଳି ନାହିଁ । ପିଣ୍ଡାରେ ବୁଲା କୁତାଟାଏ ସିମେଣ୍ଟ ଚଟାଣରେ ଲମ୍ବତମ୍ବ ଅଲଜୁକ ପରି ଶୋଇଯାଇଛି । ଲଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଜୋର ନାଡଟାଏ ପକାଇ ଲଙ୍ଗୁଳିକୁ ଖୋଜି ବାହାରିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାନଦୋକାନୀକୁ ପଚାରିଲେ "ପଦୁ ଇଆଡ଼େ ଆସିଥିଲା ?" ଦୋକାନୀ କହିଲା, "କିଏ ? ନଙ୍ଗୁଳି ? ହଁ, ଅବା ଆସିଥିଲା । ମିଶ୍ରବାବୁଙ୍କ ଘରଆଡ଼େ ଗଲା । ମାଙ୍କଡ଼ିଆ ବୁଢ଼ା ପଛେ ପଛେ ।"

ଥମ୍ ଥମ୍ ହୋଇ ପାଦର ଗତି ଜୋର କରି ଲିଙ୍ଗରାଜବାବୁ ଚାଲିଲେ । ତେଣେ ମାଙ୍କଡ଼ିଆ ବୁଢ଼ାକୁ ଡାକିନେଇ ନଙ୍ଗୁଳି ଡାକ୍ତର ମିଶ୍ରଙ୍କ ଘରେ ହାଜର । କବାଟରେ ଖଡ଼ଖଡ଼୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ହନୁମନ୍ତ ବାବୁ ଉଠି ଆସି ଦେଖନ୍ତି ସଦଳବଳେ ବାନରସେନା ସହିତ ନଙ୍ଗୁଳି ।

"ମଉସା, ମାଙ୍କଡ଼ ନଚାଇବେ ପରା !" ମଉସାଙ୍କ 'ହଁ'କୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ନଙ୍ଗୁଳି ହୁକୁମ ଦେଲା, "ଏ ବୁଢ଼ା ! ଏଥର ମାଙ୍କଡ଼ ନଚା ।" ମଉସା ଚେୟାରଟିଏ ଆଣି ପିଣ୍ଡାରେ ବସିଲେ । ବାହାର ଅଗଣାରେ ଖରାରେ ନାଚ ।

ରାମଦାସ ବୁଢ଼ା ଡେଙ୍ଗି କୁଦେ, ବାଡ଼ି ଧରି ଚାଲେ, ଭାର ସିହେ, ଜୁହାର କରେ, ହାତକଡ଼ରେ ଟେର ପରି ଚାଲେ, ଫୁସ୍‌ଫୁସି ବୁଢ଼ୀ କାନରେ ଚୁପଚୁପ କ'ଣ କହେ; ବୁଢ଼ୀ କାନ୍ଦେ, ଦୁହିଙ୍କ ବାହାଘର ହୁଏ । ସବୁକଥା ମଣିଷପରି । ନଙ୍ଗୁଳି ନିରେଖି ସବୁ ଦେଖେ । ଆଖିରେ ପଲକ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବିଭୋର । ସେମିତି ରାମଦାସ ଓ ଫୁସ୍‌ଫୁସି ବୁଢ଼ୀ ଟୁଇଷ୍ଟ ବା ଅଣ୍ଟାଭଙ୍ଗା ନାଚ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛନ୍ତି; ନଙ୍ଗୁଳି ଉଠି ବସିଲା । ତାକୁ ଦେଖି ଆଉ ସେତେ ନଙ୍ଗୁଳି ଉଠିଲେ । ମାଙ୍କଡ଼କୁ ଅନୁକରଣ କରି ମଣିଷପିଲା ନାଚିଲେ । ଚିହ୍ନି ହେଲା ନାହିଁ କିଏ ମାଙ୍କଡ଼ କିଏ ମଣିଷ, ସବୁ ସମାନ, ଏକ ଭଙ୍ଗୀ, ଏକ ନାଚ, ଏକାକାର । ଡାକ୍ତର ହନୁମନ୍ତ ସେମିତି ମାଙ୍କଡ଼ିଆ ବୁଢ଼ା ।

ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସର ଚରମ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାୟୁ ପରି ଆସି ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦୃଶ୍ୟର ଗୋଟାଏ ସମ୍ୟକ୍ ଧାରଣା ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ କରିନେଇ ସେମିତି ନଙ୍ଗୁଳିର ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚ ଏବଂ ଡାକ୍ତର ହନୁମନ୍ତ ପ୍ରଶଂସମାନ ଚକ୍ଷୁ ଦେଖିଦେଇଛନ୍ତି ସେମିତି ସେ ଉଦ୍ଦାମ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟଟାଏ ଦେଲେ ପ୍ରଳୟକାଳର ତୂରୀ ଶବ୍ଦ ପରି । ସେମିତି ତାଙ୍କୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଣାପଡ଼ିଲା ସାରା ଦୁନିଆ ଲଙ୍ଗଳା, ପିଲମାନେ ନଙ୍ଗ୍‌ଳି, ଓଙ୍କାର ହନୁମନ୍ତ । ତାଙ୍କୁ ନିଜକୁ ବି ଲଙ୍ଗଳା ପରି ଲାଗିଲା । ସୁଆଡ଼େ ଗୃହିଁଲେ ତ୍ରିଭୁଜ, ରେଖା, କାଠି, ବେଙ୍ଗ, ଫଳ ନାନା ରୂପ ନେଇ ଯୌନ ସଙ୍କେତ । ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ପୁଣି ନିଜକୁ ଲୁଗାରେ ଢାଙ୍କାଇବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲେ । ଓଙ୍କାର ହନୁମନ୍ତଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଲୁଗା ପିନ୍ଧନ୍ତୁ, ଲଙ୍ଗଳା, ହୋଇ ବସିଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ଥାଉ, ଥାଉ, ଆମେ ତ ସମସ୍ତେ ଲଙ୍ଗଳା । ଆମର ଠାକୁର ବି ଲଙ୍ଗଳା । ଆମର ଦେବାଧିଦେବ ସେ ତ ଶିବ । ହାଃ-ହାଃ-ହାଃ । ଆପଣ ହସୁ ନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?"

ଲଙ୍ଗ୍‌ଳିକି ଧରି ଘରମୁହାଁ ଗୃଲିଲେ, ମାର୍କଣ୍ଡ ନାଚ ଶେଷ, ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲେ । ପୁଣି ମନେପଡ଼ିଲା କପରି ଲଙ୍ଗ୍‌ଳିକି ସଭ୍ୟ କରିବା ପ୍ରୟାସ ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଗଲା; ସକେଇ ସକେଇ କାନ୍ଦିଲେ ମଧ୍ୟ ଟିକେ ।

ଘର ଦୁଆର ମୁହଁ ପହଞ୍ଚି ନ ପହଞ୍ଚୁଣୁ ଯିମିତି ଅବସ୍ଥା ଆଲୁଳାୟିତକେଶା ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀଙ୍କି ଦେଖିଲେ ସେ ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଅଙ୍ଗୁଳି ଦେଖାଇ କହିଲେ, "ବେଶ ଭଲ କରିଛ, ଆମର ମା' କାଳୀ ତ ଲଙ୍ଗଳା । ମୁଁ ତ ଦେଖି ଆସିଲି, ଦେଖୁଛି ମଧ୍ୟ ଦୁନିଆଁ ସାରା ଲଙ୍ଗଳା । କି ସୁନ୍ଦର ! କି ମଜା !"

ଆଦ୍ୟ ଶକ୍ତି ଦେବୀଙ୍କ ମନରେ ଛନକା ପଶିଲା । ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ଭାବିଲେ । ଭାବିଲେ, ନଙ୍ଗ୍‌ଳିକି ଲଙ୍ଗଳା ଦେଖି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଏମିତି ମସ୍ତିଷ୍କ ବିକୃତ ଘଟିଛି । ଖଣ୍ଡିଏ ପେଣ୍ଟ ଆଣି ତାକୁ ଯିମିତି ପିନ୍ଧାଇଛନ୍ତି, ସିମିତି ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ କହିଲେ, 'ଆରେ ଆଉ କାହିଁକି ତାକୁ ସେମିତି ହଇରାଣ କରୁଛ । ତୁମେ ଆଗେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଆସ । ତୁମର ଅଙ୍ଗପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ମୁଁ ସବୁ ଦେଖିପାରୁଛି ।"

ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ଦେବୀ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୂଢ଼ ହୋଇ ବାପ ପୁଅଙ୍କୁ ଧରାଧରି କରି ଘର ଭିତରକୁ ନେଲେ । ଟଣାଟଣିରେ ନଙ୍ଗ୍‌ଳି ହାତରୁ ଖଣ୍ଡେ ବଧଖଣ୍ଡ ଛିଣ୍ଡାକାଗଜ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଦେଖିଲେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଗୁଡ଼ାକ ନାଳି ନିଭୁକ ବଞ୍ଚାପନ । ନଙ୍ଗୁଳି କେଉଁ କାନ୍ଥରୁ ଉଠାଇ ଆଣିଛି । ତରବର ହୋଇ ଆଦ୍ୟାଶଙ୍କର ଦେଖ ସେଗୁଡ଼ାକ ମୋଡ଼ାମୋଡ଼ି କରି ଝରକା ଦେଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲେ ଏବଂ ତରବର ହୋଇ ତାଳେ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ଘର ଭିତରକୁ ଗଲେ ।

ନଙ୍ଗୁଳି ଭାରି ଖୁସି । ମାଙ୍କଡ଼ ନାଚରେ ସେ ଯାଦୁ ମେଜିକ୍, ଭାଲୁନାଚ ସବୁ ପାଇଁ ମନର ଓରମାନ ମେଣ୍ଟାଇଛି । ପାନଦୋକାନୀ ପାଖରୁ ଦଶ ପଇସା ଦେଇ ଯେଉଁ ଦୁଇଟା ରବର ବେଲୁନ କିଣିଥିଲା ତାହା ମୁହଁରୁ ବାହାର କରି ଯିମିତି ଫୁଙ୍କିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି, ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁ ଦେଖିଲେ ତାହା ପରିବାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଟେବର ଚିଜ । କାନ୍ଧ ଧରି ବସିବାରୁ ଦୋକାନୀ ଦଶପଇସି ନେଇ ନଙ୍ଗୁଳିକି ଦେଇଛି ।

'ବେଲୁନ୍ ! ବେଲୁନ୍ ! ବେଲୁନ୍ ନବ ଆସ । ଏଣେ ଦେଇଥିଲେ ତେଣେ ପାଇବ ।' ଯାହା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲା ତାହା ଘରକୁ ଆସିଲା । ନଙ୍ଗୁଳି, ତୁ ଡବ ଡବଡବ ଡମ୍ବରୁ ବଜା । ମୁଁ ନାଚେ । ତାଣ୍ଡବ ନାଚିବ ।'

ଆଦ୍ୟାଶଙ୍କର ଦେଖ କ୍ଷଣକେ ଘଣ୍ଟଣା ବୁଝିଗଲେ । ବେଲୁନ୍ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲେ । ଯିମିତି ପାଣି ତାଳକ ଲିଙ୍ଗରାଜ ବାବୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ତାଳି ଦେଇଛନ୍ତି ଯିମିତି ସ୍ୱାମୀ ନାଚ ନାଚ ଚିତ୍କାର କଲେ "'ମୁଁ ତାଣ୍ଡବ ନାଚିବ ସୋଽହମ୍ । ଦୁନିଆଯାକ ଲିଙ୍ଗମୟ । ମୁଁ ଲିଙ୍ଗରାଜ, ଆଜ ଲିଙ୍ଗରାଜ କାହିଁକି ମନ୍ଦିରରେ ରହିବେ ?" ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଶେଷ କରିବି । କୁରଢ଼ିଟାଏ ଧରି ପକାଇ ଲଙ୍ଗଳା ବାଡ଼ୁଳା ହୋଇ ଦଉଡ଼ିଲେ ମନ୍ଦିର ଆଡ଼କୁ ।

"ନଙ୍ଗୁଳି ! ତୁ ଧାଇଁଯା ମଉସାକୁ ଡାକିଦବୁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ତୋ' ବାପା ପଛେ ପଛେ ।

ଡାକ୍ତର ମିଶ୍ର ଆସି ଦେଖନ୍ତି ଘର ଶୂନଶାନ । ରାସ୍ତାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଲୋକ ଦଳକୁ ଦଳ ଧାଇଁଛନ୍ତି । କହୁଛନ୍ତି ବାୟା ଲିଙ୍ଗା ମନ୍ଦିରରେ ମହାଦେବଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଚୂନା କରି ଦେଇଛି । ଆମେ ତା' ମୁଣ୍ଡ ଫଟାଇ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେବୁ । ଶୁଣୁଛୁ ଦୁର୍ଗା ମୂର୍ତ୍ତିର ମୁଣ୍ଡ ବି କାଟି ପକାଇଛୁ ! ତା' ବାପ୍ପା ପଣିଆ ଛଡ଼ାଇଦେବୁ । ତା' ଘରେ ସେ ବାପ୍ପା । ବେଶି ପାଠ ପଢ଼ିଲି ତ ତା' ଝିଅଟି ବି କୁଆଡ଼େ ବାପ୍ପାଣୀ ହୋଇଯାଇଛି । ଭଗବାନ ନାହିଁ କ'ଣ ଦୁନିଆରେ !

ମାସକ ପରେ । ଲମ୍ବୋଦର ବାବୁଙ୍କ ଦୁଇ ପୁଅ ଓ ଝିଅ କାଙ୍କେରୁ ଫେରିଲେ । ମଉସା ପଚାରିଲେ, 'କେମିତି ଦେଖିଲ ?'

ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼ୁଥିବା ପୁଅଟି କହିଲା, 'ବାପାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମାଆଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ବେଶି ଖରାପ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଥମେ ଡାକ୍ତରମାନେ ଆଶା ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ପରେ ଘଣ୍ଟା ସବୁ ବୃଦ୍ଧି ଭଲ ଆଡ଼କୁ ଆଣିଲେ । ଦୁ'ଜଣଙ୍କୁ ଅଲଗା ରଖିହେଲା ନାହିଁ । ଏକାଠି ରଖିଲେ, ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କି ଲଙ୍ଗଳା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଲ । ଆଠ ଦଶଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଫେରିବେ ।

'କ'ଣ କହୁଥିଲେ ବାପା ?'

'ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଏଇ ଧାଡ଼ିଟି ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି ବାପା ।'

ଡକ୍ଟର ହନୁମନ୍ତ ଚୁକୁରି କାଗଜଖଣ୍ଡିକ ଆଣି ପଢ଼ିଲେ, ଲେଖାଥିଲା 'ଯାହା ଲଙ୍ଗଳା, ଅଶ୍ଳୀଳ, ତାକୁ ଭଲଭାବରେ ଢାଙ୍କାଇ ପାରିଲେ ତାକୁ ଧର୍ମ, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ବୋଲାଯାଏ ।'

ଦାଣ୍ଡରେ ଖେଳାଖେଳି ସାରି ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସି ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଦେଖି ନଙ୍ଗୁଳି କହିଲା ''ବଡ଼ ନନା, ସାନ ନନା, ନାନୀ, ବାପା ଗଳ୍ପଦିନ କ'ଣ କହୁଥିଲେ ଶୁଣିଲୁଣି ? ମୁଁ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଲେ କହୁଥିଲେ ଲଙ୍ଗଳା, ଲୁଗା ନ ପିନ୍ଧିଲେ କହୁଥିଲେ ତୁ ଅସଭ୍ୟ, ଜଙ୍ଗଲୀ । ମୁଁ ଏଥର ସବୁବେଳେ ପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧେ, ଆଉ ଲଙ୍ଗଳା ମୋତେ ହୁଏ ନାହିଁ ।''

●

Digitized by srujanika@gmail.com

ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ବା ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ

ପରସ୍ପରକୁ ଟେକାଟେକି, ଠକାଠକି, ଭଣ୍ଡାଭଣ୍ଡି କରି (ଏପରି କି ସନ୍ଦେହ କରି) ତାକ୍‌ଚୁରୁକରେ ଥାଇ ବର୍ଷେ ନୁହେଁ, ଅଧେ ନୁହେଁ ଦୀର୍ଘ ସାତ ବରଷ (ପଚିଶ ପନ୍ଦର ବରଷ ବି ସିମିତି କଟି ଯାଇଥାନ୍ତା) କିପରି ସେମାନେ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କ ସମାଜରେ ଆଦର୍ଶ ଦମ୍ପତି ବୋଲି ଖ୍ୟାତି ଲଭିଥିଲେ, ତାହା ଅନ୍ୟମାନେ କାହିଁକି, ସେମାନେ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ବିବାହର ଲାଇସେନ୍‌ସ ନେଇ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଗଗ୍‌ଲସ ଓ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ତଳେ ଏତେପ୍ରକାର ମେଜିକ୍ ଖେଳ ସେମାନେ ଯେ ଖେଳପାରୁଥିଲେ ତାହା କୌଣସି ସେଣ୍ଟିମେଣ୍ଟାଲ ତରୁଣ ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନା କରିପାରିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଖେଳ ଖେଳୁ ଖେଳୁ ହଠାତ୍ ସେମାନଙ୍କର ମୁଖା ଖସିପଡ଼ିଲା ।

ଡକ୍ଟର ରାୟ ଉଠିବସିଲା ମାତ୍ରେ ଟୁକ୍ କରି ରେଡ଼ିଓଟା ଖୋଲି ଦେଇ ବାହାରକୁ ଗଲେ । ଫେରି ଆସି ପୂର୍ବପଟ ଝରକାଟି ଯିମିତି ଖୋଲିଛନ୍ତି ସିମିତି ହେମନ୍ତ ସକାଳର ହାଲୁକା ସୁନେଲି କିରଣ ଅବାଞ୍ଛିତ ଅତିଥି ପରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଏଣେ କଣ୍ଠେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥିବାରୁ ରେଡ଼ିଓରୁ ଘର୍ ଘର୍ ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍ ଶ୍ରୁତିକଟୁ ଶବ୍ଦ ବାହାରୁଥାଏ; ତେଣେ କିରଣଗୁଡ଼ାକ ନିଦ୍ରାଳୁ ଆଖିକୁ ବଡ଼ ଅପ୍ରୀତିକର ହେଉଥାଏ । ଶ୍ରୀମତୀ ତେଣୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱସ୍ତିସୂଚକ 'ଓଃ', 'ଆଃ', 'ଉଃ' ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରୁଥାନ୍ତି ଏବଂ ନାନା ଲୀଳାଭଙ୍ଗୀରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏପଟ ସେପଟ ହୋଇ ଚକଆଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ ଧରୁଥାନ୍ତି; କହୁଥାନ୍ତି, ଯିମିତ—

"ମୋ ନବ କମ୍ପା ଦେଲ୍ଲ ଭାଙ୍ଗି ହେ,
ଦେଖୁଥିଲ ମୁଁ ମୋ ପ୍ରିୟସଙ୍ଗୀ।"

ହଳଦିଆ ନାଲି ରଙ୍ଗମିଶା ଚକ୍‌କଣ, ମସୃଣ, ସୁଗୋଲ ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟିର ସୌଷ୍ଠବ ଏବଂ ଅଳତାଦିଆ ପାଦ ଦୁଇଟିର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଖି ମୁଗ୍‌ଧ ହୋଇ ଜୟଦେବ ଷ୍ଟାଇଲରେ ଉକ୍ତର ଗପ୍ପ ଆରମ୍ଭ କଲେ ସୁର ଧରି "ଦେହି ପଦପଲ୍ଲବ ମୁଦ ରମ୍।" ପରେ ପରେ ତାଙ୍କ ରସିକତାଭରା କାବ୍ୟପ୍ରାଣରେ ଜୁଆର ଡେଉ ମାଡ଼ ଆସିଲା। 'ଲେଡ଼ି ଚେଟାର୍ଲି,' 'ଡେଫ୍‌ନି ଏଣ୍ଡ୍ କ୍ଲୋ୍' ଏବଂ 'ଡନ୍ ଜୁଆନ୍' ଜାତୀୟ ବିବିଧ ଉପନ୍ୟାସ ଓ କାବ୍ୟର ନାୟକ-ନାୟିକାଙ୍କ ରୂପ ଯୌବନ ଓ କ୍ରୀଡ଼ା ବର୍ଣ୍ଣନା ଓ ବଛା ବଛା ସିନ୍ ସବୁ ସେ ଲେଉଟାଇଲେ ମନେ ମନେ। ଏପରିକି କୀଟ୍‌ସ୍‌ଙ୍କ ପ୍ରଖ୍ୟାତ ପଂକ୍ତିନିଚୟ "Pillowed upon my love's ripening breast, to feel for ever its soft fall and swell." ଏବଂ କାଳିଦାସଙ୍କ "ଜ୍ଞାତସ୍ୱାଦୁଃ ବିବୃତଜଘନାଂ କୋ ବିହାତୁଂ ସମର୍ଥଃ?" ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲିତ ହୋଇ ସେ ପାଟିକରି ଗାଇଗଲେ।

"ଓଃ! ବନ୍ଦ କର, ସକାଳଟାରେ ବାୟାଙ୍କ ପରି ଏମିତ କାହିଁକି ହେଉଛ? ଝରକା କାହିଁକି ଖୋଲିଲ? ଏତେ ସକାଳୁ ମଣିଷ—? କାଲି ରାତି କେତେବେଳେ ଶୋଇଲୁ ମନେ ନାହିଁ ନା କ'ଣ?"

ଏତକ କହି ଶ୍ରୀମତୀ ଯିମିତି କଡ଼ ଲେଉଟାଇ ପଛକରି ଶୋଇଛନ୍ତି, ଉକ୍ତର ଗପ୍ପ ସୁର ଧରି ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ। ଏଥର ଟେକ୍ନିକ ରାଗରେ ଲାବଣ୍ୟବତୀରୁ ଗାଇଲେ—

"ଅଣିମାଦ୍ଧ ସୁଖଦାୟୀ
ଶୋଇଅଛୁ ଅଣି ହୋଇ
ପଲ୍ୟଙ୍କ ଅଙ୍କରେ ଅବା କ ହସେ ଶୋଭି!"
ଏବଂ
"ଜାନୁ ଧରି ଦେଲା ହଲାଇ"

Digitized by srujanika@gmail.com

ପଦକ ଗାଇଲା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୁତୁରୁ କୁତୁରୁ କରି ତାଙ୍କ ଜାନୁ ଏତେ ଜୋର୍‌ରେ ହଲାଇ ଦେଲେ ଯେ ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରାୟ ବିବସ୍ତ୍ରା ହୋଇଗଲେ । ଡକ୍ଟର ରାୟ ପିଲାଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ପଢ଼ାଇବା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ସକାଳ ହେଲାଣି, କାଉ ରାବିଲେଣି । ଉଠ ଉଠ ମଠ ନ କର ଆଉ । ଗ୍‌' କର । ଆଠ ବାଜିବ ଯେ ।"

"ସକାଳୁ ମନଟା ଏତେ ଉଲୁସି ଉଠୁଛି କାହିଁକି ? ଲେଟେଷ୍ଟ-ଇଟରଙ୍କ ଓ_ମ୍‌ଲେଣ୍ଡ୍ ବୁଲି ଫେରିଛ କି ?" ଅନିଚ୍ଛାସତ୍ତ୍ୱେ ଅରୁଣ ଆଖି ମଳି ଦଳି ଶ୍ରୀମତୀ ଉଠିଲେ; ଭୁଜ ଟେକି ଅଳସ ଭାଙ୍ଗି ପାଖଦେଇ ଯାଉଛନ୍ତି । ଚଣ୍ଡୀଦାସ ସ୍ୱରରେ ଡକ୍ଟର ରାୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ, "ଗ୍ରେଁ ସୁନା ଗ୍ରେଁ ସୁନା ବନ୍ଧୁ, 'ମୁକୁର ଲଇୟା ଚାନ୍ଦ ମୁଖଖାନି ଦେଖ" । ଶେଷରେ ପଂକ୍ତି ବଦଳ କରି ଗାଇଲେ "ହରିଦ୍ରାର ଦାଗ ଆଛେ ସବଗାୟ ମରିହାଲି ବନ୍ଧ୍ ଲାଜେ ।" ଗାଲ୍ ଚିପି ଦେଇ କହିଲେ, "ଏଥର ଏମିତିଗୁଡ଼ାଏ ହଳଦୀ ଲେପି ହେଉଛ କାହିଁକି ?"

ଶ୍ରୀମତୀ ଦେଖିଲେ ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ବାହୁ ଓ ଗଣ୍ଡରେ ହଳଦୀ ଲାଗିଛି । ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ କହିଲେ, "ମୁଁ କ'ଣ ଜାଣିଥିଲି ତୁମେ କାଲି ରାତିରେ ଫେରିବ ବୋଲି ?" ବ୍ଲାଉଜ ବୋତାମ ଟପ୍ ଟାପ୍ ଚିପି, ଖସି ଯାଇଥିବା କୁନ୍ତଳ ସାଜି ସେ ଘରୁ ବାହାରିଗଲେ । ଡକ୍ଟର ରାୟ ସିଲୋନ୍ ଷ୍ଟେସନ ଖୋଜି ଖୋଜି ରେଡ଼ିଓ କଣ୍ଟା ଚଳାଇବାରେ ଲାଗିଥାନ୍ତି !

ଶ୍ରୀମତୀ (ବିବାହବେଳେ ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ପଦ୍ମାବତୀ, ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କୁ କିନ୍ତୁ ଏ ନାମଟି ମରହଟ୍ଟୀ ଜଣାଯିବାରୁ ସେ ଶରଧା ନାମ ଶ୍ରୀମତୀ ଦେଇଛନ୍ତି) ଫେରିଆସି ଡ୍ରେସିଂ ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ଟର୍କିସ୍ ତଉଲିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁଛନ୍ତି, ରେଡ଼ିଓରୁ ଶୁଭିଲା, "ଭେକ୍ୟୁଲେକ୍ସ — ଦୋ'ଗୋଲିକା ଟିକିୟା—ପିଲେ ଅଉର ମାଲେ—ପେଟକୋ ଆରାମ ପୌଁଛାଥା ହେ ।"

"ବୁଝିଲ ନା, ରେଡ଼ିଓ ବିଜ୍ଞାପନରୁ ଇଙ୍ଗିତ ବା ସୂଚନା ପାଇ ଡକ୍ଟର ରାୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ବିରପାକ୍ଷି ନ୍ ହେଲେ ସେପ୍‌ଟିକ୍—ଦୁଇରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାହା ହେଉ ଗୋଟାଏ ଏ ମାସରେ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।" ଉକିଲ ଗସ୍ତ କବଚାରୁ ଗବଚାକୁ ଖସି ଆସିଲେ ।

"ମଲ, ମଲ ! ବଜ୍ରାପନଟା ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ପାଇଖାନା କଥା ! ପୁରୁଷଙ୍କ ପେଟ ଚିନ୍ତା ନ ହେଲେ ପାଇଖାନା ଚିନ୍ତା ଛଡ଼ା ଆଉ କ'ଣ କରୁଛ ନ ଥାଏ ? ମେଞ୍ଚାକୁ ମେଞ୍ଚା ଆଳବସ୍ତ୍ର, କାପ୍‌କୁ କାପ୍ ବ୍ରୁକ୍‌ବଣ୍ଡ, ପୁଞ୍ଜାକୁ ପୁଞ୍ଜା ଘୃର୍ମିନାର—ଏସବୁ ଯେବେ କାମ ନ ଦେଲା ତେବେ ଦୋ'ହାଲକା ଟିକସ୍ଟା । ଆଚ୍ଛା, ସକାଳଟାରେ ତୁମ ମୁଣ୍ଡକୁ ଏ ପବିତ୍ର ପାଇଖାନା ଚିନ୍ତାଟା କେମିତି ପଶିଲା ?"

"ଅନୁଥୁରଆ ବୁଢ଼ୀଟା ସକାଳଟାରେ ଟିଣଟାଏ କାଖେଇ ଏଇ ଝରକା ବାଟଦେଇ ନିତି ପ୍ରତି ଯାଉଥିବାର ମୁଁ ଆଉ ଦେଖି ସହ୍ୟ-ପାରିବ ନାହିଁ । ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି କରୁଛ ନ କଲା ବୋଲି ଆମର କ'ଣ କରୁଛ—?"

"ଥାଉ ଥାଉ । ବୁଢ଼ୀ ମେହେନ୍ତରାଣୀଟା ପ୍ରତି ଏତେ ଦୟା ! ତୁମର ନିଜ ମଣିଷଟା ଯେ ଗୃହର ଅଭାବରୁ କେମିତି ହାଇରାଣ ହରକତ ହେଉଛି ସେ କଥା ବୁଝୁ ନ, କି ମନେପଡ଼ୁ ନ । ହଜାରେ ଥର ପଟ୍ଟନାୟକବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଦଉଡ଼ ଦଉଡ଼ ଗୃହର ଚୋକାଟା ଯୋଗାଡ଼ କରିଥିଲି । କେତେ କାମିକା ବୋଲିକରି ଚୋକାଟା । ପଟ୍ଟନାୟକବାବୁ ଆମ ପାଖ ପଡ଼ିଶା ନ ହୋଇଥିଲେ ମୋର ଯେ କି ଦଶା ହୁଅନ୍ତା, କେତେ ଅସୁବିଧା ହୁଅନ୍ତା—"

"ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଶିଶ ଦେଖି ସହିପାରେ ନାହିଁ, ଦେଖୁଛି । ବୁଢ଼ୀଟା କଥା କହିଲାବେଳକୁ ବ ତେଇଁ ପଡ଼ୁଛ ମୋ' ଉପରକୁ । ଆଚ୍ଛା କୁହ ତ, ମୋତେ ଗୃହ ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ଦେଇପାରିବ କି ନା ?"

"ତୁମେ ସେ ପାଇଖାନା କଥା ଆଉ ଉଠାଅ ନାହିଁ । ପଇସା କେଉଁଠୁ ଆସିବ ? ଘର ଲୋନ୍ ଶୁଝାରେ ତ ଦରମା ଅଧେ ଗଲା । ଗଲା ବର୍ଷ ଏଠି ସେଠି ବକ୍ତୃତା ଦେଇ ଉପୁରି ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚ ଛଅଶହ ଆଣିଥିଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେସବୁ ତ କୁଅରେ ଗଲା । ଯେବେ ଜିଦ୍ ଧରିବ, ତେବେ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଖରୁ ହାତ ଉଧାର କରି ଆଣିବ ସିନା । ତାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଏଠି ଆମର ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ, ଆତ୍ମୀୟ କିଏ ଅଛି ଯେ— ? ଦେଖୁଛି, ତୁମେ ବଡ଼ ଜିଦ୍‌ଖୋର ।”

“କ୍ରୋଧ ସଖି ! ସମ୍ବର, ସମ୍ବର । ପଇସା ପତ୍ର ହିସାବକିତାବ ଦେଇ ମୋତେ ଦୁଃଖ ଦିଅନା । ପାଇଖାନା କଥା ଏତିକିରେ ଥାଉ । ଏଥର ମୋତେ ଟିକିଏ ତୁମ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କ କଥା କହ । ଏ ବାବୁଟି କିଏ ? ତାଙ୍କ ସହିତ ତୁମର ଭାବ ବଡ଼ ବେଶି ଜମି ଉଠୁଛି ।”

“ସେ ପରା ଆମ ଗାଁ ଲୋକ । ଲେଖାଯୋଖା ଭାଇ, ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦୂର ସମ୍ପର୍କରେ ଶଳା, ଭାଇ ନହେଲେ ଦିଅର । ସ୍ୱାମୀ ବି ଦୂର ସମ୍ପର୍କୀୟ ଭାଇ । ନ ହେଲେ ଏତେ କମ୍ ଦରମାରେ ତୁମ ଘରେ ଖଟୁଥାନ୍ତା । ତୁମର ପେଣ୍ଟ, ଜାମା, ଲୁଗାପଟା ଦେଇ ଆଦର ଶରଧାରେ ତାକୁ ରଖିଛୁ ବୋଲି ସିନା ରହିଛି । ତୁମେ ତ ତାକୁ ସବୁବେଳେ ଚିଡ଼ିଲ । ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ପିଠାପଣା, ତିଅଣ ତରକାରୀ ଦେଲି ବୋଲି ମୋ ଉପରେ ଚିଡ଼ିଲ । ବିଚରା ନୂଆ ବାହା ହୋଇଛନ୍ତି । ବୁଢ଼ା ବାପ-ମା’ଙ୍କ ଯୋଗୁଁ ବୋହୂକୁ ଆଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନିଜେ ଷ୍ଟୋଭରେ ରୋଷେଇ କରନ୍ତି; ଜାଣ । ପୁରୁଷ କେବେ ପୁରୁଷଙ୍କ ସୁଖ ଶିଖି ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେବେ ସେ ଚାକର ଟୋକାଟା ନ ଆସେ ତୁମେ ଏଥର ନିଜେ ରୋଷାଇ କରିବ ଯେ ।”

“ଆରେ ! ଚାକର ରଖ । କିଏ ମନା କରୁଛି । ଦୁ’ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଭେଣ୍ଡିଆଟାଏ କାହିଁକି ପୋଷିବ । ଦେଖିଛ ନା ତା ଭୋଜନ ? ତିନି ଜଣଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଏକା ସେ ଜଣେ ଖାଏ, ପୁଣି ଫେସନ; ବଜାଉଥାଏ, ସିନେମା ଗୀତ—”

“କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଚାକର ହେଲା ବୋଲି ଖାଇବ ନାହିଁ, ପିନ୍ଧିବ ନାହିଁ, ଘିନିବ ନାହିଁ, ଗୀତ ଗାଇବ ନାହିଁ; ଖାଲି ଖାଲି ତୁମର ବାଡ଼ି ବଗିଚାରେ ଖଟୁଥିବ, ଦ୍ୱେର ଚୁମୁଣ୍ଡା ଘଉଡ଼ାଉଥିବ । ଦେଖୁନ, କେଡ଼େ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁନ୍ଦର ବଗିଚ୍ଚଟାଏ କରିଦେଇଛୁ ଅଗଣାରେ । ଡମ୍ବୁଫୁଟା ଛୁଆଟାଏ ରଖି କ'ଣ ମୁଁ ତାକୁ ଦୁଧ ପିଆଉଥିବି । ନଜର ତ ନାହିଁ । ତୁମେ ଫେର୍ ଘରେ ଅଧେ ଦିନ ରାତିରେ ରହୁନ । ଏକେଲା ମୋତେ ଡର-ମାଡ଼ିବ ନ ?"

ଇତିମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ ଷ୍ଟୋଭରୁ ଚା କେଟିଲ ଓହ୍ଲାଇ ଚା ପତର ପକାଇଲେଣି । ଚା ରଙ୍ଗ ହେବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ "ଗୁଣିଆ ଝାଡ଼େ ନେଲେ ଡାହାଣୀ" ଗୀତଟି ଗାଇ ସକାଳର ପ୍ରସାଧନୀ ସାରି ଆଖିରେ ଲଞ୍ଜାଟାଏ ଟାଣୁଥାନ୍ତି । ଏଣେ ଡକ୍ଟର ରାୟ "ଆପ୍ ହି କା ଗୀତ" ଶୁଣୁଥାନ୍ତି ଓ ଗୀତ ସହିତ ତାଳ ରଖି ଖିଅର ହେଉଥାନ୍ତି, ଚୂଇଷ୍ଟ ବି ମଝିରେ ମଝିରେ କରୁଥାନ୍ତି ।

ଚା-ଖୋର ଯିମିତି ସାଗ୍ରହରେ ଚା ଆସିବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ବେଳେ ମେଜାଜରେ ଥାଏ, ଡକ୍ଟର ରାୟ ସିମିତି ମେଜାଜରେ ଥାନ୍ତି । ମୁହଁରେ ପାଉଡ଼ର ଲଗାଇ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥାନ୍ତି କେତେବେଳେ ସୁନା ଚୂଡ଼ିପିନ୍ଧା ଗୋରା ହାତଟି ଧଳା କାପ୍‌ରେ ସୁନେଲି ଚା ନେଇ ଆସିବ । ସିଗାରେଟ୍ ପେକେଟ୍ ଉପରେ ସିଗାରେଟ୍‌ଟିଏ ପାଞ୍ଚ ମିନଟ୍ ହେଲା ଭସ୍ମୀଭୂତ ହେବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲାଣି ।

ଶ୍ରୀମତୀ ଚା-କପ୍‌ଟି ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲେ, "ଦେଖିଛ ନା ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା ଫୁଲଟି କେତେ ଆଗତୁରା ଫୁଟିଛୁ ଆମ ଅଗଣା ବଗିଚ୍ଚରେ । କିଏ ଗଛ ଲଗାଇଥିଲା ମନେପଡ଼ୁଛି ? (ଗୁଳର ଟୋକା ଖ୍ରୀମା ଲୁହେଁ ତ ? ଡକ୍ଟର ରାୟ ଭାବିଲେ) ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଆଜ ପିନ୍ଧିବି ଋଙ୍ଗ୍ ଜୁଡ଼ାରେ ପ୍ରଥମ ଫୁଲଟି ।"

"ନା, ନା, ନା" ରେଡ଼ିଓ ବନ୍ଦ କରି ଉଠି ବସିଲେ ଡକ୍ଟର ରାୟ । "ସେ କଥା କୁହ ନାହିଁ । ତୁମର ଗଞ୍ଜାମୀ ଅଭ୍ୟାସ ଛାଡ଼ ନାହିଁ ଦେଖୁଛି । ସେଠି ଫୁଲକୁ ଫୁଲ ବୋଲି ବିଚାରନ୍ତି ନାହିଁ ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷ । ଫୁଲ ବିକା-କଣା ହୁଏ । ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ କାହିଁକି, ମିସ୍ ଇଣ୍ଡିଆ ବା ମିସ୍ ଇଉନିଭର୍ସ ଆସିଲେ ବି ସେ ଫୁଲ ପାଇବେ ନାହିଁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଇଲଷ୍ଟ୍ରେଟେଡ୍ ୱଇକ୍ଲିରୁ ଛବ ଲେଉଟାଉଥାନ୍ତି ଶ୍ରୀମତୀ ଏବଂ ପ୍ରଶଂସମାନ ଚକ୍ଷୁରେ ଗ୍ଭହୁଁଥାନ୍ତି ଡକ୍ଟର ସପ୍ଟଙ୍କୁ । ପ୍ରଥମ ଚୁମ୍ବନରେ ପୁଣି ମୁଡ଼୍ ଆସିଗଲା ଡକ୍ଟରଙ୍କର; ସେ ଗାଇଲେ, 'ଆଖି ମାଗେ ଚିର ପରିଚିତ କାରୁକାନ୍ତ କମନୀୟ କରେ ଆସିବାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ-ବର୍ତ୍ତିକା ।' ତା ବୋଲି ତୁମେ କ'ଣ ଭାବଚ ଚା-କପ୍ ହାତରେ ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା ପାଇବ ? ଦେଖୁଛି ସଖି ! ତୁମେ ବି କ୍ରମେ ରସିକା ସାଜୁଛ । ଆଖିରେ ଲଞ୍ଜିକଜଳ, ବାଣୀବିହାର ଢାଞ୍ଚାରେ କାନ ଉପରେ ଚୂଳ, ସ୍ଲିଭ୍‌ଲେସ୍ ବ୍ଲାଉଜ, ପୁଣି ଗଳାରେ ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା ଝୋଳିଲଣି ।"

"ରସିକତାରେ ତୁମର କେଉଁ ଊଣା ହେଉଛି କି ? କବିତା, ଗପ, ଫୁଲ, ମିସ୍, ମିସେସ୍ ଭିତରେ ମଜ୍ଜି ତୁମର କାନମୂଳ ଚୂଳ ବି ଧଳା ହେଲଣି, କଲର ଲଗେଇବା ଦରକାର ପଡ଼ୁନି । ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କ ପରି ଖାଟଲ ଚୂଳ ତୁମକୁ ବେଶ୍ ମାନନ୍ତା ।"

"ତୁମକୁ ପଟ୍ଟନାୟକ-ଭୂତ ଲାଗିଛି ଦେଖୁଛି । କଥା କଥାକେ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ । ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପରି ତୁମେ ତାଙ୍କର ଅଷ୍ଟୋତ୍ତରଶତ ନାମ ଜପିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ଆଚ୍ଛା, ସତରେ କ'ଣ ମୋଠି ରସିକତା ଦେଖୁନ ? କାଲି ସଭାରେ ଜଣେ ମୋତେ ରସିକ ଗାଳ୍ପିକ ବୋଲି କହିଲା । ତା ଛଡ଼ା ଯେଉଁ କାଣ୍ଡ ହେଲା ସେଇ ସଭାରେ ତାହା ରସିକତାର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ।"

"ଆମେ କ'ଣ ସେ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ? ସଭାକୁ ଯିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ଘଟି ନାହିଁ; ଶୁଣିଥାଏ ଭଲ ।"

"ତୁମେ ଓଢ଼ଣାଟାଏ ଏଥର ଟାଣ । ଏଇ ଓଢ଼ଣା ନେଇ ଏତେ କଥା । ଆଜି ବରୁଣା ହେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ଅବସ୍ଥା—"

"କିଏ ସେ ଭାଗ୍ୟବତୀ ?"

"ଭାଗ୍ୟବତୀ କି ନା କହିପାରିବ ନାହିଁ, ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ଅବଶ୍ୟ । ବୋଇତ-ବନ୍ଦାଣ ସମ୍ପର୍କରେ ମୋର କିଛି କହିବାର ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଉତ୍ସବର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଇତହାସ ମୋତେ କିଛୁ ଜଣା ନଥିଲା । ଅନ୍ଧାକରେ ପଦେ ଅଧେ କହି 'ବୋଇତ ଲଗିଲା ଯାଇ ସିଂହଳଦ୍ୱୀପରେ' ସୁର ଧରି ଗାଇଲି । ଦୈବକୁ ସେତିକବେଳେ ମୋତେ ଜଣେ ଶ୍ରୋତା ଅନୁରୋଧ କଲେ, ମୁଁ କପରି ଗଳ୍ପ ଲେଖେ, ସେଇ କଥା କହିବା ପାଇଁ ।"

"ତୁମକୁ ପଇସା ଦେଇ ଲୋକେ ଏଇଥିପାଇଁ ଡାକନ୍ତି । ମୋତେ ଡାକଲେ ବନା ପଇସାରେ ଦୁଇ ମିନଟ୍ ଭିତରେ କହିଦଅନ୍ତି, ତୁମେ କମିତ ଗପ ଲେଖ ।"

"ମୋ କଥା ଆଗ ଶୁଣି ସାର । ଗପ ପଛେ କହିବ । ସଭାରେ ଜଣେ ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ଥିଲେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଉଦାହରଣ ଛଳରେ କହିଲି, "ଧରନ୍ତୁ, ମୁଁ ଜନୈକା ପୀତବସନା ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀଙ୍କୁ ଦେଖିଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ସ୍କୁଲ-କଲେଜର ଛାତ୍ରୀ, ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ, ଅଧ୍ୟାପିକା ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଦେଖିବାକୁ, ମୋ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣିବାକୁ ପାଗଳୀ । ଅଥଚ ସେ କାହିଁକି ମୋତେ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ଏଇ ଅଭିମାନ, ଅପମାନର ନଦର୍ଶନ ମୁଁ ମୋ ମସ୍ତିଷ୍କ-ଗହ୍ୱରରେ ରଖିଲି—ଯିମିତି ପାତିମାଙ୍କଡ଼ ଗାଲମୁଣାରେ ଖାଦ୍ୟ ସାଇତି ଥାଏ ।" ଦଣ୍ଡେ ରହି ଉତ୍ତର ସପୁ କହିଲେ, "ଏତକ କହିସାରି ମୁଁ ରହିଗଲି ଏବଂ ସିଧା ସେଇ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ବତୀଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଲି, ଯିମିତି ଯାଧା ପାର୍ଟିର ଓସ୍ତାଦ୍ ଗୀତ ଗାଉଁ ଗାଉଁ ହାରମୋନିୟମରୁ ଆଙ୍ଗୁଳି ଉଠାଇ ହାତ ଛାଡ଼ ଦେଇ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହେ । "Wonderful" Wonderful 'Hear' 'Hear' ଶବ୍ଦରେ ସଭା କମ୍ପି ଉଠିଲା । ମହିଳାଟି ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ପରି ଭାବ ଦେଖାଇଲେ; କନ୍ତୁ ମୁହଁ ତଳକୁ ପୋତିଲାବେଳେ ଥରେଇ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଓଢ଼ଣାତଳୁ ଏମିତ ଚାହିଁଲେ ଯେ ସେ ସ୍ମୃତି—ଜୀବନରେ ମୁଁ ସୁନନ୍ଦା, ସୁଷମା, ସାବତ୍ରୀ, ଝରଣା, ନନ୍ଦତା ବା ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ କାହା ପାଖରେ ଦେଖି ନାହିଁ । ସଭା ଶେଷରେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ।"

"ଯାଃ, ଯାଃ ! ତୁମର ନାବାଳକ କଟି ନାହିଁ, ମଥା ପାଗଳ ବି ହେଲଣି ଦେଖୁଛି । ନଜ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଗରେ ଶହ ଶହ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାମ କହିଯାଉଛ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ । ରସିକତାରୁ, ଝିଅଟିଏ ଉପରକୁ ଯାଇ ଅଉଲ ନମ୍ବର ବେହିଆ ହେଲଣି । ଏଇଥିରେ ଡକ୍ଟରେଟ୍ କ'ଣ ନୋବେଲ ପ୍ରାଇଜ୍ ପାଇବ । ବେଶ୍, ଆସ, ମୋତେ ବି ବେହିଆ, ଅଲାଜୁକ ସାଜ ଆସେ । ଆସ, ଆଇନା ପାଖକୁ, ପାଖକୁ ପାଖ ଲଗି ଛିଡ଼ା ହୁଅ । ଦେଖ, ଉଇକ ର 'ନଉ ଡ଼ଏଜ୍ସ' ପୃଷ୍ଠାକୁ । ଆମେ ସୁନ୍ଦର ନା ସେମାନେ ? ଆମେ ଠିକ୍ ମେଚ୍ କରୁଛୁଁ ନା ସେମାନେ ?"

"ସାତ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଯୋଡ଼ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟାଏ ସୁନ୍ଦା ପେୟାର ଦେଖିନାହିଁ । ଏବେ ବି ଆମେ ଆମ ଛବି ଯେବେ ପଠାଉଁ ତେବେ ପୃଷ୍ଠା ଝଲ ଉଠିବ ।"

ମୁଁ ତ ସେଇ କଥା କହୁଛି । ତୁମେ ଯେଉଁ କର୍ପୂର ମାଳ ଆଣିଛ ତାକୁ ଗଳାରେ ପକାଅ । ମୁଁ ଫୁଲ ମାଳଟାଏ ନାଇବି । ଫଟୋ ପଠାଇବା । ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ପଡ଼େ କୁଆଡ଼େ । କେହି ଜାଣିବେ ନାହିଁ, ଆମେ ଏବେ ବାହା ହୋଇଛୁଁ କି ସାତବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ।"

"ବେଶ୍, ରାଜ । ତୁମେ ଓଢ଼ଣା ଟାଣିବ ତ ? ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ପ୍ରତି ମୋର ଟିକିଏ ଦୁର୍ବଳତା ଅଛି, ସେ କଥା ତୁମେ ତ ଜାଣ ।"

"ହେଲା । ତୁମେ କିନ୍ତୁ ଷାଟ୍‌ନକ୍ ସାଜିବ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କ ପରି ।"

ପ୍ରେମାଭିଶଯ୍ୟରେ ଦୁହେଁ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହେଉଁ ହେଉଁ ଗୋଟାଏ କ୍ଲାଇମେକ୍ସ ବା ଫିନସିଂ ଟାଚ୍ ଆଡ଼କୁ ଯାଉଥାନ୍ତି, ଏତିକି-ବେଳେ ବାଡ଼ ଦୁଆରପଟୁ ଡାକ ଶୁଭିଲା, "ମାଆ ! କବାଟ ଫିଟାଅ ।"

ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଗଲେ । ଶ୍ରୀମତୀ ରସ୍ମି ନୂଆ ଗଳାସ୍ୱର ବାର ନ ପାର ସବୁଦିନପରି ବାଡ଼ ଦୁଆର ଫିଟାଇ ଦେଲେ । ଡକ୍ଟର ରସ୍ମି କିନ୍ତୁ ନିଜ ରୂପ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବାରେ ଲଗିଥାନ୍ତି ଏବଂ କେଉଁଠି ବ୍ରଣ ଦାଗ ବା ଅର୍ଦ୍ଧପକ୍ୱ ଚୂଳ ଅଛି ତାକୁ ଖୋଜିବାରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବ୍ୟସ୍ତ ଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ବାୟୁତରଙ୍ଗରେ ଭାସି ଆସି ଅନ୍ୟ ଏକ ପୀତବସନା ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀର ଛବି ଠିକ୍ ଯେଉଁଠି ଶ୍ରୀମନ୍ତୀ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥିଲେ ସେଇଠି ଆଇନାରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ଆନନ୍ଦ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଡକ୍ଟର ସପ୍ନ ଦଣ୍ଡେ ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ରହିଲେ । ତା'ପରେ ଅନାଇଲେ ପଛକୁ, ମୂଳ ପ୍ରତିମାଟିକୁ ଦେଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ବିସ୍ମୟର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ ତାଙ୍କର ଆଗନ୍ତୁକାକୁ ଦେଖି ।

କିଏ ଏ ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ? ସ୍ୱାଭାବିକ ସହଜାତ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଏଡ଼ି ନ ପାରି ଡକ୍ଟର ସପ୍ନ ଅଗଣାକୁ ବାହାରି ଯାଉଥିଲେ ନିକଟରେ ଥାଇ ତା'ର ରୂପ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ କରିବାକୁ; କିନ୍ତୁ ପରକ୍ଷଣରେ ଭାବିଲେ ଯେ ଶ୍ରୀମନ୍ତୀଙ୍କ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ତୀବ୍ର ଦୃଷ୍ଟିର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥାଇ ଆଗନ୍ତୁକାର ରୂପ ଗୁଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଶ୍ରେୟସ୍କର ହେବ । ତେଣୁ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଚକ୍ଷୁ କର୍ଣ୍ଣ ଏକାବେଳେ ସଜାଗ ରଖି ଆଳରେ ଆଇନା ଦେଖୁଥାନ୍ତି ।

"ତୁମେ—ତୁ କିଏ ?" —ଶ୍ରୀମନ୍ତୀ ପ୍ରଶ୍ନୋତ୍ତର ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

"ମୁଁ ବେଦେହବଣୀ । ଶାଶୁକୁ ଜର, ତା' ବଦଳ ମୁଁ କାମ କରୁଛି ।"

"ଏବେ ବାହା ହୋଇଛୁ ? ଗେରସ୍ତ କ'ଣ କରେ ?"

"ଦୁଇ ମାସ ହେଲା । ଗେରସ୍ତ ମୁନସିପାଲିଟି ଗାଡ଼ି ଡ୍ରାଇଭର । ଶ୍ୟାମ ତାଙ୍କ ନାଆଁ ।"

"ଗେରସ୍ତ ନାଆଁ ଧରିଲୁ ?"

"ଆମର ଧରନ୍ତି ।"

"ତୋ ନାଆଁ ?"

"ପଦୁଆଁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉକ୍ଟର ରାପ୍ତ ଇତିହାସର ଏକ ରୋମାଞ୍ଚକର ଅଧ୍ୟାୟ ମନେ ପକାଇଲେ—ଯେଉଁଠି ଆଲ୍ଲାଉଦ୍ଦିନ୍ ଖିଲ୍‌ଜି ଦର୍ପଣରେ ଭୀମ ସିଂହଙ୍କ ପତ୍ନୀ ପଦ୍ମିନୀଙ୍କ ଅପରୂପ ଲାବଣ୍ୟ ଦେଖିଥିଲେ । (ଯାଦୁ ଦର୍ପଣରେ ବାହାର ଦୁନିଆଁ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଲାନସ୍‌ଲଟ୍ ନାମକ ଯୁବାଙ୍କୁ ଦେଖି ଲେଡ୍ ଅଫ୍ ଶେଲ୍‌ଟର କି ଟ୍ରେଜେଡ୍ ହେଲା ତାହା ସୁବିଧା ମୁତାବକ ଉକ୍ଟର ରାପ୍ତ ମନେ ପକାଇଲେ ନାହିଁ) ।

"ନୂଆ ବାହା ଶାଢ଼ୀଟା ପିନ୍ଧି ମଇଳା ସଫା କରୁଛୁ ?" — ଶ୍ରୀମତୀ ରାପ୍ତ ପଚାରି ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ପଦୁଆଁକୁ ସେ ଦେଖାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଯେ ବଡ଼ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଗରିବ ଅଧମର ସ୍ତ୍ରୀ ବିଷୟରେ ଆଗ୍ରହୀ, ସହାନୁଭୂତିସମ୍ପନ୍ନା ।

"କ'ଣ କରିବି ମାଆ ! ମୋର ଏଇ ଖଣ୍ଡିକ ଶାଢ଼ୀ । ବାପା ଦେଇଥିଲା ।" ଉକ୍ଟର ରାପ୍ତ ଆଇନାରେ ଦେଖିଲେ ପଦୁଆଁର ଆଖି ଅଶ୍ରୁ ଛଳଛଳ ହିମିତ ।

"ବାପଘର କେଉଁଠି ? ଆମ ଗଞ୍ଜାମ ଆଡ଼େ ? କଥାର ଟାଣ ବରହମପୁରୀ ଜଣାପଡ଼ୁଛି । ପୁଣି ଫୁଲ ନାଇଛୁ ଜୁଡ଼ାରେ ।"

"ନା, ମା ! ମୋ ଘର ଏଇଠି । ମୋ ମାଆ ଥିଲା ଦକ୍ଷିଣୀ, ତେଲେଙ୍ଗାଣୀ । ହେଲେ ବାପା କଟକ ଆଡ଼ର ଲୋକ ।"

"ତୋ ବାପା କ'ଣ କରେ ?"

"ଏତେ କଥା କାହିଁକି ପଚାରୁଛ ମାଆ ! ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ । ପିଲାଦିନରୁ ମାଆ ବାପା ନାହାନ୍ତି । ମାଆ ଥିଲା ଅନ୍ଧୁଣୀ; ବାପା ବଡ଼ରୋଗୀ । ବାପା ଚାଲିବୁଲି ବି କରିପାରୁ ନଥିଲା । ଏଇ କଚେରୀ ଆଗର ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳେ ତା' ଜୀବନ ଗଲା । ପୋଡ଼ା ପୋତା କରିବା ପାଇଁ କେହି ନଥିଲେ । ମାଆ ଶୋଇଥିଲା ବେଳେ ଦୁଇଟା ବାବାଜି ମୋତେ ଚୋରିକରି କଲିକତା ନେବାକୁ ବସିଥିଲେ । ଷ୍ଟେସନର ମେହେନ୍ତର ବୁଢ଼ା ମୋତେ ଉଦ୍ଧାର କରି ପାଳିଥିଲା । ସେ ବି ମଲାଣି ମାସେ ହେଲା ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୟାରୁ ସହାନୁଭୂତି, ସହାନୁଭୂତିରୁ ପ୍ରେମ—କବିମାନେ କହନ୍ତି । ଗାଳ୍ପିକ ଉତ୍କଳ ରାୟଙ୍କ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ସରସ ହୃଦୟ ପଦ୍ମଆଁର କରୁଣ ଜୀବନ-ଗୀତିକାରୁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ମିଳନାନ୍ତକ ଗଳ୍ପ ହେବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିସାରିଲେଣି । ଶ୍ରୀମତିଂର ସ୍ତ୍ରୀ ପଦ୍ମଆଁର ଯେତିକ ରୂପ ଆଇନାରେ ସେ ଦେଖିଲେ ତାହା ନାୟିକା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । କେବଳ ଉପମା ଖୋଜିଲେ ହେଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟଙ୍କ ହଳଦୀମଖା ଦେହ ଅପେକ୍ଷା ପଦ୍ମଆଁର ଦେହକାନ୍ତି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର । 'ବିଭୂଷଣେପୁଷ୍ଟେ ଯା' କାନ୍ତି ଜାଣ', ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଖାଲି ବି-ଭୂଷଣ କଲେ ହେଲା ।

"ଟିକଏ ସାଉଁଟି ସମ୍ଭାଳି ଲୁଗାଟା ପିନ୍ଧ, ପିଠି ବୋଇଲେ ପେଟ ଗୋଡ଼ ବୋଇଲେ ମୁଣ୍ଡ ଦିଶିଯାଉଛୁ ଯେ । ଫଟା ଭୁଟା ସାଇୟା ବ୍ଲାଉସ୍ ବି ଖଣ୍ଡେ କାହିଁ ପାଇଲୁ ନାହିଁ । ଘରେ ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ଯେ"— ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ ନିଜ ସାନ ଭଉଣୀକୁ ବେଶବସନରେ ଟ୍ରେନିଂ ଦେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣା ନାହିଁ ଯେ ବାବୁ ନିର୍ନିମେଷ ନୟନରେ ଅନେକ ସମୟ ଧରି ଗୁହୀଁ ସବୁ ଦେଖି ସାରିଲେଣି । ପଦ୍ମଆ ବି ଥରେ-ଅଧେ ଦେଖିନେଇ ବାବୁଙ୍କ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ବୋହିମିଆନ୍ ସ୍ୱଭାବ ବୁଝି ସାରିଲାଣି ।

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ପଟ୍‌କରି ପୁରୁଷଙ୍କ ସ୍ୱରୂପ ଓ ପ୍ରକୃତି ବୁଝି-ପାରନ୍ତି ।

ସଲ୍ଲଜ ସ୍ମିତ ଓ ଭଙ୍ଗୀରେ ପଦ୍ମଆଁ ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟଙ୍କ ହିତୋପଦେଶ ମାନି ଛିଣ୍ଡା ଡୋରିଆ ଗାମୁଛାଟାରେ ନିଜର ଅସଂବୃତ ଉଦ୍ଧତ ଯୌବନକୁ ଏମିତି ବାଗରେ ସଂନିବଦ୍ଧ କରିନେଲା ଯେ ଟେଡ୍ରେସ୍ ପେଟାର୍ଣ୍ଣରେ ତା' ଦେହର ପ୍ରଫାଇଲ୍, କଣ୍ଟୁର୍, ଆଉଟ ଲାଇନ୍ ସବୁ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ପ୍ରକଟିତ ଓ ପରିସ୍ଫୁଟ ହେଲା ।

ଉତ୍କଳ ରାୟ ପଦ୍ମଆଁ ମୁହଁରେ ଯେଉଁ ସ୍ମିତ ଦେଖିଲେ ତାହା ପୂର୍ବ ରାତିର ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀର ସ୍ମିତକୁ ବଳିଗଲା । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ସହର-ବଜାର, ସ୍କୁଲ କଲେଜର ସହ ସହ ସୁନନ୍ଦା, ନନ୍ଦିତା, ସାବିତ୍ରୀ, ସୁମିତା, ସୁଷମା, ଝରଣା, ପ୍ରେମଲତା ବା ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏପରି କି ମୋନାଲିସାର ସ୍ମିତ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ତାହା ମାଧୁର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ । କାରଣ ତାଙ୍କ ପରି କଳ୍ପନାବିଳାସୀର ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ସ୍ମିତରେ କୈତବ, ଛଳନା ନ ଥିଲା; ଥିଲା ଖାଲି ସରଳ। ନିଷ୍ପାପର ମୋହିନୀ ମାୟା । ସେ ଭାବିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ, ଖେମ ସିଂହ ଓ ପଦ୍ମିନୀ ମଝିରେ ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଛିଡ଼ା ହେବା ଏବଂ ଖେମ ସିଂ ଓ ପଦୁଆଁ ମଝିରେ ଓକିଲ ରାୟ ଛିଡ଼ାହେବା ହଠାତ୍ ରୋମାଣ୍ଟିସିଜମ୍‌ରୁ ସୁରିଅଲିଜମ୍‌କୁ ଖସି ଆସିବାପରି ହାସ୍ୟକର ହେବ ନାହିଁ ତ ?

ପଦୁଆଁ କିନ୍ତୁ ରୋମାନ୍‌ସ ବା କୌଣସି ଇଜମ୍ ବୁଝେ ନା । ଦୟା, ଅନୁକମ୍ପା, କରୁଣା, ସହାନୁଭୂତି, ପ୍ରେମ ବୋଲି ଗୁଡ଼ାଏ କିଛି ଅଛି ଏ କଥା ବି ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ନାରାଜ । ସେ ଏତିକି ଜାଣେ ତା'ର ସ୍ୱଳ୍ପ ମୂଳଧନକୁ କେଉଁଠି କେତେ ଚଡ଼ା ସୁଧରେ ଖଟାଇ ପାରିବ । ସେଇଥିରୁ ହିଁ ଏତ କିଛିରୁ କେଉଁ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି କମିଶ୍ନର ବା କମିଶନାରଙ୍କୁ ଦେଇ ଗେରସ୍ତଙ୍କୁ ଡ୍ରାଇଭର କରିପାରିଛି । ସମାଜର ତୀବ୍ର ଘୃଣା, ଅନାଦର ଓ ଅବଜ୍ଞାର ଶିକାର ହୋଇଛନ୍ତି ତା'ର ଚିର ରୋଗୀ ବାପା ଓ ଜନ୍ମାନ୍ଧ ମାଆ । ସେମାନେ ଯେଉଁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ଭୋଗିଛନ୍ତି ତା'ର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାପାଇଁ ପଦୁଆଁର ରକ୍ତ ଟକ୍ ଟକ୍ ହୋଇ ଫୁଟି ତା'ର ଓଠ ଗାଲକୁ ରଞ୍ଜିତ କରିଛି ପିମିତି । ଐତିହ୍ୟ, ପରମ୍ପରା ବୋଲି ତା'ର କିଛି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଉତ୍ସରୁ ତା'ର ଜୀବନ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବାହିତ ତାହା କର୍ଦ୍ଦମାକ୍ତ, ଦୂଷିତ ଏପରି କି ବିଷାକ୍ତ । ଭଙ୍ଗୀ କଲୋନୀର ଯେଉଁ ପରିବେଶ ଓ ବାତାବରଣ ତାହା ତାକୁ ରକ୍ତ-ମାଂସ-ମଦ ଓ ଜୁଆର ପୂଜାରିଣୀ କରିଛି ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲୀ ଜୀବନାଦର୍ଶରେ ବ୍ରତୀ କରିଛି । ଆଜି ସେ ଅଷ୍ଟପଦୀ ରୂପରେ ଜୀବନର ଅନ୍ୟତମ ବଡ଼ ଶିକାର କରଗତ କରିବା ଉପରେ । ଓକିଲ ରାୟଙ୍କ ଆଖି-ଭାବଭଙ୍ଗୀରୁ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଥୋପ ଗିଳିବାର ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ସେ ବେଶ୍ ନଜର କରି ସାରିଲାଣି ।

ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟଙ୍କ ଏତେ ଗମ୍ଭୀରକୁ ଗୃଷ ନାହିଁ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୋହାବିଷ୍ଟ କରିଛି । ସେ ଭାବୁଛନ୍ତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମାଜରେ କେତେ ଉଚ୍ଚରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଏବଂ କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତୀ ସେ; ଏହି ପରିଚୟ ହତଭାଗିନୀ ଭଉଣୀକୁ ଦେଇ ଆତ୍ମଶ୍ଲାଘା ଅନୁଭବ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତାଙ୍କର । ପୁଣି ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଆଗରେ ଠାଏଁ ପ୍ରମାଣ ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ଯେ ନାରୀ ଈର୍ଷାପରାୟଣା ନୁହେଁ, ନାରୀ ନାରୀର ଶତ୍ରୁ ନୁହେଁ, ବରଞ୍ଚ, ସେ ସର୍ବଂସହ ଦୟାର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ।

"ଫିନାଇଲ୍ ଦେଇ ନର୍ଦ୍ଦମା, ପାଇଖାନା ଭଲକରି ଧୋଇ-ଦେବୁ । ବୋତଲ ବାଥରୁମ୍ ଥାକରେ ।" ଦଣ୍ଡେ ପରେ ପୁଣି କହିଲେ, "ତିନିଟାବେଳକୁ ଆସିପାରିବୁ ? ହାଣ୍ଡିଏ ପଖାଳ ଅଛି । ଛିଅଣ ତରକାରୀ ସବୁ ରଖିଥିବି, ଆସିବୁ ? ପୁନେଇଁ ବକ୍ସିସ୍ ବି ଦେବି ।"

ଶ୍ରୀମତୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆତ୍ମୋତ୍ସର୍ଗ, ଏପରିକି ଆତ୍ମବଳି ଦେବା ମେଜାଜ୍‌ରେ । ବୁଢ଼ା ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି କାହାଣୀରେ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯିମିତି ବୁଢ଼ାଟା ବୁଢ଼ୀକୁ 'ହଳଦୀ କାଠିଆ ନବୁ' 'ସିନ୍ଦୁରଫରୁଆ ନବୁ' ଏବଂ ଶେଷରେ 'ମତେ ନବୁ' କହି ନିଧନ ଟାଣିଆଣିଲା ଶ୍ରୀମତୀ ବୋଧହୁଏ ସେଇଆ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେହି ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୁଏତ ପଦୁଆଁକୁ ଘଉଡ଼ାଇ ଦେଇଥାନ୍ତା, ବିଶେଷ କରି ସ୍ୱାମୀକୁ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସଂଶୟ-ନେତ୍ରରେ ଦେଖେ; କିନ୍ତୁ ଏଠି ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ମେହେନ୍ତରାଣୀ କୁଷ୍ଠରୋଗୀର ଝିଅଟା ପ୍ରତି ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ ? ସେ ନିଜେ ତା' ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିବେ ? ଛିଃ !

ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ସମସ୍ତ ତେଜ ଲୁଣ୍ଠିତ କରିବାର ଛନ୍ଦ ପାଇ ପଦୁଆଁ କହିଲା, "ଆସିବି ମା' ! ନିଶ୍ଚେ; ରଖିଥିବ । ଘରେ ଦି'ଦିନ ହେଲା ହାଣ୍ଡି ଚୁଲିକୁ ଯାଇ ନି । ପୁରୁଣା କନାକପଟା, ଜାମା ଖଣ୍ଡେଅଧେ ଦେବ ମା' ?"

ଆଗ୍ରହାତିଶଯ୍ୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଘର ଭିତରକୁ ତରବରରେ ପଶିଯାଇ ବାକ୍ସଟା ଧଡ଼୍‌କରି ଫିଟାଇ ଶାଢ଼ୀଟାଏ ବାହାର କରି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଣିଲେ । ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ଆଗରେ ପରସ୍ତ ପରାସ୍ତ କରି ଫିଟାଇ ଦେଖାଉଥାନ୍ତି ଓ କହୁଥାନ୍ତି, "ଦେଖିଲ ! ଦେଖିଲ ! କେଡ଼େ ଭଲ ଶାଢ଼ୀଟା କମିତି ହୋଇଗଲା । ନାଗପୁର ସିଭିଲ୍ ଡିଫେନ୍ସ ଟ୍ରେନିଂରୁ ଫେରିଲାବେଳେ ଆଣିଥିଲ, ମନେଅଛି ? ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗଟା ଫିକ୍କା ପଡ଼ି ମଝିରେ ଛେବଲା ହୋଇଯାଇଛି । ଅଞ୍ଚଳଟା ପୋକ କାଟି ଦେଇଛି । ଦେଇଦିଏଁ ବରୁଣୀକୁ । ଦେଖୁନ୍ତ ତା'ର ଲୁଗାପଟା ।"

ସେତେବେଳକୁ ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ରସିକତା କୁଆଡ଼େ ହଜି ଯାଇଥିଲା ଓ ସେ ମନେ ମନେ ଭାବୁଥିଲେ ରିଆଲିଜମ୍‌ର ଛାତି ଉପରେ ରୋମାଣ୍ଟିସିଜମ୍ କେତେ ଶୀଘ୍ର ତରଳିଯାଏ । ପଦୁଆଁକୁ ତାଙ୍କର ଅଦେୟ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ; ଏ ଭାବ ଲୁଚାଇ ରଖି ଯିମିତି ତାକୁ ସେ କିଛି ଦେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ ସେଇ ଭଙ୍ଗୀ ପ୍ରକାଶ କରି ଡକ୍ଟର ରାୟ କହିଲେ "ଦବ ତ ଦଅ । ବଡ଼ ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀଟା, ଖାଣ୍ଟି ସିଲ୍କ । ତୁମେ ଆଉ ସେଇଟା ପିନ୍ଧିବ ନାହିଁ ନା କ'ଣ ? ତୁମକୁ ହଳଦିଆ ଶାଢ଼ୀ ଭାରି ଭଲ ମାନେ ।"

ପଦୁଆଁ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଅତି ତୁଚ୍ଛ ଜିନିଷଟାଏ ଫୋପାଡ଼ିଲା ପରି ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ ଅତି ଆଦରର ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ଦେଇଦେଲେ ଏବଂ ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ ମଣିଲେ । ପଦୁଆଁ କୃତଜ୍ଞତାର ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଦିହିଙ୍କି ଜୁହାର ଦେଲା । "ଦୀନହୀନ ଅବସ୍ଥାରେ ମଧ୍ୟ ନାରୀର କେତେ ସହଜାତ ଛଟକ ଥାଏ"—ମନ୍ତବ୍ୟ କରି ଶ୍ରୀମତୀ ପଦୁଆଁକୁ କହିଲେ, "ପଦୁଆଁ ! ତୁ ବରାବର ଆସିପାରିବୁ ନି ? ଥୁରୁଥୁରିଆ ବୁଢ଼ୀଟା ଶୀତ-କାକରରେ ଥରି ଥରି ଆସିବାକୁ ବାବୁ ପସନ୍ଦ କରୁ ନାହାନ୍ତି । କାମ ବି ସେ ଭଲ କରି ପାରୁନି । ତୁ ଏଥର ଆ । ବେଳ ହେଲେ ଖୋଜାଖୋଜି କରି ସାଇଆ ଜାମା ଦେବି ଆଉ ଦିନେ ।"

"ମୁଁ ସବୁଦିନ କେଉଁଠି ଆସି ପାରିବି ମା' । ବୁଢ଼ୀ ମୋତେ କ'ଣ କାମ କରାଇଦବ । ହପ୍ତାଏ ଅଧେ ଆସି ପାରିବ, ବୁଢ଼ୀ ଫେର୍ କାମ ଧରିଲାଯାକେ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ଥନ୍‌ସ, ଏକ୍‌ସିଡ଼େଣ୍ଟ, ଲକ୍, ଫେଟ୍, କଏନ୍‌ସାଇଡେନ୍‌ସ, ଆଇରନ ଆଦି ଯେଉଁ ଉପାଦାନରେ ଟ୍ରେଜେଡ଼ି ଗଢ଼ିଉଠେ ସେଇସବୁ ଉପାଦାନରେ କମେଡ଼ି ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହେବାର ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ଗବେଷଣା କରୁଁ କରୁଁ ଡକ୍ଟର ରାୟ ଅଗଣା ଧୂଆଧୋଇ କରୁଥିଲାବେଳେ ପଦୁଆଁର ଅଙ୍ଗସୌଷ୍ଠବ ଆଉଥରେ ଚକ୍ଷୁ ଚକ୍ଷୁ କରି ଦେଖିନେଲେ ।

"ନଷ୍ଟେ ଆସିବ ମା' ଭଜନଟାକୁ ।" କାମଦାମ ସାରି ଏଇ ପଦକ କହି ପଦୁଆଁ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା; ଦେଖିଲା ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା ଫୁଲଟାକୁ । ବୁଲିପଡ଼ି କହିଲା, "ମାଆ ! ଏ ଫୁଲଟା ଦିଅ, ଭାରି ଲୋଭ ହେଉଛି ନାଇବାକୁ ।"

ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ କହିଲେ, "ମୋତେ ଯାହା ମିଳିନି, ତୋତେ ମିଳିବ ? ଯା, ଯା, ପଳା; ବାବୁ ଶୁଣିଲେ ବିରକ୍ତ ହେବେ ।"

ପଦୁଆଁ ଚାଲିଗଲା । ତା'ର ଦୁଃଖ ନାହିଁ, ଯାହା ମିଳିଲା ସେଇ ଢେର୍ । ମୁରୁମୁରୁ ହୋଇ ଶ୍ରୀମତୀ କହିଲେ, "ଆଜି ଗୋଟାଏ ବାଜିବ ଖାଇଲା ବେଳକୁ । ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଜି ରବିବାର । ଚାକିରିବାକିରି ନ ଥିଲେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଦଣ୍ଡେ ହେବାକୁ ବି ଫୁରୁସତ୍ ମିଳିବ ନାହିଁ । କେତେ ଇଣ୍ଟାରେଷ୍ଟିଂ ଚମତ୍କାର ପଦୁଆଁର ଜୀବନ ।"

ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ଡକ୍ଟର 'ହୁଁ' କଲେ ।

ପ୍ରାୟ ଅଢ଼େଇଟା ବେଳକୁ ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦରେ । ବିରାଡ଼ି ଲହୁଣୀ ଡବାଟା ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ପକାଇଲା ଭାବି ଆଖି ମେଲାଇଲେ । ଝରକା କବାଟ ସବୁ ବନ୍ଦ ଥିବାରୁ ପ୍ରଥମେ ସତ କ'ଣ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅନ୍ଧାର ସହିତ ଆଖିର ପରିଚୟ ହେବାରୁ ଦେଖିଲେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଶ୍ରୀମତୀ ପ୍ରସାଧନରତା । ଭଜା ଚୂଳ ଓ ଜବାକୁସୁମର ମିଠା କଡ଼ା ଗନ୍ଧ ଘର ଭିତରେ । ପଣ୍ଡସ୍ କ୍ରୀମ୍ ମୁହଁରେ ଘଷିସାରି ସେ କଜଳଲାଞ୍ଜି ଟାଣୁଛନ୍ତି । ଡକ୍ଟର ରାୟ ମୋଟା ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ, "ଅଭିସାରରେ ବାହାରିଲ ନା କ'ଣ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

“ତୁମକୁ ଖେଳ କଉତୁକ ଲାଗିଛି । ତତଲା ପେଜ ପଡ଼ି ଗୋଡ଼ ଦି'ଟା ପୋଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତା । ମୁଁ ଯାଉଛି ପଟ୍ଟନାୟକବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ । ଦେଖେଁ ଝିମାକୁ ଅଣାଇବାର କ'ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ ।” ଯୋତା ଗୋଡ଼ରେ ଲଗାଉଁ ଲଗାଉଁ କହିଲେ, “ହିଁ, ସେ ମେହେନ୍ତରାଣୀଟା ଆସିବ ତିନିଟା ବେଳକୁ । ପଖାଳ ତିଅଣ ତରକାରି ଚୁଲ୍ଲୀ ମୁଣ୍ଡରେ କିଛି କରିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ହେଲା । ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଯିବ ନାହିଁ । ଦିନ ଦ୍ୱିପହରେ ବଜାରରେ ଚୋରି ହେଉଛି ।”

ଶ୍ରୀମତୀ ଚାଲିଗଲେ । କବାଟରେ ବୋଲ୍ଟ ଲଗାଇ ଫେରିଆସି ପୁଣି ଶୋଇଲେ । ଗୋଟାଏ କାନରେ ‘ବିବିଧ ଭାରତୀ’ର ମନୋରଞ୍ଜନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି; ଅନ୍ୟ କାନଟି ବାଡ଼ି କବାଟର ଜଞ୍ଜିର ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ ଶବ୍ଦକୁ ଡେରିଥାନ୍ତି । ମନେ ମନେ ଭାବୁଥାନ୍ତି ଶ୍ରୀମତୀ ଯେବେ ଖିଆଲରେ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କୁ ଧରି ଝିମାକୁ ଖୋଜିବାକୁ ହୟତାଏ ଅଧେ ଗାଁକୁ ଚାଲିଯାନ୍ତେ ତେବେ ମନ୍ଦ ହୁଅନ୍ତା ନି । ହୋଟେଲରେ ଖାଇ ଚଳାଇ ନିଅନ୍ତେ ବରଂ କେଇଟା ଦିନ ।

କାନ୍ଥ ଘଡ଼ିରେ ଠଂ ଠଂ କରି ତିନି ବାଜିଲା । ଜଞ୍ଜିର ବି ଖଡ଼୍ ଖଡ଼୍ ହେଲା ।

ଡକ୍ଟର ବାପୁ ଲମ୍ଫଦେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲେ ଏବଂ ସିଧା ଯାଇ ବାଡ଼ି ଦୁଆର ଫିଟାଇ ଦେଖିଲେ ପଦୁଆଁକୁ । ସକାଳର ପଦୁଆଁ ଏ ପଦୁଆଁ ନୁହେଁ, ସାକ୍ଷାତ୍ ପଦ୍ମିନୀ । ବର୍ଷା-ଝଡ଼-ତୋଫାନରେ ମାଡ଼ ଖାଇଥିବା ଚଢ଼େଇଟିଏ ଥିଲା ପଦୁଆଁ ସକାଳେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସଦ୍ୟ ଲାଳିତପାଳିତ ଖେଳୁଆଡ଼ ଶିକାରୀ ଚଢ଼େଇ ପରି ସେ । କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ! ଡକ୍ଟର ବାପୁ ଅତି ଉଦ୍ଭଟ କଳ୍ପନାରେ ମଧ୍ୟ ଏ ରୂପର ଛବି ମନରେ ଆଙ୍କି ନ ଥିବେ । ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗର ନୂଆ ସିଲ୍କ ଶାଢ଼ୀରେ ଅବଗୁଣ୍ଠିତା ଶ୍ରୀମତୀ ବାପୁ ବି କେବେ ଏମିତି ଦିଶୁ ନ ଥିଲେ । ପଦୁଆଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିମିତି ଦିଶୁଛି; ତାଙ୍କର ସେଇ ଫିକା, ଚାଳପକା ବେରଙ୍ଗ ଶାଢ଼ୀଟିରେ । ଡକ୍ଟର ବାପୁ ଭାବିଲେ ଯିମିତି ବର୍ଷ-ବର୍ଷଧରି ନିଜ ଆତ୍ମାକୁ ସଇତାନ ପାଖରେ ବିକି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଇଥିଲେ ଏଇ ମୂହିଁଟି ଲୋଭରେ ଏବଂ ସ୍ୱତଃସ୍ଫୂର୍ତ୍ତ କଣ୍ଠରେ ବାହାର ପଡ଼ୁଥିଲା "Is this the face⋯make me immortal with a kiss"—

କିନ୍ତୁ ରହିଗଲେ ।

"ତୁ ଦଣ୍ଡେ ବସ । ମୁଁ ଆସୁଛି ମିନିଟକ ଭିତରେ"⋯କହି ଉକ୍ତର ବାପୁ ତରବର ହୋଇ ଶାର୍ଟଟାଏ ଗଳାଇ ବାହାରିଗଲେ. ଦାଣ୍ଡକବାଟ। ଖୋଲା ।

ଘର ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ । ପଦୁଆଁ ଏକୁଟିଆ । ପଖାଳଭାତ ଖାଇଁକି ସୁନାମୁଣ୍ଡାର ପ୍ରଲୋଭନ ମଧ୍ୟ ଏଡ଼ିଦେଇ ଅନ୍ୟ କେହି ସ୍ତ୍ରୀ ଏ ଅବସରରେ ପଳାଇଯା'ନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ପଦୁଆଁ ଯିମିତି ପଣ କରିଛି ଆଭିଜାତ୍ୟ, ରୋମାଣ୍ଟି-ସିଜମ୍‌ର ବୁର୍ଜ୍ୱାଁ ମୁଖାଙ୍କୁ ଚିରି ଟୁକୁରା ଟୁକୁରା କରିବାର ଆନନ୍ଦ ସେ ପାଇବ । ଅବସ୍ଥାଚକ୍ରରେ ସେ ଅପରୁଚ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସାଜିଛି ଏବଂ ଫୁଟବଲର ଗୋଲ୍‌ପୋଷ୍ଟ ସଦୃଶ; ଯେଉଁଆଡ଼େ ମାଇଲେ ଗୋଲ୍ । ଉଇକ୍ଲର ଯେତେ ଯେତେ ନଭ୍ ଡେଭ୍‌ଡ଼୍ସ ସମସ୍ତଙ୍କ ମଝିରେ (ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ୍‌ରେ ପି: ସି: ସରକାର କରତ ଚଳାଇ ଝିଅଟିକୁ ଦୁଇଖଣ୍ଡ କରି ଗଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡି ଅଲଗା ଅଲଗା କରିଦେଲା ପରି) ସେ ବ୍ୟବଧାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାପାଇଁ ଜିଦ୍ ଧରିଛି । ସୁନ୍ଦରୀ ବାଘୁଣୀ ଲାଞ୍ଜ ପିଟି ପିଟି ଶିକାରର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରତ୍ୟା-ଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି ।

ଉକ୍ତର ବାପୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି କବାଟ ଭିତରପଟୁ ବନ୍ଦ । "ପୁରୁଷ ପୁରୁଷଙ୍କ ସୁଖ-ଶିଶ୍ୱ ସହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ"—ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ସକାଳର ଉକ୍ତି ମନେପଡ଼ିଲା । ତା'ଛଡ଼ା ଛୁଟୀ ବିଶ୍ରାମ ଅବସର ବିହୀନ ଷ୍ଟେନୋ ଜୀବନରେ ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ପରେ ରବିବାର ଅପରାହ୍ଣ ଆସେ ସପ୍ତାହର ଶ୍ରାନ୍ତି, କ୍ଳାନ୍ତି ଅପନୋଦନ କରିବା ପାଇଁ । ଶ୍ରୀମତୀ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? କ'ଣ ମାଟିନି ସୋ'ରେ ? କବାଟ ଫାଙ୍କରେ ଉଙ୍କି ମାରିବେ ? ଛି; ଅନ୍-ରୋମାଣ୍ଟିକ୍, ଏଣ୍ଟି-ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ !

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖଟ୍ ଖଟ୍ କରିବେ କି ନାହିଁ ଭାବୁଛନ୍ତି ବେଳ କୁକୁରଟାଏ ଭୋ ଭୋ କରି ମାଡ଼ି ଆସିଲା । ବିବେକର ଦଂଶନରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲେ ।

ଡକ୍ଟର ରାୟ ଫେରି ଆସିଲେ ତରବର ହୋଇ । ଆସିଲାବେଳେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉଁସିଲେ ଥରେ ଅଧେ । ଚନ୍ଦ୍ରସେଣାମାନଙ୍କର କୁଆଡ଼େ ମୁଣ୍ଡରେ ଶିଙ୍ଗ ବାହାରେ । ଅନୁଭବ କଲେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡଟା ଆବୁଡ଼ାବୁ ଲାଗୁଛି ।

ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରି ଡକ୍ଟର ରାୟ ଯାହା ଦବାର କଥ ସବୁ ଦେଲେ ଏବଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ କର୍ମଠ କର୍ମଚାରୀପରି ନିଜ ମାଲିକାଣୀଙ୍କ ପ୍ରଶଂସା ଲାଭ ଆଶାରେ ଅଧିକ କିଛି ଦେଲେ ମଧ୍ୟ । ପଦୁଆଁ ଚାଲିଗଲା ଘରସଂସାର ନେଇ; ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତାରୂପେ ନୁହେଁ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତାର ରୂପ ନେଇ ।

ଡକ୍ଟର ରାୟ ଶୋଇ ଶୋଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଭାବୁଥାନ୍ତି କିପରି ଡକ୍ଟର ଜେକିଲ୍ ଖୋଳଭିତରୁ ମିଷ୍ଟର ହାଇଡ୍ ଧ୍ରୁଜାପଡ଼ନ୍ତି ଏବଂ କାବ୍ୟପ୍ରାଣରୁ ପଶୁପ୍ରାଣଟି ଏତେ ଶୀଘ୍ର ବାହାରିପଡ଼ି ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଖେଳିପାରିଲା । ଫେର୍ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ସକାଳବେଳା ଶ୍ରୀମତୀ ଉଠିବା ବେଳ ଦୃଶ୍ୟ, "ଚଞ୍ଚଳ ବାଳା ସ୍ତନଭରନମ୍ରବଳ୍କଳା···ସ୍ୱରୂପ-ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ···ସମାଲିଲମ୍ବେ ବୃତ୍ତେଜଃ·····ଅଦ୍ୟ ପ୍ରଭୃତ୍ୟବନତାଙ୍ଗି ତବାସ୍ମି ଦାସଃ" । ଥଣ୍ଡା ପଡ଼ିଯାଇ ଭାବିଲେ, ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ସୁନନ୍ଦା, ନନ୍ଦିତା, ଝରଣା, ସୁଷମା, ସାବିତ୍ରୀ, ଭଟ୍ଟାଚାର୍ଯ୍ୟ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଏପରି କି ଖେମ ସିଂହଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପଦୁଆଁ ସମସ୍ତେ କ'ଣ ସମାନ ନୁହନ୍ତି ? ପଦୁଆଁ ତେବେ କ'ଣ ମୋହମୁଦ୍‌ଗର ?

"ଫିଟାଅ"—ଦାଣ୍ଡରେ ଶ୍ରୀମତୀ । ରୋବୋଟ୍‌ପରି ସ୍ୱୟଂଚାଳିତ ହୋଇ ଡକ୍ଟର କବାଟ ଫିଟାଇଲେ ।

"ଲଭ୍ ଏଟ୍ ଫାଷ୍ଟ ସାଇଟ୍"ପରି 'ହେଟ୍ ଏଟ୍ ଫାଷ୍ଟ ସାଇଟ୍' ଅଛି । ଏ କଥା ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖି ଜାଣିପାରିଲେ । ଦଣ୍ଡକ ଆଗରୁ ଦୁହେଁ ଥିଲେ କେତେ ଆପଣାର; ଦଣ୍ଡକ ପରେ କେତେ ପର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଆଗରୁ ଦୁହେଁ ଥିଲେ ଏକ ବୃନ୍ତର ଦୁଇ ଫୁଲ, ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ପରେ ଏକାଦର ପୃଥକ୍‌ଗ୍ରୀବ ଭେରଣ୍ଡ ପକ୍ଷୀ । ବାଘ-ବାଘୁଣୀ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ ନ କରି ପୃଥକ୍ ଶିକାରରୁ ଆଜି ଫେରିଛନ୍ତି । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟେ ଅନ୍ୟର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଅନ୍ୟର ସ୍ୱାମୀରୂପେ ବଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚରେ ଅଭିନୟ ନାର କଣ୍ଟାକ୍ଟ ସାରି ଏକ ଗ୍ରୀନ୍‌ରୁମକୁ ଫେରିଛନ୍ତି । "ମରି ହଲ ବନ୍ଧୁ ମନେ ।"

ତେଣୁ ଉଭୟେ ମୂହୁରା, ତେଣୁ ହେଁସ ଧୂଆଧୋଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଲ ନାହିଁ ।

"ଗାବଃ ଗଛେନ ପଶ୍ୟନ୍ତ ।" ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ । ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟ ଘରଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲମାତ୍ରେ ବାରିପାରିଲେ ଏକ ବଦେଶୀ ଘାରି ଗନ୍ଧର ଲହରୀ । ତାଙ୍କୁ ଜଣାଗଲ ପ୍ରତ୍ୟେକରର ଅନ୍ଧାରୁଆ କୋଣରେ ଯିମିତ କଏ ଲୁଚିଛି । ଯିମିତ ଏଇ ଥିଲ, ଚାଲିଗଲ । ଯିମିତ ତାଙ୍କର ଆଗେ ଆଗେ ଧପ୍ ଧପ୍ କରି କଏ ଚାଲିଯାଉଛି, ମୁରୁକ ହସୁଛି, ମୁହଁ ମୋଡ଼ୁଛି । ଯିମିତ ଖଟରେ କଏ ଶୋଇଥିଲ ସେ ପଶି ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ତରବରରେ ଚଦରଟା ଝାଡ଼ଝୁଡ଼ ବିଛାଇ ଦେଇ ପଳାଇ ଯାଇଛି ।

ଯେଉଁ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ସେହି ମୂର୍ତ୍ତି, ସେହି ଚିତ୍ର, କେଲେଣ୍ଡର ଛବିରେ, ରେଡ଼ିଓରେ, ଆଇନାରେ । ଜୀବନଯାକ ଯେତେ ଯେତେ ଚିତ୍ର ସେ ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ବା ସ୍ୱାମୀକୁ ଦେଇଥିଲେ ସବୁଠୁଁ ବଳ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ପଦୁଆଁର ଏ ଚିତ୍ର । ସାତ ବରଷରେ ସେ ଯାହା କରିପାରି ନାହାନ୍ତି ଦଶ ମିନଟ୍‌ରେ ସେଇ ମେଜିକ୍ ମେହେନ୍ତରାଣୀଟାଏ ଦେଖାଇ ଦେଲ । ଉନ୍ନତ ରୟଙ୍କ ଜ୍ଞାନଗାରିମା, ରୋମାଣ୍ଟିସିଜମ୍ ଆଭିଜାତ୍ୟର ବଡ଼ିମା ଅକ୍ଳେଶରେ ଚୂରମାର କରିଦେଲ ସାମାନ୍ୟ ଅବଗୁଣ୍ଠନରେ । ସେ ଧିକ୍‌କାର କଲେ ନିଜକୁ, ବିହ୍ୱଳ ମଧ୍ୟ ହେଲେ ।

ରୋଷେଇ ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ପଦୁଆଁ ସବୁ ଯାଇଛି, କିଛି ଅଧିକ ମଧ୍ୟ । ବଡ଼ ଉବା ଖୋଲ, ଆଚୁର ବୋତଲ ନିଃଶେଷ, ଖସାଲଡ଼ୁ ଅଦୃଶ୍ୟ, ପନିପରିବା ଝୁଡ଼ ଖାଲି; ଘୃଷଣ ଜୋରରେ ଘୁଞ୍ଚି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧଡ଼ପଡ଼ ହେବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ତାଙ୍କର । ତକଆତଳୁ ଗୃହପେନ୍ଥା ଖୋଜିବାକୁ ଆସି ଦେଖନ୍ତି କେଉଁଟା ନୋଟ ଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ନିଃଶ୍ୱାସର ଗତି ପ୍ରଖର ହେଲା । ଖୋଲା ଅଗଣାରୁ ତାଜା ହାଓ୍ୱା କିଛି ନେବାପାଇଁ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା ଫୁଲଟି ନଖରେ ଲୁନ ହୋଇଛି । ଗ୍ଲେଟ ବୁନ୍ଦାଏ ରସ ବୃନ୍ତରେ ଲାଗିଛି ଯିମିତି; ଲତାଟି କାନ୍ଦ ଛି ତା'ର ସର୍ବସ୍ୱ ଅପହରଣରେ ।

ଝାଳ ବହି ଯାଉଥାଏ ଦେହରୁ; ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ହେଲାପରି ଲାଗିଲା ତାଙ୍କୁ । ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ ଦରଫୁଟ ଗଳାରେ ପଚାରିଲେ, "ଫୁଲଟା କିଏ ଛିଣ୍ଡାଇଲା ?"

ଗୋଟାଏ ପକ୍‌କା ବୁଢ଼ା ଚୋର ମାଡ଼ ଡାଉରେ, ଝିବେକର ଦଂଶନରେ ବା ଭୁଲ୍‌ରେ ଖାନ ମାଣିକା ଗଳାରେ ସତ କଥାକୁ ବଙ୍କେଇ ଟଙ୍କେଇ କହିଦିଏ; ଡକ୍ଟର ରାୟ ଯିମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ନା, ନା, ମୁଁ ? ମୁଁ ତୋଳିଲି କେତେବେଳେ, ମନେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ତ ।"

ଆବିଷ୍କାରର ମାରାତ୍ମକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଉଭୟଙ୍କ ମନରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସୃଷ୍ଟି କଲା । ସ୍ୱଭାବତଃ ଦୁର୍ବଳତା ଯୋଗୁଁ ନାରୀମାନେ ଅନ୍ୟ ଉପରେ ଅନିଷ୍ଟ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ନିଜର କ୍ଷୟକ୍ଷତି କରିବସନ୍ତି । ଶ୍ରୀମତୀ ରାୟଙ୍କ ଆଗରେ ଦୁର୍ବଳମନାର ସେଇ ସମସ୍ୟା "To be or not to be", ବଞ୍ଚିବେ କି ମରିବେ । ପୁରୁଷର ପଶୁବଳ ବେଶୀ ଥିବାରୁ (ଆଦିବାସୀମାନେ ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ କାଳ ବିଳମ୍ବ ନକରି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ହତ୍ୟା କରନ୍ତି) ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ଆଗରେ ଏକମାତ୍ର ସମାଧାନ ପନ୍ଥା ହେଲା "Put out the light and then put out the life" ପ୍ରଥମେ ଆଲୁଅ ଲିଭାଇ ଦେବ ତା'ପରେ ତାର ଜୀବନ-ଦୀପ ଫୁଙ୍କି ଦେବ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାଟି ବାହାରେ ଯେତିକି ଅଶାନ୍ତ; ଘରଭିତରେ ରହସ୍ୟମୟ ଶାନ୍ତ ବାତାବରଣରେ ସମଧିକ ପୀଡ଼ାଦାୟକ । ଡକ୍ଟର ରାୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାହାରର ତୋଫାନକୁ ମାନସିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା ସହମାସ୍ୟ ଓ ଶ୍ରେୟ ମଣି ବାହାରିଗଲେ । ଗଲାବେଳେ କାନ୍ହୁ-ବାଡ଼କୁ ଶୁଣାଇ କହିଲେ, "ରାତି ଖାଇବି ନାହିଁ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଅଛି ।"

ନାନା ଦୁଶ୍ଚିନ୍ତା, ଅନୁଶୋଚନା, ଆକୁଳତା ଓ ବ୍ୟଥା ଭିତରେ ସେ କାଳ ଧନ୍ୟାରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଏତିକି ତଥ୍ୟ ଆବିଷ୍କାର କଲେ ଯେ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ପରସ୍ପରକୁ ସନ୍ଦେହ କରି ସାରା ଜୀବନ ସୁଖରେ କଟାଇ ପାରନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନପରି ସନ୍ଦେହ ବିମୁକ୍ତ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଯେପରି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ସେମିତି ଅସହ୍ୟ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ । ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାରେ, ବିଶେଷ କରି ଧର୍ମ ଓ ପ୍ରେମ-କ୍ଷେତ୍ରରେ, ସୂକ୍ଷ୍ମ ପ୍ରମାଣ ଖୋଜିବାରେ ଏଇ ଟ୍ରେଜିକ୍ ପରିଣତି ।

ଦଶ ବାଜିଲା । ଡକ୍ଟର ରାୟ ଲୁଗା ବଦଳାଇ ସିଧା ଶୋଇଗଲେ ଖଟରେ ।

ରଙ୍ଗୀ କଲୋନିରେ ସେତେବେଳକୁ ମଝି ରାତି । ପଚଳା ନିଦରେ ପଦୁଆଁ ହୁଏତ ତା'ର ବିଜୟର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିବ—କିମିତି ପକ୍କା ଘରେ ନାଲି ଗୁଦରିବିଛା ଶେଯରେ ସେ ଶୋଇଛି ଜଣେ ରଜା ପାଙ୍ଗରେ; ଯାହାର କୁକୁର ସଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ତା'ର ଖ୍ରାମ ସିଂ ସରିତୁଲ ହେବ ନାହିଁ । ସ୍ୱପ୍ନରେ ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲାସରେ ସେ କରିକରି ହସିଥିବ, ମାତ୍ର ବୁଢ଼ୀ କାଳେ ଶୀଘ୍ର ଭଲ ହୋଇଯିବ ଭାବି ଦୁଃଖ କରୁଥିବ, କାରଣ ତେବେ ସେ ଆଉ ବାବୁଘରକୁ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଡବଲ ଟ୍ରେଜେଡ଼ି ଅଭିନୀତ ହେବାର ଭୟ ଓ ଆଶଙ୍କାରେ ଡକ୍ଟର ରାୟ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ଅଧୀର ହେଉଥାନ୍ତି । ବଡ଼ ମର୍ମନ୍ତୁଦ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ଏ ପ୍ରତୀକ୍ଷା । ଡକ୍ଟରେଟ୍ ଉପାଧି ପାଇବା କେଡ଼େ ସହଜ ! ଚିନ୍ତା ନାହିଁ, ଭାବନା ନାହିଁ, ପରିଶ୍ରମ ନାହିଁ, ପୃଷ୍ଠାକୁ ପୃଷ୍ଠା କାଗଜ ଓଲଟାଇ ଥୋଇ କାହାକୁ ଧରାଧରି କଲେ ହେଲା । କେତେବେଳେ ସେ ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦୁଥାନ୍ତି, ଆଉ କେତେବେଳେ 'ଯାହା ହେବାର ହେଉ' ବା ଡ୍ରିଫ୍ଟ୍ ମତର ଆଶ୍ରା ନେଉଥାନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେବେ 'ମାରବ ଏବଂ ମରିବ' ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ କର୍ମପନ୍ଥା ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଅନୁସରଣ କରିବା ଉଚିତ ମନେକଲେ ।

ଅବହୃତ ହୋଇ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି ବାକ୍ସ ଖୋଲାଖୋଲି ଗହଣାଗଣ୍ଠି ରୁଣୁଝୁଣୁ ଓ କବାଟ ଝରକା ବନ୍ଦ ଶବ୍ଦ । ଶ୍ରୀମତୀ କ'ଣ ଗତାଗତ ଘର ଛାଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବେ ? ଯେବେ ବିଷ, ଅଫିମ, ସ୍ଲିପିଙ୍ଗ୍‌ପିଲ୍, ବା ଆଉ କିଛି ଖାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରନ୍ତି ତେବେ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ଖାଇଦେଇ ସେ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ମୂର୍ଦ୍ଧାର ଉପରେ ପଡ଼ିଯାଇ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଏଣ୍ଡିଂ କରିପାରିବେ ତ ?

ଆର୍ତ୍ତି ଗ୍ରସ୍ତାମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଶ୍ରୀମତୀ ଅବଶେଷରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ସାତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମଧୁଶଯ୍ୟା ରାତିରେ ବସନଭୂଷଣ ଅଳଙ୍କାର ପିନ୍ଧି ଅବଗୁଣ୍ଠିତା ହୋଇ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଯେଉଁ ଭଙ୍ଗୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ସେ ପଶିଲେ ଧୀରେ ପଦଚାଳନା କରି ।

ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଆପେ ଆପେ ହଠାତ୍ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା "ଏ ବେଶ ?"

"ତୁମରି ପାଇଁ, ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀ ପ୍ରତି ତୁମର ପରା ଦୁର୍ବଳତା ଅଛି ।"

"ରହସ୍ୟ ବୁଝିପାରୁନି । ହାତରେ କ'ଣ ?"

"ରୂଢ଼ ଗୃହପଟ । ବରପାଳି ନ ହେଲେ ସେପ୍‌ଟିକ୍ କ'ଣ କରିବି ପରା । ଏ ହାତରେ କ'ଣ ଅଛି ଦେଖ ।"

ଏତିକ କହି ଶିଶିରୁ କିଛି ପିଇ ଗ୍ଲାସରେ ହାତଦେଇ "ଓଃ ମରିଗଲି !" "ଆଃ, ଭାରି କଷ୍ଟ ।" ଗ୍ଲାସ ଫାଟିଗଲା !" ମୋତେ ଧର ।" କହି ଡକ୍ଟର ରାୟଙ୍କ ଉପରକୁ ପଡ଼ିଯିବା ଭଙ୍ଗୀ କଲେ ।

"କ'ଣ ହେଲା ? କ'ଣ ହେଲା ?" ଡକ୍ଟର ରାୟ କହିଲା ମାତ୍ରେ ଦେଖିଦେଲେ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ବାଁ ହାତରେ ଟିକ୍-ଟ୍ୱେଣ୍ଟି ଶିଶି । କରୁଣ ଚିତ୍କାର କରି କହିଲେ "ଏ କ'ଣ କଲ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ପିଇ ଦେଇଛୁ । ଜୀବନରେ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛୁ । ତୁମରି ନିଷ୍ଠୁରତା ରୋମାଣ୍ଟିସିଜମ୍‌ରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଏବଂ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ ହୋଇ ମୁଁ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ ବାଟରେ ଯାଇଛୁ । ପାପ କରିଛୁ । ବଡ଼ ଡରୁଆଁ ରୋଗ ତୁମର । ସନ୍ଦେହ କରି ବଞ୍ଚିପାରୁଥିଲ, ସନ୍ଦେହମୋଚନ ପରେ ବଞ୍ଚିବା ସ୍ତ୍ରୀ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଧର, ମୋତେ ଧର । ଆଗ କ୍ଷମା ଦିଅ । ଓଃ ।"

ସ୍ୱଭାବତଃ ଭାବପ୍ରବଣ ଡକ୍ଟର ରାୟ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଅତି ମାରାତ୍ମକ ବିଷର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଓ ପରିଣତି ବିଷୟରେ ଅବଗତ ଥାଇ ହଠାତ୍ ଶ୍ରୀମତୀଙ୍କ ବାଆଁ ହାତରୁ ଶିଶିଟା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଯାହା ଥିଲା ସବୁତକ ଏକାଥରକେ ପିଇଦେଇ ଶୀଘ୍ର ମରିଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶେଷ ବାଣୀ ଶୁଣାଇ କହିଲେ "ଦେଖ, ତୁମେ ଥିଲ ବୋଲି ସିନା ମୋର ରୋମାଣ୍ଟି-ସିଜମ୍, ରସିକତା ବଞ୍ଚିଥିଲା, ତୁମେ ଚାଲିଗଲେ ପଦୁଆଁ କାହିଁ, ଅବଗୁଣ୍ଠନବତୀମାନେ ବା କାହାନ୍ତି ? ଧର, ଏଥର ମୋତେ ଜାବୁଡ଼ିଧର; ତୁମରି କୋଳରେ ମୁଁ ମରିବାକୁ ଚାହେଁ—**To die upon a kiss.**

ଦୁହେଁ କୁଣ୍ଢାକୁଣ୍ଢି ହୋଇ ଦଣ୍ଡେ ରହି ମୃତ୍ୟୁକୁ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ମୃତ୍ୟୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀସମ୍ପର୍କରେ ଦୁହେଁ କ୍ରମେ ପୁଲକ ଅନୁଭବ କଲେ । ପରସ୍ପର କୋଡ଼ରେ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ଆଶ୍ରା କରି ରହିଥା'ନ୍ତି ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ନେଟ୍ ମଶାରି ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ଯୋଗାଇଲା । ମିଳନାତ୍ମକ !

ବହୁତ ରାତିରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଶୋଇଲେ । ଶ୍ରୀମତୀ ହସି ହସି ପଚାରିଲେ, "ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପରେ ବୋଇତ ଲଗାଇ ଲାବଣ୍ୟ-ବତୀଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିଲ, କେତେଦୂର ସଫଳ ହେଲ ସେ ଚେଷ୍ଟାରେ ? ବୋଇତ ଲାଗିଲା ?"

ଡକ୍ଟର ରାୟ କରୁଣ ହସଟିଏ ଦେଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, "ବୋଇତ ପାଲ ସବୁ କାଟି ନିଆଁ ଧରାଇ ଦେଇଛୁ ପଦୁଆଁ । ସିଂହଳର ଲଳିତ ଲବଙ୍ଗଲତା ଓ ତମାଳତାଳୀ ବନରାଜିରେ ଲବଣ ଢେଉ ଲାଗି ପୋଡ଼ିଯାଇଛି । ଆମରି ନିଜ ଦେଶ ବି ଓ୍ୱେଷ୍ଟ ଲେଣ୍ଡ୍‌ରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି; ଖାଲି ବାଲି, ସିଜୁ ଓ କଣ୍ଟା । ଏଥିରି ତାକୁଇ ଉପର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଫଳପ୍ରସୂ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆସ । ବୁଦ୍ଧିପାତ୍ରନ ଆମର ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବା ତା' ପୂର୍ବର ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ ଆତ୍ମା ମରିଗଲାଣି ।"

"ବରପାଳ ନ ହେଲେ ସେପ୍‌ଟିକ୍ ?"

"ଆମେ କ'ଣ ଆତୁର ନର୍ଦ୍ଦମାରେ ଯାଣ୍ଟିଚକଟି ହେବା ? ମ୍ୟୁନସିପାଲିଟି ଅଛି ସେ କାମ ପାଇଁ ।"

"ଅବଗୁଣ୍ଠନ ?"

"ସେଇ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ଲାଗି ତ ଏତେ କଥା । ରୋମାଣ୍ଟିକ୍ କବିତାର ଭାଷା ଯେପରି ଅନେକ ଅପରିପକ୍ୱ ଓ ଦରିଦ୍ର ଭାବନାକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖେ ଏଇ ଅବଗୁଣ୍ଠନ ବା ଗଗ୍‌ଲସ୍ ବା ସାଟନକ୍ ଚୂଳ ଅନେକ ବ୍ୟାଧି ଓ କୁତ୍ସିତତାକୁ ଢାଙ୍କୁଣି ଯୋଗାଏ । ପଞ୍ଚନାଯ୍ଟକବାବୁଙ୍କ ବଟଲ ଚୂଳ ଓ ସଭାର ସେଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅବଗୁଣ୍ଠନରୁ କ'ଣ ଏତକ ଶିଖିଲ ନାହିଁ ? ସେମାନଙ୍କ ମୋହିନୀ ଶକ୍ତିରେ ମୁଗ୍ଧ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଅବକାଶ ମଧ୍ୟ ଆମେ ପାଇଲୁ ନାହିଁ ତବ ।"

"ପୃଷ୍ଠା ଲେଉଟାଇବା ?"

"ଏକାବେଳେ ହସ୍‌ଓ୍ୱାର୍ଡ୍ ପାଖଲ ପୃଷ୍ଠାକୁ ।"

"କିଏ ଜିତିଲା, ତୁମେ ନା ମୁଁ ?"

"ସେ ତ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗପ ।"

ବାଉଁଶଗଳି

କି ଭୀଷଣ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ! ଗାଁ ଗାଁ ଶବ୍ଦକରି ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠିବସିଲି । ଏତେ ଜୋର୍ ସେ ଚିତ୍କାର ଯେ ପିଲାଝିଲାଏ ଉଠିବସିଲେ । ମୋତେ ନିଜକୁ ବି ଲାଜମାଡ଼ିଲା । ଛିଃ ଛିଃ ପିଲାଙ୍କଭଳିଆ : ସମସ୍ତେ ପରସ୍ପରେ ହୋ ହା ହୋଇ ପୁଣି ଶୋଇଗଲେ । ହାତ ମାରି ଦେଖିଲି ଗାଲ ଆଖିପତା ଲୁହରେ ଓଦା । ସତରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ମୁଁ କାନ୍ଦୁଥିଲି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଏତେକାଳ ପରେ ସେମାନେ କିପରି କାହିଁକି ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲେ, ବିଶେଷକରି ଆଜି ରାତିରେ ? ବାରବର୍ଷ ହେଲା ତ ଦୁହେଁ ମୋ ଦୁନିଆଁରୁ ବିଦାୟ ନେଲେଣି ।

ସେମାନଙ୍କ ଚେହେରା, କଥା, କାମ ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ମନରୁ ପୋଛି ହୋଇଗଲାଣି । ରାତି ଅଧରେ ତେବେ ମୋତେ ଏମିତି ଉଦ୍‌ବେଳବିକଳ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଉଲ୍ଲାସଉତ୍ସବମୟ କର୍ମତତ୍ପର ଦିନର ରାତିଟା ସ୍ୱଭାବତଃ ପ୍ରଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସୁସୁପ୍ତିମୟ ନ ହୋଇ ବିକ୍ଷୁବ୍ଧ ଓ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନଭରା ହେଲା କିପରି ?

ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲି, ଅଚେତନ ଓ ଅବଚେତନକୁ ମନ୍ଥି ଚକଟି ସେମାନଙ୍କୁ ଚେତନକୁ ଆଣିଲା କିଏ ?

ଜାଗ୍ରତରେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରୁଛି ଦୁହିଁଙ୍କ ବିଷଣ୍ଣ ମୁଖମଣ୍ଡଳ । ଉଭୟଙ୍କ ଚକ୍ଷୁରେ ଜମାଟବନ୍ଧା ଅସ୍ଥିରତା, କାତରତା ଓ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କା । ଫିକା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ସେମାନେ କେଉଁ ଦୁରାତ୍ମା ବା ଅଶରୀରୀ ପ୍ରେତାତ୍ମାଟାଏ ଦେଖିପାରିଛନ୍ତି ବୋଧହୁଏ । ସତରେ ସେ ଅଜଗର ସାପଟା କେତେ ବଡ଼ ! କେଉଁ ପିଲା ଦେଖିଲେ ଡରିମରି ମୂର୍ଚ୍ଛା ନ ଯିବ ? ଆଉ ସେ ବିକଟ ଲାଲମୁଣ୍ଡିଆ ଶାଗୁଣାଟା ! ଝିଅଟାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅକ୍ଳେଶରେ ଝାମ୍ପି ନେଇ ଶୂନ୍ୟକୁ ଉଡ଼ିଯିବ । କେତେ ଭୟାର୍ତ୍ତ ଅସହାୟ ସେମାନେ ! ସେମାନଙ୍କ ଦଶା ଦେଖି ସ୍ୱପ୍ନରେ ବି ମୁଁ ନିଜେ ଭୀତତ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଚିତ୍କାର କରି କାହାର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ୁଥିଲି । ମୁଁ ଯେ ନିଜେ ନିରାଶ୍ରୟ, ନିଃସହାୟ; ସେମାନଙ୍କୁ ଆଶ୍ରା ଦେବାର ମୋର ଶକ୍ତି କାହିଁ ? ସେମାନେ ମୋତେ 'ସାର୍' ସାର୍' ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ଡାକୁଥିଲେ କାହିଁକି ? ମୁଁ ତ ସେମାନଙ୍କର 'ସାର୍' ନୁହେଁ, ଜଣକର ବାପା ଆଉ ଜଣକର ଅଜା । ଏବେ ଆନନ୍ଦ ଦିନର କି କରୁଣ ତଥା ବିପରୀତ ପରିସମାପ୍ତି !

ମାତ୍ର ଦୁଇଘଣ୍ଟା ତଳର କଥା । ରାତି ଦଶଟା । ଶେଷ ବାସ୍ ଆସିଯାଇଛି । ପୁଣି ସେଇ କୋଳାହଳ, ହୁରିହାଟ, ଧାଁଧପଡ଼, ମଡ଼ାଦଳା, ଧସ୍ତାଧସ୍ତି । ଯିମିତି ହେଉ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ହେବ । ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ନ ଚାହେଁ କିଏ ? ତା' ଛଡ଼ା ଏ ନିର୍ଜନ ବେଳା-ଭୂମିରେ ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ ବା ବିଶ୍ରାମ ସ୍ଥାନ କାହିଁ ? ନେହେରୁ ବଙ୍ଗଳା ତ ବନ୍ଦ ହେବା ଉପରେ । କର୍ମଚାରୀଗଣ ଭିତରପଟୁ ଲୁହାଶିକୁଳି ଲଗାଇ ଶୋଇଯିବେ ଆରାମରେ ଡନ୍‌ଲପ ପିଲ୍ଲୋଶଯ୍ୟାରେ । ଯିମିତି ହେଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଚାଲିକରି ଏତେ ରାତିରେ ଆଠଦଶ ମାଇଲ ବାଟ ଫେରିବାର ଶକ୍ତିସାମର୍ଥ୍ୟ ବା କାହାର ଅଛି ? ଦିନଯାକର କ୍ଳାନ୍ତି ବୁଭୁକ୍ଷା ଉପରକୁ ଆନନ୍ଦ ଉଲ୍ଲାସର ଘୋର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ନିର୍ଜୀବ ଓ ଚଳତ୍‌ଶକ୍ତିହୀନ କରିଦେଇଛି । ସମସ୍ତେ ଚାହାଁନ୍ତି ଗୃହ, ଖାଦ୍ୟ, ଆଶ୍ରା ଓ ବିଶ୍ରାନ୍ତି ।

ଶେଷ ବାସ୍ ଆସିଛି । ଅବସ୍ଥା ସମ୍ଭାଳେ କିଏ ? ଥରକୁ ଥର ଚାରିଥର ବାସ୍ ଆସି ଫେରିଗଲାଣି । ପ୍ରତିଥର ବାସ୍ ଆସିଗଲେ ସେଇ ଏକ ଦୃଶ୍ୟ, ଏକ ଅଭିନୟ । ସେମାନେ କ'ଣ ଦଶ ପଚିଶ ? ଶହ ଶହ କରି ସାତଶହରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସେମାନେ । ଆଗାମୀ ବାସ୍‌ର ଆଲୁଅ ଯିମିତି ଝାଉଁବଣର ସରୁଆ ଅଗକୁ ଛୁଇଁଦିଏ ଯିମିତି ସବୁଜ ଗୋଟାଏ ଶିହରଣ ଜାଗେ ଓ ବେଳାଭୂମି ମୁଖରିତ ହୋଇଉଠେ ହୋ ହୋ ଶବ୍ଦରେ । ଶହ ଶହ ଘେରିଯା'ନ୍ତି ବାସ୍‌ଟାକୁ, ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ ମାଠିଆକୁ ଘେରିଲା ପରି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାହାଡ଼ ପରି ବାସ୍‌ଗୁଡ଼ାକର ଭିଡ଼ରେ କେତେ କମ୍ ସ୍ଥାନ ! ଖୁନ୍ଦଖାନ୍ଦ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ, ବସି ଠିଆହୋଇ, ହାମୁଡ଼ାଇ ସବୁରି ଅଣୀଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଶହେ ଦେଢ଼ଶ' ବସି ବାସ୍‌ଟାକୁ ଥକାଇ ଦିଅନ୍ତି ବୋଝରେ । ଡ୍ରାଇଭର, କଣ୍ଡକ୍ଟର, କ୍ଲିନର କିଛି କହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୁଣ୍ଡସମାଜ ବା ଯୁବଶକ୍ତି ଆଗରେ ଡିକ୍‌ଟେଟର ବି ନତମସ୍ତକ । ଯେତେବେଳେ ଆଉ ତିଳାର୍ଦ୍ଧେ ସ୍ଥାନ ମିଳିବାର ମଧ୍ୟ ଆଶା ଚାଲିଯାଏ ସେତେବେଳେ ଅନେକେ ତାଙ୍କ ହାରକ୍ୟୁଲସ୍ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରୁ ନିବୃତ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । କ୍ଲିନର ଗାଡ଼ି ଦେହରେ ଢପ୍ ଢପ୍ କରି ବାଡ଼ାଏ, କାରଣ ଘଣ୍ଟିର ଦଉଡ଼ିକୁ ଯେତେ ଝିଙ୍କାଟଣା କଲେ ବି ସେପଟୁ ଠଂ ଠଂ ଶବ୍ଦ ଆସେ ନାହିଁ । ଗାଡ଼ି ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ ଘରମୁହାଁ ହୋଇ । ଆହୁରି କେତେଜଣ ଗାଡ଼ି ପଛପଟ ଶିଢ଼ିରେ ଚଢ଼ିଯାନ୍ତି । ହିପ୍-ହିପ୍-ହୁର୍‌ରେ ।

ଚିତ୍କାରରେ ଝାଉଁବଣ ଥରି ଉଠେ । ପୁଣି ଦମ୍ ନେଇ ଦ୍ୱିଗୁଣ ଉତ୍ସାହରେ ଗାଇ ଚାଲେ ସାଇଁ ସାଇଁ କରି ତା'ର ଆଜନ୍ମ କରୁଣ ଜୀବନ ସଙ୍ଗୀତ । ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ସମୁଦ୍ରର ବିବର୍ଦ୍ଧମାନ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଢେଉଗୁଡ଼ାକ ବାଧା ନିଷେଧ ନ ମାନି ଡେଇଁ ଡେଇଁ ସେ ସଙ୍ଗୀତର ତାଳେ ତାଳେ ନାଚିବାକୁ ଧାଇଁ ଆସନ୍ତି କୂଳକୁ; ଯେଉଁଠି ଦିନଯାକ ଶହ ଶହ ତରୁଣ ତରୁଣୀ ଲୀଳାଖେଳାରେ ଉନ୍ମତ୍ତ ଥିଲେ । ପ୍ରସ୍ଥିତ ବାସ୍‌ର ହୁର ହୁର ଶବ୍ଦ ଦମକା ପବନରେ ଥରେ ଥରେ ଘରର ସୁଖସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟର ସନ୍ଦେଶ ପରଶି ଦେଇଥାଏ ।

ଚନ୍ଦ୍ରପୁର । ଚନ୍ଦ୍ରପୁର-ଅନ୍-ସି । ପୁରୀର ସମୁଦ୍ର କୂଳ ପରି ଜନାକୀର୍ଣ୍ଣ ବା ବସ୍ତିବହୁଳ ନୁହେଁ । ମଣିଷ ଏଠି ଏକାନ୍ତ ଏକାକୀ । ଏଠି ଥାଏ ନୀରବତାର ମାଦକତା ଓ ନିର୍ଜନତାର ନିଶାମ ଧୂଆ । ଅତୀତର କେଉଁ ଏକ ଶାଳବନର ରାଜା ଝାଉଁବଣ ଡାକରେ ଭୁଲି ବିହାର ପ୍ରାସାଦଟିଏ ତିଆରି କରିଥିଲା । ପତନୋନ୍ମୁଖ ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ସେ ପ୍ରାସାଦ ତା'ର ଧକ୍କାରେ । କବାଟ ଝରକା ନ ଥିବା ତା' ରୂପଟା ଦରମୁଣ୍ଡିଆ ରାକ୍ଷସର କବେଟି ପରି ଭୀତିପ୍ରଦ । ପାଖ ବାଲି ପିରାମିଡ଼ ଭିତରେ କେଉଁ ଅତ୍ୟାଚାରିତା ଓ ଧର୍ଷିତା କୁମାରୀର ପ୍ରେତାତ୍ମାର ଚିତ୍କାର ଶୁଭେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେତେ କେତେ ଟୂରିଷ୍ଟଙ୍କ ଅଶ୍ୱୀପ୍‌ସା, ଜଗୀଷା ଓ ଜୁଗୁପ୍‌ସା ଉଦରସ୍ଥ କରି ନେଉଛି ବଙ୍ଗଳାଟା କୁମ୍ଭୀର ଅଜଗର ପରି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଓ ନିର୍ବିକାର । ବଙ୍ଗଳା ସାମନା ଝାଉଁବଣଟା ବି ସନ୍ତରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଜନ୍ତୁଟାକୁ ଗିଳି ଦେଇ କଳାମେଘର ରୂପପରିଗ୍ରହ ଧରେ ।

ଏଇ ଶେଷ ବାସ୍ । ଦୈବାତ୍ ଯାଇ ନ ପାରିଲେ···। ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ଦିନବେଳର ଆହାର ବିହାର ଆମୋଦପ୍ରମୋଦ ସ୍ଥଳୀ ଥିଲା ସେଇଠି ଗ୍ଲୁପ୍ୟାକବଳିତ ଝାଉଁବଣରେ ଇଂରାଜୀ, ଫରାସୀ, ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ, ଓଲନ୍ଦାଜ, ଦିନାମାରଙ୍କର ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ପ୍ରେତଗୁଡ଼ାକ ପବନ ହିଲ୍ଲୋଳରେ ଲୀଳା ଆରମ୍ଭ କରିବେ, ବାଲିକୁଦ ଉପରୁ ତାଙ୍କର ବିକଟ ହସ ଶୁଭିବ । କାହାର ଛାତିରେ ଏତେ ଦମ୍ଭ ଓ ସାହସ ସେସବୁ ଦେଖିବାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ? ଚେଣ୍ଟ ଆସିବା ବେଳର ସହାନ୍ତ ଓ ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧୁତା ଘରକୁ ଫେରିବା ବେଳକୁ ଭାଜି ପଡ଼େ । ସମସ୍ତେ ସ୍ୱାର୍ଥପର ହୁଅନ୍ତି—ଏକେଲା ଚଲୋ ରେ ।

ବାସ୍‌ରେ ଯେଉଁମାନେ ଯାଇ ନ ପାରନ୍ତି ସେମାନେ ଧାଇଁଯାଇ ପୁଣି ସିନେମା ଦେଖିବାକୁ ହାଲରେ ବସି ଯାଆନ୍ତି । ବଙ୍ଗଳା ପଛରେ ଚାଲିଯାଏ 'ପ୍ୟାର୍ କା ସାଗର' । ହେଲେ, ଯେଉଁ ଛବିପାଇଁ ଦିନେ ସେମାନେ ଜାମାପଟା ଛିଣ୍ଡାଇଥିଲେ, ଗୋଡ଼ ଆଙ୍ଗୁଠି ମାଡ଼ିମକଚି ହୋଇଯାଇଥିଲା, ସେ ଛବି ବି ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ ନାହିଁ । ବେଳାଭୂମିର ଆସନ୍ନ ଚେନ୍ଦେଜେଡ଼ର ବାସ୍ତବ ବ୍ୟଥା ରୂପେଲି ପରଦାର କଳ୍ପିତ ମଧୁର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ବଳି ପଡ଼େ । ସତରେ ସମସ୍ତ କଟାଇବା ପାଇଁ ସିନେମାଟା ଗୋଟାଏ ଫନ୍ଦି ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ଘରର ମୋହ, ମନୋରଞ୍ଜନ ଓ ଆସକ୍ତି ତୁଳନାରେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରର ମୋହିନୀ ଶକ୍ତି କିଛି ନୁହେଁ ।

ଗୋଟାଏ ବାସ୍ ଚାଲିଗଲେ ଭିଡ଼ କିଛି କମିଯାଏ, ଗୋଳମାଳ ବି ଊଣା ପଡ଼େ । ଚାରି ଚାରିଟା ବାସ୍ ଚାଲିଯିବା ପରେ ସଂଖ୍ୟା ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମିଛି । ହେଲେ ନାନା ଜିନିଷ ଆସବାବପତ୍ର ତ ଅଛି । ଯିମିତି ବଙ୍ଗଳା ଘଡ଼ିରେ ଠଂ ଠଂ କରି ଦଶ ବାଜିଛି ଯିମିତି ଶେଷ ବାସ୍ ଆସିଗଲା । ଆଲୁଅଟା ଝାଉଁବଣ ଭିତର ଦେଇ ଲୁଚିଛପି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆସି ଅଣେଇ ହୋଇ ଶୋଇଥିବା ଧୂମନ୍ତ ବଙ୍ଗଳାକୁ ଯିମିତ ହଲାଇ ଦେଇଛୁ ସିମିତ ଚହ୍ଲାର ଶିହରଣ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ 'ପ୍ୟାର କା ସାଗର'ର ଅକାଳ ପରିସମାପ୍ତି । ମେସିନ ବନ୍ଦ । ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ । ବଙ୍ଗଳା ପଟ୍ଟପଟ୍ଟ ଶୂନଶାନ୍, ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରାକ୍କାଳର ଅନ୍ଧକାର ।

ଏଇ ଶେଷ ବାସ୍‌ଟା କିନ୍ତୁ ବଙ୍ଗଳା ସାମନା ଗୋଲେଇଯାକେ ଆସିଛୁ ବରାବ ମୁତାବକ । ଗୃହୁଁ ଗୃହୁଁ ଛୁଡ଼ା ହେଉ ନ ହେଉଣୁଁ ବାସ୍ ଭରପୂର । ସଡ଼କ କଡ଼ରେ ଜମା ହୋଇଥିବା ହଣ୍ଡା, ଡେକ୍‌ଚି, ଭଙ୍ଗା କାଠ ବାକ୍‌ସ, ଖାଲି ଝୁଡ଼ି, ଅଖା ଓ ସତରଞ୍ଜି (ବନଯାକ ଆନନ୍ଦର ମୂର୍ଦ୍ଧାର ଗୁଡ଼ାକ !) ଉଠାଉଠି ଚାଲିଲା ବାସ୍ (ଶବାଧାର ?) ଉପରକୁ । ହରରଙ୍ଗୀ ଚୁଡ଼ି, ରିବନ୍, ବେଲୁନ ବା ପ୍ରଜାପତି ପରି ସାତ ଶହ ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କ ଲୀଳାସ୍ଥଳୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିସର୍ଜିତ ଓ ଝାଉଁବଣଟା ପ୍ରାୟ ଶୂନଶାନ ହୋଇଗଲା । ବନଯାକ କେତେ ଫଟୋ ତୋଳା, କେତେ ଟୁଇଷ୍ଟ ନାଚ, ରଙ୍ଗରସ, ଗୀତ, କବିତା ପାଠ, ବକ୍ତୃତା, ହସ କଉତୁକ ସାଙ୍ଗକୁ ତରୁଣ ଓ ତରୁଣୀଙ୍କ କେତେ କୁହା ଅକୁହା କଥା, କେତେ କେତେ ହରରଙ୍ଗୀ ଶାମୁକା ଓ ଉପଳ ସଂଗ୍ରହ, ବିନିମୟ; କେତେ କେତେ ଲାଲି କଙ୍କଡ଼ା ଓ ରୂପା ପାତିଆ ମାଛ ଧରିବାର ବାହାଦୁରୀ ଓ ଗୌରବ ।

ଆନନ୍ଦାନ୍ତରୁହିଁ ଖଣ୍ଡ ଇମାନ ଭୂତାନ— । ଗୋଟିଏ ଅପରାହ୍ନରୁ ଭିନଶ' ପଅଁଷଠୀ ଦିନର ଖାଦ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ, ବଞ୍ଚିବା ପ୍ରୟାସ । ସେ ସ୍ମୃତି କେତେ ମଧୁର; କିନ୍ତୁ ଘରେ ପହୁଞ୍ଚିବା ପରେ ଯାଇ ସେ ମଧୁରତା ।

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ତଥା ଦଳପତି ପ୍ରୌଢ଼ ଅଧ୍ୟାପକଟି ଇତସ୍ତତଃ ହେଉଛନ୍ତି । ଉତ୍ସବର ପରିସମାପ୍ତି ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ପରିବର୍ତ୍ତେ ଆଣିଛି ବ୍ୟସ୍ତତା ଓ କାତରତା; ଡ୍ରାଇଭର, କଣ୍ଡକ୍ଟର ଓ କ୍ଲିନର ପରି ସେ ବି ଅସହାୟ । ଏଇଟି ଶେଷ ବାସ୍ । ଯେତେ ଯେତେ ଜଣ ଯେପରି ଆସିଥିଲେ ସେସବୁ ମନେ ପକାଇ ଖୋଜାଖୋଜି କରି ଫେରାଇବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁମାନେ ଆଣିଥିଲେ ସେମାନେ ହୁଏତ ଆଗ ବାସ୍‌ରେ ଚାଲି ଗଲେଣି । ବଣଭୋଜିଟି ଯେ ସର୍ବାଙ୍ଗସୁନ୍ଦର ହେଲା ତା' ନୁହେଁ; ତ୍ରୁଟି, ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶୃଙ୍ଖଳା ରହିଯାଇଛି । ଗୋଳମାଳିଆ ଅବସ୍ଥା ପୂର୍ବପରି ଦୂର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏଇ ବାସ୍‌ରେ ଚଢ଼ିବ ସିନେମା ପ୍ରୋଜେକ୍ଟର ରିଲ୍, ସ୍କ୍ରିନ । ଜଣକୁ ଖଣ୍ଡେ ସାଇକେଲ ତ ଅଛି । 'ପ୍ୟାରକା ସାଗର' ଦେଖିବା ପାଇଁ ଜଣେକ ଅଧ୍ୟାପକ ସସ୍ତ୍ରୀକ ରହିଯାଇଛନ୍ତି—ସେମାନେ ଯିବେ । ନିଜ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ହେଲେ ନ ହେଲେ ଚଳେ । ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ନିରାପଦରେ କୌଣସିମତେ ବାସ୍‌ଟାକୁ ସହରରେ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରିଲେ ମୁଣ୍ଡର ବୋଝ ଖସିବ । ଏତେ ଲୋକଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବା ଉଚିତ ନ ଥିଲା । ବଙ୍ଗଳା ଆଗ ପତାକା-ବେଦୀରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବୋଧେହୁଏ ଚନକି ଚଦାରଖ କରୁଛନ୍ତି । ତିନି ଗୋଡ଼ିଆ କୁତୀଟାଏ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଘୂରି ବୁଲୁଛି । ସେ ବି ଯିବ । ରାଓ ବାବୁ ପ୍ରଫେସରଙ୍କ 'ଅହଲ୍ୟା' । ତାକୁ କିଏ ନେଇ ଆସିଛି ଖେଳରେ ।

"ସାର୍ !" ବାଆଁ ପଟୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାସ୍ୱର । ଦିନଯାକ କେତେ କେତେ ପିଲାଙ୍କ 'ସାର୍' 'ସାର୍' ଡାକ ଶୁଣି ତାଙ୍କ କାନ ବଧିର ହୋଇ-ଯାଇଛି । ଏ କ୍ଷୀଣ ଡ଼ାକ ପ୍ରତି ସେ ଆଦୌ ଅବହିତ ହେଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଏକାଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ରହିଛି କେତେ ଗଲେ—କେତେ ରହିଲେ—କେତେ ଉଠିଲି—ବାକିତକ ଯାଇପାରିବ କି ନାହିଁ ।

"ସାର୍ !" ପୁଣି ସେଇ ଡ଼ାକ, ସେଇ କରୁଣ ସମ୍ବୋଧନ । ଏଥରର ଡାକ ସ୍ପଷ୍ଟତର ଏବଂ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ । କାରୁଣ୍ୟ ଓ କାତରତାର ମାତ୍ରା ଅଧିକତର ।

"ଓହୋ ! କାହିଁକି ଏମିତି 'ସାର୍' 'ସାର୍' ହେଉଛ । କେଉଁଠି ଜାଗା ପାଇଛ ତ ବସିଯାଅ । ମୋତେ ଡ଼ାକିଲେ ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ?" ବିରକ୍ତିର ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ ଜବାବ ଦେଇ ବାଆଁ ପଟକୁ ବୁଲି ଦେଖିଦେଲେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୋକରେ ଛିଡ଼ା ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ । ତାଙ୍କର କ୍ରୋଧାଗ୍ନି ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହେଲା । ସମସ୍ତ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହରାଇ ସେ ଭର୍ତ୍ସନା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ।

"ତୁମେ ଫେର୍ ରହିଯାଇଛ ନା ? ସମସ୍ତଙ୍କ ପିକ୍‌ନିକ୍ ସରିଲା, ତୁମର ସରି ନାହିଁ ! ସିନେମା ଦେଖୁଥିଲ ନା କଣ ? କେଉଁଠି ଥିଲ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଯାକେ ? ତୁମ ସାଙ୍ଗ ତ ସବୁ ପ୍ରଥମ ବାସରେ ଚାଲିଗଲେ । ତୁମର ମଜ୍ଜନ ଏଯାକେ ସରି ନାହିଁ ? କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! କେଉଁ ଇଅରରେ ପଢ଼ ?"

ସମ୍ଭାଳି ନେଲେ ନିଜକୁ । ନ ହେଲେ ବୋଧହୁଏ କହିଥାଆନ୍ତେ, "ଏଇ ଝିଅ ଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ଅନର୍ଥର ମୂଳ । ସମାଜରେ ଯେତିକି ଅଘଟଣ ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ଆଣନ୍ତି ତାଠୁଁ ବେଶୀ ବିଭେଦ ଓ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଓ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥା ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି ଏଇମାନେ । ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଯିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବା ଆଗ୍ରହୀ ନୁହେଁ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବ କିଏ ? ମର ଯାଅ, ଯାହା କରିବ କର । ତୁମକୁ କେଉଁଠି ସ୍ଥାନ ଦେବି ?"

ସତକଥା । କିଏ ବିରକ୍ତ ନ ହେବ ? ପ୍ରଥମ ବାସ୍‌ଟି ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା କେବଳ ଝିଅଙ୍କ ପାଇଁ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ଅଧ୍ୟାପକଗଣ ଓ ତତ୍ସ୍ୱ ପତ୍ନୀ-ମାନଙ୍କ ପାଇଁ । ଜଣ ଜଣ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାଲିକା ମୁତାବକ ଗଣାଗୁଣ୍ଟା କରି, ଅଧଘଣ୍ଟାଏ କାଳ ମାଇକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଡକାହକା କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଠାଇ ଅସଲ ଚିନ୍ତାରୁ ମୁକ୍ତ ପାଇଛନ୍ତି । ଏ ଝିଅଟି କାହିଁକି କମିତି ରହିଗଲା ?

ବୁଡ଼ା କେଉଁଝରର ଛୁଣ୍ଡା ଜାଲ ଓ ଘେର ଭିତରୁ ପଲକୁ ପଲ ଝିଲମିଲଆ ଟିକଟିକି ଜୋକୋଲ ଡେଇଁ ବାହାରି ପଳାଇଲା ପରି ସେତେବେଳକୁ ଫଟା ଫଟା ମେଘ ଭିତରୁ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅଗୁଡ଼ାକ ବାହାରୁଥାନ୍ତି । ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଭର୍ତ୍ସନା ସତ୍ତ୍ୱେ 'ସାର ସାର' ଡ଼ାକୁଥିବା ପିଲାଟି ମାରବରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଝିଅଟି ବି ସିମିତ ମୁଣ୍ଡପାତି ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ସେତେବେଳକୁ ଅନେକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲାଣି ।

ଅଧ୍ୟାପକ ସେ ପିଲାଟି ଓ ଝିଅଟିକି ଦେଖି ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ନାହିଁ ବା ତାଙ୍କ ପରିଚୟ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସବୁ ପିଲାଙ୍କୁ ତ ସେ ପଢ଼ାନ୍ତି ନାହିଁ ବା ପଲ ପଲ ଝିଅଙ୍କ ଭିତରୁ କେଉଁଟି କିଏ ତାଙ୍କ ଜାଣିବାରେ କି ଲାଭ ? ମୋଟାମୋଟି ସେ ଭାବିନେଲେ ଯେ ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓ ପ୍ରକୃତ ମୋଟେ ଭଲ ବୁଝେଁ । ସ୍ୱେର, ସ୍ୱେରଣୀଙ୍କ ପର ବଶିଛନ୍ତି । ଅନ୍ଧକାର ବେଳାଭୂମି, ନିର୍ଜନ ବିଗନ୍ତବସ୍ତାଣ ଝାଉଁବଣ, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର କର୍ମତତ୍ପରତା ଏମାନଙ୍କୁ ରୋମାନ୍ସ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଓ ପରିବେଶ ଯୋଗାଇଛି । ପୂର୍ବ ବାସ୍‌ରେ ସ୍ଥାନ ନ ମିଳିବାକୁ ନିଷ୍ଟୟ ଗୋଟେ ଆଳ କରି ବସିବେ । ହଉ, ମରନ୍ତୁ ଯିଏ ମରିବେ, ବୁଝାଇବାକୁ ଆଣିଛି ବୋଲି ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଜଗି ରହିଥିବ ? ରାଗରେ ଥମ ଥମ ହୋଇ କଛି ନ କହି ପୁଣି ବାସ୍ ଆଡକୁ ଗ୍ଲହିଁଲେ ।

ସେତେବେଳକୁ କେତେଜଣ ପିଲା ନିଜ ନିଜ ସାଇକେଲ ବାସ୍ ଉପରକୁ ଉଠାଇବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଥାଆନ୍ତି । ଆସିବା ବେଳର ଦମ୍ ଉତ୍ସାହ ତାଙ୍କର ଶୀତଳ ହୋଇଯାଇଛି । ପଥଶ୍ରମ ନକରି କପରି ସାଇକେଲ ଓ ନିଜେ ବାସ୍‌ରେ ଯିବେ ସେ ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଛନ୍ତି । 'ପ୍ୟାରକା ସାଗର'ର ଅଧ୍ୟାପକଟି ବି ଚଞ୍ଚଳ ବ୍ୟସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେଣି; ଯଦିଓ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷିତ । ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ବିଳମ୍ବକୁ ସହିବା ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନେ ନାହାନ୍ତି, ଘର ତାଙ୍କୁ ଡାକିଲଣି । ପିଲାପିଲି ଘରେ ଗୁଡ଼ ଆସିଥିବେ ଅବା । କ୍ରମେ ସବୁ କନିଷ୍ପତ୍ର ଉଠିବା ଉପରେ ।

'ସାର୍' । ପୁଣି ସେଇ ଡାକ ।

"ସ୍ୱାତୀକୁ ଇ କହନ୍ତୁ ମାଡ଼ଖିଆ କଥା !" କହିଲେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ପିଲାଟି ଆଡ଼କୁ ଗ୍ଲହିଁଲେ କଡ଼ା ଗ୍ଲହାଣୀରେ ।

ଝିଅଟି ଆଡ଼କୁ ହାତ ଦେଖାଇ ଯୁବକଟି କହିଲା "ସାର୍ ଇଏ କଲେଜରେ ପଢ଼ନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ କଲେଜ ଛାତ୍ରୀ ନୁହନ୍ତି ।"

ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଏ ସମ୍ବାଦ । ଏ ନୂତନ ଜ୍ଞାନୋଦୟ ପାଇଁ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ମାନସପଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲା ଯିମିତି । ସମ୍ବରୁଳତର ପ୍ରତି-କ୍ରିୟାରେ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ, "ତୁମେ ତେବେ କଏ ? ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତୁମେ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ କାହିଁକ ? ତାଙ୍କପାଇଁ ତୁମର ଏତେ ଦରଦ ବଳ ପଡ଼ୁଛି କାହିଁକ ?" ଟିକଏ ସୀମା ଟପିଯାଇ ଅଧ୍ୟାପକ ଏ କଥାଗୁଡ଼ାକ କହିଲେ । ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣର ବଦ୍ଧମୂଳ ଧାରଣା ଥିଲା ଯେ ଝିଅଟି କଲେଜ ଛାତ୍ରୀ ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ତା' ପାଇଁ ନିବେଦନ କରୁଥିଲା ପିଲାଟି ତା'ର ସଙ୍ଗୀ ସହପାଠୀ, ହୁଏତ ପ୍ରେମିକ ।

"ମୁଁ ବି କଲେଜ ଛାତ୍ର ନୁହେଁ, ସାର୍ ।"

ଅଧ୍ୟାପକ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଆଶ୍ୱସ୍ତିର ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ । ରକ୍ଷା, ଦୁହିଁଙ୍କପାକର କଲେଜ ସହିତ କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ବଦନାମରୁ ରକ୍ଷା ମିଳିଗଲା ।

ପଚାରିଗଲେ ପ୍ରଶ୍ନ ପରେ ପରେ ଉଶ୍ୱାସ ହୃଦୟରେ । "କାହିଁକି ଆସିଥିଲ ? କିମିତି ଆସିଥିଲ ? ଫେରିବାର ମନେ ମନେ କ'ଣ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥିଲ ? ଆମେ ଆସିବୁ ବୋଲି ତୁମକୁ କ'ଣ ନୋଟିସ ଦେଇଥିଲୁ ? କି ମୁସ୍କିଲ ! ଦୁନିଆଁ ଯାକର ଯେତେ ଲୋକ ଗୃହଦ୍ୱାରେ ଆସିବେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଫେରାଇ ନେବା ଦାୟିତ୍ୱ କ'ଣ ମୋର ?"

ଯୁବକଟି ଦମ୍ଭ ବାନ୍ଧି ଉତ୍ତର ଦେଲା, "ସାର୍ ! ଆମେ ଦୁହେଁଯାକ ଦିନବେଳେ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲୁ । ବୁଲିବାକୁ । ରିକ୍ସାରେ । ରିକ୍ସାବାଲା, ଏଇଠି ପାଖରେ ଘର, ସଞ୍ଜବେଳକୁ ଆସିବ କହି ଆସିଲାନି । ଆମଠୁ ଫେରିବାର ବି ଭଡ଼ା ନେଇଛି । ଅଜଣା ଜାଗା ଅଜଣା ଲୋକ; କ'ଣ କରିବୁ ? ଦୟା କରି... ।

"ବଙ୍ଗଳାରେ ରାତି କଟାଇ ଦିଅ, ସକାଳୁ ଗୋଟାଏ ବାସ୍ ଅଛି ସେଥିରେ ଚାଲିଯିବ ।"

"ସାର୍ ?"

"ଆଉ 'ସାର୍' 'ସାର୍' ଭଜ ନାହିଁ । ଆମ ବାସରେ ଜଣକ ପାଇଁ ବି ଜାଗା ହବ ନି । ନିଜ ଆଖିରେ ତ ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁଛ । ଯେଉଁମାନେ ପଇସା ଖରଚ କରି ଆସିଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯିବେ ନାହିଁ, ତୁମେ ଯିବ ! ବଙ୍ଗଳାକୁ ଯାଅ ।"

"ବଙ୍ଗଳାରେ ରହିବା ପାଇଁ ଆମ ପାଖରେ ପଇସାପତ୍ର କିଛି ନାହିଁ । ଆମେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫେରିଯିବୁ ବୋଲି ଭାବିଥିଲୁଁ । ଯାହା

Digitized by srujanika@gmail.com

କହୁ ଥିଲ ବଙ୍ଗଳାରେ ସ୍ୱ' ଜନଶିଆରେ ସଣଗଲ । ମୋଟେ କହୁ ନାହିଁ ଆମ ପାଖରେ ।"

କହୁ କହିଲେ ନାହିଁ ଅଧ୍ୟାପକ । ଯେଝା ଜାଗା ଧରି ବସିବାରୁ ହେଉ ବା ସଳଖି ବସିବାରୁ ହେଉ ହଠାତ୍ ବାସ୍ର ଝରକା ଦେଇ ହାବୁକାଏ ଆଲୋକ ଏକାବେଳେ ଯାଇ ଅଜାଡ଼ି ପଡ଼ିଗଲା ସେଇ ଝିଅଟି ଉପରେ । ଅନନ୍ୟ ସାଧାରଣ ସୁନ୍ଦରୀଟିଏ, କେଶଏ ବ'କେଶ ଚୂଳ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଗାଲର ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଚି । ମୁହଁଟି ବହୁଦିନ ଧରି ବୁରୁଖା ଭିତରେ ଲୁଚିଥିଲା ପରି । ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ପରି ମୁହଁଟି ପାଇଯାଇଛି ସିମିତ ବହୁଦିନର ଅଚୁମ୍ବିତ ଗାଲଗୁଡ଼ାକୁ ଦିନଯାକ ଏତେ ଚମି ଯାଇଛି ସେ ଚୁମ୍ବନର ଆର୍ଦ୍ରତା ଓ ଚିହ୍ନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଯାଇଛି । ଆଲୁଅକୁ ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ଆଖି ମାଛ ହରିଣର ଆଖି ପରି ତରକୁଳା, ଚଗଲମଲକ, ଢଳ ଢଳ । ଚୁମ୍ବକ ଶାଣିତ ପରି ଅନ୍ୟର ଆଖିକୁ ଓଟାରି ରଖେ । କନ୍ତୁ ସ୍ୱପଗସ୍ତ ରୂପ ତା' ପାଖରେ ଛୋଟା ହୋଇଥିବା ପିଲାଟାର । ସିନେମା ଛକ ପାନ ଦୋକାନ ଆଗରେ ଟିକଟର କଳାବଜାର କରୁଥିବା ନଳୀପେଣ୍ଟପିନ୍ଧା ଗାରେ ଦାଗ ରଖିଥିବା ଛଟଗ ଅନ୍ଧାରୁଆ ଚେହେରର ଚେହେରା ତା'ର ।

ଠିକ୍ ଶାସ୍ତି ହୋଇଛି । ଚେହେରାରୁ ଜଣାପଡ଼ୁଛି, ଏ ଦୁହିଁଙ୍କ "ମତଲବ ଆଦୌ ଭଲ ନୁହେଁ ।"

ମନେ ମନେ ଅଧ୍ୟାପକଟି ଏଇକଥା ଭାବୁଥିଲାବେଳେ ଯୁବକଟି ତାଙ୍କ ନୀରବତାରେ ଆଶାର ସୂଚନା ପାଇ ପୁଣି କହିଲା, 'ସାର୍, ଏଇ ସାନ ଝିଅଟିକୁ ବ ଆମେ ଆଣିଥିଲୁ, ବଙ୍ଗଳା ପିଣ୍ଡାରେ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲୁ, ଏବେ ଉଠି ବହୁତ କାନ୍ଦୁଛି, ତାକୁ ଭୋକ କରୁଛି । ଯୋଡ଼ାଏ ନ ହେଲେ ଗୋଟାଏ ସିଟ୍ ଦେଲେ ଆମେ ଜାକଜୁକ ହୋଇ ସିମିତ ହେଉ ଚାଲିଯିବୁ ।"

ସମସ୍ୟା ଓ ରହସ୍ୟ ଜଟିଳତର ହେଲା ଏତିକିରେ । ତରୁଣ ତରୁଣୀଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ? ଯେବେ ସେମାନେ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ତେବେ ଦୁହିଁଙ୍କ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୟସ ଓ ଚେହେରା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ବର୍ଷର ଝିଅ ଏମାନଙ୍କର ଥାଇ ନ ପାରେ । ତା'ଛଡ଼ା ଝିଅଟି ପାଖରେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ଚେହେରାର କଣ୍ଟୁ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନାହିଁ । ପୁଣି ଝିଅ ହୋଇଥିଲେ ତ ମାଆ ପାଖରେ ଗଣ୍ଡରେ ସବୁବେଳେ ଲଗି ରହୁଥାନ୍ତା । ଅନେକ ସମୟରେ ସଚରାଚର ଦେଖା-ଯାଏ ପିଲାଟାଏ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଚଲାବୁଲା କରିବା ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାଙ୍କ ଗୁଡ, ଫିକ୍ କର । ଅପରିଚିତ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ଦୁନିଆଁର ଅନୁକମ୍ପା ଓ ବିବେଚନା ଉପରେ ସନ୍ଦେହାନ ହୋଇ ଟୋକାଟି ଯିମିତ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଇଥାଏ ସେଥିରେ ତା' ଭାବଭଙ୍ଗୀ ସନ୍ଦେହଜନକ ହେଉଥାଏ ।

ଅଧ୍ୟାପକଟି ଦୁର୍ଭେଦ୍ୟ ଗୋଲକଧନ୍ଦାରେ ପଡ଼ି ଭାଗାଲ ଉପରେ ମନର ସମସ୍ତ ବିରକ୍ତି ଓ ଅପାରଗତା ଥଜାଡ଼ିଦେଲେ କ୍ରୋଧରେ । ତରୁଣୀଟିର ଅପାର୍ଥିବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥାଏ । ଭାଗାଲ ପିଲାଟି କଲ୍ପ ଝାଉଁବଣର କେଉଁ ନିଭୃତ କୋଣରେ ବସି ମାଇକ୍‌ରେ ଗୀତ ପରେ ଗୀତ ଗାଇ ଚାଲିଥିଲା । ତନ୍ମୟ ସେ । ଜୀବନର ଶେଷ ସଙ୍ଗୀତ ସେ ଗାଇଦେବ ଏଇଠି ଯିମିତି ! ସେ ନିଜେ ଗାୟକ, ଶ୍ରୋତା; ଅନ୍ୟ କାହା ରୁଚିର ଅପେକ୍ଷା କରେ ନାହିଁ । ଯିମିତି ସେ 'ସାର୍'ଙ୍କ ଚିତ୍କାର ଶୁଣିଛି ଯିମିତ ସେ ମାଇକ୍ ଓ ବେଟାରି ସେଟ୍ ଧରି ପଳାଇଗଲା ଏବଂ ଭିତରେ କେଉଁଠି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଗଲା । ମାଲମତା ସବୁ ବୋଝେଇ ସରିଛି । ବାକି କେତେଜଣ ଯାତ୍ରୀ ଚଢ଼ିଲେ ବାସ୍ ଚାଲିବ ।

"ଆମେ ଏମିତି ବୋଝେଇ ଗାଡ଼ି ନେଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ଆମର ତ ଫେର୍ ରେସ୍‌ପନ୍‌ସିବଲିଟି ଦାୟିତ୍ୱ ଅଛି ।" କଣ୍ଡକ୍ଟର କହିଲା ।

"ପୋଲିସ୍ ଦୁଇଥର ଏସୋସିଏସନକୁ ଫୋନ୍ କରିଥିଲା ବୋଲି ଶୁଣିଲି । ଓଭରଲୋଡ଼ିଂ କେସ୍ କରିଦେବ ।" କ୍ଲିନର ଇନ୍ଧନ ଦେଲା ।

ଡ୍ରାଇଭର ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ଗଳାରେ କହିଲା "ମୁଁ ଗାଡ଼ି ନେବି ନାହିଁ । ଏକ୍‌ସିଡେଣ୍ଟ କ'ଣ କମ୍ ହେଉଛି ? ଏତେ ଗସ୍ତ ନବ କିଏ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଜ ସକାଳ କାଗଜରେ ବାହାରିଛି, ରେଳଗାଡ଼ି ଉପରେ ବସି ଯାଉଥିଲେ, ପୋଲ୍ ଭିତରେ ଗାଡ଼ି ଗଲାବେଳେ ୪୪ ଜଣ ଠାଏଁ ମରିଗଲେ । ବେଶୀ ଲୋଡ଼ିଂ ହେଲେ ଟାୟାର ଜଳିଯିବ । ଗୋଟେ ଗୋଟେ ଟାୟାର ଦାମ୍ ସାତଶ' ଟଙ୍କା ।"

ନିମୁଣ୍ଡି ବଡ଼ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ ଗୋଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ ଛନ୍ଦି ନିଭଙ୍ଗୀ ଠାଣିରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଢେମୁହାଣିର ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନ ଭିତରେ ସ୍ଲେଟ ନଈଟିଏ କୁଳୁକୁଳୁ ନିନାଦରେ ପଶିଲାପରି ନାରୀ ସୃଷ୍ଟିର ସମସ୍ତ ନୈସର୍ଗିକତା, ବୈଶଷ୍ୟ ଓ ଲାବଣ୍ୟ ନେଇ ସେମାନଙ୍କର ରୁକ୍ଷ ଆସ୍ଫାଳନ ଭିତରକୁ ପ୍ରବେଶ କଲା ତରୁଣୀଟିର ବିନମ୍ର କରୁଣ କଣ୍ଠସ୍ୱର । ପାଦେ ଦୁଇପାଦ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ସେ କହିଲା "ସାର୍ ! ଆମକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କ ଦୟାମାୟା ଅଛି । ନିଜର ଝୁଆପିଲା ନାତି ନାତୁଣୀ ଥିବେ । ଆମକୁ ଆପଣଙ୍କ ନିଜର ପୁଅ ଝିଅ ଭାବି ନେଇଯାଆନ୍ତୁ । ଏଠାକୁ ଆସି ଆମେ ଭୁଲ କରିଛୁ । ଶିକ୍ସାବାଲା ଆମକୁ ତଣ୍ଡିରେ ପକାଇଦେଲା । ଆମର ସିଟ୍ ଦରକାର ନାହିଁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଜାକଭିଡ଼ ହୋଇ ଚାଲିଯିବୁ । ଝିଅଟା ଅଛି, ନହେଲେ ଏଇଠି ପଡ଼ାରେ ପଡ଼ି ରାତି କଟାଇ ଦଅନ୍ତି । ଅଜଣା ଜାଗା । ତା'ଛଡ଼ା ୟାଙ୍କର ଆଜି ଗାଡ଼ିରେ ପୁରୀ ଯିବାର ଅଛି ।"

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ କଥା ଝିଅଟି ଜୀବନରେ ବୋଧହୁଏ କହି ନଥିବ । ଅଜଣା ଅପରିଚିତଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ସିମିତି ତା'ର ମତି ଓ ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧ । ଆପଦ ବିପଦରେ ପଡ଼ି ଲଜ୍ଜା ସଙ୍କୋଚ ମୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଖଣ୍ଡି ପଥର ତରଳାଇବାକୁ ସେ ବାହାରିଛି । ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରି ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ମୁହଁର ନୋଟିସ ବୋର୍ଡ଼ରେ ଫଳାଫଳ ଖୋଜିବାରେ ଲାଗିଛି !

'ଝୁଆପିଲା' 'ପୁଅଝିଅ' 'ନାତିନାତୁଣୀ' ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଗୁଳିକାଠି ପରି ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଆଇରନଚେଷ୍ଟର ଗୋଟି ଗୋଟି ଦୁଆର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଫିଟାଇ ଦେଲା ଯିମିତି । ତରଳିଯିବା ଗଳାରେ ସେ କହିଲେ, "ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ, ଦେଖେ କ'ଣ କରାଯାଇପାରେ । ଯେଉଁମାନେ ଆସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ବାଦ ଦେଇ ତୁମକୁ ନେବା କ'ଣ ଉଚିତ ହବ ? ତୁମ ଘର କେଉଁଠି ?"

ଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନଟା ପଚାରେ ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ । ମାମୁଲି ଖାମଖିଆଲି ପ୍ରଶ୍ନ; ବରଂ ତାଙ୍କ ହୃଦୟ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଇଙ୍ଗିତ ବା ସୂଚନା ସେଥିରୁ ମିଳପାରେ । ସେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେ ଦରକାର କରୁ ନ ଥିଲେ । ଦୟା ଦେଖାଇବାକୁ ଯାଇ ଘରଦ୍ୱାର, ପିତାଙ୍କ ନାମ, ବାସସ୍ଥାନ, ଜାତି ବିଷୟରେ ପଚରାଉଚରାରେ ଲାଭ କ'ଣ ? ନେବାକୁ ତ ସେ ପ୍ରାୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିସାରିଲେଣି ।

ଗାର ଥରେ ଡେଇଁସାରି ଆଉ ପଛଘୁଞ୍ଚା କାହିଁକି ? ତା' ଛଡ଼ା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ମନୋଭାବର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ତରୁଣୀଟି କହିଲା, ମୋ ଘର ଏଇ ବାଲେଶ୍ୱରରେ, ଟାଉନ୍‌ରେ ମୋ ଘର । ଡ୍ରାଇଭର ତ ଆମ ସାହିର । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନେ ।

ଗୋଟାଏ ସୁଇଚ୍ ଟିପିଲେ ବିବାହ ଭୋଜି ଉତ୍ସବରେ ଯିମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ଫ୍ଲୋରେସେଣ୍ଟ ବତି ଏକାବେଳେ ଜଳଉଠେ ଯିମିତି ତା'ର ଏଇ ଶେଷ ପଦକ କଥା ଡ୍ରାଇଭର, କ୍ଲିନର, ସାଇକେଲଚଢ଼ାଳୀ ପିଲା, ଏପରିକି ସପତ୍ନୀକ ଅଧ୍ୟାପକ ସମସ୍ତଙ୍କ ରୋମାଣ୍ଟିକ ବତିକୁ ଜଳାଇ ଦେଲା । ଘଟଣାକ୍ରମରେ ସମସ୍ତେ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଉଠିଲେ ।

ଗାଡ଼ିଭିତରେ ଥିବା ପିଲାଏ କହିଲେ, "ହଁ ମ, ଯିମିତି ହେଉ ଗୁଞ୍ଜାଗୁଞ୍ଜି ହୋଇ ଚାଲିଯିବା । ସେମାନେ ଆସନ୍ତୁ । ସାର୍ ବି ତ ମନାକରୁ ନାହାନ୍ତି ।"

ସାଇକେଲ ପିଲାଏ କହିଲେ, "ନ ହେଲେ ଆମେ ସାଇକେଲରେ ଚାଲିଯିବା । ଜହ୍ନ ତ ଆସିଲାଣି । କେତେ ମାଇଲ ବାଟ ଯେ ! ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆମଠୁ ତାଙ୍କର ଦରକାର ବେଶୀ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ସସ୍ତୀକ ଅଧ୍ୟାପକଟି କହିଲେ "ହଁ, ହଁ ଆସନ୍ତୁ, ଏକାଠି ଆମ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ବସି ଚାଲିଯିବେ ।"

ଅଧ୍ୟାପକ-ପତ୍ନୀଟି ଅନେକବେଳୁ କଣେଇ କଣେଇ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ମୁଖମଣ୍ଡଳରେ ରକ୍ତବାହୀ ଶିରା-ପ୍ରଶିରାର ଗତିବିଧି ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ—ବିଶେଷ କରି ସେ ଯେତେବେଳେ ତରୁଣୀଟି ଆଡ଼କୁ ଲୁଚିଲୁଚିକରେ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଶୁଣିବା ଭଳି ସ୍ୱରରେ ଦାନ୍ତ ଚିପି କହିଲେ, "ହଁ ହଁ, କାହିଁକି ଚାଲି ନ ଯିବେ ? କୋଳରେ ବସାଇ ତାଙ୍କୁ ନେଇଯିବା । ବୁଢ଼ା ହେଲଣି । ତଥାପି ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ, ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା ତାହାକୁ ପାଖରେ ବସାଇ ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ସାଥିରେ···କ'ଣ କହନ୍ତି ତୁମକୁ ।"

ବିଚରା ଅଧ୍ୟାପକଟି ! କାବୁ ହୋଇଗଲେ ଏଇଥିରେ । ପତ୍ନୀ ଯେ ସାକ୍ଷାତ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି !

ତରୁଣୀଟି କଲେଜ ଝିଅ ନୁହେଁ, ଏହା ଜଣାପଡ଼ିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବେଓ୍ୱାରିସି ମାଲ୍ ଉପରେ ନାନାଲୋକେ ଦାବୀପତ୍ର ପେଶ୍ କଲାପରି ଅନେକେ ନାନାଭାବରେ ତରୁଣୀକି ନିଜସ୍ୱ କରିବା ପ୍ରୟାସରେ ଥିଲେ । ଝିଅଟି ଯିମିତି କହିଛି "ଡ୍ରାଇଭର ତ ଆମ ସାହିର, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣେ" ସିମିତି ଡ୍ରାଇଭର, କଣ୍ଡକ୍ଟର, କ୍ଲିନର ସମସ୍ତେ ସମଧିକ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ରସିକ, ରେସ୍ପନସିବଲ୍‌ଟି ଭୁଲିଗଲେ । ଡ୍ରାଇଭର ଭାବିଲା ତା'ର ଦାବୀ ସେ ଝିଅ ନିଜେ ନିଜେ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିଛି ନିଜ ମୁହଁରେ ।

ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ବାହୁକୁ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଡ୍ରାଇଭର ସଦର୍ପେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଝିଅଟିକି ପଚାରିଲା, "ଟାଉନରେ ? ମୋତିଗଞ୍ଜ, ଷ୍ଟେସନ ବଜାର, ଅରଡବଜାର, ଗୋପାଳଗାଁ ? ଟାଉନର ମୁଁ ଗଳି ଅନ୍ଦିସନ୍ଧି ସବୁ ଜାଣେ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନେ, କାହା ଘରେ ?"

"ନୂଆ ବଜାର, ଆବିଦ୍ ଆଲିଙ୍କ ଘର" ତରୁଣୀଟି ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

"ତାଙ୍କ ଝିଅ ? ନାଆଁ ?

"ଓ୍ୱାହିଦା।"

"ହୋଇଥିବ। ମୁଁ ସାନବେଳେ ତୁମକୁ ଦେଖିଥିବ। ଚେହେରା ବହୁତ ବଦଳ ହୋଇ ଯାଇଛୁ ତ। ତୁମ ଡାକ ନାଁ ନୁରଜାହାନ୍ ଥିଲା ନା ?"

"ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ।" ଖେକ୍‌ଠୋକ୍ ଉତ୍ତର।

"ହଉ ଯିବା ଏଥର। ଗାଡ଼ି ତ ନୂଆ ବଜାର ଦେଇ ଯିବ। ସେଇଠି ତୁମକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦେବା। ଆଗରୁ ପରିଚୟଟା ଦେଉ ନ ଥିଲ, ସେଥିପାଇଁ ତ ଏତେ କଥା। ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଏଥର ଯିବା। ଏଗାର ବାଜିବା ଉପରେ।"

ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍। ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଲା ସେମାନେ ତିନିହେଁ ଯିବେ। ସତକୁ ସତ ସାଇକେଲବାଲାଏ କିଛୁ କଳଳ ନକରି ଭଲ ପିଲାପରି ଓହ୍ଲାଇଗଲେ ଏବଂ ଘଣ୍ଟି ଟିଂ ଟିଂ କରି ଗଲେ। ସାନ ଝିଅଟି ଠିଆ ହୋଇ ଝୁଲାଉଥିଲା, ତରୁଣୀଟି 'ଆ' ବୋଲି ଡାକନ୍ତେ ଚମକି ପଡ଼ି ଗାଡିଆଡକୁ ଗଲା। ଡ୍ରାଇଭର, କଣ୍ଡକ୍ଟର ଓ କ୍ଲିନର ବଡ଼ ସିଗାରେଟ୍ ଶେଷଥର ପାଇଁ ଧୂଆଁ ଟାଣି ନେଇ ଖଣ୍ଡିଆ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଚଢ଼ିଗଲେ। କେବଳ ତିନିଗୋଡ଼ିଆ 'ଅହଲ୍ୟା' କଇଁ କଇଁ ହୋଇ ଗାଡ଼ିରେ ପ୍ରବେଶ ପଥ ଲେଉଟୁଥାଏ। ତା କଥା କାହାରି ମନେଥିଲାପରି ଜଣାଯାଉ ନ ଥାଏ।

ଆଗନ୍ତୁକା ତରୁଣୀଟି ସାନଝିଅଟି ସହିତ ବସିଲେ ଅଧ୍ୟାପକ ପତ୍ନୀଙ୍କ ପାଖରେ। ତାଙ୍କ ଆଗକୁ ଅଧ୍ୟାପକ ସ୍ୱାମୀ। ଡ୍ରାଇଭରର ବାଁ ପାଖରେ ଦଳପତି ଅଧ୍ୟାପକଟି। ତାଙ୍କ ପଛରେ ଆଗନ୍ତୁକ ଯୁବକଟି ଗୁଞ୍ଜିଗାଞ୍ଜି ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ।

ହର୍ଣ୍ଣ ବାଜିଲା। ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟାର୍ଟ ନେଉଛି।

ଆଗନ୍ତୁକାଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଅଧ୍ୟାପକ ପତ୍ନୀଙ୍କୁ ବିବ୍ରତ ଓ ଅତିଷ୍ଠ କରୁଛି। ଘୃଣା ଓ ଈର୍ଷାରେ ଜର୍ଜରିତା ସେ। ରୂପସଜ୍ୟରେ ମାଆ ଝିଅ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭିତରେ ତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଚାଲେ, ଅପରିଚିତା ଆଗନ୍ତୁକାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଖାଲିଟାର ସେ ହିଂସା । ସର୍ବସାଧାରଣ ଆଗରେ ଅପମାନିତ ଯାହ କରିପାରନ୍ତୁ ସେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ସେ ପଚାରିଲେ, "ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଏଇ ଯେଉଁ ଟୋକାଟି ଆସିଛନ୍ତି ସେ ତୁମର କ'ଣ ହୁଅନ୍ତି ? ଏ ଝିଅଟି ବା ତୁମର କ'ଣ ହୁଏ ? ତୁମ ସାଙ୍ଗ ଲୋକଙ୍କ ଘର ବା କ'ଣ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ?"

କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରଖି ଏ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚରାଯାଇଛି ସେଥିପ୍ରତି ଖାତିର ନକରି ତରୁଣୀଟି କହିଗଲା, "ସେ ଆମ ଲୋକ, ଏ ଝିଅ ବି ଆମର । ତାଙ୍କ ଘର କଟକରେ, ଆଜ ରାତିଗାଡ଼ିରେ ସେ ଫେରି-ଯିବେ । ପୁରୀରେ ଜରୁରୀ କାମ ଅଛି । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ଏତେ କଥା । ଆଜ ସକାଳେ ଆସିଥିଲେ ।"

ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସିମିତ ଅଧ୍ୟାପକ ପତ୍ନୀଟି ପାଇଗଲେ । ସେ ରହି ରହି ଧୀରେ କହିଗଲେ, "ଘର କଟକ, ଆଜ ସକାଳେ ଆସିଥିଲେ, ପୁଣି ରାତିରେ ଫେରି ଯିବେ, ପୁରୀକୁ..."

ଠିକ୍ ସେତିକି ବେଳେ ଡ୍ରାଇଭର ପଛକୁ ବୁଲି ଯୁବକଟିକୁ ହାକମାତି ଗଳାରେ ପଚାରିଲା "ବାବୁ ଆପଣଙ୍କ ନାଆଁ ?"

ଯୁବକଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା 'ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଅହମ୍ମଦ' ।

ବାସ୍‌ର କେଉଁ ଏକ କୋଣରୁ ପାପ-ସୂଚନା ନେଇ ପରିହାସ ଛଳରେ ବା ଅଭିପ୍ରାୟ-ହୀନ ମାରାତ୍ମକ ବିଦ୍ୱେଷର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୁହଁକୁ ଲୁଚାଇ ଚାପା ଗଳାରେ ସଇତାନ୍ ମନ୍ତବ୍ୟ କଲା "ଏମାନେ ବାଉଁଶଗଳିର ନୁହନ୍ତି ତ ?"

ସଦ୍‌ଭାବ ଓ ସଂପ୍ରୀତି ଉପରେ ନାଆଁକୁ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବହୁ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଏକ ଧର୍ମ-ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ବୋମା ଫୁଟିଲେ ଯେପରି ଦେଶର ମୂଳଭିତ୍ତି ଦୋହଲିଯାଏ ସିମିତ ଏଇ ପଦକ କଥାରେ ବାସ୍‌ରେ ଭୂମିକମ୍ପ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଅଜଣା ଭୟ ଆଶଙ୍କା, ଘୃଣା ଓ ସନ୍ଦେହର ଧୂଆଁରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଦୂଷିତ ହୋଇଗଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଚମକ ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ବାସ୍‌ର ସମସ୍ତେ ଯେପରି କହୁଛନ୍ତି ଏ ତିନିହେଁ ଅବାଂଛିତ ବ୍ୟକ୍ତି । ଏମାନଙ୍କୁ ନେବା ଅର୍ଥ ବିପଦ ବରଣ କରିବା ।

ଅଧ୍ୟାପକ ତୁରନ୍ତ ଗାଡ଼ିର ଷ୍ଟାର୍ଟ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ କହିଲେ ଏବଂ ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି କହିଲେ, "ସେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଓ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବାକୁ କୁହ । ସେମାନଙ୍କୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ହବନି । ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ଡେରି ହେଉଛି ।"

ଡ୍ରାଇଭର ମଧ୍ୟ କହିଲା, ଆଜିକାଲି କେତେ କେତେ ଅଜଣା ଲୋକ ଗୋଇନ୍ଦାଗିରି କରି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ଏଇ ପାଖ ପ୍ରୁଫ୍ ଅଫିସରୁ ସେଦିନ ଜଣେ ଧରାପଡ଼ିଛି । ବାବା କି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ! କଟକ ସହରଟା ଉଡ଼ି ଯାଉଥାନ୍ତା । କି ବିଶ୍ୱାସ ! ଏମାନେ କଟକ କି କଲିକତା କି ବମ୍ବେଇର ହୋଇଥିବେ ।

ସଂପୃକ୍ତ ତିନିଜଣ ନୀରବରେ ଓହ୍ଲାଇଗଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦୁଥିବା ତିନିଗୋଡ଼ିଆ କୁଲିଟାକୁ ନିଆଗଲା ।

ଏଥର ନିର୍ବିବାଦରେ, ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ଶେଷ ବାସ୍ ଗଡ଼ିଲା ସହର ଅଭିମୁଖରେ । ହ୍ୱିପ୍ ହ୍ୱିପ୍ ହୁରିରେ ।

ବାସ୍‌ଟା ଗୋଲେଇ ବୁଲିବାରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୋକରେ ଦେଖିଲି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ସେମାନେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ତରୁଣୀଟି ନିଦ୍ରିତା ଝିଅଟିକି କାଖେଇଛି; ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ବେଗଟିକୁ ଯୁବକଟି ବାଁ ହାତରେ-ଧରିଛି । ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଅନନ୍ତ ପଥ, ଅମାଅନ୍ଧାର ରାତି, ଅଜଣା ବାଟ । ନିରାଶ୍ରୟ ତିନିପ୍ରାଣୀ । ଅଜଗର ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ତ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱପ୍ନରେ ଯେଉଁ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖିଥିଲି ସେମାନଙ୍କ ପରି ତରୁଣୀଟି ଆଜି କାନ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଜାଇ ଶୋଇଥିବା ସେ ଝିଅଟି । ସ୍ୱପ୍ନରେ କାତର ଗୃହିଣୀ ସେ ଝିଅଟିର ଆଗରେ ! ହେଇ ତ ସେମାନେ ମୋତେ 'ବାପା' 'ଅଜା' ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ମୁଁ ଚେଇଁଛି ନା ଶୋଇଛି ?

❧

ସଲାମ୍ ବାବୁ !

ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିଲି । ଜୋର୍‌ରେ ।

ପ୍ରତିବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଆପେ ଆପେ ନଇଁପଡ଼ିଲି ଏବଂ ଡାହାଣ ହାତ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ବାଆଁ ଗୋଡ଼ର ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଳିଟାକୁ ଜୋରରେ ଚୁପି ଧରିଲି ।

ଶୀତଦିନ । ଉତ୍ତରୀ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ଟାଣୁଆ ଖରା ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଙ୍ଗୁଠି-ଗୁଡ଼ାକ ବଧିର ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ଏକେ ତ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିର ବହଳ ଚମ, ଦୁକେ ବୁଢ଼ା ଚମ । ଆଘାତ କେତେ ଜୋର ଦଣ୍ଡେ ଯାଏ ଜଣା ପଡ଼ିଲାନି । ଫିତାଟା ଛିଡ଼ି ଚପଲଟା ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଲା । କାଳେ ରକ୍ତ ଜୋରରେ ବାହାରିବ, ସେଇ ଉପରେ ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ଚୁପିଧରି କାଳେ କଏ ମୋର ଏଇ ଲଜ୍ଜାକର ଦୁର୍ଗତି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିବ ତାହା ଜାଣିବାପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ ଟେକନ୍ତି କି ନାହିଁ ଝିଅଟିଏ ଧାଇଁ ଆସି ମୋ କାନ ପାଖରେ ପରିଚିତ ଅମୃତ କଣ୍ଠରେ ହସି ହସି କହିଲା "ସଲାମ୍ ବାବୁ !"

ଏଇ ଝିଅଟିକି ସେଇ ରାସ୍ତାରେ କେତେଦିନ ହେଲା ପ୍ରତ୍ୟହ ଦେଖିଛି । ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ଲାଗେ ତା' ମୁହଁଟି । କେଉଁଠି କେବେ ଦେଖିଥିବି ମନେ ପକାଇବାର ଚେଷ୍ଟା ଓ କଷ୍ଟ କରିନି । ପରିଚୟ ବି ଲୋଡ଼ିନି । ଅଟକିବାକୁ ହୁଏତ ବେଳ ନ ଥାଏ । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦେଖିଦେଲା ମାନେ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଗତ କଲା ପରି ଗଳାରେ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ହସ ଓଠରେ ଫୁଟାଇ ସେଇ ପଦକ କଥା କହେ 'ସଲାମ୍ ବାବୁ !' ଏବଂ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ଭିତରେ ମିଶିଯାଏ । ଦିନେ ଦିନେ ଅନ୍ତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବେଶୀ ହେଲେ ପଚ୍ଚରେ, "କେତେଟା ବାଜିଲା ବାବୁ ?" ସାଙ୍ଗମାନେ ତା'ର ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ବା ଅଯାଚିତ ସମ୍ଭାଷଣକୁ 'ଫୁଟାଣି' ବା 'ଫାଜିଲାମି' ବା ବାହାଦୁରିଆପଣ ବୋଲି ଭାବନ୍ତି । ମୁହଁ ମୋଡ଼ନ୍ତି ବା ଖିଲିଖିଲି ହସନ୍ତି ।

ଆଜି କିନ୍ତୁ ଝିଅଟି ସାଙ୍ଗସାଥୀମେଳକୁ ଗଲା ନାହିଁ । ସିମିତ ମୋର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଛି ସିମିତ ତା'ର ମୁହଁର ହସ ମଉଳିଗଲା । ଅଟକି ଆହତ ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ଏ ରାସ୍ତାରେ ଆସିବା ଆଦୌ ଉଚିତ ନ ଥିଲା । ଏ ରାସ୍ତା ଦେଇ ଆମ ଲୋକେ କେହି ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଯଦିଓ ଷ୍ଟେସନକୁ ଏଇଟା ସିଧାସଳଖ ରାସ୍ତା, ଯାହାକୁ କହନ୍ତି ସର୍ଟକାଟ୍ । ବସ୍ତି ଭିତର ଅସନା ଗଳି ରାସ୍ତା ବୋଲି କେହି କେବେ ଆସି ଦୂରତ୍ୱ ପରୀକ୍ଷା ଓ ତୁଳନା ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ସାହସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୋଡ଼ପଥର ବିଛା ଖୋଲାଉଦିଆ ପିଚ୍ ରାସ୍ତା ଏ ନୁହେଁ । ମଣିଷ ପାଦ ଯାହା ଯେତିକି କରିପାରିଛି ଆବାହମାନକାଳରୁ ଚାଲିଚାଲି । ଜାତୀୟ ରାଜପଥରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ପାଦକୁ ବା ତୋରଣ ସଜା ନାଲି କାର୍ପେଟବିଛା ରାସ୍ତାରେ ବିଜେ କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଏ ରାସ୍ତା ଆଦୌ ପସନ୍ଦ ହେବ ନାହିଁ । ସୁହାଇବ ନାହିଁ । ମୋ' ଭଳି କେହି ମୂର୍ଖ ଯେବେ ଏ ରାସ୍ତାକୁ ସର୍ଟକାଟ୍ ଭାବି ନର୍ଗିସ ଚପଲ ପିନ୍ଧି ଷ୍ଟେସନ ଧରିବାକୁ ଚାହିଁବ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଝୁଣ୍ଟିବ ଏବଂ ମୋ ଦଶା ଭୋଗିବ । ଏ ରାସ୍ତାରେ ମୋର ଆସିବା ଉଚିତ ନ ଥିଲା ।

ପୁଣି ଏ ବସ୍ତିଟା ! ଆମ ପରିଚିତ ଦୁନିଆଁର ଅନ୍ତରାଳରେ ଏହାର ଅବସ୍ଥିତି । ଆମ ରୁଚି ସଂସ୍କାର ଓ ସଭ୍ୟତାର ବାହାରେ, ବିପରୀତ ମଧ୍ୟ । ଏଠି ମଣିଷ, ଜୀବଜନ୍ତୁ, ଗଛବୃଛ ସବୁ କିମିତି କିମିତି । ଏଇ ସାଇଭିତରେ ଯାଇଁ ଯାଇଁ ଏଇ କେତେଟା ଦିନରେ ମୁଁ ନାନା କଥା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛି ଓ ନାନା କଥା ଭାବିଛି ପଚୁ ଶୁଖୁଆର କଣ୍ଟାଯୋଡ଼ା ମହକ ଭିତରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଠିକା ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ନଣ୍ଡା, ଯିମିତ ତାଙ୍କ ବାପମାଆ ନାହାନ୍ତି, ଛେଉଣ୍ଡ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଗୁଡ଼ାକ ହୁଏତ ଅବିବାହିତା, ନ ହେଲେ ବିଧବା; କାହାରି କପାଳରେ, ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୂର ନାହିଁ । ପୁରୁଷଗୁଡ଼ାକ ଯିମିତ ବସ୍ତିରୁ ନିର୍ବାସିତ । କିଏ କେଉଁଠି ରିକ୍ସା ଚଳାନ୍ତି, ଯୋତା ମରାମତ କରନ୍ତି, ବାଡ଼ ମୋଡ଼ନ୍ତି, ନ ହେଲେ ଭୁଜାଭଣା ଯନ୍ତ୍ରଟାଏ ଟୁଂ ଟାଂ କରି ରାସ୍ତାରେ ବଜାଇ ଶେଷ ସିଲାଇଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଅନ୍ତି । ଗୋରୁଗାଈ, ଛେଳି ଏପରିକି କୁକୁର ଆଦି ଜୀବଜନ୍ତୁ ଏ ସାଇକୁ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଇଟା ତାଙ୍କର ମଧୁଭୂମି ବୋଲି ପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କୁ ଯିମିତ ବତାଇ ଦେଇଛି । ସାଇର ମଇଳାରେ ବଞ୍ଚିଥିବା ପରହୀନ ବେରଙ୍ଗ ମୁରୁଗୀ ମଣିଷ ବସତିର ସୂଚନା ଦିଅନ୍ତି ମାତ୍ର । ବୁଢ଼ା କେତୁଟା ବୁଢ଼ୀଛେଳିଙ୍କ ପରି ଟେରେହିବା କରି ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ବସି ପାକୁଳି କରୁଥାନ୍ତି । ସାଇ ମଝିର ଡେଙ୍ଗା ତାଳଗଛଟାରେ ଲାଲମୁଣ୍ଡିଆ ଶାଗୁଣାଟା ପଞ୍ଝାଏ ବଂଶପ୍ରାଣୀ ନେଇ ବସତି କରିଥାଏ । ଖାଦ୍ୟପାଇଁ ବାହାରକୁ ଯିବା-ପାଇଁ ପଡ଼େ ନାହିଁ, ବୁଢ଼ାହାଡ଼ାଙ୍କ ହାଡ଼ତଳର କଂସେଇଖାନାରୁ ମିଳେ । ଦାଡ଼ିବାଲା ବରଗଛ ଆଉ ଧୂଳିଧୂସରିଆ ବାଉଁଶବୁଦା ସାଇ ରଙ୍ଗ ସହିତ ନିଜକୁ ମିଶାଇ ଗୋଟାଏ ଧୂସରିଆ ଦିଗ୍ବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ଏ ରାସ୍ତାରେ ଆସିବା ଉଚିତ ନ ଥିଲା ସତରେ ।

ଏଥର ଆହତ ସ୍ଥାନରୁ ତୀବ୍ର ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହିତ ରକ୍ତସ୍ରାବ ଅନୁଭବ କଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ଶଙ୍କାକୁଳ ମନରେ ଟିପ କୋହଳ କରି ଯିମିତ ଆଙ୍ଗୁଳିକୁ ଉଠାଇଛି ଯିମିତ ପିଚ୍ ପିଚ୍ କରି ବହଳ ରକ୍ତ ବାହାରି ଆସିଲା । ଇସ୍ ! ବୁଢ଼ା ଧମନୀ ଶିରା ପ୍ରଶିରାରେ ଏତେ ରକ୍ତ ଥିଲା ! ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ବେଶ୍ ଜୋର ପଥରଟାରେ ଛେଚି ହୋଇ ଯାଇଛି ନିଶ୍ଚୟ । ନଖଟା ହୁଏତ ଚମଡ଼ା ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଛି । ନହେଲେ ଏତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଏତେ ରକ୍ତସ୍ରାବ ବୁଢ଼ା ଚମଡ଼ାରୁ କାଲୁଆ ଶୀତରେ ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା କିପରି ! ହଠାତ୍ ରକ୍ତ ବନ୍ଦ ହେବାର କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ନାହିଁ, ଉପାୟ ବି ନାହିଁ । ଏ ଶୀତର ପରିତ୍ୟକ୍ତ ସାଇଟାରେ ବା ଔଷଧ, ଡାକ୍ତରଖାନା ବା ପଟି କେଉଁଠି ମିଳିବ ? ମରୁପ୍ରଦେଶରେ ଜଳ ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ପକେଟରେ ରୁମାଲଟାକୁ ଅଣ୍ଡାଳିଲା; ପାଇଲା ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପେଣ୍ଟ୍ ପକେଟରେ ରହିଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା ଦାମ୍‌ର ଟେରେଲିନ ସାର୍ଟ ବା ରେମଣ୍ଡ କୋଟକନା ଶରୀର ପଟି କରିବ ? ଆଙ୍ଗୁଳିଟା ଯାଉ ପଛକେ ।

ମୋର ଅସହାୟ କରୁଣ ଅବସ୍ଥାର ମୂକ ସାକ୍ଷୀ ସେଇ ଝିଅଟି । ରକ୍ତ ବନ୍ଧ ଚାଲିଥାଏ । ଆଙ୍ଗୁଳିର ରୁମ ଆଉ ପ୍ରବାହ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ନୁହେଁ । ସେତେବେଳେ ଦୁନିଆଁରେ ମୋର ଆଉ କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ଲୋଡ଼ା ନ ଥାଏ । ଏକାଗ୍ର ଚିତ୍ତରେ ଖୋଜୁଥାଏ ଖାଲି ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ସଫା କନା । ଏପରିକି ସେ ଝିଅଟାର ଜାମା ଆଡକୁ ଥରେ ଅଧେ ବି ଲୁବ୍‌ଧକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁଛି; କିନ୍ତୁ କନାଟା ଅତି ମଇଳା, ଅପରିଷ୍କାର, ଧୂଳିମୟ, ଜୀବାଣୁପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଝିଅଟି ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଥମେ ତା ଘରକୁ ଦଉଡ଼ିଯିବ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲି । ପୁଣି କ'ଣ ଭାବିଲା, କହିଲା, "ବାବୁ ! ଆମ ଘରକୁ ଆସ । ଏଇ ପାଖରେ, ଦିଶୁଛି । ମାମା ଘରେ ଅଛି, ପଟି ବାନ୍ଧିଦବ ।" କ'ଣ କରିବ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଭାବୁଛି କି ନାହିଁ—ଝିଅଟି ସାହସ କରି ମୋ ବାଆଁ ହାତ କାଣି ଆଙ୍ଗୁଳିଟା ଧରି ଟାଣିଲା; କହୁଥାଏ—'ଏଇ ଯେ ଆମ ଘର ଦିଶୁଛି ।' ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ହାତ ଦୂରରେ ଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆଟାଏ ଦେଖିଲି ।

ବିପଦବେଳେ ମଣିଷର ଗମ୍ୟାଗମ୍ୟର ବାଛବିଚାର ନଥାଏ; ଅଗନ୍ତବ୍ୟ ବି ଗନ୍ତବ୍ୟ ହୁଏ । ମୁଁ କେତେ ଦରର ଲୋକ, ଏମାନେ ପୁଣି କେଉଁ ସ୍ତରର ! ସାମାନ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ସଫାକନା ପାଇଁ (ଘରେ ଔଷଧ ବାକ୍‌ସରେ ବଣ୍ଡିଲ୍ ବଣ୍ଡିଲ୍ ତୁଳା ଓ ବେଣ୍ଡେଜ୍ କନା ଥାଉଁ ଥାଉଁ) ଜୀବନରେ ଏତେ ଦର ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ! ଚାଲିଲି ଝିଅଟିର ପଛେ ପଛେ ବାଁ ଗୋଇଠି ଉପରେ ଭର ଦେଇ ଦେଇ । ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଛିଣ୍ଡା ଚପଲଟାକୁ ଝିଅଟି ଗୋଟାଇ ନେଲା ।

ଚାଳ ଘରଟା ନିହାତି ଛୋଟ, ଛୁଡ଼ାହେଲେ ମୁଣ୍ଡ ପ୍ରାୟ ବାଜିବ । ସର୍ବାଙ୍ଗ ଦୈନ୍ୟର ମୂର୍ତ୍ତି ବ୍ୟଞ୍ଜକ । କୁଟା ଓ ବାଉଁଶ ପରସ୍ପର ସଙ୍ଗନାମାରେ ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଅନେକ ଦିନରୁ । ସାମନାର ବେଗୁନ୍‌ଭିଲି ଲତାଟା ଆଖପାଖର ପରିବେଶରୁ ନିଜକୁ ଅଲଗା ରଖି ଗୋଟାଏ ନିଚ୍ଛଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସ୍ପୀତ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । ଯେତେ ଯେତେ ଚେଙ୍ଗ କୁକୁଡ଼ା ତାଶ ମୂଳରେ ଜଡ଼େ ହୋଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ରକ୍ତରେ ଫୁଲଗୁଡ଼ାକର ରକ୍ତିମା । ସେତେବେଳେ ମୋତେ ସବୁଆଡ଼ ରକ୍ତ ଦିଶୁଥାଏ । ପଛକୁ ଅନାଇ ଦେଖିଲି ଟୋପା ଟୋପା ହୋଇ ବହଳିଆ କାଳଚିଆ ରକ୍ତ ବାଟଯାକ ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ଆଖି ଖୋଜି ବୁଲୁଥାଏ ବୁଢ଼ାଗଣ୍ଡେ ଅଧେ ସଫେଦ କନା ସାଙ୍ଗକୁ କଛି ଏଣ୍ଟିସେପ୍‌ଟିକ୍ ।

ଗୁଳ ବାଡ଼ରେ କେତୋଟି କନ୍ଥା ଶୁଖୁଥିଲି । ଯେତେ ଯେତେ ରଙ୍ଗର ଧୋତି, ଶାଢ଼ୀ ଓ କନା ମିଲ୍‌ରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରେ ସେ ସବୁର ପୁରୁଣା ପଟ୍ଟ ଟୁକୁରା ଏକାଠି କରି ଏ କନ୍ଥା ସବୁ ସିଲାଇ । ସେଥିରୁ ବ ଢ଼ୁର୍ଗନ୍ଧ ମା ପରି କନା ଓହଳିଛି । କୁଡ଼ିଆର ପିଣ୍ଡା ନାହିଁ, ଖଣ୍ଡିଏ ଚଟାଣ ପଥର ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଦେଇ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲି । ଆଗରେ ଯାଇ ଝିଅଟି ଘର ଭିତରେ ସମ୍ବାଦ ଦେଇ ପୁଣି ବାହାରକୁ ଆସୁ ଆସୁ ମୋତେ ଡାକିଲି, "ଭିତରକୁ ଆସ ବାବୁ ! ନାନା ଅଛି ।"

ଭିତରକୁ ଯାଉଛି, ଜଣାଗଲି ଛାୟାମୂର୍ତ୍ତି ଅଶରୀରୀ ପରି ନାରୀଟିଏ କୋତରା ଘୋଡ଼ ହୋଇ ଖଟରୁ ତଳକୁ ଅପସରି ଗଲି । ଗୁରୁ ପାଞ୍ଚ ହାତ ଦୂରରେ ପଛକର ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଗଳାରେ କହିଲି, 'ଅମିନା ! ଖଟରେ ବସିବାକୁ କହ ।' ବସିବାକୁ ଦୋଦୋମନା ହେବାର ଜାଣିପାରି ପାପୁଲି ଆଡ଼କୁ ଝରି ପଡ଼ୁଥିବା ନାଲି କାଚ ଚିହ୍ନା ପତଳା ଦୁର୍ବଳ ହାତରେ ପିଢ଼ାଟାଏ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ଦରଦଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲି 'ବସନ୍ତୁ' । ବସିଲି ଏବଂ ରକ୍ତରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥିବା ଆଙ୍ଗୁଳିକ ପୁଣି ଚପି ଧରିଲି । ଏଯାକେ ରକ୍ତ ବନ୍ଦ ହେବାକୁ ନାହିଁ; ରାସ୍ତାର କଛି ଧୂଳି ଆଙ୍ଗୁଳି ତଳେ ଲାଖିଯାଇଛି । ଛାଳର ଫାଙ୍କଦେଇ ଯେତିକି ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ ଆସୁଥିଲି ତାହା ଉଭୟ ଘର ଭିତର ଓ ଘରଣୀର ଫଟୋ ତୋଳିବାପାଇଁ ମୋ ଆଖିର କେମେରା ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରି ମନେ ହେଲି । ଉଭୟତଃ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଛବି, ଭଙ୍ଗା କୁଲା ପାଛିଆ, ଛିଣ୍ଡା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଘ୍ରୁଞ୍ଜୁଣୀ, ଦୁଇଟା ଷ୍ଟେଟ କଳାହାଣ୍ଡି, କଲେଇକର କେତୁଟା ଚୀନା-ବାସନ ଘରର ସର୍ବମୋଟ ସମ୍ପଦ । ଗୋଟାଏ କଣରେ ଭଙ୍ଗା ଟିଣ ବାକ୍ସଟାଏ । ଖଟ ଉପରେ ଯେବେ କେହି ଜଣେ ଘୋଡ଼ଘାଡ଼ ହୋଇ ଚୁପ୍‌କରି ପଡ଼ି ରହେ ତେବେ ମଣିଷର ଭ୍ରମ ହେବ ଘର ଭିତରର ଆସବାବ୍‌ପତ୍ରରୁ ।

ପରଦା ଉଠାଇ ମୁହଁ ଖୋଲି କଣେଇ ଯେମିତି ନାସ୍ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଛି, ସିମିତି ଚାପା ଗଳାରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲି "ମା' ! କେତେ ଖୁନ୍ !" ଏବଂ ତତ୍‌କ୍ଷଣାତ୍ ବଡ଼ ଚଞ୍ଚଳ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲି ।

ମୁଁ ଏଥର ତା ମୁହଁଟି ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରିଲି । ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣରୁ କ୍ଲୋରୋଫିଲ ସଂଗ୍ରହ କରି ନ ପାରି ଲତାପତ୍ରର ରଙ୍ଗ ଯିମିତି ହୁଏ, ବୋରଖା ଘୁଙ୍ଘଟ ଭିତରେ ଥାଇ ମୁହଁଟା ସିମିତି ଫିକ୍‌କା ହଳଦିଆ । ଆଖି ଦୁଇଟା ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗର, ଛଳଛଳ । ଦସ୍ତାରେ ଏତେ ଛଳଛଳ ଯେ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ପର୍ଶରେ ଧାରି ଧାରି ହୋଇ ନିମିଷକେ କରୁଣାର ଝର ଝରିଯିବ । ଦୁଇ ତିନିଥର ଘର ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର ଆଲୁଅ ମିଶା ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବା ପରେ ଅବଚେତନରୁ ସୂଚନା ଓ ସଙ୍କେତ ମିଳିଲି କେଉଁଠି କେବେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆଲୁଅରେ ଏଇ ମୁହଁଟିକି ଦେଖିଥିବି ଅବା ।

ଅମିନା ଥରେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଥରେ ତା ନାସ୍ ଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଥାଏ ଏବଂ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ସେଇ ଆଜ୍ଞାକୁ ଅବଧାନ ଥାଏ । ହୁଏତ ସେ ମନେ ମନେ ଇଚ୍ଛା କରୁଥାଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଜରିଆରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ପରସ୍ପର ନିକଟତର ହେଉଁ ।

ମାତ୍ର ଦୁଇତିନି ମିନଟ୍ ହେଲା ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଛି; ହେଲେ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ାକ ବହୁତ ଲମ୍ବା ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଏ । ଏ କୁଡ଼ିଆ ଭିତରକୁ ଆସିବାରେ ଅନ୍ତତଃ ଏତିକି ଲାଭ ହୋଇଛି ଯେ ମୁଁ ନିଃସହାୟ ନୁହେଁ, ମଲମ ବା ପ୍ରଲେପ ବା ପଟି ନ ମିଳିଲେ ମଧ୍ୟ ଅମିନା ଓ ତା 'ନାସ୍'ର ଉପସ୍ଥିତି ଓ ସେବା କରିବାର ଆଗ୍ରହ ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ କଥଞ୍ଚିତ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉପଶମ କରୁଛି । ଆଜି ଥରେ 'ନାନୀ' ଯିମିତି ମୋର ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଛି, ଯିମିତି ସେ ଅମିନାକୁ ତାର ପାଖକୁ ଡାକିଲା ଓ କାନ ପାଖରେ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କରି କ'ଣ କହିଲା । ଅମିନା ତତକ୍ଷଣେ ଘରୁ ବାହାରି ଡେଇଁ ଡେଇଁ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇଗଲା ।

ଯନ୍ତ୍ରଣା ସାଙ୍ଗକୁ ଅସ୍ୱସ୍ତିର ଅନୁଭବ ମୋତେ କମିତି କମିତି ଲାଗିଲା । ଅସ୍ୱସ୍ତିର କାରଣ ବିଚିତ୍ର ପରିବେଶ ମଧ୍ୟରେ 'ନାନୀ' ସହିତ ମୋର ସହାବସ୍ଥାନ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା 'ନାନୀ'କୁ ଏ ଅସ୍ୱସ୍ତିଭାବ ସ୍ପର୍ଶ କଲା ନାହିଁ । ସେ ଏଣେତେଣେ ଘର ଭିତରେ ଦୁର୍ବଳ ପଦକ୍ଷେପରେ ଘୂରିଫେରି କରି କଣ, ସିନ୍ଧୁ, ଠଣା, କାନ୍ଥକୁଣ, ବାକ୍ସ, ଡବା ଅଣ୍ଡାଳି-ବାରେ ଲାଗିଥାଏ । ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼ୁଥାଏ ଯେମିତି ସେ ଟୁକୁରାଏ କନା ସାଙ୍ଗକୁ ପଞ୍ଚଗୁଣା, ପଚିଶଗୁଣା ବା ସହସ୍ରଗୁଣା ମଲମ ବା ପ୍ରଲେପର ସନ୍ଧାନରେ ଅଛି, ଯାହା ନିମିଷକ ଅତିଥିର ଯନ୍ତ୍ରଣା ହରଣ କରିନେବ; କିନ୍ତୁ କାହିଁ କିଛି ବୋଧହୁଏ ନ ପାଇ ନୈରାଶ୍ୟମୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ-ଟାଏ ଛାଡ଼ି ଖୋଦାଙ୍କ ପାଖରେ ଯିମିତି ଅଭିଯୋଗ କଲା, କାହିଁକି ଦୟାମୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଏମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ରଖିଛନ୍ତି । ଧୈର୍ଯ୍ୟଚ୍ୟୁତିସୂଚକ ମୋ' ପାଟିରୁ ଆପେ ଆପେ ପଦେ କଥା ବାହାରି ପଡ଼ିଲା, 'କ'ଣ କରିବା ?'

ମୋ' ଆଡ଼କୁ ସିଧାସଳଖ ଅନାଇ ବିକଳ କଣ୍ଠରେ ସେ ପଚାରିଲା "ରୁମାଲ୍ ଅଛି ?"

ପକେଟରେ ହାତ ମାରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁଣ୍ଡ ନାଡ଼ି ଦେଇ 'ନା' ଜଣାଇଲି ।

'ନାନୀ' ଆହୁରି ହତବୁଦ୍ଧି ହୋଇଗଲା । ନିଜର ଶାଢ଼ୀ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ତା ମତଲବ ଜାଣିପାରିଲି ଏବଂ ଦାଗ ଦାଗ ମସିହା ଲୁଗାଟାକୁ କାମ ପାଇଁ ନାପସନ୍ଦ କରୁଥିବା ଭାବ ଦେଖାଇଲି । ତା' ମୁହଁରେ ବି ନାପସନ୍ଦ ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତା’ ଆଖି ଦୁଇଟାରେ ସାମାନ୍ୟ-ଜ୍ୟୋତିର ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ଯେମିତି ନୂଆ ଜୀବଟାଏ ଉଦ୍ଗତ ହେଲା ତା ମନରେ । ଲିଭି ଲିଭି ଯାଉଥିବା ବିଜୁଳିବତ୍ତୀର ଭୋଲ୍ଟେଜ-ବଢ଼ିଗଲା ପରି ତା’ର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଆଖିର ଜ୍ୟୋତି ହଠାତ୍ ବଢ଼ିଗଲା ।

ସିଧା ଯାଇ ଭଙ୍ଗା ବାକ୍ସଟା ଖୋଲିଦେଲା । ଢାଙ୍କୁଣିଟା ଝଣ-ଝାଣ କରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ବାହାର କଲା ପତଳା ଝିଲମିଲ ଗୋଲାପୀ କନାଟାଏ । ଗୋଟିଏ ପାଖକୁ ଦୁଇ ହାତ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଧରି ସେ ଯାହା କରିବାକୁ ଯାଉଛି ମୋତେ ବୁଝିବାକୁ ଡେରି ହେଲା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ମୁଁ “ହାଁ ହାଁ ଏ କ’ଣ କରୁଛ” କହି ତାକୁ ବାରଣ କରୁଁ କରୁଁ ସେ ଚିର୍ ଚିର୍ କରି ଟୁକୁରାଏ ଚିରିଦେଲା । ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପ୍ରଖର ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଦିଆସିଲି କାଠିଟାଏ ଜାଳି ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ କନା ଟୁକୁରାକୁ ନିଆଁ ଲଗାଇ ପାଉଁଶ କରିଦେଲା ।

“ଏ କ’ଣ କଲ ? ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । “ଏତେ ସୁନ୍ଦର ନୂଆ ଶାଢ଼ୀଟାକୁ ଚିରିଦେଲ ?”

“ଏଇଟା ଶାଢ଼ୀ ନୁହେଁ । ସାନ୍ଧ ବେଳର ଓଢ଼ଣୀ । ବାକ୍ସରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ତା’ର ତ କାମ ସରିଯାଇଛି । ସଫା କନା ସବୁ କନ୍ଥାରେ ବସାଇ ଦେଇଥିଲି । କନ୍ଥା ଆଉ ଚଣ୍ଡିଲି ପୁଟୁଳିରେ ଯେଉଁ କନା ଥିଲା ସେସବୁ ପୋଲିସ ଫୋପଡ଼ାଫୋପଡ଼ି, ଜଳାପୋଡ଼ାରେ ଯାଇଛି ।” ‘ପୋଲିସ’ ଶବ୍ଦ ଉପରେ ମୁଁ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଲୋଡ଼ୁଥାନ୍ତି । ସେ ବି ଆଉ କ’ଣ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇଥାନ୍ତା ପୋଲିସ ଅତ୍ୟାଚାରର; କିନ୍ତୁ ମୁଖ ବଦଳାଇ କହିଲା, “ଘରେ ଯେତେ ଦବେଇ ଡବା ଥିଲା ଗୋଟାଏ ବୋଲି ଖୋଜି ପାଉ ନାହିଁ । ପାଖ ପଡ଼ିଶା ଘରକୁ ଅମିନାକୁ ପଠାଇଛି । ସେ ବହୁତ ଡେରି କରୁଛି, କ’ଣ ଯେ କରିବି ?”

“ସେ ଆସୁ ଆସୁ ଗରମ ପାଣି କରି ଘାଆଟା ଧୋଇଦେଲେ ତ ହୁଅନ୍ତା ?”

Digitized by srujanika@gmail.com

"ନା, ନା, ପାଣି ଦେଲେ ପାଚିବ, ଶୀଘ୍ର ଶୁଖିବ ନାହିଁ । ଦେଶୀ ଘରୁଆ ଦବେଇ ଗୋଟାଏ ଦେଇଦେବି ।" ଦଣ୍ଡେ ରହି ପୁଣି କହିଲା, "ଶିଳପୁଆରେ ମୋ' ହାତ ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ଛେଚି ହୋଇଯାଇଥିଲା ଯେ ମା' ମୋର ପିଲାଦିନେ ଏଇ ଔଷଧ ଦେଇଥିଲା । ମୁଁ କଷ୍ଟ ଜାଣିଲି ନାହିଁ, ଧକ୍ ଧକ୍ ଫକ୍ ଫକ୍ କରୁ ନାହିଁ ।

ଏ କଥାଗୁଡ଼ାକ କହୁ କହୁ ସେ ଚୂନ ଦାନରୁ ମେଞ୍ଚାଏ ଚୂନ ଆଣି ଖଇର ଟିକିଏ ଗୁଣ୍ଡ କରି ପୋଡ଼ା କନା ସଙ୍ଗେ ମିଶାଇ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ଦ୍ୱିଧା ବା ସଙ୍କୋଚରେ ଆହତ ଅଙ୍ଗୁଳିକୁ ଧରି ପ୍ରଲେପକୁ ବେଶ୍ ସତର୍କତାରେ ଥାପି ଚିରାଖଣ୍ଡିଆ କନା ଖଣ୍ଡିକ ଗୁଡ଼ାଇ ବେଶ୍ କରି ପଟି ବାନ୍ଧିଦେଲା । ଡାକ୍ତରଖାନାର କେହି ନର୍ସ ଏତେ ଦରଦମିଶା ପ୍ରଲେପ ଓ କନା କାହା କ୍ଷତରେ କେବେ ଦେଇ ନ ଥିବ । କହିଲା, "ଆଠଦିନ ପରେ ଫିଟାଇବେ, ପାଣିରେ ଗୋଡ଼ ଦେବେ ନାହିଁ । ଖଟା ଜିନିଷ ଖାଇବେ ନାହିଁ ।"

ରକ୍ତ ବନ୍ଦ ହେବା ନ ହେବାକୁ ମୋର ଆଉ ନଜର ରହିଲା ନାହିଁ । ଅଯାଚିତ ଅକୁଣ୍ଠ ଆତିଥେୟତା ଓ ସେବାରେ ଯନ୍ତ୍ରଣା କାହିଁକି, ମୁଁ ନିଜକୁ ସୁଦ୍ଧା ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି ।

ମୋର ବିମୂଢ଼ତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ କେତେବେଳେ ସେ ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ମୋ ଚପଲକୁ ହାତରୁ ସେଫ୍ଟି-ପିନ୍ କାଢ଼ି ଫିତାକୁ ଲଗାଇ ଦେଇଛି ଏବଂ ସାବଧାନତା ସହ ଆହତ ପାଦରେ ଲଗାଇ ଦେଇଛି ।

ବିଦାୟ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ସରବତ ଗ୍ଲାସେ ଦେବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା, ମାତ୍ର କଲେଇକରା ପୁରୁଣା ଗ୍ଲାସ, କଳଙ୍କି ଲଗା ପନିକି ଆଉ ଦୁଇଦିନ ପୂର୍ବର କଟା ଲେମ୍ବୁ ଫାଳକ ଦେଖି ମୁଁ କହିଲି, "ଥାଉ ଥାଉ, ଥଣ୍ଡାରେ ଶୋଷ ଲାଗୁନି ।" କ୍ଷତସ୍ଥାନର ବଥା ପ୍ରକୃତରେ କମିଗଲା ପରି ମୋତେ ଏଥର ଲାଗିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଇ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିକୁ ହବାଲୋକରେ ଏତେ ପାଖରେ ବାରମ୍ବାର ଦେଖି ଏବଂ ଏତେ ଉପକାର ପାଇ ମଧ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ମୋ ମୁହଁରୁ "ତୁମକୁ କେଉଁଠି ଦେଖିଥିଲି ପରି ମନେ ହେଉଛି" ପଦକ ନ ବାହାରିଲା 'ନାନୀ' ମୋ ଆଡ଼କୁ ସିଧାସଳଖ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା, "ଆପଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁଛନ୍ତି ? ଅମିନାକୁ ଚିହ୍ନିପାରିଲେ ?"

ମୁଁ ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ଚାହିଁ ଭ୍ରୂଲତା ଉପରକୁ ଟେକି ମନେ ପକାଇବାର ଚେଷ୍ଟା ଓ ଅଭିନୟ କଲି ଏବଂ ଚଷମା ଓ ଆଖି ଦି'ଟାକୁ ଥରେ ଅଧେ ପୋଛିପାଛି ପୁଣି ନୂଆ କରି ତାକୁ ଦେଖି କହିଲି, "କେଉଁଠି ଦେଖିଲି ପରି ମନେ ହେଉଛି ।" ଯଦିଓ ମୋର ଆଦୌ ମନେ ହେଉ ନ ଥିଲା ।

"ଗୁନ୍ଦପୁରରେ । ସେଦିନ ରାତିରେ, ମନେ ପଡ଼ିଲା ? ମୁଁ ଆଉ ଅମିନା ଆଉ ସେଇ ପିଲାଟି ବାସ୍‌ରେ ଆସିବାପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୁହାରି କରିଥିଲୁଁ ।"

ହଠାତ୍‌କେ ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ସେ କାଳରାତିର କଥା, ମୋର ମାନସିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି, ଯାହା ଫଳରେ ଏଇ 'ନାନୀ' ଓ ଅମିନାକୁ ବାସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦିଆଗଲା ମଧ୍ୟରାତିର ନିର୍ଜନତାରେ ଖାଲି ବାଉଁଶଗଛ ନାଆଁ ଶୁଣି, ଗୋଟାଏ କୁକୁରକୁ ସ୍ଥାନ ଦିଆଗଲା ଅଥଚ ଏଇ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ପଡ଼ିଲା କିପରି ଏଇ ହିଂସ୍ରପ୍ରିୟ ଜୀବଗୁଡ଼ାକୁ ବିପନ୍ନ କରି ଶେଷ ବାସ୍ କିପରି ଚାଲି ଆସିଥିଲା ଝାଉଁବଣ ଭିତରୁ ଏମାନଙ୍କ କାକୁତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଖିର କାତର ପ୍ରାର୍ଥନାକୁ ଏଡ଼ି ଦେଇ । ଲଜ୍ଜା ଓ ଆତ୍ମଗ୍ଲାନି ସହିତ ଭୟ ବି ଆସିଲା । ମୁଁ ତେବେ କ'ଣ ବାଉଁଶଗଛ ଦେଇ ଯାଉଥିଲି ? କଥା ଟିକିଏ ଆଡ଼େଇ ନେବା ପାଇଁ ପଚାରିଲି, "ଆଚ୍ଛା ! ସେ ପିଲାଟା କ'ଣ ତମର—?"

"ହଁ ସେ ଫେରାର, ପୁଲିସ ତାକୁ ଖୋଜୁଛି । ଗୁନ୍ଦପୁରର ସେଇ ରାତିର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ପରେ ମୋର ଦେହ ଖରାପ; ତା ଉପରେ ପୁଣି ପୁଲିସର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜୁଲୁମ ଆଉ ଅତ୍ୟାଚାର । ମୋର ନଜର ଆଉ ଏ ଘରର ଅବସ୍ଥା ଦେଖୁଛନ୍ତି ତ ?"

ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ସ୍ତ୍ରୀରଙ୍କ ପରି ସ୍ପାଡ଼େ ସିଆଡ଼େ ଅନାଇବା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଉପାୟରେ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ଖୁନ୍ ଅପରାଧୀ ପରି ମୁଁ ନିଜକୁ ଭାବୁଥାଏଁ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦଣ୍ଡ ସହି ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବାପାଇଁ ନିଜକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଥାଏଁ, ପୁଣି କମିତି ଖସି ପଳିଯିବି ଏକଥା ବି ଭାବୁଥାଏଁ ।

ଏତିକିବେଳେ 'ନାନୀ' ଅନୁନୟଭରା କଣ୍ଠରେ କହିଲା, "ଆଚ୍ଛା, ଆପଣ ଟିକିଏ ଦୟାକରି ଆମର ଉପକାର କରିପାରିବେ ? ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ଆମର ମୁକ୍ତି ରହିଛି । ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁର ପଦେ କଥାରେ ସେ ରକ୍ଷା ପାଇଯିବେ, ଘରକୁ ଫେରି ଆସିବେ, ଆମେ ବଞ୍ଚିଯିବୁ ।"

"କ'ଣ କହନ୍ତୁ । ପଦେ କଥାରେ ଯଦି······"

"ଦୁଇଦିନ ପରେ ତାରିଖ, ଆପଣ ହାକିମ ପାଖରେ ଯଦି ଖାଲି ପଦେ କଥା କହିପାରନ୍ତେ······"

"କ'ଣ ?"

ସତର ତାରିଖ ରାତି—ଯେଉଁ ରାତିରେ ବୋମା ଫୁଟିଲା, ସେ ରାତିରେ ଆପଣ ମୋତେ, ଅମିନାକୁ ଆଉ ତାଙ୍କୁ ଗୃହପୁରରେ ଦେଖିଥିଲେ ବୋଲି ।"

ଏକାବେଳକେ ଘାବରେଇ ଗଲି । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ କୁମ୍ଭାରଚକ୍ର ବୁଲିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ବାକ୍‌ସ୍ଫୂର୍ତ୍ତି ହେଲାନାହିଁ । ସାମାନ୍ୟ ହଁ କରିବା କଷ୍ଟ ଝୁଣ୍ଟି ହେବା କଷ୍ଟକୁ ବଳିଗଲା ।

ଥତମତ ହୋଇ କହିଲି, "ଟିକିଏ ଭାବେଁ । ଜଣେ ଓକିଲଙ୍କୁ ପଚାରେଁ । କାଲି ଏବାଟେ ଗଲାବେଳେ କହିବି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୈବାତ୍ ସେତିକବେଳେ ଧଡ଼ ଧଡ଼ ଝଣ ଝଣ ଶବ୍ଦ କରି ଦରଭଙ୍ଗା ରିକ୍ସାଟାକୁ ଚଳାଇ ଚଳାଇ ରିକ୍ସାବାଲାଟାଏ ସାମନା ବାଟଦେଇ ଯାଉଥାଏ । ଡାକଦେଲି, ଭାଗ୍ୟକୁ ସେ ଛୁଡ଼ାଦେଲା । ଅମିନାର 'ନାଗୀ' ବି ମୋତେ ବିଦାୟ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ।

ମୁଁ ଉଠିବାକୁ ଉପକ୍ରମ କରୁଛି, ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସି ଅମିନା ପହଞ୍ଚିଗଲା । ହାତରେ ତା'ର ଗଜେ ଲମ୍ବ ସଫା କନା ଆଉ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ମଲମ ଡବା । ନାଗୀ ହାତକୁ ସେ ସବୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କିମିତି କେତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ସେ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରିଛି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଗଲା । ଯିମିତି ମୋ ପଟିବନ୍ଧା ଆଙ୍ଗୁଠିଟା ଦେଖି ଦେଇଛି ତା' ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ନୈରାଶ୍ୟର ଛାପ ଖେଳିଗଲା । ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ପଣ୍ଡସୂଚକ ଭଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲା । 'ନାଗୀ' ପ୍ରତି ସାମାନ୍ୟ ବିରକ୍ତ ଭାବ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଇଲା ।

ରିକ୍ସାଟା ଦୁଆରମୁହଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିଗଲା । ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ କରି 'ଧନ୍ୟବାଦ' ବା ଯିମିତି କୃତଜ୍ଞତାସୂଚକ ଶବ୍ଦଟାଏ କହିବି ବୋଲି ଚେଷ୍ଟାକଲି । ମୁହଁରେ ରହିଗଲା, ବାହାରକୁ ଶବ୍ଦଟା ଫୁଟିଲା ନାହିଁ ।

ରିକ୍ସାରେ ଖାରପରି ଚଢ଼ିଗଲି । ଗାଡ଼ି ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି କି ନାହିଁ ବେଶ୍ ସଫା ଗଳାରେ ଅମିନା କହିଲା, 'ସଲାମ ବାବୁ ।' ତା' ପଛେ ପଛେ 'ନାଗୀ' ବି କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ ବିଦାୟ ଦେଇ କହିଲା, 'ସଲାମ ବାବୁ ।'

ଆଙ୍ଗୁଠିର ପଟିଟା ଛାଡ଼ିଯାଇ ମଲମ ଭେଦ କରି ପୁଣି ପିଚ୍ ପିଚ୍ କରି ରକ୍ତର ସୁଅ ବାହାରିଲା ପରି ମୋତେ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଏତେ ଜୋରରେ 'ଓଃ' କରି ଉଠିଲି ଯେ ରିକ୍ସାବାଲାଟା ବି ଚମକି ପଡ଼ିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ ଠିକଣା କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ରାସ୍ତାଟା ଖୁବ୍ ଦୂର ଲାଗିଲା । ଷ୍ଟେସନଟା ମଧ୍ୟ । ଟ୍ରେନ୍‌ଟା ସେତେବେଳକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ବାସ୍ ବି ନ ଥିଲା । ମନ୍ଦିର ଓ ମସଜିଦ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ପରସ୍ପରଠାରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଥିଲେ ।

ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟ

"ନମସ୍କାର ସାର୍' !

ଖବରକାଗଜରୁ ଯୁବଜଗତ ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ା ଲେଉଟାଉଥାଏଁ ଏବଂ ଭାବୁଥାଏ ଆମେ ସବୁ ବୃଦ୍ଧ, ଯୁବକମାନଙ୍କ ମନକୁ କମିତ ଆଦୌ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ନାହୁଁ ଏବଂ କମିତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ସହାନୁଭୂତି ବା ସହାନୁଭୂତି ନ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରତିବଦଳରେ ଭଲ ଚରିତ୍ର, ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ଆଚରଣ ଦାବୀ କରି ବସିଛୁଁ ।

ପରିଚିତ ସ୍ୱର ଶୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଉଠାଇ ଗୁହ୍ଁଦେଲି ମାତ୍ରେ ଦେଖିଲି କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାର ସେଇ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଟି । ତାଜା ଚେହେରା, ହସ ହସ ବଦନ । ସକାଳର ସମସ୍ତ ଜୀବନ, ଆନନ୍ଦ ଓ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତା ଯିମିତ ତାଙ୍କଠି ବିଗ୍ରହ ନେଇଛି ।

ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ କହିଲି, "ଆସିଗଲ ! ଗୁଡ୍ ମର୍ଣ୍ଣିଂ" ! ସୋଫା ଗଦିରେ ହାତ ବାଢ଼େଇ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲି "ବସ, ବସ ।" ଟିକିଏ ଭାବାତୁର ଓ ପ୍ରଗଲ୍‌ଭ ହୋଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ ଆତ୍ମୀୟତାରେ କହିଗଲି "ଦେଖ ! କଲେଜପଢ଼ୁଆ ପୁଅଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଆମେ ସ୍ୱୈର, ଉଦ୍ଧାସ୍ତ, ଅଶ୍ଳୀଳ, କପିବାଜ, ବଜାଘି, ଘଗା, ଫାଡ଼ା ଆଦି ନାନା ବିଶେଷଣ ଦେଇଥାଉଁ । ହୁଏତ ସେ ସବୁ ଯଥାର୍ଥ । ମାତ୍ର ସେହି ଅପଦାର୍ଥ-ଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଥରେ ରେସ୍‌ପନ୍‌ସିବଲିଟି (ଦାୟିତ୍ୱ) ଦେଇଦେଲେ ସେମାନେ ଯେ କେତେ ଦାୟିତ୍ୱସମ୍ପନ୍ନ ସୁନାଗରିକ ହୋଇପାରନ୍ତି ତୁମେ ହିଁ ତା'ର ଉଦାହରଣ । ଠିକ୍ ସାଢ଼େ ସାତଟା ବେଳକୁ ଆସିବ କହିଥିଲ, ଆସିଗଲ ଚ୍ଚ୍' କାପେ ଖାଇବ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରଶଂସା ଶରରେ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଯିମିତ ନଇଁଗଲା । ସୌଜନ୍ୟର ଅବତାର ସାଜି ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ ମୁଖଭଙ୍ଗୀ ସହିତ ଖୁବ୍ ମିଠା ଗଳାରେ ସେ କହିଲେ, "ନା' ସାର୍ ! ମୁଁ ଅବ ନାମା ଘରେ ଚ' ଖାଇ ଆସିଛି । ମୁଁ ଯାଏଁ, ଡେରି ହୋଇଯିବ । ଅଫିସ ଖୋଲିଯାଏ ଆଠଟାବେଳକୁ । ସେଠୁଁ ଫେରି ବାରିପଦା ବସ୍ ଧରିବାର ଅଛି ।"

ସମୟର ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଥିବା କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ ପିଲାଟିକୁ ଅଟକାଇବା ଏକ ପ୍ରକାର ଅପରାଧ ହେବ ଭାବି ତୁରନ୍ତ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦେୟମୂଲ୍ୟ ଦେଣା ପାଉଣା ଚୁକ୍ତ କରିଦେଇ ଚୈତନ (ମୋ' ଚାକର)କୁ ଡାକି ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯିବାକୁ କହିଲି । ଚୈତନକୁ ଦେଖିଦେଲା ମାତ୍ରେ ସେ କହିଲେ, "ଓ ! ଏଇ ଚୈତନ ! ବାଃ ! ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ପରି ଦିଶୁଛି ।" ସେ ରିକ୍ସରେ ବସିଲେ । ମୁଁ ପୁଅକୁ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପଠାଇଥିଲି, ସେ ନା' କଲେ । ଏକା ରିକ୍ସାରେ ଚୈତନ ଯିବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ ଭାବି ତାକୁ ସାଇକେଲରେ ଯିବାକୁ କହିଲେ । କାହିଁକି କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ସେକଥା ନ ବୁଝି ବୋକାଙ୍କ ପରି ଚୈତନ ଠିଆ ହେଲାରୁ ତାକୁ ଡାକି ତା' କାନ ପାଖରେ କହିଲି "ସେ ଯାହା ଦେବ ଆଣିବୁ ।" ଯୁବଜଗତର ଅପର ମୁଦ୍ରାମୁଦ୍ରାକୁ ତା'ପରେ ଲେଉଟାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି ।

ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଏପରିକି ସିନେମାର ହିରୋ ହେଲାଭଳି ଚେହେରାବନ୍ତ ଯୁବକଟିର ଆକସ୍ମିକ ଆବିର୍ଭାବ ଓ ଅକସ୍ମାତ ତିରୋଧାନ ଘରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ମନରେ କୌତୂହଳ ଓ ଆଗ୍ରହ ସୃଷ୍ଟି କଲା । କାଲି ରାତି ନଅଟାରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଏକାଠି ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାଠାରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ବା ତାଙ୍କ ସହିତ ମୋର କଥାବାର୍ତ୍ତା ସମ୍ପର୍କରେ ମୁଁ ପୂରାପୂରି ନୀରବତା ପାଳନ କରିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ ଟାଉ ଟାଉ ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ଇଚ୍ଛା କରି ସେମାନଙ୍କୁ କୌତୂହଳ କରି ଐନ୍ଦ୍ରଜାଲିକ ଘଟଣା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍କଣ୍ଠା ଦୂର କରିବାର ଫିକର କରୁଥାଏ ପାଞ୍ଚୁଥିଲି ।

କିଏ ସେ ? କାହିଁକି ଆସିଥିଲେ ? ଏତେ ସକାଳୁ ? ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଲ ନା କ'ଣ ? ସେ କ'ଣ ତୁମ କଲେଜ ପିଲା ? ନା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲେକ୍‌ଚରର ?—ଏମିତି ନାନା ପ୍ରଶ୍ନ । ଏକାନିଃଶ୍ୱାସରେ ଗୋଟିଏ ମୁହଁରେ ଉତ୍ତର ଦେବା ଅସମ୍ଭବ ।

ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀର ଆକୁଳତା ଓ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଗୃହିଣୀ ମୋତେ ଯେତେ ବିରକ୍ତ କରୁ ନ ଥାଏ ସେତିକି ଉତ୍ସାହ ଦେଉଥାଏ । ପୁରାପୁରି ଗପଟା କହି ଗୋଟାଏ ନାଟକୀୟ ପରିସମାପ୍ତି ଘଟାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଯୁଗପତ୍ ଆନନ୍ଦ ଓ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଅଭିଭୂତ କରି ।

ଗପ, କାପ୍‌ଟା ଶେଷ କରି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଘଟନା ଉପକ୍ରମରେ । କାଲି (ତା ୨୨ରିଖ ଜୁନ୍) ଏକାଡେମିକ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ୍ ମିଟିଂ ସାରି ଭୁବନେଶ୍ୱର-ବାଲେଶ୍ୱର ବାସ୍‌ରେ ଫେରୁଥାଏ, ଦିନଯାକ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା । ଏତେ ବର୍ଷା ଯେ କାଉନସିଲ୍ ମିଟିଂ କୋରମ ଅଭାବରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଟି ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ଛକରେ ଚଢ଼ିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଉଠିଲେ ଫକୀର ମୋହନ କଲେଜର ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନର ଜନୈକ ଯୁବ-ଅଧ୍ୟାପକ (ଯେ କି ଭାରତୀୟ ପୋଲିସ ସର୍ଭିସ୍ ପାଇଁ ସଦ୍ୟ ମନୋନୀତ ହୋଇଥାନ୍ତି) । "ନମସ୍କାର, ସାର୍ !" କହି ସେ ସିଧା ଚାଲିଗଲେ ଆଗ ସିଟ୍‌କୁ, ଠିକ୍ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଉଠିଲେ ଏଇ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଟି । ଈଷତ୍ ହସି (ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ମୁହଁଟିକୁ ଇମିତି ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ଯେ ତାହା ସବୁବେଳେ ହସିଲା ପ୍ରାୟ ଦିଶେ) । ଆଇ· ପି· ଏସ· ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ଭାବିଲି, ମାତ୍ର ମୋତେ ଦେଖି ଦେବା ମାତ୍ରେ ହଠାତ୍ ଅଟକିଯାଇ ଖୁବ୍ ବିନମ୍ର ଭଙ୍ଗୀ ଓ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ "ଓ, ନମସ୍କାର ସାର୍ !"

ଚିନ୍ତା ଚିନ୍ତା ଲାଗିଲା । ବାଇଶ ବର୍ଷ ଧରି କେତେ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ ନ କରିଛି । ସେଥିରୁ କିଏ ବି ହୁଏତ କେଉଁଠି ପଢ଼ାଉଥିବ । ଅତି ପରିଚିତ ଭଳି ଜଣା ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଯଥା ସମୟରେ ଯଥୋଚିତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ବା ସମ୍ମାନ ଦେଇ ନ ପାରିଲେ ପଛକୁ ବହୁତ ଭାବିବାକୁ ପଡ଼େ । ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଏଡ଼ିବାକୁ ଯାଇ ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚି (ଯଦିଓ ତିନି ସିଟିଆ ଆସନଟିରେ ମୋ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେହି ଯାତ୍ରୀ ନଥିଲେ) ଗୁରୁ-ସୁଲଭ ସ୍ନେହ-ବାତ୍ସଲ୍ୟ ଦେଖାଇ କହିଲି "ଆସ ! ଏଇଠି ବସ । ଯଦି କେଉଁ ଗାଉଁଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଫସଲ ଝାଳନାଳ ହୋଇ ଏଇଠି ବସିବାକୁ ଆସେ ତେବେ ତୁମେ ବାଫର ବା ମଧ୍ୟମ ହେବ ଏବଂ ଆଗ୍ରହ ଓ ଅପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ବସିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଯୁବକଟି ବୋଧହୁଏ ଦୋ-ଦୋ ଚାହିଁ ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଧରି ଟାଣି ଓଟାରି ମୋ ପାଖରେ ବସାଇଲି । କହିଲି, "ଆସ, କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଯିବା; ଶହେ ମାଇଲ୍ ଯିବ୍ କି ଘଣ୍ଟା । ଜଣା ପଡ଼ିବନି ବାଟ" । ମୁଁ ଧରିନେଲି ସେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ବାଲେଶ୍ୱର ଯିବେ ।

ବାସ୍ ଛାଡ଼ିଲା । ସେ ଆରମ୍ଭ କଲେ, "ସୁଧାର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା, ସାର୍ ।"

ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ କଥାଟା ଛଡ଼ାଇନେଇ କହିଲି, "ସାତ ତାରିଖ ଡିସେମ୍ବର ।" ଏଇ ତାରିଖଟି ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ ମୋ ପାଖରେ । ପରକୀୟା କନ୍ୟାକୁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ପାତ୍ର ପାଖରେ ସମର୍ପଣ କରିପାରିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପିତା ଉତ୍ଫୁଲ୍ଲ ହୁଏ । ପଚାରିଲି "ସୁଧାକୁ ଚିହ୍ନିଲ କିପରି ? କ୍ଲାସ ଫ୍ରେଣ୍ଡ ?"

"ସାର ! ସେ ରେଭେନ୍ସା ଲେଡ଼ିଜ୍ ହଷ୍ଟେଲରେ ଥିଲାବେଳେ ଦିନେ ସେ ଆଉ ଆପଣ ରିକ୍ସାରେ ବସି ହଜାରିଗଳି ସମଧି ଘରକୁ ଯାଇଥିଲେ, ଦେଖିଛି । ଏଫ୍. ଏମ୍. କଲେଜରୁ ସେ ଅନର୍ସ ପାଇ ପାଶ୍ କରିଛି, ମୁ ଜାଣେ ।"

ମୁଁ ବଡ଼ ଖୁସି ହେଲି । ଯୁବ ବନ୍ଧୁଟି ମୋ ବଂଶ ପ୍ରାଣୀ ସହିତ ଏତେ ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ଖବର ଅନ୍ତର ଜାଣିଛି । ଦଣ୍ଡେ ରହି ସେ କହିଲେ "ତୁଷାର ମୋର ସାଙ୍ଗ । ସୃଜନୀ ଅଭିନୟ ଦିନରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜାଣେ । ଆଜି ସକାଳେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି । ବାହାଘର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଥିଲା । ଆଜି ବାଲେଶ୍ୱର ଆସିପାରିଲି ନାହିଁ; କାମ ପଡ଼ିଲା । ଶୁଣିଲି ବାହାଘରଟା ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଆ ହେଲା । ଇଲ୍ୟୁମିନେସନ୍ ପ୍ରିପେଆରେସନଟା ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଥିଲା କୁଆଡ଼େ । ଅବଶୋଷ ରହିଗଲା ସାର ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଆଳାପ ମେଳାପ ପରେ ପିଲାଟିର ଚେହେରା, ବେଶ ବସନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବାର ବେଳ ମିଳିଲା । ଘୋର ନାଲି କନାରେ ମୋଟା କଳା ଗାରର ଚେକ୍ । ସାମାନ୍ୟ ଥାକୁଲୁ ଥୁକୁଲୁ ଦେହକୁ ଚପା ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗର ପେଣ୍ଟଟା ବେଶ୍ ମାନୁଥାଏ । ଦେହଟା ନବଘନ କଳା ହେଲେ ବି ଚିକ୍କଣିଆ । ମୋଟା ଫ୍ରେମର ଚଷମା । ମୋଟା ଲେନ୍ସ ଭିତର ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ପ୍ରେମ ଆଭିଜାତ୍ୟ ଓ ନିଷ୍ପାପତାର ଆଭା ସୁସ୍ପଷ୍ଟ ଫୁଟି ଦିଶୁଥାଏ । ଯେବେ ସୁଧା ଡିଲକୁ ମୋର ଆଜି ଗୋଟିଏ ଝିଅ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ଜାତି କୁଳ ନ ବିଚାରି ତାକୁଇ ସମର୍ପି ଦେବା କଥା ଭାବନ୍ତି ।

ପଚାରିଲି, "ଭୂଷାର ବାବୁଙ୍କ ଆଖି କିମିତି ଅଛି ? କଲିକତାରୁ ଫେରିବା ପରେ 'ଜୟ ବାଙ୍ଗଲା' ଏଣ୍ଟ୍ କଟା ଭାରି ଜୋର ହେଉଥିଲା ।"
"ପୂରା ଭଲ । ଆଖିରେ ଲାଲ ଫାଳ କହୁନାହିଁ ।"

ସାତକୋଉର ଗ୍ରନ୍ଥାବାସ ସାମନାରୁ (ଓ· ଏମ· ପି· ଛକ ଅଦୂରରେ) ବାସ୍ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲାରୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରି ପଚାରିଲି "ଏବେ କେଉଁଠି ? କ'ଣ କରୁଛ ? ପଢ଼ାପଢ଼ି ସରିବଣି ବୋଧହୁଏ ।" ମୋର ଧାରଣା ସେ ଏମ· ଏ· ବା ଲ ପଢ଼ୁଥିବେ ବା କେଉଁ କଲେଜରେ ଅଧ୍ୟାପକ ଭାବରେ ନୂଆ ଯୋଗ ଦେଇଥିବେ । ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ସଙ୍ଗରେ ଉଠିବାରୁ ଶେଷୋକ୍ତ ଧାରଣା ପାଇଁ ଅବକାଶ ଥିଲା ।

"ସାର ! ଚାକିରି କରିଛି ।"

"କି ଚାକିରି ?" ବେକାର ଯୁଗରେ ଚାକିରି ପାଇଥିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ଅଭିନନ୍ଦନୀୟ ।

ଯୁବ ବନ୍ଧୁ କହିଲେ, "ଏଜେଣ୍ଟ, ଡାନଲପ ଏଜେଣ୍ଟ ।"

"ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ ତୁମେ" ଏବେ ବି· ଏସ· ସି· ବି· ଏ· ପାସ୍ କରିଥିବା କେତେ କେତେ ମେଡ଼ିକାଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ଚାଲି ଚଳନ ଚେହେରା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଖି ମୋର ଧାରଣା ଯେ କୌଣସି ଏଜେଣ୍ଟ ଗ୍ରାହକଙ୍କ (ମଦ କମ୍ପାନୀ ବା ଋଙ୍ଗ କମ୍ପାନୀ ହେଲେ ବ) ଲୋକାଲ୍‌ରର ଗ୍ରାହକଙ୍କଠୁଁ ଭଲ । ମୋଟା ଦରମା ଉପରକୁ କୁଆଡ଼େ ଫାଷ୍ଟକ୍ଲାସ ଟି.ଏ ଡ଼ି.ଏ ଦିନକୁ କମରେ କୋଡ଼ିଏ । ଡାନ୍‌ଲପ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ କଥା ତ ଗୁଡ଼ ।"

"କେମିତି ସେ ଗ୍ରାହକଙ୍କ ମିଳିଲା ?"

"ମାମୁଁ କରାଇଦେଲେ ।"

"କିଏ ମାମୁଁ ?"

ସେ ଜଣେ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଙ୍କ ନାଆଁ କହିଲେ ।

"ବାର ବାର ବୁଝିଲି । ଆଉ କିଛି କହିବାର ଦରକାର ନାହିଁ । ବି. ଏସ୍‌ସି. ଫିଜିକସ ଅନର୍ସ ପାସ କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ତିନି ନମ୍ବର ପୁଅ ପାଇଁ ମନେ ମନେ ଗ୍ରାହକଟି ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ କେହି ଗଭର୍ଣ୍ଣର ତାର ମାମୁଁ ନ ଥିବାରୁ ଟିକିଏ ନିସ୍ପୃଭ ହେଲି ।"

ନର୍ଗୁଣ୍ଡି ଷ୍ଟେସନ । ଗୁଡ଼ାଏ ଲୁହା ପଥର ବୋହୁଥିବା ନାଲି ଟ୍ରାକର ଆଡ୍‌ଡା । ଡାହାଣ ପାଖ ବାଲି ଢୁଡ଼ାରେ ପୋତା ହୋଇଥିବା ଦୁଇଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ବିଜ୍ଞାପନ ପଟା ଦେଖିଲି । ଗୋଟାକରେ CEAT (ତା'ଏଡ INCHEK ବା SELVEL ଭଳି ଆଉ କିଛି ଅବୋଧ୍ୟ) ଲେଖାଥିଲା । ଅନ୍ୟଟିରେ ନୂଆ ଡାନ୍‌ଲପ ଟାୟାରର ଆଠ କୋଟି କିଲୋ ମିଟର ଯାହାକ୍ଷମ ଶକ୍ତିର ପ୍ରଜ୍ଞାପନୀ । ଏହି ବିଜ୍ଞାପନଟା ପଢ଼ି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ କହିଲି "ତୁମ ଟାୟାରର ଏତେ ଉଡ଼ରେ-ବାଲିଟି (ଆୟୁଷ) ?

ତତକ୍ଷଣେ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ସ୍ୱାଠ୍ ବେଶି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଜନିଷ ବାହାରିଲାଣି । ବଜାରକୁ ଆସି ନାହିଁ । ସେ ଆଠ କୋଟି କିଲୋ ମିଟରକୁ ମାଇଲରେ ପରିଣତ କଲେ । ମୋର ଯେତିକ ଅଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ସେଥିରୁ ଜାଣିଲି ଯେ ତାଙ୍କ ହିସାବ ଭୁଲ ହେଲା । ପଚାରିଲେ, "ସାରେ,

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁହନ୍ତୁ ଦେଖି ସେଇ ବିଜ୍ଞାପନ ଦୁଇଟା ଯେଉଁ ଜାଗା ଟିକକ ଉପରେ ଅଛି ସେଥିପାଇଁ ଜମିର ମାଲିକ କେତେ ପାଉଥିବ ?"

ମୁଁ ଭାବିଲି ମାଲିକ ଖାଲି ଦେଉଥିବ । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ବଢ଼ାଇ କହିଲି "ହଜାଏ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ।"

ଗେକ ଟୋକ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କହିଲେ, "ଆମେ ତାଙ୍କୁ ବର୍ଷକୁ ଦୁଇ ହଜାର ଦେଉଁ ।"

ଅର୍ଥଲୋଭ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ମୁଁ କହିଲି, "ଆଚ୍ଛା ! ତୁମେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଆମ ଗାଁକୁ ଆସ । ଆମ ବିଲଗୁଡ଼ାକରେ ଏମିତି ହଜାର ହଜାର ଖୁଣ୍ଟ ପୋତି କମ୍ପାନୀର ବିଜ୍ଞାପନ ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ସେତେ ମାର । ଅନୁମତି ଦେଲି, ମାସକୁ ତିନି ଶହ ନ ହେଲେ ଦୁଇ ଶହ ଦିଅ । ଅଧକ୍ଷ ଷ୍ଟ୍ରକଣ୍ଡ ଗ୍ରାଣ୍ଡ ଗାଁରେ ଆରାମରେ ଘରକରେ ବସିଯିବ । ନହେଲେ ମୋ ବିହଯାକ ବିଜ୍ଞାପନ ମାରିଦିଅ ମୁଁ ସହର ବଜାରରେ ବୁଲିବି ମାସକୁ ପାଞ୍ଚଶହ; କେଭେଣ୍ଡର୍ସ କମ୍ପାନୀ ଲୋକେତ ସେ କଥା କରୁଛନ୍ତି ।" ମନେ ମନେ ହାସ୍ୟରସର ଅବତାରଣା କରୁଥିଲି, କଥାଟା ଟିକିଏ ଲଘୁ ହେଲା ଜାଣିପାରି ଯୁବବନ୍ଧୁ ମୋତେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ପଚାରିଲେ, "ଆପଣଙ୍କ ସେଇ ସାନ ପୁଅ କେତେ ବଡ଼ ହେଲାଣି, କେଉଁ କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ୁଛି ?"

ଜୀବନର ନିଦାରୁଣ ଟ୍ରେଜେଡ଼ି ଓ ଭାଗ୍ୟର ବିଡ଼ମ୍ବନା ଓ ଅଟ୍ଟହାସ୍ୟ ମନେପଡ଼ିଲାରୁ ଆନନ୍ଦର ବେରୋମିଟର ଫ୍ରିଜିଂ ପଏଣ୍ଟକୁ ଆସିଗଲା । କରୁଣ କଣ୍ଠରେ କହିଲି, "ସେ ଗୁରି ବର୍ଷ ହେଲା ପାଣିରେ ବୁଡ଼ି ମରିଗଲାଣି ?"

"ଚ ଚ ! ଆପଣ କେତେ ମାଡ଼ ସହିପାରନ୍ତି ସାର !" ପୁଣି କଥା ବୁଲାଇବାକୁ ଯାଇ ସେ କହିଲେ, ଆପଣଙ୍କ ବଡ଼ ପୁଅ ? ଡାକ୍ତର ପଢ଼ୁଥିବା ପୁଅ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୋ ପତ୍ନୀ ବସ୍ତୋଗ କଥା ସେ ଜାଣନ୍ତି ତା'ହେଲେ । ବଡ଼ ଦରଦୀ ପିଲାଟି । ଦୁଇପୁଅଙ୍କ ଘରଜାଗ ଓ ଘରକେଲ ପୋଷ୍ଟିଂ ଓ ରହଣି କଥା ଚୁମ୍ବକରେ କହିଗଲି ।

"ବମ୍ବେରେ ବାସ ପାଇଁ ଘରେ କ'ଣ ଚାକର ରଖିଛନ୍ତି ?" ହଁ, ଚାକରଟାଏ ଅଛି । ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଭଲ; ଭାରି ବିଶ୍ୱାସୀ, ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ ଜୀବଟି । ଘାନ ଘାଇ ଡିଗଂରେ ବି.ଡ଼.ଓ ଅଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଡାଳମା ଅଞ୍ଚଳରେ ପିଲାଟି । ଭାଇ ମୋ ପାଇଁ ତାକୁ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେଇଥିଲା । ତୁମେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥା କେମିତି ଜାଣିଲ ?"

"ତୁଷାର, ସୁଧା ମୋତେ ସବୁ କଥା କହନ୍ତି । ତା'ଛଡ଼ା ଆପଣଙ୍କ କଥା କେତେ ଥର କେତେ ଜାଗାରେ ନପଡ଼େ !"

ବାସ୍ ଛକଟା ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ଝିପିରି ଝିପିରି ବର୍ଷା ଛାଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ଏଇ ଛକଟାର ଯାତ୍ରୀମାନେ ଓହ୍ଲାଇ ଛେନା ପୋଡ଼ପିଠା ଖାଆନ୍ତି । ଶସ୍ତା ବୋଲି କଲେ କଲେ ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପତ୍ରପତରରେ ବାନ୍ଧି ଘରକୁ ନିଅନ୍ତି । ଜନଷ ଯା'ହେଉ ପଛେ ।

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ଓହ୍ଲାଇ ମୁଁ ଆଠଅଣିଆ ଖଣ୍ଡିଏ ସେଥିରୁ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲି । ଖାଇବାକୁ ଯାଉଛି, ଦେଖିଲି ଅଦୂରରେ ଯୁବ-ବନ୍ଧୁଟି (ନାମ ପଚାରିବାକୁ ଆଉ ଏତେବେଳେ ସାହସ କଲି ନାହିଁ) ଘୁରା ଫେରା କରୁଥାନ୍ତି । "ଆସ ଆସ" ବୋଲି ଯିମିତି ଡାକୁଛି ସେ ଆସିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଉ ଖଣ୍ଡିଏ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଲି । କମିତି କମିତି ଅନାଗ୍ରହ ଅନାସକ୍ତ ଭାବ ଦେଖାଇ ସେ ମୁହଁକୁ ନେଲେ ଏବଂ ଶୀଘ୍ର କାମ ସାରି ଯୋଡ଼ାଏ ପ୍ଲେଟିଏଲ ଗ୍ଲ ବଗାଦ ଦେଲେ । ଗ୍ଲ ଖାଇସାରି ମୁଁ ପଇସା ଦେବାକୁ ଯାଉଛି ଯେ ପକେଟରୁ ବେଗ ବା ଆଉ କଣ ବାହାର କରିବାର ଅଭିନୟ କଲେ । ତାଙ୍କୁ ବୁଦ୍ଧି ବା ଅକଲ ଶିଖାଇବା ପାଇଁ ମାଷ୍ଟରିଆ ଗଳାରେ (ଯେ ମାଷ୍ଟର ସେ ମାଷ୍ଟର । କେତେ ବର୍ଷ ମାଷ୍ଟରି କଲେ କୁଆଡ଼େ କେଉଁ ଦେଶର ସାକ୍ଷୀ ଆକାରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ନାହିଁ ।) କହିଲି, "ଏ ! ଏ କ'ଣ କରୁଛ ? ମୁଁ ଅର୍ଡ଼ର ଦେବି ତୁମେ ପେମେଣ୍ଟ କରିବ ? ଏଇ ତୁମର ଏଟିକେ, କର୍ଟସି ଜ୍ଞାନ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭୁଲ ହୋଇ ଯାଇଛି, ମାଫ୍ କରିବେ କହି କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ସେ ସେଇକ୍ଷଣି ।

ବାସ୍‌କୁ ଚଢ଼ିବାକୁ ଯାଇଛି ଜଣେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତ ପ୍ରୌଢ଼ଙ୍କୁ ମୋ ଆଗରେ ହାଜର କରାଇ ବନ୍ଧୁ କହିଲେ, "ସାରେ, ଯାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନୁଛନ୍ତି କି ? ଆପଣଙ୍କ ଘର ପାଖ ଲୋକ, ବର୍ତ୍ତମାନ ବେତନଟିରେ ।"

ଏଇ ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ସମସ୍ୟା ମୋ ପକ୍ଷରେ କ୍ରମେ ଜଟିଳରୁ ଜଟିଳତର ହେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ଘରପାଖ ଲୋକକୁ ଅଚିହ୍ନା ଅପରିଚିତ କହି ନିଜର ସ୍ମରଣ ଶକ୍ତିର ଅଭାବ ଜଣାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ ନ କରି କହିଲି, "ହଁ ହଁ ଦେଖିଲା ପରି ମନେହେଉଛି, ଦୋ ଦୋ ଚିହ୍ନା କରୁଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଛାଡ଼ିବାର ବାଇଶ ବର୍ଷ ହେଲା । କିଏ କୁଆଡ଼େ ଗଲେଣି । କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ?"

"ପୋଲିସ ଇନ୍‌ସପେକ୍‌ଟର ଅଛି ବେତନଟିରେ । ମୁଁ ତ ଆପଣଙ୍କ ସୋରରେ ଥିଲି । ସେଇଠୁ ପ୍ରମୋଶନରେ ଆସିଛି । କଲେଜରେ ଆହୁରି କ'ଣ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଚାଲିଛି ? ମୁଁ ଆସିଲି ଆପଣ ଗଲେ ।" ମଟର ହର୍ଣ୍ଣ ପେଁ ପେଁ କଲାରୁ ସେ କହିଲେ, ଆସନ୍ତୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇ ଯିବା । ବାସ୍ ଛାଡ଼ୁଛି ।" ସେ ମୋ ଠାରୁ ଏତେ ଦୂରରେ ବସିଲେ ଯେ ବସ୍‌ରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଆଉ ଅଧିକ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଭଦ୍ରକ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଥୋକେ ବାଟ ଅଛି, ବନ୍ଧୁ ଢୁଳାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏବଂ ତନ୍ଦ୍ରିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଇ ପଚାରିଲେ "ସାର ! ଆପଣଙ୍କର ଟାୟାର ଦରକାର ? ମୋଟର ଟାୟାର, ସାଇକେଲ ଟାୟାର ?" ମୋଟର ଆମର ଆସିବ କୁଆଡ଼ୁ ? ଏବେ ଦୁଇ ପୁଅ ଦୁଇଟି ସ୍କୁଟର ଧାର ଉଧାର କରି କଣିଛନ୍ତି । ମୋ'ର ଦୁଇଟା ସାଇକେଲ ଅଛି । ସେଦିନ ଅଧିକା ଦାମ ଦେଇ ଦ'ଟା ଟାୟାର କଣି ଲଗାଇଛି ।"

"କେତେ ବେଳେ କେଉଁ କଥା । ଘରେ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟା ଷ୍ଟେପ୍‌ନୀ ଥିବା ଭଲ । ଦ'ଟା ରଖିଥାନ୍ତୁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଗ୍ରେଡ଼ଷ୍ଟାର ଡନ୍‌ଲପ ଦବତ ନେବ ।"

ଦଣ୍ଡେ ଭୁଲାଇ ଫେର ପଚ୍ଛରଲେ, "ସାର୍, ଡାନ୍‌ଲପ ପିଲୋ, ନେବେ । ଶାନ୍ତିଲାଲ୍ ଜଟାଣିଆ ଆମର ଏଜେଣ୍ଟ୍ ।"

ମୁଁ 'ନା' କହିଲି । ପ୍ରକୃତରେ ମୋର ଦରକାର ନଥିଲା । ଟାଣୁଆ ତକିଆରେ ବରାବର ମୁଣ୍ଡ ଦେବାରେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇଲା, ମୁଣ୍ଡ ବେମାର ଧରି ସବୁବେଳେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲାଇଲା ପରି ଲାଗିଲାରୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁଅ ଗୋଟାଏ ଇଉଫୋମ୍ ତକିଆ ଏବେ ଦେଇଥାଏ ।

"ଗୋଟିଏ ମଶାରି ନିଅନ୍ତୁ । ପ୍ଲାଷ୍ଟିକର ।"

ଲୋଭ ବସିଲା, ସମୁଦ୍ର ଘରେ ସେମିତି ମଶାରି ତଳେ ଶୋଇ-ଥିଲି, ପସନ୍ଦ କରିଥିଲି ମଧ୍ୟ । ସୂତା ମଶାରି ଭିତରେ ସିନା ବାଲେଶ୍ୱରୀ ମଶା ପଶିଯାଉଥିଲେ । ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଶାରି ଭିତରକୁ ମଶା କ'ଣ ମୂଷା ବି ପଶିପାରିବେ ନାହିଁ । ଇଉସନଫିଲ ବଢ଼ିବ ନାହିଁ । ଆରାମରେ ନିଦ ହେବ । ହାଇପାରଟେନସନ କମିଯିବ । କହିଲି, ଦେବ ତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିଅ, ସିଙ୍ଗଲ, ଜଣକିଆ । ବେଶି ଦାମ୍ ଦେଇପାରିବି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ । ମୋ କଥା ସରିଛି କି ନାହିଁ ସେ କି ଶୁଣିଲା ପରି ଶୋଇଗଲେ ।

ଭଦ୍ରକରୁ ବସ୍ ଛାଡ଼ିଲା । ଅଧିକାଂଶ ଯାତ୍ରୀ ଓହ୍ଲାଇଯିବାରୁ ବାସ୍‌ଟା ଖାଁ ଖାଁ ହାଲୁକା ଲାଗିଲା । ଆଗରେ ମହିଳାଙ୍କ ଆସନ ପୂରାପୂରି ଖାଲି ହେବାରୁ ବନ୍ଧୁ ଦଖଲ କରି ଲମ୍ବ ଚମ୍ବ ହୋଇ ମାଂସଳ ବାହୁକୁ ତକିଆ କରି ଶୋଇଗଲେ । ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାଇଲେ ମଧ୍ୟ । କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟସ୍ତ ପିଲାଟି କେଡ଼େ ହାର୍ଡ଼ ଓ୍ୱାର୍କ, ପରିଶ୍ରମୀ ଥକିଯାଇଛି । "ଭାବିଲି, ଦୟାହେଲା ।

ବାଲେଶ୍ୱର ଷ୍ଟେସନ ଛକ, ଧଡ଼ ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସି ବନ୍ଧୁଟି ମୋ ଆଗରେ ବାସ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲାଇ ରିକ୍‌ସାଟିଏ ଡାକଲେ, ବସି ପଡ଼ି ଡାକଲେ, "ସାର୍, ଆସନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଘରେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଯିବି । ଆପଣ ସେଇ ଘରେ ଅଛନ୍ତି ତ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ତୁମେ ମୋତିଗଞ୍ଜ ଆଡ଼େ ଯିବ ?

"ବାରବାଟୀ ଯିବ । ବାଳିକା ସ୍କୁଲ ସାମନାରେ ମୋ ନାନୀ ଘର ।" ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲ ସାମନାରେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ ଚାଲି କରି ଘରକୁ ଯିବି ଭାବି ଯେମିତି ଚେଷ୍ଟା ଧରିଛି ସେ କହିଲେ "ଚାଲନ୍ତୁ, ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଆପଣଙ୍କ ଘର ଦେଇ ବୁଲି କାଳି ମନ୍ଦିର ରାସ୍ତାରେ ବାହାରି ଯିବ ।"

ଷ୍ଟେଡ଼ିୟମ ଆଗ ଘର ପହଞ୍ଚୁ ପହଞ୍ଚୁ ପଚାରିଲି; "ତୁମର ତ ଲୁଗା ପଟା କିଛି ନାହିଁ । ଗାଧୁଆ ପାଧୁଆ କରିବ କିମିତି ?"

ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ "ଭଉଣୀ ଘରେ ମୋର ଗୋଟିଏ ସେଟ୍ ପୋଷାକ ବରାବର ଥାଏ । ସେଇଠି ଚେଞ୍ଜ କରେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବାରିପଦା ମୋର ଏଣିଆ ଭିତରେ ତ ।"

ରିକ୍‌ସା ଠିଆ ହେଲା । ଓହ୍ଲାଇଲି ।

"ଏଇ ଆପଣଙ୍କର ଘର ? ଏଇଠି ତ ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ଅନେକ ଦିନ ରହିଗଲେଣି । ଆମେ ପଢ଼ିଲା ବେଳେ ବି ତ ଆପଣ ଏଇଠି ଥିଲେ । ନମସ୍କାର ସାର୍ ! କାଲି ସକାଳେ ସାଢ଼େ ସାତଟାରେ ଆସିବି । ଆପଣ ଉଠିଥିବେ ତ ?"

"ଅନ୍ତତଃ ତୁମ ପାଇଁ କାଲି ଦିନକ ସାଢ଼େ ସାତଟାରେ ଉଠିବି । ଗୁଡ୍ ନାଇଟ୍", କହି ଘରକୁ ପଶିଲି ।

ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ କହୁଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ଥରକୁ ଥର ଝରକା ଦେଇ କଣେଇ କଣେଇ ଚାହୁଁଥାଏ, କେତେବେଳେ ଚୈତନ ଫେରିବ ଏବଂ ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କୁ ଚମକିତ କରିଦେବ ଚିତ୍କାର କରି "ଦେଖ ! ଦେଖ ! ଚୈତନ କ'ଣ ଆଣିଛି ।"

କିନ୍ତୁ ଏ କି ! ଚୈତନ ବିମର୍ଷ ବଦନରେ ଖାଲି ସାଇକଲ ନେଇ ଫେରି ଆସିଲା ତ । ହେଣ୍ଡଲର ସ୍ପେଡ଼ଷ୍ଟାର ଡାନ୍‌ଲପ ଟାୟାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଝୁଲୁ ନାହିଁ ବା କେଶଗୁଚ୍ଛରେ ନୀଳ-ରଙ୍ଗର ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଣାରୁ ବନ୍ଧା ନାହିଁ ।

ଘର ଭିତରୁ ବଡ଼ ପାଟିରେ ପଚାରିଲି "କରେ ! କେତେ ଦେବ କହିଲା ?"

ଅପରାଧୀ ଭଳି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲା "ମୋଟର ମାର୍ଟ ଆଗରେ ମୋତେ ବସିବାକୁ କହି କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଯେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ବାପା ! (ତୈତନ ମୋତେ ବାପା ବୋଲି ଡାକେ) ଏତେ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲି । ତାଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ ।"

ଖୁବ୍ ଚିଡ଼ିଯାଇ କହିଲେ, "ବୋକା ! ତୁ ଆଉ ଦଣ୍ଡେ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ହୁଏତ ସେ ମାଲ୍ ଖଲାସ କରିବାକୁ ଯାଇଥିବ ବା କୋ-ଅପରେଟିଭ ଷ୍ଟୋର୍ସ ଖୋଲି ନଥିବ । ତୁ'ଟା ତ ଗୋଟିଏ ପେଟ କାଙ୍ଗାଳିଆ, ଭୋକରେ ମରିଯାଉଛୁ ।" ଭର୍ତ୍ସନା କରିସାରି ପୁଣି ପଚାରିଲି "ସେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ନଜର ରଖିଛୁ ?"

"ବାସ୍ ଷ୍ଟେଣ୍ଡ ଆଡ଼କୁ ।"

ବ· ଏସ୍·ସି ଫିଜିକ୍ସ ଅନର୍ସ ପାଉଥିବା ପୁଅ ଯାହା ପାଇଁ ଏଜେଣ୍ଟ ଘରକୁ ଖୋଜାଖୋଜି କରୁଥିଲି ଚିତ୍କାର କଲି—"ମୁଁ ବାଜି ମାରୁଛି ବାପା ! ତୁମେ ଠକିଗଲ । ଡାହା ଠକି ଗଲ । ଅଲବତ ଠକି ଗଲ ।"

ଏଜେଣ୍ଟ ଉପରେ ମୋର ଏତେ ଆସ୍ଥା ଓ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯେ ମୁଁ ତା ଉପରେ ଚିଡ଼ିଯାଇ କହିଲି, "ତୁମ ପରି ପୁଅ ତା ବାପାକୁ ଠକି ଦେଇପାରେ ସିନା କିନ୍ତୁ ଏତେ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ପର୍କିତ—ଜାଣ୍ଡ ତ, ମାମୁଁ ଜଣେ ଗଭର୍ଣ୍ଣର-ଶିଷ୍ଟାଗୃସ୍ତ ପିଲାଟା ଜୀବନରେ କେବେ କାହାରିକୁ ଠକିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ସାଇକୋଲଜି, ଫିଜିଓନୋମି ଉଭୟ ଜାଣେ । ଲୋକର ମୁହଁ ଦେଖି ଚରିତ୍ର କହିଦେବି ।" କିନ୍ତୁ ଯୁବକୁ ଯୁବ ବୋଧହୁଏ ବେଶି ବୁଝେ, ଚନ୍ଦ୍ରେ । ସେ ପଚାରିଲେ "କେତେ ଟଙ୍କା ଦେଇଥିଲି ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଦୁଇଟା ଟାୟାର ପାଇଁ ସାତ ସାତ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଚଉଦ, ଆଉ ମଶାର ପାଇଁ ପନ୍ଦର, ତାଙ୍କୁ ତିନଟା ଦଶ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଦେଇଛୁ । ତୈତନ ହାତରେ ସେ ଟଙ୍କାଏ ଫେରାଇ ଦେବା କଥା ।"

ପୁଅ ବ୍ୟଙ୍ଗ ମିଶା କଣ୍ଠରେ ଯୋଡ଼ିଲା "ସ୍ତ ଜଳଖିଆ ବାବଦ ବାରଅଣା" ସବମୋଟ ବାର ଅଣା ।" ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ବିରକ୍ତ ହୋଇ କହିଲା "ତୁମ ଭଳି ପୁଅ ଥିଲେ ତିରଣ କ'ଣ ତିନଶ, ତିନ ହଜାର ବ ବୁଡ଼ିଯିବ । ତୁ ଯା' ଥରେ ଦେଖିଆ ଭଦ୍ରଲୋକ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ । ଆଇ. ପି. ଏସ. ପାଇଥିବା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ନାଆଁ ଗାଁ ପଚାରିବୁ । "ଆଉ ଥିବେ ।" ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ ସାଇକେଲ ନେଇ ବାହାରିଗଲା ।

ମେ.' ମନରେ ପାପ ସନ୍ଦେହ ଆଦୌ ଛୁଇଁ ନଥାଏ । ସବୁ କଥା ଓ ଘଟଣା ସାଙ୍ଗକୁ ପିଲାଟିର ଚେହେରା ଓ ଆଚରଣ ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି କରି ଯେତେବେଳେ ଯୁବକଙ୍କ ଚରିତ୍ର ବିଶ୍ଳେଷଣ, ଅନୁଶୀଳନ, ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ କାହିଁ ତାଙ୍କ ଠକେଇ ମନୋବୃତ୍ତିର ସାମାନ୍ୟତମ ସୂଚନା ପାଇଲେ ନାହିଁ । ଜାମା ପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଫେରିବାକୁ ଡେରି ହୋଇପାରେ ଭାବି କଫି କପେ ପିଇଦେଲେ ।

ସାଇକେଲ ବାହାର କରୁଛି ପୁଅ ଫେରିଲା । କହିଲା ଲୋକଟାକୁ କେହି କେଉଁଠି ନାହାନ୍ତି; ଯାହାକୁ ପଚାରିଲି କେହି ସେମିତି ଲୋକକୁ ଦେଖିଥିବାର ଖବର କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଇଉନିୟନ କେଣ୍ଟିନରେ ଆଇ. ପି. ଏସ. ସାର୍‌ଙ୍କୁ ପଚାରିବାରୁ ସେ କହିଲେ, "ଏମିତି ଗୋଟାଏ ସମ୍ବାଦ ମୁଁ ପାଇବି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି । ସାର ଯିମିତି ଭାବିଲେ ସେ ଲୋକକୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନେ, ମୁଁ ସେମିତି ଭାବିଥିଲି ସାର ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଜଣାଶୁଣା ଆତ୍ମୀୟ ।" ପୁଅ ମନରେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ । ଏସବୁ କଥା କହିଲାବେଳେ କାରଣ ତା'ର ଅନୁମାନ ଯେ ଠିକ୍ ତାହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଗଲା । ତା ସଙ୍ଗକୁ ଯୁବ ପ୍ରମାଣ କରିଦେଲା ଯେ ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାକ ଏତେ ସରଳ ଯେ ତାଙ୍କୁ ବୋକା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗତ ବାରଘଣ୍ଟା ଧରି ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଟାୟାର ଓ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଶାରିର ଦୁନିଆରେ ଥିଲି । ଅକସ୍ମାତ୍ ନୂଆ ଟାୟାର ଫାଟିଲେ ବା ଘୋର ବର୍ଷା ମାଡ଼ି ଆସିଲା ବେଳେ ଦୈବାତ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ସାତକାମୁଡ଼ା ମଶା ମଶାରି ଭିତରେ ପଶିଗଲେ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ବାସ୍ତବତା ବିଶ୍ୱାସ କରିହୁଏ ନାହିଁ ମୋ ଦଶା ସେମିତି ହେଲା ।

ଟଙ୍କା ତିରିଶ ବତିଶଟା ହରାଇବା ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ । ମଣିଷ ଚରିତ୍ର ବିଶେଷ କରି ଯୁବ-ଚରିତ୍ର ପଢ଼ିପାରିଲି ନାହିଁ । ବାଇଶ ବର୍ଷ ଧରି ହଜାର ହଜାର ଯୁବକଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି, ତାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ ମଣିଷ (ଅମଣିଷ !) କରି ମଧ୍ୟ । ଆତ୍ମଗ୍ଲାନି ଆତ୍ମଧିକ୍କାର ଆସିଲା । ଶାସ୍ତ୍ରରେ ମନା ଅଛି ବଞ୍ଚନା ଆଉ ଅପମାନ, ଅର୍ଥାତ୍ କାହା ପାଖରୁ ଠକିଗଲେ ବା କାହା ପାଖରୁ ଅପମାନ ପାଇଲେ ସେକଥା ମତିମାନ ଲୋକ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଅନୁଚିତ । ତଥାପି ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ଏଜେଣ୍ଟ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ । କିଛି ଲାଭ ନହେଲେ ଡିଟେକ୍ଟିଭର ଆନନ୍ଦ ପାଇବା ପାଇଁ ।

ଜୀବନରେ ଖୁବ୍ ବେଶି ଥର ଠକିଛି ବୋଲି କହିବି ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ବେଶି ଗୁଡ଼ାଏ ଜିନିଷ ବା ସମ୍ପତ୍ତି ହଜାଇଛି ତା' ବି ନୁହେଁ । ସ୍କୁଲରେ ପଢ଼ୁଥିବା ବେଳେ ସାନ ଭଉଣୀକୁ ନେଇ ବାରିପଦାରେ ରଥଯାତ୍ରା ଦେଖୁଥିବା ବେଳେ ଦୁଇଟଙ୍କା ଛଅ ଅଣା (ସେତେବେଳେ ସେଇ ପଇସାରେ ଦୁଇ ମହଣ ଗୁଣ୍ଡଳ ମିଳୁଥାନ୍ତା) ରୁମାଲ ସହିତ ପକେଟ୍‌ମାର ହୋଇଗଲା । ଘରର ତାଳଖୋଲି ବାସନକୁସନ ଦୁଇଥର, ଯୋଡ଼ାଏ ସାଇକଲ, ବହି ଭିତରେ ଥିବା ଖଣ୍ଡିଏ ଦଶ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍, ଆଉ ଗତ ପାସେଞ୍ଜରରେ ଯୋଡ଼ା ଝୋଲକ ଓ ତା ଭିତରେ ରଖିଥିବା ଚଷମାଟି ହରାଇଛି, ଛତା ଯେତୋଟା ହଜାଇଛି ସେତିକିଟା ଅକସ୍ମାତ୍ ପାଇ ନିଜସ୍ୱ କରିନେଇଛି । ପଞ୍ଚାବନ ଛପନ ବର୍ଷର ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ଏ ହଜା-ତାଲିକା ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା ବା ମୂଲ୍ୟବାନ୍ କୁହାଯିବ ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ଜାଣିଛୁ ଜନକଷ୍ଟ। ହଜଯିବାରେ ଯେତେ ଦୁଃଖ ନାହିଁ ତାଠୁଁ ବେଶି ଯନ୍ତ୍ରଣା ଠକିଯିବାରେ ! ବିଶେଷତଃ ଆପଣଙ୍କ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଅଗ୍ରନକ ହତ୍ୟା କରିବାରେ । ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରତିପନ୍ନ ଲୋକଙ୍କୁ ଠକିବାର ପରିଣତି ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟର ସେଇ ଅପୂର୍ବ ଗଳ୍ପ ସମ୍ପେମିବ୍ର ଉପାଖ୍ୟାନରେ । ମନଟା କ୍ରମେ ମୋର ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇ ଉଠିଲା ଯୁବ-ସମାଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ବଦ୍ଧପରିକର ହେଲେ ବି ମନର କେଉଁ ଏକ ନିଭୃତ କୋଣରେ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଟି ଅନ୍ତତଃ ମୋତେ ଠକାଇବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସାଇଛି, ଗ୍ଲ'ଜଳଖିଆ ଛତିଆରେ ଖୁଆଇଛି । ସେ କୁଆଡ଼େ ମୋର ଗ୍ରାହ ଏବଂ ଲାଟ୍‌ସାହେବଙ୍କ ଭଣଜା, ନିଶ୍ଚୟ ଏଇଠି କେଉଁଠି ପାଇଯିବି ।

ବାରବାଟୀ ବାଳିକା ହାଇସ୍କୁଲ ସାମନା ଘରଟାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବାରଣ୍ଡା ଖରକୁଥିବା ଜଣେ ମହିଳାଙ୍କୁ ସାହସ କରି ପଚାରିଲି, 'ଡ଼ାନଲପ୍ କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ ଏଠାକୁ ଆସିଥିଲେ ? ସେ ଏଇଠି ରହନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାମୀ ଘର ଏଇଟା ?' ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ବି ଏତେ ଖରାପ ଭାବରେ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଜାଣି ନଥିଲି; ଜାଣିଲି ତାଙ୍କ ଗୃହିଣୀରୁ ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ସାଇକେଲ ବୁଲାଇ ଜଟାଣିଆ ଦୋକାନକୁ ଆସିଲି, ଶାନ୍ତିଲାଲ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଇ କାନ୍ତିଲାଲ ଥିଲେ । ପଚାରିଲି, "ଡ଼ାନ୍‌ଲପ ଏଜେଣ୍ଟ ଆସିଥିଲେ ? ସେ ମୋତେ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଶାରି ଦେବେ ବୋଲି କହିଥିଲେ । ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ ?"

ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖି ଦୁଇଟାକୁ ଆଉ ଟିକିଏ ବଡ଼କରି ମୋ ଆଡ଼କୁ ସେ ଦଣ୍ଡେ ଯାଏ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଯାହାକୁ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଭାବଥିବ ସେ ଯଦି ବୋକାଙ୍କ ପରି ଆଚରଣ ଦେଖାଏ ତାକୁ ଲୋକେ ଏମିତି ଆଖିରେ ଦେଖନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ଦୋକାନୀ କହିଲା, 'ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ କ'ଣ କୌଣସି ପ୍ରକାର ମଶାରି ଆମ ଦୋକାନରେ ନାହିଁ । ଆମେ କେଉଁ କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ ନୋହୁଁ ?' ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନୋଦୟ ହେଲା । ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଦୂର ଯାଇ ଯେଉଁ ଦୋକାନରେ ରବରର ଗନ୍ଧ ଓ ଚକଆ ମିଳେ ସେଇଠି ପଚାରିଲି 'ଡାନ୍‌ଲପ ପିଲେ ମିଳେ ମୋର ଧାରଣା ଡାନଲପ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କୁ ସେମାନେ ଜାଣିଥିବେ । ଦୋକାନୀ କହିଲା, 'ଆମର ଇଜଫୋମ ଜିନିଷର କାରବାର, ଡାନ୍‌ଲପିଲେ ଜିନିଷ ଏଠି ସହରରେ କାହାଠି ନାହିଁ ।' 'ଆଚ୍ଛା, ଦୟାକରି କହିପାରିବେ ଡାନ୍‌ଲପ୍ କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ ଆଜି ସକାଳେ ଆପଣଙ୍କ ଦୋକାନକୁ ଆସିଥିଲେ ? ସାଇକେଲ ଟିଉବ ଟାୟାର ମୋତେ ଦେବେ ବୋଲି ସେ କହିଥିଲେ ।'

ଯେଉଁ ଲୋକ ପ୍ରିୟ ମଣିଷ ବା ପ୍ରିୟ ପଦାର୍ଥକୁ ହଜାଇଥାଏ ସେ ଯେପରି ସ୍ଥାନ-ଅନୁସ୍ଥାନ ଚେତନ-ଅଚେତନ ନ ମାନି ପଚାରି ବୁଲେ 'ଦେଖିଛ ? ଦେଖିଛ କି?' (ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସୀତାଙ୍କୁ ହରାଇ ଗଛ ବୁଲୁଛ ଯାହା ଦେଖିଲେ ତାକୁ ପଚାରିଥିଲେ ଏପରିକି ସମୁଦ୍ରେ ସୀତାଙ୍କୁ ଲୁଚାଇଛନ୍ତି ଭାବିଲେ) ମୋର ପ୍ରାୟ ସେଇ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ଏବଂ ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କୁ ପାଇବା ଆଶା କ୍ଷୀଣ ହୋଇଆସିଲା ।

'ଆପଣ ବାର୍ଜୋଜ ଦୋକାନକୁ ଫୋନ୍ କରି ବୁଝନ୍ତୁ, ସେ ଟାୟାର ଟିଉବର ଏଜେଣ୍ଟ । ସେ ଯଦି କିଛି କହିପାରନ୍ତି ।' ଏତିକି କହି ସେ ମୋତେ ଫୋନ୍‌ଟା ଧରାଇଦେଲେ । ତାଙ୍କ ମତଲବ ଏ ଲୋକଟା ଶୀଘ୍ର ଯିମିତି ତାଙ୍କ ଦୋକାନରୁ ବିଦା ହେଉ ।

ଫୋନରେ ପଚାରିଲି, 'ଦେଖନ୍ତୁ, ଡାନ୍‌ଲପ କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କ ଦୋକାନକୁ ଆଜି ସକାଳେ ଯାଇଥିଲେ ? ସେ ଟାୟାର ଟିଉବ ଦେବେ ବୋଲି ମୋ ଠାରୁ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ନେଇଛନ୍ତି ।'

ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ହିନ୍ଦୀମିଶା ଓଡ଼ିଆରେ ଭର୍ତ୍ସନା ଆସିଲା, ହାମର କୋନ ଏଜେଣ୍ଟ ନାହିଁ, ହାମେ ନିଜେ ଏଜେଣ୍ଟ । ଲୋକ ନ ଜାନି ରୁପେୟା ଦେଲ କାହିଁକି ?' ଫୋନଟା ହାତରୁ ପଡ଼ିଗଲା । ଦୋକାନୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚଳାଇ କଲି, 'ସାବଧାନ ! ଭଲକରି ଉଠାଇ 'ଡବଲ ଟୁ'କୁ ଫୋନ କରନ୍ତୁ । ଦୋ-ଅପରେଟିଭ ଷ୍ଟୋର୍ସ ।' ତା କଲି, ଜବାବ ଆସିଲା 'କିଏ ଏଜେଣ୍ଟ ? କାହାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ? ନାମ କ'ଣ ?' କହିଲି, 'ସେ ମୋ ଠାରୁ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ନେଇଛନ୍ତି ?' 'ବୋକା' ! କହି ଫୋନ କାଟି ଦେଲେ ସେ ।

ଥାନାକୁ ଯିବି ? ଯଦି ଯୁବବନ୍ଧୁ ତେଣେ ରେଡ଼ିଷ୍ଟାର ଟାଯ଼ାର ଓ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଶାରି ନେଇ ମୋ ଘରେ ପହୁଞ୍ଚିଥିବେ । ଟେଣିଜନରି ହୁଏତ ଗପିଲିତ ଥିବ । ଯୁବବନ୍ଧୁଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି କେତେ କଦର୍ଯ୍ୟ ଧାରଣା ନ ହେବ !

ପୁଅ ଏତିକିବେଳେ ଆସି ନକ୍ଷତ୍ରିମୂଳକ ସମ୍ବାଦ ଦେଲା ଯେ ଖୋଜାଖୋଜି କରି ସେମାନେ ମୋ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଯୁବକର କୌଣସି ସନ୍ଧାନ ପାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

କାଳେ ଥାନାବାଲା ଏ ଯୁବକ-ବନ୍ଧୁ କୁ ପଗଡ଼େଇ ମୋ ଆଗରେ ହାଜର କରିବେ ଏବଂ ଏକ ଅଡୁଆ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିବି—ସେଥିପ୍ରତି ମୋର ଭୟ ଥାଏ; ତା'ଛଡ଼ା ଥରେ ଥାନାକୁ ଗଲେ ହଇରାଣ ହରକତ ଏତେ ମାତ୍ରାରେ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼େ ଯେ ଘଟିତର ପରିମାଣଠୁଁ ତାହା ବହୁତ ବେଶି ହୋଇଥାଏ । ଏ ଅନୁଭୂତି ମୋର ଅଛି ସାଇକେଲ ହଜିଲା ଦିନଠାରୁ । ତଥାପି ସାଇକେଲଟା ଆପେ ଆପେ ଯାଇ ଥାନା ଆଗରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା । ସ୍ଥିର କଲି ଥାନାରେ ଖବର ଦେଖି ଏବଂ ଥାନାବାଲାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବି ସତର୍କତା ଓ ଚତୁରତା ସହିତ ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୱେଷଣ କରିବେ ଏବଂ ମୋତେ ମାଲମକଦ୍ଦମାରେ ଜଡ଼ିତ କରିବେ ନାହିଁ । ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଜଣେ ତାଙ୍କ ମାମୁଁ, ସେ କଥା ମୁଁ ଭୁଲି ନଥାଏଁ । ଦାରୋଗା-ବାବୁ ନ ଥିଲେ । ମହାନ୍ତି କି ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ଥିଲେ ଦୁଇ ନମ୍ବର ଅଫିସର । ଶିଷ୍ଟା ପରିଚୟର ଅବକାଶ କେବେ ନ ଥିଲେ ବି ସେ ମୋ ଆଡୁର ଚେହେରା ଦେଖି ବସିବାକୁ କହିଲେ । ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ସାଧାରଣ ହେଲା ପରେ ଘଟଣା ଆମୂଳଚୂଳ ବିସ୍ତାରିତ ଭାବରେ କହିଗଲି । ଶେଷରେ କହିଲି 'ଥାନାରେ ଚୋର, ଠକ, ଡକାଏତଙ୍କ ତାଲିକା ଆପଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରଖନ୍ତି; ସେ ତାଲିକାରେ ମୋର ଏଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ରଖନ୍ତୁ । ବୋକାଙ୍କ ତାଲିକା ରଖନ୍ତି ନାହିଁ । ବି· କେ· ଶତପଥୀଙ୍କ ନାମ-ନୂଆ ତାଲିକାଟିଏ କରି ପ୍ରଥମରେ ଲେଖନ୍ତୁ ।”

ବିବରଣୀ ଦେଲାବେଳେ 'ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ଯୋଡ଼ାର କନେଷ୍ଟବଳ ମୁରୁକି ମୁରୁକି ହସୁଥାନ୍ତି ଯିମିତି କି ସେମାନେ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି ବା ଗଳ୍ପର ପରିଣତି କ'ଣ ହେବ ସେମାନଙ୍କୁ ତାହା ଜଣା । ଘଟଣା ଶୁଣିସାରି ମହାନ୍ତି କି ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ପଚାରିଲେ, 'ଆପଣ ସେ ଲୋକର ନାଁ ଜାଣନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ଘର ଠିକଣା କହିପାରିବେ ?' ମୋତେ ଏତେ ବିରକ୍ତ ଲାଗିଲା ଯେ ମୁଁ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲି ଆସିବି ଭାବୁଥିଲି । ନାଆଁ ଗାଆଁ ଜଣାଥିଲେ ମୁଁ ତ ସିଧା ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥାନ୍ତି, ଥାନାକୁ ଆସି ସେମାନଙ୍କୁ ଏତେ ହଇରାଣ କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ମୁଁ ନୀରବ ରହିବାରୁ ସେ କହିଲେ, 'ଆପଣ ସବୁ କଥା ଲେଖିକରି ଦିଅନ୍ତୁ । କାଗଜ ଖଣ୍ଡିଏ ମୋ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଦୟା ବହି ମୋ ପାଇଁ ଚା' କାପେ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଡ଼ର କଲେ । ବେଳ ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟା ହେବ । ବାସଷ୍ଟେଣ୍ଡ ପାଖ ନୂଆ ବଜାର ଫାଣ୍ଡି କି ଫୋନରେ ଡାକି ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଚେହେରା ପୋଷାକର ବର୍ଣ୍ଣନା କରି କହିଲେ, 'ଯାଅ, ଦେଖ, ଯଦି ସେମିତି କେହି ବାସଷ୍ଟେଣ୍ଡରେ ଘୁରିଫେରି କରୁଥିବ, ବାରିପଦା ଥାନାକୁ ବି ଡାକି ଅନୁରୂପ ଉପଦେଶ ଦେଲେ ।' ଶେଷରେ କହିଲେ, 'ଆପଣଙ୍କ ସବୁ କଥା ସତ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ବେତନଟିରେ ଆପଣଙ୍କ ଚିହ୍ନା ଲୋକ କେହି ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ନାହାନ୍ତି । ନୂଆ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ହୋଇଛନ୍ତି ସେଖ୍ ସେମ, ଲମ୍ବା ଦାଢ଼ିବାଲା । ଛଡ଼ିଆର ଯାହାଙ୍କୁ ଦେଖିଥିଲେ ସେ ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ହୋଇପାରନ୍ତି, ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ନୁହନ୍ତି ବେତନଟି ଥାନାର ।'

କ୍ରମେ କ୍ରମେ ମୁଁ ନିଜକୁ ଅବସ୍ଥା ଓ ପରିସ୍ଥିତି ସହିତ ମିଶାଇ ନେଇଥିଲି ଇତ୍ୟବସରରେ । ଟଙ୍କା ମିଳିବ ନାହିଁ, ଠକ ଧରା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ପୋଲିସ ନିଷ୍ଠାହୀନ-ନିଷ୍କ୍ରିୟ । ଘରକୁ ଫେରି ଚୁପଚାପ ବସିବା ଭଲ କର୍ମକୁ ଆଦରି, ଅଖିଆ, ଅଗାଧୁଆ ଆଜି ଘଣ୍ଟାଏ ଅଧେ ରହିଲେ ଅଳ୍ପ ପାଇଁ ବହୁତ ହରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଗରେ ଚା'କାପ ଆଉ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିମଳିନ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିକ । ହଠାତ୍ ମେଜାଜ ଓ ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଥାନା ବାଲାଙ୍କୁ କହିଲି, "ଶୁଣନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ଆପଣମାନେ ଆଉ ମୋ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବେନି । ମୋ ମନକୁ ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧି ବା ଖିଆଲ ପଶିଛି । ମୁଁ ଗପ ଲେଖେଁ ! ଏ କାଗଜରେ ଏତଲା ଲେଖିବା ଅପେକ୍ଷା ଗପଟାକୁ ଲେଖି ପକାଇବା ବା କେଉଁଠି ବସି କହିବାକୁ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗିବ । ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ କଥାଟା କହିଦେଲାରୁ ମୋତେ ହାଲୁକା ଲାଗୁଛି । ତା'ଛଡ଼ା ଆପଣଙ୍କ ଏହି ଚା କପ୍ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ବୁଦ୍ଧି ଦେଲା । ମୋର ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଅଛନ୍ତି । ମୁଁ ଯଦି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଆଗରେ ଏ ଗପଟା କହେ ତେବେ ସେ ମୋତେ ନିଶ୍ଚୟ ଚା' କପେ ଦେବେ । ତିରିଶ ଟଙ୍କା ବାବଦକୁ ମୋର ଶହେ କୋଡ଼ିଏ କାପ ପ୍ରେଶିଏଲ ଚା' ଦରକାର । ଖୁଦା କରି ସେତକ କୁଆଡ଼ୁ ପିଇ ଦେଲେ ତ ପଇସା ଉଠିଗଲା । ମୁଁ କାହିଁକି ହଇରାଣ ହେବି, ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ କାହିଁକି ଜେଲ ଦେବି । ଯାଉଛି, ନମସ୍କାର । ମୁଁ ଉଠିଲି ।"

ଥାନାବାଲା କ୍ଷଣଟାରେ ହାତଟା ବୁଲାଇ ନେଇ କହିଲେ, "ସବୁ କରିବେ, କହିବେ ଯେମିତି ପୋଲିସଙ୍କ ପାଖରେ ଗପଟାକୁ ଶେଷ ନ କରନ୍ତି ।"

ଫେରୁଛୁଁ ଦେଖିଲି କବି ବ୍ରଜନାଥ ରଥ ତାଙ୍କ ପ୍ରେସରେ ବସିଛନ୍ତି । ସିଧା ପଶିଯାଇ ବସି ପଡ଼ିଲି । "ବ୍ରଜ ବାବୁ ଗପ ଶୁଣିବେ" କହି ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଡାନ୍‌ଲପ ଏଜେଣ୍ଟ ଗପ । ସେ ଚା' କପେ ବରାଦ କଲେ । ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍‌ରେ ଆଠଅଣା ଫେରି ପାଇଲି । ବୃତ୍ତାନ୍ତରେ ଯିମିତି ଡାନଲପ ଡାନଲପ ଏଜେଣ୍ଟ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପାଖରେ ବସିଥିବା ସେନାପତି ବାବୁ କହିଲେ, "ବୁଝିଲୁ ନା ବ୍ରଜ ! ଏ ସେଇ ।" ମୋ ଆଡ଼କୁ ସହାନୁଭୂତିମୟ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ କହିଲେ, "ଅଧମ ଆଉ କାହାକୁ ପାଇଲା ନାହିଁ, ସବା ଶେଷରେ ଆପଣଙ୍କୁ ବି ଚତା କାଟିଲା ।" ମୋର ଜିଜ୍ଞାସୁ ମୁହାଣି ଦେଖି ସେ ମୋ ଗପର ଖିଅ ଧରି କହିଲେ "ମୋତେ ବି ସିମିତି ଟାୟାର ଟିଉବ୍ ଦବ କହି ତିରିଶ ଟଙ୍କା ନେଇଛି, ଜ୍ଞାନ ବାବୁଙ୍କ ପାଖରୁ ସିମିତି ତିରିଶ ବୃତ୍ତିଶ ନେଇଛି । ଆମ ଅଶୋକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ତାକୁ ଜାଣେ, ଆଉ ଆପଣଙ୍କ ସେଇ ଯେଉଁ ଅଶୋକ ଆଇ· ଏ· ଏସ· ପାଇଲ ସେ ବି ଜାଣିଛୁ । ତା'ର ସାଙ୍ଗ ସେ । ସମ୍ବଲପୁରରେ ତା' ଠକେଇ କଥା ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରି ଥିଲା, ପଢି ନାହାନ୍ତି ?"

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ଦୁନିଆଁସାକ ଲୋକ ତାକୁ ଜାଣନ୍ତି, ଅଥଚ ମୁଁ ଜାଣେ ନି । ଦୁନିଆସାକ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଠକୁଛି, କେହି ତାକୁ ପୋଲିସ ହାତକୁ ଟେକି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି; କେବଳ ମୂଢ଼ ମୁଁ ବାହାରିଛି ତାକୁ ଧରିବା ପାଇଁ, ଧରେଇବା ପାଇଁ । "ତା' ନାଁ କହିପାରିବେ ? ଘର ?",

"ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି, ଭୁଲିଗଲି, ଆପଣ କୋ-ଅପେରେଟିଭ ଅଫିସ ଜୀବନ ବାବୁଙ୍କଠୁ ବୁଝନ୍ତୁ ତ । ସେ କହିପାରିବେ ।"

ଠକକୁ ଧରିବାର ଇଚ୍ଛା ପୁଣି ଜାଗି ଉଠିଲା, ପ୍ରବଳତର ହେଲା । ଗପର କରାମତି ଏତେ ବୋଲି ଜାଣି ନଥିଲି । ଗପ ମାଧ୍ୟମରେ ଚୋର, ଠକକୁ ଧରି ହୁଏ । ସିଧା ଚାଲିଲି କଚେରୀ ଆଡ଼କୁ । କୋ-ଅପେରେଟିଭ ଅଫିସକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ପାନ ଦୋକାନଗୁଡ଼ାକ ଆଗରେ ଜୀବନ ବାବୁଙ୍କୁ ଭେଟିଲି ଏବଂ ଠିକେ ଠିକେ ଗପଟା କହିଗଲି । ସେ ନାଆଁଟା କହିଲେ, କିନ୍ତୁ ଠିକଣା ବିଷୟରେ ଅଶୋକ ବାବୁଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ କହିଲେ । ଓକିଲଙ୍କ ସନ୍ଦେହ ଉପୁଜିବାରୁ ଯୁବ ଓକିଲ-ଖାନାକୁ ଗଲି । ସେଠି ବି ଗପ କହିଲି, ଆଗ୍ରହରେ ଓକିଲମାନେ (ସେଦିନ ମାଲିମକଦ୍ଦମା କମ୍ ଥିଲା ବୋଧହୁଏ) ଶୁଣିଲେ, ଜଣେ ଚା' କପେ ମଧ୍ୟ ମଗାଇ ଆଣିଲେ । ମୁଁ ନାଆଁ ଗାଆଁ ଟିପି ଆଣିଲି । କିନ୍ତୁ ହାୟ ! ସେ ଟିପା କାଗଜଟା ହଜିଗଲା, ନହେଲେ ମୁଁ ଏଇଠି କହିଥାନ୍ତି । ବାୟୁସାଧିକ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ସ୍ମୃତିଶକ୍ତିର, କ୍ରମବିଲୋପ ହେଉ ବା ନାଆଁ ତାରିଖ ମନେରଖିବାର ଶକ୍ତିର ଦୁର୍ବଳତା ଯୋଗୁଁ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଠିକଣା ଦେଇପାରୁ ନାହିଁ ଆଜି । ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ଦିନ ଦୁଇଟା ।' ଘରେ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ । ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ୱର ଅନୁଭବ କଲି । ରାତିରେ ଭଲ ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପରଦିନ ସକାଳେ ପୁଣି ଥାନାକୁ ଗଲି । କାଳେ ମୋ' ପରି ଅନେକ ବୋକାଙ୍କୁ ଠକେଇବ । ସେଥିପାଇଁ ପୋଲିସ ଦେଇ ତାକୁ ଧରାଇଦେବା ଭଲ ବୋଲି ବିବେଚନା କଲି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କ୍ରୋଧ ଆକ୍ରୋଶ ଅପେକ୍ଷା ସାମାଜିକ ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୋତେ ତାହା କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲା, ଥାନାରେ ଥିଲେ ଖୋଦ୍ ମାଲିକ । ସେ ବି ଜଣେ ପଟ୍ଟନାୟକ, ୨ନମ୍ବର ବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଘଟଣା ସବୁ ସେ ଶୁଣିଥିଲେ । ଶଠ ଶିରୋମଣିଙ୍କ ନାଆଁ ଗାଆଁ ଠିକଣା ଦେଇ କହିଲି, "ଏଥର ଏ ଟୋକାକୁ ଧରନ୍ତୁ । ଆଉ ତା'ର ରକ୍ଷା ନାହିଁ; ତାକୁ ଉଚିତ ଦଣ୍ଡ ଦିଅନ୍ତୁ । ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକ ହିସାବରେ ମୁଁ ପୋଲିସକୁ ଆଉ ଅଧିକ କ'ଣ ସାହାଯ୍ୟ କରି-ପାରନ୍ତି ।"

କାଗଜ ଖଣ୍ଡି ହାତକୁ ନେଇ ଠିକଣା ପଢ଼ି ସବ୍‌ଇନସ୍ ପେକ୍ଟର ବାବୁ କହିଲେ "ଆଚ୍ଛା ଚେଷ୍ଟା କରିବା । ଏ ଠିକଣାରେ ସେ ରହୁଛି ନା ଦୋଳମୁଣ୍ଡାଇ ଛକ ପାଖ ବସାରେ ରହୁଛି ଆଗ ଦେଖାଯାଉ । ମହାକୁଡ଼ ବୁଢ଼ା ଜାଣିଥିବ ।"

ଜଣେ କନେଷ୍ଟବଳ ଉଠିଗଲା ମହାକୁଡ଼କୁ ଡାକିବା ପାଇଁ । ମହାକୁଡ଼ ସାହାବେଙ୍କ ରୋଷାଇ କରୁଥିଲା । ଧୂଆଁରେ ଆଖି ଲାଲ ଦିଶୁଥାଏ । ଥାନା ବାବୁ ପଚାରିଲେ, ମହାକୁଡ଼, ଆମ ପୁରୁଣା ସାହେବ ଏବେ ପରା ଭୁବନେଶ୍ୱରଠି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଘର କଲେଣି । ସେ କେଉଁ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି କଟକ ଘରେ ବା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଘରେ କହିପାରିବୁ ? ତାଙ୍କ ଠିକଣାଟା ଦରକାର ହେଉଛି । ତାଙ୍କର ସେଇ ଟୋକାଟା ଆମ ସାରଙ୍କୁ ଠକେଇ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ନେଇଛି ଟାଯ୍ଯାର ଟିଉବ ଦେବ ବୋଲି କହି ।

"କିଏ ସେଇ ବାଳୁଙ୍ଗା ଛତରା ସୁନ୍ଦର ଗପୁ ଟୋକା ତ ? ମୋଠୁ ପରା ସିମିଣ୍ଟ ବିଡ଼ଶ ଟଙ୍କା ମାଠିଥିଲା ।"

"କେସ୍ କଲୁଣି ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ତା'ର କ'ଣ ଅଛି ଯେ, ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହବ ? ସ'ହାବଙ୍କୁ କହିଲି ଯେ ସେ କହିଲେ; 'ସେ ମୋର କେହି ନୁହଁ, ତାକୁ ବାଡ଼ାଅ, ଜେଲ ଦିଅ, ହାଣି ଦିଅ, ମୋର ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ତା'ପାଇଁ କେହି କାନ୍ଦିବେ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ସେ ଟୋକା ତ ମୋ ପାଖରେ ନ ଥାଏ ।" ସେ ପ୍ରକୃତ ଠିକଣା ଦେଲା ।

ମହାକୁଡ଼ ନଜେ ପୋଲିସ ହୋଇ ମୋର ଭଲ ବୋକା । ତିରିଶ ବତିଶ ଟଙ୍କା ସେ ହରାଇଛି ଅଥଚ କେଶ କରୁଛି । ଯେତେବେଳେ ବେଶୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଠକେଇ ଥିବା ସମ୍ବାଦ ମୁଁ ପାଉଁଥାଏ ସେତେ ସେତେ ମନଟା ହାଲୁକା ଲାଗୁଥାଏ । ଗପ କହିବାର ଫଳ ପାଉଥାଏଁ ଏବଂ ମନେ ପକାଉଥାଏ ଦୁଇ ନମ୍ବର ଥାନା ବାବୁଙ୍କ ଶେଷ କଥା "ଦେଖନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା, ପୋଲିସ ପାଖରେ ଯେପରି ଗପଟା ନସରେ ।"

ପଟ୍ଟନାୟକ ବାବୁ ମଗାଇଥିବା ଗୁ' କାପେ ନିଃଶେଷ କରି (ପାଞ୍ଚକାପ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ଟଙ୍କାଏ ଚାରିଅଣା ଦିନକ ଭିତରେ ଫେରି ପାଇଲି) ନାଟକୀୟ ଭାବରେ ହଠାତ୍ ଉଠି କହିଲି, "ପଟ୍ଟନାୟକବାବୁ" ଦୟାକରି ଏ କେସ୍‌ଟାରେ ଆଉ ପ୍ରସିଡ଼ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ମୋ ତରଫରୁ । ଏତେ ଲୋକ ଠକଛନ୍ତି କେହି ତା' ପିଛା ଲାଗି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ତା'ର ସା'ର ହୋଇ କାହିଁକି ମୋ' ଗୁଡ଼ବନ୍ଧୁଟି ପ୍ରତି ପ୍ରତିଶୋଧ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ ? ତାକୁ କ୍ଷମା ଦେଲି ।" ପୋଲିସ୍ ଶ୍ରୋତୃବର୍ଗ ମୋର ଏହି ମହାମାୟା ଉଦାରତା ବା କ୍ଷମାଶୀଳତାରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଭାବିତ ବା ଆଚମ୍ବିତ ହେଲେ ବୋଲି ମନେହେଲା ନାହିଁ ।

ସ୍ଥଗିତ ଏକାଡେମିକ କାଉନସିଲ ବୈଠକ ପାଇଁ ପୁଣି ବାଣୀବିହାର ଯାଇଥାଏ । ଘଟଣାଟା ମନରୁ ପାସୋରି ଯାଇ ନ ଥାଏ । ସେଠି ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଆଗରେ ଏ ଗପଟି କହନ୍ତେ ଅନ୍ତତଃ ଜଣେ କହିଲେ "ଆପଣଙ୍କୁ ବି ସେ ଠକେଇଛି । ମୋ ଖୋର୍ଦ୍ଧା ରହଣି ବେଳେ ସେ ମୋଠୁଁ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ନେଇଛି । କିଛି ପତ୍ତା ପାଇ ନାହିଁ । ଲୋକଟା କ'ଣ ତେବେ ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡଯାକେ ଏଇ ଗୋଟାଏ କାମ କରିବୁଲିଛି ଅଥଚ କେହି ତାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଧରୁ ନାହାନ୍ତି । କଟକ ଉତ୍ତଣି କାଳରେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଝିଅଜୋଇଁଙ୍କୁ ଯୁବକ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଖବର ଅନ୍ତର ପଚାରିଲି । ସେ ଦୁହିଁଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ତାଙ୍କ ସହିତ ଆତ୍ମୀୟତାର ପ୍ରମାଣ ଦେଇ ସେ ମୋ' ପ୍ରତ୍ୟୟ ଜନ୍ମାଇଥିଲା । ଜୋଇଁ ଝିଅ ତାହା ସମୁଧି ସମୁଧୂଣୀ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଗଳ୍ପ ଆକାରରେ ମୋ' କଥା ଶୁଣିଲେ; କିନ୍ତୁ ଝିଅ ଜୋଇଁ ପ୍ରତିହିଂସାପରାୟଣ ହୋଇ ଉଠିଲେ, କାରଣ ବାପା ଶଶୁରଙ୍କୁ ଯେ ଠକେଇଛି ତା'ର ଅଲବତ୍ତ ଶାସ୍ତି ବିଧାନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମୋର ଭୟ ହେଲା କଟକୀ ଗୁଣ୍ଡା ଲଗାଇ ବିଚାରାକୁ ଫଉତ କରିଦେବେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଏ କଥା ଜଣାଇବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଯୁବକଟି ପ୍ରକୃତରେ ମୋ' ଝିଅ ଜୋଇଁଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟ କି ନୁହେଁ ଜାଣିବା, ତାଙ୍କୁ ଧରିବା, ଜବଦ କରିବା ବା ମାଡ଼ ଖୁଆଇବା ଅଭିପ୍ରାୟ ମୋର ନ ଥିଲା ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଡାଉନ ଜନତା ଧରିପାରିଲି ନାହିଁ । ତା'ପର ଗାଡ଼ି ପୁରୀ ଏକ୍ସପ୍ରେସରେ ଆସିବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ବିଫଳ ହେଲି । ବାହୁଡ଼ା-ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ଟ୍ରେନ ଖୁବ୍ ଭିଡ଼, ଅଗତ୍ୟା ସମୁଧି ଘରକୁ ଫେରିଗଲି । ଏଲ୍ଲାରମ ଦେଇ ଭୋର ସକାଳୁ ଉଠି ହାଇଦ୍ରାବାଦ ହାଓଡ଼ା ଗାଡ଼ିରେ ଫେରୁଥାଏଁ । ସକାଳ ଚାରିଟାରେ ଯେଉଁ ଗାଡ଼ି ଆସିବାର କଥା ପ୍ରାୟ ଅଢ଼ାଇ ଘଣ୍ଟା ଡେରିରେ ତାହା ଆସିଲା । ଟୁ-ଟାୟାର ବଗିରେ ମୁଁ ଉଠିଲି ଏବଂ ପାଇଖାନାକୁ ଲାଗି ଯେଉଁ ଲେଡ଼ିଜ୍ କେବିନ୍ ତା'ର ଦରଜା ସାମନା ସିଟ୍‌ରେ ବସିଲି । ମୋ' ଆଗରେ ଯେଉଁ ତେଲେଗୁ ଭଦ୍ରଲୋକ ବସିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ, ଝିଅ, ବୋହୂ କଂଶପ୍ରାଣୀ ବସିଥାନ୍ତି କେବିନ୍ ଭିତରେ । ଇଞ୍ଜିନ ଆଡ଼କୁ ମୁଁ ପଛ କରି ବସିଥାଏ । କେହି ଯାତ୍ରୀ ପାଇଖାନା ଯିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ବା ଏପାଖ ସେପାଖ ପ୍ଲେଟଫର୍ମରେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଆଗଦେଇ ଯିବ ।

ରାତିରେ ଭଲ ନିଦ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ଯୋଗୁ ବାହାର ଦୃଶ୍ୟ ଭଲ ଦିଶୁ ନ ଥାଏ । ଚା' କାପ୍ ଯେମିତି ଟିକକ ଫୁର୍ତ୍ତି ଦେବାର କଥା ତା' ଦେଇ ସାରିଥାଏ । କେତେବେଳେ ଟିକଏ ଘୁମ ଆସୁଥାଏ । କେତେବେଳେ ପୁଣି ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବତୀ ତେଲେଗୁ ରମଣୀ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ମାନଙ୍କ ଅବୋଧ ଖିଟରମିଟରରେ ପଡ଼ା ଦୁଇଟା ମେଲା ହୋଇଯାଉଥାଏ ।

ଡବାର ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରୁ ଉଡଉର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଧୂସର ଆଲୋକ ସହିତ ଖାପ ଖାଉଥିବା ଧୂସର ରଙ୍ଗର ଚପା ପେଣ୍ଟ ଏବଂ ସେଇ ରଙ୍ଗର ଖଣ୍ଡିଆ ହାଫ୍ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧି ଜଳ ଜଳ ଆସୁଥିବା ମୂର୍ତ୍ତିଟି କ୍ରମେ ସ୍ପଷ୍ଟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟତର ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସି ଯିମିତ ମୋ' ପାଖରୁ ପାଞ୍ଚ ଛଅ ଫୁଟ ଦୂରରେ ପହଞ୍ଚିଛି ତା' ଉପରେ ମୋ' ଆଖି ପଡ଼ିଗଲା । ଚାରିଚକ୍ଷୁର ମିଳନ ହେଲା ମାତ୍ରେ ମୁଁ ଯେତିକି ବିସ୍ମିତ ହେଲି, ତା'ଠାରୁ ବେଶୀ ଶଙ୍କିତ ହେଲା ସେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅଟକି ଯାଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଫେରିବାକୁ ଭାବୁଥିଲା ସେ; କିନ୍ତୁ ବୋଧହୁଏ ଆପେ ଆପେ ତା' ପାଦ ଦୁଇଟା ତାକୁ ମୋ' ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ଆଣିଲା । ଅପ୍ରତିଭ ନ ହୋଇ ସତ୍ସାହସ ସଂଗ୍ରହ କରି 'ନମସ୍କାର, ସାର୍ !' କହିଲା । ଦୂରରୁ ଦେଖିପାରିଥିଲେ ହୁଏତ ସେ ଅନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥାନ୍ତା ।

ନମସ୍କାରର ପ୍ରତି ନମସ୍କାର ନ ଜଣାଇ ବା 'ବସ' 'ବସ' ନ କହି ହଠାତ୍ କହିପକାଇଲି, "ଦିଅ ମୋର ତିରିଶ ଟଙ୍କା ବାରଅଣା; ନଗଦ ତିରିଶ ଆଉ ଛେନାପୋଡ଼ପିଠା ଆଉ ସ୍ପେଶିଏଲ ଚା' ବାବଦ ବାରଅଣା ।" ଯାହା କହିଲି ସେଥିପାଇଁ ଆଜଯାଏ ମୁଁ ନିଜକୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ନାହିଁ । ଅସୌଜନ୍ୟ ସାଙ୍ଗକୁ ଅର୍ଥ-ପିପାସା ମୋର ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା ମୋର ଏତାଦୃଶ ସମ୍ଭାଷଣରେ । ପୁଣି ସେଇ କଥା ପୁନରାବୃତ୍ତି କଲି "ଦିଅ ମୋର ତିରିଶ ଟଙ୍କା ବାରଅଣା; ଫେରାଅ; ଶୀଘ୍ର ନ ହେଲେ—" କଟମଟ କରି ଗର୍ଜିଲି ।

ଠିକ ଏ ଧାବତଡ଼ଇ ଅପରାଧୀ ପରି ବିନମ୍ର ଗଳାରେ ସେ କହିଲା, "ଦେଇଦେବି ସାର୍ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ'ଠି ପଇସା ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ବାଲେଶ୍ୱର ଯାଉଛି ସେଇଠି ଦେଇଦେବି ।" କ୍ରୋଧାନ୍ଧ ହୋଇ (କ୍ରୋଧଟି ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ ରିପୁ) କହିଲି, "ମିଛକଥା, ଝୁଟା ବାତ୍; ତୁମର କୌଣସି କଥା ଆଉ ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବି ନାହିଁ, ତୁମେ ଠକାଇବାକୁ ଆଉ ଲୋକ ପାଇଲ ନାହିଁ । ନିଜର ଗୁରୁର ସବା ଶେଷରେ—କ'ଣ ଯେ ପାଟିରୁ ବାହାରିବ...।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ସାର୍, ମୋର ବହୁତ ଭୁଲ ହୋଇଯାଇଛି । କ୍ଷମା କରିବେ । ସେଦିନ ମୋର ପଇସା ନିହାତି ଦରକାର ଥିଲା । ଆପଣଙ୍କ ପଇସା ଆଜି ଦେଇଦେବି ।" ଏଣେତେଣେ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେଇ କଥାଗୁଡ଼ାକ ପୁନରାବୃତ୍ତି କରୁଥାଏ । ସେ ପୁଣି ଦଣ୍ଡେ ରହି କହିଲା, "ସାର୍, ହଠାତ୍ ଜୟବାଗଲା ଧଇଲା । ମୁଁ ସିଧା ଚାଲିଆସିଲି କଟକ ଟେକ୍ସିରେ ।"

"ଭୂଷାର ବାବୁ ପାଖରୁ ଏ ବେଗ ନେଇ ନାହିଁ, ମୁଁ ସବୁ ବୁଝାବୁଝି କରିସାରିଲିଣି । ତୁମେ ଆଉ ମିଛ ଉପରେ ମିଛ କୁହ ନାହିଁ । ତୁମେ ଦୁନିଆଁଯାକ ଲୋକଙ୍କୁ ଠକାଉଛ, ବନ୍ଧୁକୁଟୁମ୍ବ ଆତ୍ମୀୟ କାହାକୁ ବାଦ୍ ଦେଉନ । ମୋ' ଭଳି ନିରୀହ ଲୋକଙ୍କୁ ଠକେଇ ଖୁବ୍ ଭୁଲ କରିଛ, ପାପ କରିଛ । ଅକ୍ଷମଣୀୟ ପାପ । ଦେଖୁନ ଆପେ ଆପେ କମିତି ଧରା ପଡ଼ିଯାଇଛ । ତୁମର ମୋର କେବେ କେଉଁଠି ଦେଖା ହେବ ଏ କଥା ଆମେ ଦୁହେଁ ତ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଭାବି ନ ଥିବୁଁ । କମିତି ଚେତେ... । ଭଗବାନ, ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କଲେ ବି ଗୋଟାଏ ମରାଲ୍ ଏ ଦୁନିଆଁକୁ ଚଳାଉଛି—ଏ କଥା ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ଆଜିର ଏ ଭେଟଘାଟରେ ।"

"ସାର୍ !"—ମୋର ଲମ୍ବା ବକ୍ତୃତାର କଣ୍ଠରେ ଏ ସାମାନ୍ୟ ଜବାବ ଦେଇ ସେ ମୋ' ସହିତ ଏକମତ ହେଲା । ଏତେ ବିନମ୍ର, ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଓ ଅନୁତପ୍ତ ପରି ସେ ଜଣାଗଲା ଯେ ମୁଁ ଭାବିଲି ଆଉ ପଦେ ଦୁଇପଦ କଡ଼ା କଥା କହିଲେ ହୁଏତ ସେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବ ।

ତାକୁ ଟିକିଏ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବା ପାଇଁ କହିଲି, "ଦେଖ, ତୁମର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଅଛି, ବଢ଼ିଆ କଟ୍ ଫିଗର; ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ଫିଲ୍ମରେ ହିରୋ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତ । ପାଠଶାଠ ପଢ଼ିଛ, କକା ଦାଦା ରିଟାୟାର ହେଲେ ବି ପ୍ରଦେଶ ସ୍ତରରେ, ସବଡିଭିଜନାଲ ସ୍ତରରେ ବଡ଼ ଚାକିରି କରୁଥିଲେ; ଇଚ୍ଛା କରିଥିଲେ ସେମାନେ ତୁମ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଚାକିରି ଅକ୍ଳେଶରେ ଯୋଗାଡ଼ କରିଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତେ । ତୁମେ ସେମାନଙ୍କ ନାଆଁ ବୁଡ଼ାଇଲ, ମୁହଁରେ କଳା ଲେପିଲ । କିଛି ନ ହେଲେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏଇ ବୁଦ୍ଧି ନେଇ ତୁମେ ସେଇ ଡାନଲପ୍ କମ୍ପାନୀର ନକଲି ଏଜେଣ୍ଟ ନ ହୋଇ କମ୍ପାନୀର ଅସଲି ବଡ଼ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତ ।"

ମୋତେ ସେ ଦେବତା ଭଳି ଭକ୍ତି କଲା ପରି ଜଣାଗଲା ଏବଂ ନଇଁପଡ଼ି ମୋ' ଗୋଡ଼ ଧରିବାକୁ ଉପକ୍ରମ କଲାପରି ଲାଗିଲା ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ ଦରକାର ଭାବି ପୁଣି କହିଲି, "କିଛି ନ କରି ଯଦି ତୁମେ ନାଗି ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇଥାନ୍ତ, ତେବେ ସାକସୂରରେ ଜୀବନଟାକୁ ବୁଡ଼ାଇ କବିତାର ଫୁଆରା ଛୋଟି ପାରିଥାନ୍ତ । ତା'ହେଲେ ତୁମର ବା ସମାଜର କିଛି ଲାଭ ନ ହେଉ ପଛକେ କ୍ଷତି ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ତୁମ ମୋ' ପକ୍ଷରେ ଏକ ଏନିଗ୍‌ମା, ପ୍ରହେଳିକା । ମୁଁ ମୋଟେ ତୁମକୁ ବୁଝିପାରୁନ । ମୁଁ ତୁମ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଜାଣିଲିଣି, କିନ୍ତୁ ଆହୁରି ଅନେକ ମୋର ଅଜଣା ଅଛି । ମୁଁ ଜାଣେ ତୁମର ବାପା ମାଆ ନାହାନ୍ତି । ତା'ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜୀବନର କୌଣସିଥିରୁ କିଛି ପାଇଲ ନାହିଁ ଯେ ଏଇ ଠକ ବୃତ୍ତିକୁ ଗୌରବାବହ ମନେକରି ଚାଲିଛ ?"

'ସାର୍ ମୁଁ ଆଉ...'

ବୋଧହୁଏ ଶପଥ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲା—ସେ କେବେ ଆଉ ଏ ଦୁଷ୍କର୍ମ କରିବ ନାହିଁ । କଥୋପକଥନକୁ ତଳ ସ୍ତରକୁ ଟାଣିଆଣି କହିଲି, "ଲୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ ଯାଅ ।" ପ୍ରଭୁତ୍ୱସୂଚକ ଗଳାରେ ଆଦେଶ ଦେଇ କହିଲି "ଫେରିଆସ, ଏଇଠି ମୋ' ପାଖରେ ବସ । ମୁଁ ତୁମକୁ କ୍ଷମାଦେଲି । ଏଇ ସର୍ତ୍ତରେ ଯେ ତୁମେ ମୋତେ ଖୋଲାଖୋଲି କହିଯିବ, ତୁମେ କାହିଁକି ଅସାମାଜିକ କାମ କରି ଚାଲିଛ । ଘର ଯୋଗୁଁ, ଅଭାବବିକ ଯୋଗୁଁ, କୁସଙ୍ଗ ଯୋଗୁଁ ନା କେଉଁଥିପାଇଁ ? ଟଙ୍କା କ'ଣ କର । ତୁମେ ତ ମଦ ଫଦ ପିଇଲା ପରି ଜଣାଯାଉନ ।"

"ସାର୍ ଆପଣ ସବୁ ଜାଣି ପାରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ କ'ଣ କରିବି । ଠିକ୍ କହୁଛନ୍ତି ମୁଁ ମଦ ପିଏ ନାହିଁ । ଆପଣ ଇଚ୍ଛା କଲେ ମୋର ସର୍ବନାଶ କରିବେ । ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"କ୍ଷମା ତ ଦେଇସାରିଛି । ଯାଅ ବାହାରୁ ଆସ । ଫେରିଆସି ମୋତେ ନିଜର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁଭାବେ ସବୁକଥା ଖୋଲି କହିଦିଅ ।"

ହଠାତ୍ ଗାଡ଼ିର ଗତି ଧିମାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ଛିଡ଼ାହେଲା । ଷ୍ଟେସନ ନୁହେଁ କି ଦୂର ସିଗ୍‌ନାଲ ନୁହେଁ, ଗାଡ଼ିର ଚଳନ୍ତା ହୁଇସିଲ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଏକକଥା "କିଏ ଚେନ୍ ପୁଲ୍ କଲା ।"

ଯୁବବନ୍ଧୁଟି ମୋତେ ଅତିକ୍ରମ କରି ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଆଡ଼କୁ ଗଲେ । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଁ କରୁଁ ଭାବୁଥାଏଁ ଭିକ୍ଟର ହ୍ୟୁଗୋଙ୍କ ଦସ୍ୟୁ ଜିଆନ ଭେଲଜିଆନ୍ ଓ ବିସପ୍‌ଙ୍କ ଭେଟଘାଟ କଥା । ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଖୋଲାହେବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଟକ୍ ଶବ୍ଦଟା ଶୁଣିଥିଲି । କିନ୍ତୁ ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ ପରେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଯେତେବେଳେ ପୁନର୍ଦର୍ଶନ ନ ମିଳିଲା ଭାବିଲି ଉଠିଯାଇ ଦେଖନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି, କାଳେ ସେକଥା ସେ ଜାଣିପାରିବେ ସେଥିପାଇଁ ଗଲି ନାହିଁ । ଆଉ ଦୁଇ ମିନିଟ ବାଦଦେଇ ଗାଡ଼ି ଚାଲିବାକୁ କେତେ ଡେରି ଦେଖିବା ପାଇଁ ଛଳନା କରି ଉଠିଗଲି । କିନ୍ତୁ ଇଏ କ'ଣ ? ପିଞ୍ଜରା ଖାଲି, ଚଢ଼େଇ ଉଡ଼ିଯାଇଛି । ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଦୁଆର ଖୋଲା । ବନ୍ଧୁ ନାହାନ୍ତି । ବାଥ୍‌ରୁମ ସେ ଖୋଲିଥିଲେ ମୋ ମନରେ ଗୋଟିଏ ଭ୍ରମ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ । ଏପାଖ ସେପାଖ ଚାହିଁଲି, ଦେଖିଲି ସେ ଓହ୍ଲାଇ ଅନ୍ୟ ଡବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି କି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଚିହ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଟ୍ରେନ୍ ଲମ୍ବା ହୁଇସିଲ ମାରି ପୁଣି ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ମୁଁ ପୁଣି ଠକିଲି । ପାଇବା ଚିଜ ପୁଣି ବୋକାମିରେ ହରାଇ ବସିଲି । ଅନ୍ଧ ଥରେ ବାଡ଼ି ହଜାଏ; ବୋକା ଶହେ ଥର ଠକେ ।

ପୁଣି ସେଇ ଆତ୍ମଗ୍ଳାନି, ଆତ୍ମଧିକ୍‌କାର । ବନ୍ଧୁଟି ଯେ ଧୂର୍ତ୍ତଶୃଗାଳ ପରି ଅତି ଚତୁରତାର ସହିତ ସକାଳେ ଏକ ଅତର୍କିତ ମୁର୍ତ୍ତୀ ଶିକାର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଡବାରୁ ଡବା ଘୂରାଫେରା କରୁଥିଲେ ସେଥିରେ ମୋର ଆଉ ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ସେ ଯେ ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ସେଇ ଟ୍ରେନରେ ଯାଉଛନ୍ତି ସେଥିରେ ମଧ୍ୟ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ପୁଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲି ତାଙ୍କୁ ଧରି ପୋଲିସ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ । ଏଥର ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାବିଲି, ପ୍ରଥମେ ସେ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଛିଡ଼ାହେଲା ବେଳେ ଯେବେ ଧରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତି ତୁଏତ ସେ ଚଳନ୍ତା ଗାଡ଼ିର ଖୋଲା ଦରଜା ଦେଇ ମୋତେ ପେଲି ତଳକୁ ଖସାଇ ଦେଇଥାନ୍ତା । ଅନ୍ୟଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଧରିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା । ତେଣୁ ମୋର ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହେଲା ସାମନାରେ ବସିଥିବା ଚେଲୁଗୁ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଚୁପ୍‌କରେ ଘଟଣା ଜଣାଇ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେଲିବା । ଆଗରେ ଯାଜପୁର ଷ୍ଟେସନ ପଡ଼ିବ । ସେଇଠି ସେ ତୁଏତ ଓହ୍ଲାଇ ଖସି ଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । କାରଣ ମୋ ସହିତ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଆଉ ଅଧିକ ଦୂର ଯିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରିବ ନାହିଁ । ତାରଖୁଣ୍ଟିର କିଲୋମିଟର ନମ୍ବର ଦେଖି ଜାଣିନେଲି ଯାଜପୁର ରୋଡ଼ ଆଉ ଆଠକିଲୋମିଟର । କଥା ହେଲା, ଷ୍ଟେସନରେ ଗାଡ଼ି ଛିଡ଼ା ହେଲା ବେଳେ ମୁଁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ପଟକୁ ଚାହିଁବି, ସେ ଓଲଟା ପାଖ ଦେଖିବେ ।

ଯେମିତି ଗାଡ଼ିର ଗତି ଧିମାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଛି ଉଭୟ ଦୁଇପାଖ ଦରଜାରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ପୂର୍ବ କଳ୍ପିତମତେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବାକୁ ଲାଗିଲୁଁ; ପ୍ଲାଟଫର୍ମର ଏମୁଣ୍ଡ ସେମୁଣ୍ଡ ପ୍ରାୟ ଦେଖି ହେଉଥିଲା ଟ୍ରେନ୍ ଉପରୁ । ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ସେକେଣ୍ଡ ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ତେଲୁଗୁ ଭଦ୍ରଲୋକଟି ସେପଟ ଦରଜାରୁ ବଡ଼ ପାଟିରେ କହିଲେ, **"I think he is getting down this side"** ଅର୍ଥାତ ମୋର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଭଦ୍ରଲୋକ ଏଇପଟେ ଓହ୍ଲାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଯିମିତି ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇଥିଲି ତାର ଅନୁରୂପ ଲୋକଟାକୁ ସହଜରେ ଠଉରେଇ ପାଇଲେ, ଯେହେତୁ ସେ ପାଖରେ ସେର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେହି ଓହ୍ଲାନ୍ତି ନାହିଁ ।

ତରବର ହୋଇ ଯାଇ ଦେଖିଲି ସତକୁ ସତ ସେ ଓହ୍ଲାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ରେଲରାସ୍ତା ପାରି ହୋଇ ସ୍ଥିତିଏ ଉଚ୍ଚ ଅନ୍ୟ ପ୍ଲାଟ୍‌ଫର୍ମକୁ ଚଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥିର ନ କରିପାରି ବା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ତାଙ୍କୁ ଧରିବାର ପ୍ରୟାସ ନ କରି ବନ୍ଧୁକ ନଥିବା ଉରୁଆ ଶିକାରୀ ଜାନୁଆରକୁ ଯେମିତି ଚିତ୍କାର କରି ଘଉଡ଼ାଇ ଦିଏ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲାଭକରେ ସିମିତ "ଧର ଧର" ବୋଲି ଜୋର ଡାକ ଦେଇ, 'କାହାକୁ' "କାହିଁକି" "କିଏ" ଇତ୍ୟାଦିର ଇଙ୍ଗିତ ନ ଥିବାରୁ କେହି ମୋ ଚିତ୍କାରର ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଦେଲେ ନାହିଁ। "ଚୋର" ବୋଲି କହିପାରିଲି ନାହିଁ। "ଡ଼ବ୍ଲ୍ୟୁ ଟିକୁ ଧର" ବୋଲି କହିଲି । ତାଙ୍କୁ ବା କିଏ ଦଉଡ଼ି ଧରିବ ?

ସେତେବେଳକୁ ଜଣେ ଯୁବକ କାନ୍ଧରେ ଭର ଦେଇ ବନ୍ଧୁ ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲେଣି । ସେ ପଳାଇବା ପାଇଁ ଯେତିକି ତତ୍ପର ହେଉଥାନ୍ତି ମୋର ଚିତ୍କାର ସିମିତ ବଢ଼ି ଚାଲିଥାଏ। ଦେଖିଲି ଆଉ ଜଣେ ଯୁବକ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଧାଉଁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଭାବିଲି ସେ ଅଚିରେ ତାଙ୍କୁ ପଗଡ଼ାଇ ନେବେ। ମୋର ତୃତୀୟ ଚିତ୍କାର ବେଳକୁ ସେ ମଣିଷେ ଉଚ୍ଚ ଲୁହା ପାଚିଆରେ ଗୋଜର ବାଡ଼ ନିକଟରେ। ଏଇ ଥର ଧରା ପଡ଼ିଯିବେ ଭାବିଲି । ପଳାୟନ ପନ୍ଥା ବନ୍ଦ । ଲୁହା ବାଡ଼ ଡେଇଁବେ କିପରି ?

ବୁଲି ଚାହିଁଲି ଜଣେ କନେଷ୍ଟବଳ ମୋ' ପଛରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପଳାୟନ ଚତୁରତା । କହୁଥାନ୍ତି 'ଅଲବତ୍ ଧରିବାକୁ ହେବ ।' ଅଦୂରର ଓଭରବ୍ରିଜ ଉପରେ ସବ୍‌ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ପାହିଆର ଆଉ ଜଣେ ପୋଲିସ କର୍ମଚାରୀ ଏଟେନ୍‌ସନ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ ଛିଡ଼ା ରହି ଦେଖୁଥାନ୍ତି କେଉଁ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରୟୋଗ କରି ଖସି ଯାଉଛନ୍ତି।

ସିଗ୍‌ନାଲ୍ ଡାଉନ। ଗାର୍ଡ଼ସାହେବ ହୁଇସିଲ ପରେ ପରେ ସବୁଜ ପତାକା ହଲାଇବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି । ତାଙ୍କଠାରୁ କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶ ଗଜ ଦୂରରେ ବନ୍ଧୁଟି ଖସିଯିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଛନ୍ତି । ମୋର ଆଉ ସନ୍ଦେହ ନ ଥାଏ ତାଙ୍କ ମୁକ୍ତିରେ କେବଳ ଲୁହାଗୋଜା କାଳେ ଝାଡ଼ରେ ପଶିଯିବ ବା ମୋଟା ଦେହ ଯୋଗୁଁ ଦୁଲୁଦୁଲୁ କରି ତଳେ ପଡ଼ିଲେ ଜୋର ଜଖମ ଲାଗିଯିବ। ଟ୍ରେନ ହୁଇସିଲ ମାରିଲା । ଏକ୍‌ସପ୍ରେସ ଗାଡ଼ି କେତେ ସମୟ ଅବା ଛିଡ଼ା ହେବ।

ଲୁହାବାଡ଼ ପାଖେ କେତେଦୂର ଯାଇ ବନ୍ଧୁଟି ଅନନ୍ୟୋପାୟ ହୋଇ ଛିଡ଼ାହେଲେ । ଟମୋଟେ ଓ ତେଲୁଗୁ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯିମିତି ତାଙ୍କ ପଛରେ ଧାଉଁଥିବା ଦୁଇ ଯୁବକ ଏଜେଣ୍ଟ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଏ କ'ଣ ? ପାଣିଘର ପାଖକୁ ଲାଗି ହାତେ ଖଣ୍ଡେ ଜାଗାରେ ଲୁହାବାଡ଼ ନ ଥିଲା ସେଇ ବାଟ ଦେଇ ଠେଲିପେଲି ତାଙ୍କୁ ଷ୍ଟେସନ ହତା ବାହାରକୁ ପଠାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ଟ୍ରେନ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିଲା । ଯେଉଁ ଦୁଇ ଯୁବକ ଏଜେଣ୍ଟବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ନିରାପଦରେ ପଠାଇ ଦେଲେ ସେମାନେ ଫେରିଆସି ଗାଡ଼ିରେ ଚଢ଼ିଲେ, ଦେଖିଲୁ ଲୁହାବାଡ଼ର ଅପରପାର୍ଶ୍ୱରେ ଯେଉଁଠି ଗୁଡ଼ାଏ ବାସ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ ସେଇଠି ଜନତା ଭିତରେ ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ମିଶିଗଲେ । ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲି ତାଙ୍କର ଏ ନିରାପଦ ପଳାୟନରେ । ଯିମିତି ସେ ବିପଦରୁ ବଞ୍ଚି ନାହାନ୍ତି ମୁଁ ରକ୍ଷା ପାଇଲି ।

ଫେରିଆସି ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ ବସିଲାବେଳକୁ ବିହ୍ୱଯାକ ଖ୍ୟାଲରେ ବୁଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ଜଣା ପଡ଼ୁଥାଏ ଯିମିତି ଟ୍ରେନଟା ଗୁଡ଼ାଏ ଭଣ୍ଡ ଠକ ଚୋରଙ୍କୁ ଧରି ଚାଲିଛି । ପରସ୍ପର ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ଡ୍ରାଇଭର, ଗାର୍ଡ଼, କଣ୍ଡକ୍ଟର, ପଏଣ୍ଟସମେନ୍ ଏମିତିକି ରେଳବାଇ ପୋଲିସ, ଷ୍ଟେସନ ମାଷ୍ଟର ସମସ୍ତେ ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧି ଶଠତା ଓ ଠକାମିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଛନ୍ତି ଓ ମୋତେ ଲାଗିଲା ଯିମିତି କି ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟର ସାଙ୍ଗସାଥୀମାନେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପୁଣି ଠକେଇବା ଚକ୍ରାନ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ଫାଇଲ ବେଗଟାକୁ କୋଳରେ ଜୋର୍‌ରେ ଜାକି ବସିଥାଏ କାଳେ କିଏ ଛଡ଼ାଇ ନେବ । ଟି. ଏ. ବାବଦ ସବୁଶ ଟଙ୍କା ଭିତରେ ଥାଏ । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ମୋଟା ଚଷମାବାଲା ଟୋକାଟିଏ ପାଖ ଦେଇ ଗଲେ ଭାବେ ପୁଣି ଆଜି ଜଣେ ଡାନଲପ ଏଜେଣ୍ଟ ଆସିଲେ ବୋଲି ।

ସାମନାରେ ବସିଥିବା ତେଲୁଗୁ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ମୋ' ଭୟ କଥା କହନ୍ତେ ସେ ମୋ' ଭୟର ଭାଗୀଦାର ହୋଇ ବେଗ୍‌ଟା ମୋ' ହାତରୁ ନେଇ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିଲେ । ଭଦ୍ରଖ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ମୁଁ କହିଲି, "ବେଗ୍‌ଟା ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ମଧ୍ୟ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । କେବଳ ଭିତରକୁ ବଢ଼ାଇଦିଅନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଛୁଆପିଲାଙ୍କ ଜିମାରେ ଥାଉ ।" ସାମାନ୍ୟ ହସି ସେ ତାହା କଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଓହ୍ଲାଇ ବେଗ୍‌ଟା ନେଲାବେଳକୁ ବେଗ୍‌ଟା ଉଷୁମ ଲାଗୁଥାଏ ଘଣ୍ଟାଏ ଦେଢ଼ଘଣ୍ଟା କାଳ ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କ କୋଳରେ ରହି ରହି । ଏତେବେଳେ ତରକ ମରକ ଚାହିଁ ନିଜ ବେଗ୍‌କୁ ନିଜେ ଷ୍ଟେର ପର ଧରି ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲି ଯେ ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ବା ପୋଲିସ କୁଆଡ଼େ ବିଶ୍ୱନାଥାନ୍ତ ସେତିକିବେଳେ ଷ୍ଟେସନରୁ ଖସିଯାଇ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାମାତ୍ରେ ପୁଅ କହିଲା "ବାପା ଜାଣିଛ, ତୁମ ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଏଜେଣ୍ଟ କଥା କାଲି କଟକ ରେଡ଼ିଓ କହୁଛି ।"

"ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରି ନ ଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ତା'ହେଲେ ମୁଁ ପାଇଥାନ୍ତି ।" ମୁଁ କହିଲି ।

"ଆଜି ଦେଖ କାଗଜରେ କ'ଣ ବାହାରିଛି ।" ପାଟିକରି ସେ ପଢ଼ିଲା "ଟାୟାର୍ କମ୍ପାନୀର ନକଲି ଏଜେଣ୍ଟଙ୍କ ହାତ ଠକେଇ" କଟକ ୧୯।୭—ଗତ କେତେ ମାସ ଧରି ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ଓଡ଼ିଆ ଯୁବକ ନିଜକୁ ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଟାୟାର କମ୍ପାନୀର ଏଜେଣ୍ଟ ଭାବରେ ପରିଚୟ ଦେଇ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଠାରୁ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥ ଠକେଇ ନେଇଯାଇଥିବାର ପୋଲିସରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଅଛି । ଏ ଆସାମୀ ସାଇକେଲ୍, ସ୍କୁଟର ଓ ମଟର ଟାୟାର ସୁବିଧାରେ ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ମିଥ୍ୟା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ଏପରି ଅସଦୁପାୟରେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କରୁଥିବାରୁ ସର୍ବସାଧାରଣ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସତର୍କ ରହିବାକୁ ପୁଲିସ ବିଭାଗ ଜଣାଇଛନ୍ତି ।

ମୋ' ମୁହଁରୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲା, "ଧନ୍ୟବାଦ, ବଡ଼ ଡେରିକଲ ପୋଲିସ ବାବୁ ! ଏଜେଣ୍ଟ ଭାଇ ! ସାବଧାନ, ପୋଲିସ ତୁମ ପିଛା ଲାଗିଲେଣି । ପଳାଅ କେନ୍ଦୁଝର ଦେଇ ଡିରିଂ ବାଟେ ଟାଟାନଗର । ଡିରିଂରେ ଭାଇ ଅଛୁ, ତାକୁ ଯଦି ଗୋଡ଼ଷ୍ଟାର ଡାନ୍‌ଲପ୍ ଆଉ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ ମଶାରି ଦେଇପାରି । ମୋର ତୁମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ । ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଉଛି ତୁମକୁ କେବେ କେହି ଧରିପାରିବେ ନାହିଁ ।"

●

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେଇ ଝିଅଟି

ଦୂରଗାମୀ ସରକାରୀ ବାସ୍‌ଗୁଡ଼ାକ କିମିତି କିମିତି ଅତି ବେଶୀ ସରକାରୀ । ଅତିକାୟ, ଚହଟଚକ୍‌କଣ, ନବ୍ୟକ୍ରୀତ ଏପରିକି ଶ୍ରାନ୍ତିପ୍ରଦ । ଡ୍ରାଇଭର କଣ୍ଡାକ୍ଟର ସ୍ଥିତ, ଗର୍ବିତ ଓ ଉଦ୍ଧତ ପରି ଦେଖାଯାଆନ୍ତି, ଯିମିତି ଜଗୁଆଳି ପୋଲିସ୍ କର୍ମଚାରୀ । ଭିତର ଲେଖାଲେଖିଗୁଡ଼ାକରେ ବି ସରକାରୀ ଗନ୍ଧ । କେଉଁଠି ସଂସ୍କୃତିଆ "ଧୂମ୍ରପାନ ନିଷେଧ" ଅନ୍ୟତ୍ର ଗାଉଁଲି ପ୍ରଚାର ବିଭାଗର "ଆମେ ଦୁଇ ଆମର ଦୁଇଟି ଯଥେଷ୍ଟ"; ଆଉ କେଉଁଠି ଅବା ଶେଷରେ 'ମହିଳା ଅପର' 'ମହିଳା ଲୋଅର', କାଁ ଭାଁ ଦଶପଇସିଆ ଆଦିମ କାଳର ରଙ୍ଗୀନ୍ ତିନିଠାକୁରଙ୍କ ଟିଣ ଫ୍ରେମର ଫଟୋ ଯାହା ଉପରେ କେଉଁକିଆ କଇଁଟ ଫୁଲମାଳଟା ବି ଶୁଖି ଯାଇଥାଏ । ବାସ୍ ଟାଇମ ଧରି ଚାଲିବାର ଚେଷ୍ଟାକରେ, ଥରେ ଚାଲିଲେ କୁଆଡ଼େ ହାତ ଦେଖାଇଲେ ବି ଥମେ ନାହିଁ । ଯାତ୍ରୀମାନେ ବି ଇସ୍ତ୍ରୀଦିଆ କଡ଼ା ମେଜାଜର ଲୋକ; ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର ଫିଟ୍‌ଫାଟ୍, କଥାବାର୍ତ୍ତା କମ୍ କରନ୍ତି । ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା କାଗଜ ପଢ଼ନ୍ତି । କଥାବାର୍ତ୍ତାଗୁଡ଼ାକ ବି, ସରକାରୀ ବଦଳି ପ୍ରମୋଶନ ଡିଏ·ଟିଏ·ଭିଜିଲାନ୍ସ କଥା । ଗୋଟାଏ ଅଳଙ୍କାର ପରି କମ୍ପ୍ଲେଣ୍ଟ ବାକ୍ସ ଥାଏ ।

ସ୍ୱଳ୍ପ ଦୂରଗାମୀ ପ୍ରାଇଭେଟ ବାସଗୁଡ଼ାକ ବି କିମିତି କିମିତି ଅତି ପ୍ରାଇଭେଟ ଲାଗେ । ଧାନ ଚାଉଳ, ମୁଢ଼ି ମାଛ, ଶୁଖୁଆ ଏପରିକି କୁଲି ପାଛିଆ ଚୁଙ୍ଗୁଣୀ ପଛର ଆଦି ସବୁ ଘରକରଣା ଚିଜ ପୁରା ଭିତରେ । ଏ ବାସ୍‌ରେ ଅପର ଲୋଅର ନାହିଁ, ଯେ ଆଗେ ବସିପାରିଲା । ସମସ୍ତେ ସମାନ । ମଣିଷ ଜିନିଷ ବାରିବା ମୁସ୍କିଲ । ବାସ୍ ଥରେ ଚାଲିଲେ କେତେବେଳେ କେଉଁଠି ପହଞ୍ଚିବ ନପହଞ୍ଚିବ କହିହେବନି । ବାସ୍ ଭିତରେ ଏମିତି ଗନ୍ଧ ହୁଏ ଯେ ତାହା ପ୍ରାୟ ପଚିଶ ପଚିଶ ଜିନିଷରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆସେ । ଲୋକଙ୍କ ଭାଷା ଅମାର୍ଜିତ, ଅଶ୍ଳୀଳ ମଧ୍ୟ । ଯାତ୍ରୀମାନେ ଏତେ ପାଟିରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି ଯେ, ବାସ୍‌ର ଶବ୍ଦ ବି ଶୁଭେ ନାହିଁ; କାନ ଭିତରେ ତପ୍ ତପ୍ ବାଜା ପିଟିଲା ପରି ଶବ୍ଦ ହୁଏ । କେବେ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ି ନଥିବା ମିସ୍ତ୍ରୀ ଲେଖିଥାଏ—To sit 52 । ବସନ୍ତି ହଣ୍ଡ୍ରେଡ୍ ଟ୍ରେ । କର୍ମଚାରୀମାନେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ମଣିଷ ଭାବନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆଉ ଏକପ୍ରକାର ବାସ୍ ଅଛି ଯାହା ଦୂରଗାମୀ, ମାତ୍ର ପ୍ରାଇଭେଟ୍ । ଏଥିରେ ଉଭୟ କସମର ବାସ୍‌ର ମଧୁର ସମନ୍ୱୟ ଦେଖାଯାଇଥାଏ । ସେଗୁଡ଼ାକ ଏକରଙ୍ଗୀ ନୁହନ୍ତି, ବହୁରଙ୍ଗୀ । ପ୍ରୋପ୍ରାଇଟରର ନାଆଁ ବାସ୍ ବାହାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ଲେଖାଥାଏ । ବନାଟିକଟରେ ଯାତ୍ରୀ ଯାଇ ଆସି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ହେଲେ ଛୁଆଙ୍କୁ ଟିକଟ ଦେବାରେ କୋହଳ ନୀତି ଅନୁସରଣ କରାଯାଏ, ପାଞ୍ଚଜଣ ସାନବଡ଼ ଛୁଆଙ୍କ ପାଇଁ—ଯଦି ଦୟାକରି ଏକ—ଗୋଟାଏ ଅଧ ଟିକେଟ । ବଡ଼ସାନ ସମସ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ସେଇଟା ତାଙ୍କ ବାସ୍ । ଏ ବାସ୍‌ର କର୍ମଚାରୀ କର୍ମଠ, ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚକ୍ଷୁ କଅନ୍ତି । ସବୁଠି ଛିଡ଼ାହୁଏ, ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଳି ଦଳି ବୁଝାହୁଏ । ସମସ୍ତ ସ୍ୱାଧୀନ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଡେମୋକ୍ରେସି ।

ସେଦିନ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ବାସ୍‌ରେ—ଧରନ୍ତୁ କଲିକତା କେଉଁଝର ବାସ ଅବା ପାଧା—ବୃନ୍ଦବାଲ ବାସ୍—ମୁଁ ଚଢ଼ିଗଲି । କାହିଁକି କେଉଁଠାକୁ ଯାଉଛି ନ କହିପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ଯିମିତି ମୋତେ କିଏ ଘଉଡ଼ାଇ ଦେଉଛି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ବା ମୁଁ କିଛି ଗୋଟାଏ ଦୁଷ୍କର୍ମ କରି—ଧରନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ରୁଗ୍‌ଣ ଭିକାରୀ ଛୁଆକୁ ଯୋତାରେ ଦଳିଦେଇ ବା ଗାଲରେ ନିର୍ମମ ଚାପୁଡ଼ାଏ ଦେଇ—ଖସିଯିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଛି ସାମନାରେ ମିଳିଯାଇଥିବା ଯାନବାହନ ଗୋଟାକରେ ।

ଗାଡ଼ିଟା ଷ୍ଟେଣ୍ଡରେ ନ ଥିଲା । ଥିଲା ପେଟ୍ରୋଲ ଟାଙ୍କି ପାଖରେ । ମୋବିଲ ତେଲ ପାଣି ସବୁ ନେଇ ଗୁଡ଼ିବ । ସହର ମୁଣ୍ଡରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜାଗାରେ ଦଣ୍ଡେ ଅଟକି ସିଧା ବାହାରି ଯିବ । ଯେଉଁ ହତଭାଗ୍ୟ ଅଧମମାନେ ଷ୍ଟାଣ୍ଡରେ ବାସ୍ ଧରି ନ ପାରନ୍ତି ସେମାନେ ଧାଁ ଧପଡ଼ କରି ଧଇସଇଁ ହୋଇ ବା ରିକ୍‌ସାଟାଏ ଧରି ଏଇଠି ଚଢ଼ନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୁଁ ଚଢ଼ିଲି ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ମାତ୍ର ସିଟ୍ ଥିଲା । ଦିଗଶୁନ୍ୟ ଧାଡ଼ିରେ ମୁହଁରେ ଶ୍ୱେତକୁଷ୍ଠ ହୋଇଥିବାରୁ ପାଖ ଲୋକଟା କମିତି କଦର୍ଯ୍ୟ ଦିଶୁଥିଲା । ତେଣୁ ତା ପାଖରେ କେହି ବସୁ ନ ଥିଲେ । ତଆଁ ରୋଗ ନୁହେଁ, ତଥାପି କୁତ୍ସିତ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ତ ବାଛ ବିଚାର ଅଛି । ମୋର ଲଗେଜ ନ ଥିଲା । କେବଳ ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଥଳିରେ ଥିଲା ବଡ଼ ପେଟ୍ଟାଏ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଅଙ୍ଗୁର ଓ ମୁଠାଏ ଦମୁଠା ଟଫି ।

ସେକ୍ଷଣ କ୍ରୋଧ, ହିଂସା ଓ ଈର୍ଷାଜର୍ଜରିତ ହୋଇ (ଏଇ ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ବ ମୁହୂର୍ତ୍ତି ଟିକଏ ଗମ୍ଭୀରତର ହେଲେ ମଣିଷ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଘୁଏ) ବାସ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଥିଲି । ଚେଷ୍ଟା କରି ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ସ୍ୱାମାନ୍ୟ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ କଲାପରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଆଖି ବୁଲାଇଲି ।

ଆଗ ସିଟ୍‌ରେ ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ସୁଶ୍ରୀ ଯୁବକ ତାଙ୍କ ବଳିଷ୍ଠ ଲୋମଶ ଅସ୍ତିନଟେକା ବାହୁକୁ ପୂରାପୂରି ସିଟ୍‌ର ଉପରଭାଗରେ ଲମ୍ବାଇଦେଇ ବସିଛନ୍ତି । ସେଇ ବାହୁର ମାଂସଳ ଅଂଶରେ ଫୁଲୁକା ଫୁଲୁକା ଲାଲ ପଦ୍ମ ରଙ୍ଗର ଗାଲକୁ ରଖି ମହିଳାଟିଏ (ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ) ଆସୁଷ୍ଠ ଆଖି ବୁଜି ଉଷ୍ଣତା ଟାଣୁଛନ୍ତି ବା ତନ୍ମୟ ହୋଇ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଲମ୍ବା ନାକ ଓ ଟିକ କୁରାଢ଼ି ସମାନ କଲକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି, ଜଣା ପଡ଼ୁ ନ ଥିଲା । ବାସ୍‌ଟାକୁ ସେମିତି ଦୁହେଁ ନିଭୃତ ବୈଠକଖାନା ବା ବେଡ୍ ଚେମ୍ବର ଭାବୁଥିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଦୁଇତିନୋଟି ବେଞ୍ଚ ବ୍ୟବଧାନରେ ପଛପଟେ ବସିଥିବା ଜନୈକ ପ୍ରୌଢ଼ ଓ ପ୍ରୌଢ଼ାଙ୍କ କଥୋପକଥନ ଶୁଣାଯାଇଥିଲା ନିମ୍ନମତେ :—

ପ୍ରୌଢ଼—ବୁଝିଲନା ସମ୍ପୂଦୁଣୀ ! ଭୁବନ ଭାଇର ଝିଅର ବାହାଘର ହୋଇଗଲା, ଆମ ଗାଁ ନିଧି ସାଉ ପୁଅ ହରିଆ ସାଙ୍ଗରେ ।

ପ୍ରୌଢ଼ା—ଭଲ ହେଲା । ପନ୍ଦର ଷୋଳ ବର୍ଷରେ ଝିଅଙ୍କୁ ବାହାଦେବା ଭଲ । ଆଜକାଲି ବୁଢ଼ୀ ହବାଯାଏ ଝିଅସବୁ ବାପ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି, ବେଧ ଜନ୍ମ କରୁଛନ୍ତି ଦେଖୁନ ସମୁଧି !

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରୌଢ଼—ହଁ ସମ୍ବୁଦ୍ଧୁଣୀ । ଏ ଆଖି ସବୁ ଦେଖୁଛି, ଏ କାନ ସବୁ ଶୁଣୁଛି । ଠିକ୍ ବେଳରେ ଝିଅ ପୁଅଙ୍କୁ ବାନ୍ଧଦେବା ଭଲ ।

ପ୍ରୌଢ଼ା :—ସାହା କହୁଛ ସମନ୍ଧ ! ଭୋକଶୋଷବେଳେ ଖାଇବାକୁ ଦବା କଥା । ଭୋକଶୋଷ ମରଗଲେ ଖିଆପିଆ ଆଉ ଭଲ ଲାଗିବ ? ଦୁହେଁ ଭାବଥିଲେ ଗାଁର ପାଖପଡ଼ଶା ଏକୋଡ଼ରେ କାନ୍ଥ ଏ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ପରସ୍ପର ନିକଟକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରେମ କାହାଣୀର ଯିମିତ ସାହାସ୍ୟ ନଅନ୍ତି ସିମିତ ଏ ବାସ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ କରହେବ ।

ସମୁନ୍ଧ ସମୁଦୁଣୀଙ୍କ ପ୍ରେମସମ୍ଭାଷଣ ଭଳିଆ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଏଇ ଝିଅ ଧର ଗୁଲୁଁ ଗୁଲୁଁ ଛୁଆପିଲା ଆଡ଼କୁ ଗୁଲଲ, ଲୁଚ୍ ନବୋଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଆହୁର ପଛପଟୁ ବଭିନ୍ନ ଭାଷା ଓ ଗଣ୍ଡଗୋଳଆ ଗଳା ସ୍ୱର ଭିତରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବାର ହେଉଥାଏ "ଦେ ଭାଇ ପାନଖଣ୍ଡେ ଭାଙ୍ଗଠ", "ହରଭାଇ, ନେ ବଡ଼ଖଣ୍ଡେ ଧର", "ଭାଇ ଦେଖ ନଶ୍ଚେ ଆସିବୁ ପୂଜାକୁ" ଇମିତ କେତେ କଣ ସମ୍ଭାଷଣ, ନମନ୍ତ୍ରଣ, ଯାଚନା, ପ୍ରୀତିବଚନ ।

ପରବ୍ୟାପ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପ୍ରେମର ଏଇ ଦୁନିଆଁ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡିଆ ଗୋଠଛଡ଼ା ହୋଇ ପଶିଥିଲା ଗୋଟିଏ ଜୀବ, ଜାଲୁଆର, ସେଇଟା ମୁଁ, ଯେମେ ମୋର ଉପସ୍ଥିତିର ଅସଙ୍ଗତି ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲ ଅଥବା ମୋର ପ୍ରତିବୋଧ ସତ୍ତ୍ୱେ ପରସ୍ଥିତି ମୋ ଉପରେ ମାଡ଼ ମାଡ଼ ବସୁଥିଲା, ମୁଁ ଖୁବ୍‌ବେଶୀ ପରମାଣରେ ନିଜକୁ ନଃସଙ୍ଗ, ବେଖାପ୍ ବୋଲି ମଣୁଥିଲ ।

ବାସ ଛୁଡ଼ଲା ଏବଂ ଇଞ୍ଜିନର ଘର୍ଘର ଶବ୍ଦରେ ମୋର ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅଶ୍ୱସ୍ତି ମିଶିଗଲା କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ।

କିନ୍ତୁ ଏ କଣ ? ହେଲ୍‌ପରର ହୁଇସ୍ଲ୍ (ସରକାରୀ ଗାଡ଼ର କର୍ତ୍ତୃକତ୍ୱ ଠଂ ଠଂ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ଗାଡ଼ରେ ନାହିଁ) ରେଲ ଇଞ୍ଜିନ ବନ୍ଦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପେଟ୍ରୋଲ ଷ୍ଟେସନ ଗୋଲେଇର ଆଉଟ ପଟ୍ଟ ଯୋଡ଼ାଏ ପୁଲୁ ବୋଝାଇ ଶକ୍ତସା ବାସ୍ ଆଗରେ ଦେଖାଗଲ । ଶକ୍ତସାବାଲାଏ ହାତ ଟେକି ଡ୍ରାଇଭରକୁ ଇଙ୍ଗିତ ଦେଲେ ଗାଡ଼ି ଅଟକାଇବାକୁ ।

ମାଲପତ୍ର ବୋଝାଇ ହେବା ଅବସରରେ ଉଠିଲେ ପ୍ରଥମେ ଭଦ୍ର-ମହିଳା ନମ୍ବର ସ୍ୱର ଓ ପାଞ୍ଚ ପିଲା ଝିଅଟାଙ୍କୁ ଦୁଇ କାଖରେ ଧରି । ଭେନିଟି ବେଗ, ଘଡ଼ି, ଚୂଡ଼ି, ସୁନାଚୁଡ଼ି ଓ ଥର୍ମୋସରେ ବାଆଁ ହାତ ସାଙ୍ଗସାନ୍ତ ପରି ଝୁଲୁଥିଲା । ପାଞ୍ଚଟିଆ ଜନ୍ମ କଲେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇନ ଏବଂ ଦଶ ଝୁଆରେ ବ ସ୍ତ୍ରୀର ଯୌବନ ନଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ— ଏଇ ଦୃଢ଼ ଘୋଷଣା କରି ସେ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଆବିର୍ଭୂତା ହେଲେ ଏବଂ ସିଧା ଗ୍ଲାଇସାଇ ମହିଳା ବେଞ୍ଚରେ ବସିଗଲେ । ତାଙ୍କ ଚେହେରା ଆକୃତି ରୂପଲାବଣ୍ୟ ଏତେ ଶାନ୍ତିପ୍ରଦ ହେଲା ଯେ ଅନ୍ୟ ଯାତ୍ରୀମାନେ ସ୍ୱତଃ ତାଙ୍କୁ ଆସନ ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଜଣେ ଅଧେ ମଫସଲ୍ୱ ଦରବୁଢ଼ୀ ତଳେ ବସିବାକୁ ଶ୍ରେୟ ମଣିଲେ ମଧ୍ୟ ।

ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଗାଈ ପଛେ ପଛେ ଷଣ୍ଢ ଲାଗି ରହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ଉଠିଲେ ସ୍ୱାମୀ ଜଣକ ଦୁଇନମ୍ବର ପୁଅକୁ ଧରି । ସେ ସିଧା ସଳଖ ଯାଇ ବୁଲି ବୁଲି ଟିକେଟ କାଟୁଥିବା କଣ୍ଡକ୍ଟର ସିଟ୍‌ରେ ବସିଗଲେ ଦୁଇ ଜଙ୍ଘ ମଝିରେ ପୁଅକୁ ବସାଇ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼ୁଥିଲା ଯିମିତି କି ତାଙ୍କ ଜୀବନର ମନ୍ତ୍ର ହେଲା "ପ୍ରଡ୍ୟୁସ ଅର୍ ପେରିଶ୍" "ଉପୁଜାଅ ଅବା ମର" । (ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଟି କୃଷି ବା ପଶୁପାଳନ ବିଭାଗର ଅଫିସର ବା ଏମ୍· ଭି· ଆଇ· ନୁହନ୍ତି ତ ?

ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଗାଡ଼ି ଉପର ଧଡ଼ ଧାଡ଼ ବୋଝେଇ ଶବ୍ଦ ବନ୍ଦ ହେଲା । ନଅ ଦଶ ବର୍ଷର ସୁଶ୍ରୀ ଗୁଲୁଗୁଲିଆ ପିଲାଟାଏ ବାସ ଦରଜାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ବାପାଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାର କଲା, କହିଲା 'ଦଉଡ଼ା ଉପରକୁ ଚଢ଼ିଲି' । ଏଇ ପିଲାଟି ନଷ୍ଟପ୍ରୟ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଅଭିଲ ପହିଲା ନମ୍ବର ବଚ୍ଛା । ଆଜି କାହିଁ ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ସେ ସବା ପଛ ବେଞ୍ଚରେ ଜାକିଜୁକି ହୋଇ ବସିଗଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାଙ୍କା ରହିଲା ଡିନି ନମ୍ବର ଝିଅ । ତା କଥା କେହି ବୁଝି ସମଜା ନକରିବାରୁ ସେ ଛୁଆଟା ରହି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥାଏ ଏବଂ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ ଚକ୍ରିକା ହରଣୀଛୁଆ ପରି ଏଣେ ତେଣେ ଚାହୁଁଥାଏ ।

ଦୁଇ ନମ୍ବରକୁ ନିଜ ସିଟ୍‌ରେ ଛାଡି ଗୃହସ୍ୱାମୀ ଉଠି ଆସିଲେ । ଚାରିଆଡ଼େ ଅନେ୍ୱଷଣ ଚକ୍ଷୁର ଆଖି ବୁଲେଇ ଦେଖିଲେ କେଉଁଠି ସୁବିଧା ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ଦ'ସିଟିଆ ବେଞ୍ଚ୍ ଗୁଡ଼ାକ ଜଣାଅଧିକେ ତିନିସିଟିଆ ହୋଇ ଯାଇଛି । କଣ ଭାବିଲେ କେଜାଣି ଫାଙ୍କଥିବା ଅଳଟି ମୁଁ ଯେଉଁଠି ରଖିଥିଲି ସେଇଠି ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ସ୍ଥିର କଲେ । ମୋତେ ନ ପଚାରି ବେଗ୍‌ଟା ଉଠାଇ ମୋ କୋଳରେ ଥୋଇଦେଲେ ଏବଂ ଝିଅକୁ ଶୂନ୍ୟକୁ ଟେକି ବସାଇ ଦେଲେ ସେଇ ଅଧଖଣ୍ଡ ସ୍ଥାନରେ "ରୁପା ! ତୁ ଏଇଠି ବସ" କହି ।

ଝିଅଟାର ନାଁ ରୁପା ନ ହୋଇ ସୁନା ହୋଇଥିଲେ ବି ଯଥାର୍ଥ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ଯେ ଶହେ ଥର ବି ଥରେ ବୁଲ ଦେଖିବ । ବସ ଯାକର ସମସ୍ତ ଯାତ୍ରୀ କ୍ଷଣକ ପାଇଁ ତାର ଝଲକ ଅନୁଭବ କରିଥିଲେ ଯେତେବେଳେ ଗୃହସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଟେକି ଧରି ମୋ ପାଖରେ ବସାଇ ଦେଉଥିଲେ । ମୋ ପାଖରେ ଝିଅଟି ଅଶ୍ୱସ୍ତି ଅନୁଭବ କରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ବୋଧହୁଏ ତା ବାପା ଭାବିଥିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଝିଅଟା ମୋ ପାଖରେ ବସିଲାମାତ୍ରେ ମୋର ଅଶ୍ୱସ୍ତି ବଢ଼ିଲା । ତାକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ମୋ ମନରେ ଘୃଣା ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । ତାର ଚୂଳ, ଆଖି, କାନ, ନାକ, ଆଙ୍ଗୁଳି, ଗୋଡ଼ ଆଦି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ଓ ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ଯେତେ ସୁନ୍ଦର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ମୋର ଘୃଣା ସେତେ ସେତେ ବଢ଼ି ଉଠୁଥିଲା ।

ବାସ୍ ଚାଲିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଝିଅଟା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଏକ ସମସ୍ୟା ହୋଇ ଛିଡାହେଲା । ବସିବା ମାତ୍ରେ ମୁହଁଟା ଖଟାଳିଆ କରି ଭେଁ ଭେଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାର ଉପକ୍ରମ କରୁଥାଏ । ଆଉ କେହି ଯାଖ ଯାତ୍ରୀ ହେଲେ ତୁରନ୍ତ କହିଥାନ୍ତା । "ଏ ମା କାନ୍ଦନା, ତୋ ବାପା

Digitized by srujanika@gmail.com

ମା ପଣ ସେଇଠି ବସିଛନ୍ତି । ହେଇ ଦେଖ ପୋଲ, ନଈ, ରେଳଲାଇନ, ଗାଈ ବାଛୁରୀ । ଟିକଏ ଚୁପ୍ ହେଲେ ପଚାରନ୍ତି "ହଇଲୋ ଝିଅ ! ତୋ ନା କଣ । ଉତ୍ତର ଦେଉ ନ ଦେଉ ପୁଣି ପଚାରନ୍ତି ତୋ ବାପା କଣ କରନ୍ତି ? ଇମିତି ନାନା କଥା କହି ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ ତାକୁ କାମ୍ୟ ସହଯାତ୍ରୀ କରି ପାରିଥାନ୍ତି ।

ମୋ ପାଖ ଯାତ୍ରୀ ତାହା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବାର ଦେଖିଲି ମଧ୍ୟ । ସେ ତାକୁ ଛୁଇଁ କହିଲା, "ଚୁପ୍ ଚୁପ୍ ମାଆ ! ବାପା ହେଇଠି ବସିଛନ୍ତି ।" ହେଲେ ଝିଅଟା ଯିମିତି ଧବଳକୁଷ୍ଠ ଆଚ୍ଛାଦିତ ବିକୃତ ବିରଙ୍ଗ ମୁହଁକୁ ଦେଖିଛି ସିମିତି ଭୟାର୍ତ୍ତ ହୋଇ ତା ଆଡୁ ମୁହଁକୁ ଫେରାଇ ଆଣି ମୋ ହୃଦୟରେ ଗୁଞ୍ଜିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ।

ମାଆ ବାପ ଭାଇ ଭଉଣୀ ଦୁନିଆଁ ବାହାରେ ଦୁନିଆ ଅଛି, ଏ ଧାରଣା ବୋଧହୁଏ ଝିଅଟାର ନ ଥିଲା । ସେଇ ଏକ ଚିନ୍ତାରେ ମଗ୍ନ ଯାଇଥିଲି । ମନେ ମନେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ଜଣକୁ ପାଇବି ଭାବି ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲି ।

ଆଗକୁ ଚାହିଁଲି । ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ବାହୁକୁ ତକିଆ କରି ଶୋଇଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିର ମୁଣ୍ଡ ଉପର କେତୁଟା ଫୁରୁଫୁରୁ ହୋଇ ଉଡୁଥିବା ଚୂଳ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଦିଶିଲାନାହିଁ । ବାଆଁକୁ ଚାହିଁଲି, କିଛି ଦିଶିଲା ନାହିଁ; ଟାଉନ୍‌ର ଶେଷ ଷ୍ଟପରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଯାତ୍ରୀ ଉଠି ଗୋଟାଏ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇଥିଲେ ମଣିଷ କାନ୍ଥଟିଏ ତୋଳି; ପଛକୁ ଚାହିଁଲି କିଛି ଦିଶିଲା ନାହିଁ କଳା ରେକ୍‌ସିନ କଭର ଛଡ଼ା । ଡାହାଣ ପଟେ ଝରକା ଦେଇ ଯେତିକ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିପାରିଲି ତାହା ଦୂରର ଖରାଦିନଆ ଶୁଖିଲା ବିଲ, କେତେବେଳେ କମିତି ହରିବଳପୁର ପାହାଡ ଅଗ ।

ଖୁବ୍ ମାଆ ବାପ ସରାଗ ଝିଅଟାର । ବୋଧହୁଏ ଗେହ୍ଲି ଝିଅ ବାପମାଆଙ୍କର । ଗୋଟିଏତ । ବହୁ ସନ୍ତାନ ହେଲେ ବି ଛୁଆଗୁଡ଼ାକୁ ଶରଧା ଦେବାରେ ବାପ ମା ତ୍ରୁଟି କରି ନାହାନ୍ତି ଦେଖୁଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କୁହାପି ବାପ ମାଆଙ୍କ ସନ୍ଧାନ ଏପରିକି ବାସନା ମଧ୍ୟ ନ ପାଇ ଝିଅଟା ସିଟ୍ ଉପରକୁ ଉଠି ଚାହିଁବା ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ତାହା କରିବାକୁ ଦେଲି ନାହିଁ । ଲାଭ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । କାରଣ ପଛକୁ ଆଉଜିବା ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚ । ସେ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ିଲା । ଅପଚେଷ୍ଟା ମାତ୍ର । ନଇଁପଡ଼ି ବସିବା ଆସନ ତଳକୁ ଚାହିଁଗଲା । ଖାଲି ପାଦ ଓ ଯୋତାଗୁଡ଼ାକ ।

ଗାଡ଼ିର ଦ୍ରୁତ ଗତି, ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଘର୍ଘର ଶବ୍ଦ, ଯାତ୍ରୀ କୋଳାହଳ ଝିଅଟାର ବାପ ମାଆ ଚିନ୍ତାକୁ ଆଦୌ ଦବାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ନିହାତି ନିଃସ୍ୱ ଏକାନ୍ତ ଏକାକୀ ହୋଇ ସେ ଯଦି ସେମାନଙ୍କର କା' ଟିଏ ପାଇଥାନ୍ତା ବା ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ପରି ଜଣକୁ କାହାକୁ ଭେଟନ୍ତା ତେବେ କଥମପି ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ସେ ଯେତିକି ଯେତିକି ହତାଶ ହେଉଥାଏ ସେତିକି ସେତିକି ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଲା ପରି ହୋଇ ମୋଠାରୁ ଆଶ୍ରୟ ଲୋଡ଼ି ଚାହିଁଲା ନ ଚାହିଁଲା ପରି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଚାହୁଁଥାଏ । ମୋ ଚେହେରା ଆବ ଭାବରେ କିଛି ନପାଇ ଆଖି ଫେରାଇ ନେଉଥାଏ ଏବଂ ପୁଣି କରୁଣତର କାକୁସ୍ଥତର ଆଖିରେ ଚାହୁଁଥାଏ ।

ଏମିତି ଥରେ ଦୁଇଥର ଆଖି ଦୁଇଟା ଉପର ତଳ କରି ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତାକୁ ଚାହିଁଲା ଭଳି ଏମିତି ନିର୍ନିମେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲା ଯେ ଶୂନ୍ୟର ଶୁଖିଲା ମେଘରୁ ବି ପାଣି ଟୋପାଏ ଦିଟୋପା ଝରିଥାନ୍ତା, ସୂକ୍ଷ୍ମ କଳା-ପ୍ରେମୀ ସେ ଆଖିରେ 'ମେଡ଼ୋନା'ର ଆଖି ଦେଖିପାରିଥାନ୍ତା । ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଯେ ରହିଲା, ଆଉ ଫେରାଇଲା ନାହିଁ । କାଳେ ସେ ଝିଅଟା ମୋତେ ହରାଇଦେବ ସେଇ ଭୟରେ ଭୀରୁଙ୍କ ପରି ମୁଁ ତା ଆଡ଼ୁ ଆଖି ମୁହଁ ଫେରାଇ ଆଣିଲି ।

ଛୁଆଗୁଡ଼ାକୁ କାହିଁକି କେଜାଣି ମୁଁ ଭଲ ପାଇନି, ପାଇ ପାରୁନି, ବରଂ ଘୃଣା କରିବାକୁ ଅଭ୍ୟାସ କରିନେଲିଣି । ସେଇ ଯେଉଁ ଛକଟା ତଳରେ ଲେଖାଅଛି "ପ୍ରଭୁ ଯୀଶୁ କହନ୍ତି, ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭ ନିକଟକୁ ଆସିବାକୁ ଦିଅ, ଆମ୍ଭେ ତାହାଙ୍କୁ ପ୍ରେମ କରୁ" ତାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

କାନ୍ଦରୁ ଉଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗାନ୍ଧୀ ଯେଉଁ ଛବିରେ ପିଲାଝିଲାଙ୍କ ସହିତ ହସି ହସି ଶିଶୁସୁଲଭ ଭଙ୍ଗୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହସଖୁସି ହେଉଛନ୍ତି ସେ ଛବିଟା ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତରେ ପାଇଲେ ତରବର ହୋଇ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇ ଦିଏ । ନଭେମ୍ବର ଚଉଦ ନେହେରୁଙ୍କ 'ବାଳ ଦିବସ'କୁ କାଳ ଦିବସ ପରି ମୋତେ ଲାଗେ । ଯେଉଁ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ଛୁଆପିଲାଙ୍କୁ ଶରଧା କରନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ାକୁ ବି ମୁଁ ଅସାମାଜିକ ଭାବେ ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଶିଶୁ-ହତ୍ୟା ବା ଶିଶୁ ବଳିରେ ମାତିଛନ୍ତି ସେମାନେ ସମାଜ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ହେଲାଣି ।

ମୋର ଏ ବିକୃତ ଅସ୍ୱାଭାବିକତାର କାରଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଛି; ହୋଇପାରେ ଏହା ରକ୍ତ ମଜ୍ଜାଗତ, ବଂଶାନୁକ୍ରମିକ । ମୋର ବଡ ମାମୁଁ ଥିଲେ ସେ ମୋତେ ପିଲାଦିନେ ଆଦୌ ପାଖ ପୂରାଇ ନଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଝିଅ ନ ଥିଲା ବୋଲି ଭାଣିଜୀଗୁଡ଼ାକ ଭଣଜାଙ୍କଠାରୁ ବେଶୀ ଘୃଣା କରୁଥିଲେ । ଛୁଆମାନେ ତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁ । କୁକୁର ବିରାଡ଼ି ବି ତାଙ୍କ ପାଖ ପହଞ୍ଚୁ ନ ଥିଲେ ।

ହୋଇପାରେ ମୋର ନିଜର ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ପିଲାପିଲି ମୋର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଆଦରକୁ ଅର୍ଥହୀନ କରି ଧୋକା ଦେଇ ଖେଳୁଆଡ଼ ବୟସରେ ଚାଲି ଯାଇଥିବାରୁ ହୁଏତ···

ହୋଇପାରେ, ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଜାଣିପୁ କଳଙ୍କର ପ୍ରତୀକ ବେଙ୍ଗଫୁଲଙ୍କ ପରି ଦଳ ଦଳ ବୁଜୁଳା ପେଟସାର ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମୁମୂର୍ଷୁ ଶିଶୁଙ୍କୁ ଦେଖି···ଯାହାଙ୍କ ଭିତରୁ ଗୋଟାକୁ ମାଡ଼ମକରି ବା ଥକକଡ଼ ବସେଇ ଦେଇ······

ଅବା ହୋଇପାରେ ଝିଅଟିର ନିଜସ୍ୱ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସାଙ୍ଗକୁ ତା ପିତାଙ୍କ ସୁଖ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଭାଗ୍ୟ ମୋ ମନରେ ଈର୍ଷା ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବଢ଼ାଇ ଦେଇଥାଇପାରେ···

ଝିଅଟିର ଆର୍ତ୍ତ ଅନୁଚ୍ଚାରିତ ନିବେଦନ ଓ ଆଖିର ନୀଳିମାମୟ କରୁଣ ଯାଚଞ୍ଜା ମୋର କଠୋର ହୃଦୟକୁ ଭେଦ କରି ଦ୍ରବ କରିହ୍ଲା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦୂରେଥାଉ ଅଧିକ ପାଷାଣମୟ କଲା । ମୋର ବକୃତ (ପରଭର୍ଷନ) ଅସ୍ୱାଭାବିକତା ଧର୍ଷପ୍ରବଣ ବା ସେଡ଼ିଷ୍ଟିକ ହୋଇଉଠିଲା ।

ସାନ୍ତ୍ୱନା ପ୍ରବୋଧ ଦେବା ଦୂରେଥାଉ ତାକୁ ପୀଡ଼ା ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେବାକୁ ବିବିଧ ଉପାୟ ଉଦ୍ଭାବନ କରିବାକୁ ଲାଗିଲି । ଥଳିରୁ ଅଧ କେଜି ଓଜନର ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଅଙ୍ଗୁର ପେଣ୍ଡାଟା ବାହାର କଲି ଏପଟ ସେପଟ ବୁଲାଇ ଦଣ୍ଡେଯାଏ ଝିଅଟାର ଆଖି ସାମନାରେ ଝୁଲାଇଲି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଝିଅଟା ସେଗୁଡ଼ାକ ଉପରେ ଆଦୌ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ନ ପକାଇ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ନେଲା ଏବଂ ପଛପଟେ ଯେଉଁଠି ତା' ମାଆ ବସିଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନୁମାନ କଲା ସେ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଓ ମୁହଁ ଫେରାଇଲା ନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ଗୋଟାକୁ ଗୋଟା ଅଙ୍ଗୁର ଗୁଚ୍ଛଗଣ୍ଡା ଯାକେ ପାଟିରେ ପକାଇ ଚାକୁଲୁ ଚାକୁଲୁ ଖାଇ ଥୁ ଥୁ କରି ମଞ୍ଜିଗୁଡ଼ାକ ପକାଇଲି । ଝିଅଟା ପାଟିରୁ ଲାଳ ଗଡ଼ୁଥିବାର କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ନାହିଁ ।

ଏଥର ଟଫି ଦୁଇ ଚାରିଟା ବାହାର କରି ସେଗୁଡ଼ାକର ରଙ୍ଗ-ବେରଙ୍ଗ ଖୋଳ ଝିଅ ଦେଖିବା ସ୍ଥାନକୁ ଫୋପାଡ଼ି ପାଟିକୁ ନେଲି ଏବଂ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରି ଲାଳ ବାହାର କରି ଜିଭ ଉପରେ ତଳ କଲି । ଝିଅଟା ନିର୍ବିକାର ଚକ୍ଷୁ ନିଷ୍ପନ୍ଦ ।

ଭାବିଲି ଅଲକ୍ଷିତରେ ଝିଅଟାର ପିଠି ବା ଗାଲକୁ ଚିମୁଟି ଦେବି ଯିମିତ ସେ କାନ୍ଦିବ । କିନ୍ତୁ ନୈତିକ ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ । ମାଡ଼ ଖାଇବାର ଭୟ ଓ ଆଶଙ୍କା ଜନ୍ମିଲା ବୋଧହୁଏ ।

ଦଶ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ହେଲା ବାସ୍‌କୁ ଆସିଛି ଝିଅଟା । ହେଲେ ଏଇ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ତା' ମୁହଁ ଶୁଖିଯାଇଛି, କମିତ ସରୁଆ ଦିଶୁଛି; ଆଖିତଳେ ଗାଲରେ ଶୁଖିଲା ଲୁହର ଦାଗ ଝିଅଟା ଯିମିତ ଭାବୁଛି,

Digitized by srujanika@gmail.com

ନ ତାତ, ନ ମାତା, ନ ବନ୍ଧୁ, ନ ଭ୍ରାତା । ଗତ କଏ କେଉଁଠି ସ୍ୱଭ-ପାରୁ ନାହିଁ ବୋଧହୁଏ । ଖାଲି ଅପେକ୍ଷା କରୁଛି ରାସ୍ତା କମିତ ସମସ୍ତ ସହର, ସେମାନେ ଓହ୍ଲାଇବେ, ମାଆବାପ ଭୂନଭାଇ ଝିଅଙ୍କୁ ଦେଖିବ । ତା'ର ଦୁଃଖ ଯିବ, କିନ୍ତୁ ରାସ୍ତା ଅସରା । କେଉଁଠି କମିତ ବାସ ଠିଆ ହେଲେ ବି ତାକୁ ଡାକୁ ନାହାନ୍ତି ।

କେଉଁଆଡ଼କୁ ଅନାଇବାର ରାସ୍ତା ବନ୍ଦ ହେଲା ପରେ ନିରାଶ ହୋଇ ଝିଅଟା ଉପର ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଯେଉଁଠି ସାମନାରେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଭଦ୍ର ମହିଳା ଅଭିନବ ଭଙ୍ଗୀରେ ରହିଥିଲେ ତାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଦେଇ ଚାହିଁଲେ ଦିଶୁଥିଲା ଫଟୋଟାଏ । ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ପିଠି ପଟକୁ ଟିକିଏ ପେଲ ଦେଇ ଝିଅଟା ଚାହିଁଲା ଡ୍ରାଇଭର ପଛରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ସେଇ ଛବିଟାକୁ ।

ରଙ୍ଗୀନ ଫ୍ରେମରେ ଚତ୍ର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଆଭାର ଦୁର୍ଗାମୂର୍ତ୍ତି ଦଶଭୁଜା ମୂର୍ତ୍ତି । ମହିଷାସୁର ମର୍ଦ୍ଦିନୀ । ପଞ୍ଚମୁଖୀ ମଦାର ମାଳାଟି ଛବି ଚାରିପଟେ ବେଢ଼ି ରହିଛି । ତାଜା ରକ୍ତ ପରି ।

କାରୁଣ୍ୟ ଓ ମିନତିଭରା ଆଖିରେ ଝିଅଟି ଛବିଟିକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ମୋର ସାମନାରେ ସେ ଛବିଟା ଥିଲେ ବି ଏତେବେଳଯାଏ ତାହା ଦେଖି ନ ଥିଲି । ଝିଅଟା ସେଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲାରୁ ଏବଂ ମୁଁ ଝିଅଟାରୁ ଯଗଭବ ମାନ ପାଶଥିବାରୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇଲି ।

ଝିଅଟି ଯେତିକି ବେଶୀ ସମୟ ଅନାଉଥାଏ ସେତିକି ତା' ମୁହଁରେ ଦିବ୍ୟ ଆଭା ଉକୁଟି ଉଠୁଥାଏ । ତା'ର ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଆଖିରେ ପୁଣି ଜ୍ୟୋତିର ସଞ୍ଚାର ହେଲା । ହୃଦ ତା'ର ପୁଲକିତ ହେଲା । ମାଆ ସ୍ଥାନରେ ମାଆର ଛବି ପାଇ ସେ ଦୁଃଖ ଭୁଲିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା । ତା'ର ଉଲ୍ଲସିତ ଚେହେରା ଦେଖି ଜଣାଗଲା ଯିମିତି ସେ ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇଛି ଯେ ତା' ମାଆ ବର୍ଚ୍ଛା ଧରି ଗୋଟାଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ରାକ୍ଷସର ଘୁଣ୍ଡିକ ହାଣିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ଯେତିକି ସମୟ ଛବିଟାକୁ ଦେଖିଲି ସେ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ମୋତେ ଦିଶିଲା ସେଇ କଳା ଦୈତ୍ୟ ମହିଷାସୁର । କି କୁତ୍ସିତ,

Digitized by srujanika@gmail.com

କ ବିକଟ, କି ଭୟଙ୍କର ସେ ଅସୁର ! ସେ ଝିଅଟା ଯେତିକି ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲ ହୋଇ ଦୁର୍ଗାମୂର୍ତ୍ତିକୁ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥାଏ, ମୋତେ ସେତିକି ଜଣା ପଡୁଥାଏ ଯେ ମୁଁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କେନ୍ଦୁକାଠ ପରି କଳା ପଡ଼ିଯାଉଛି, ବଡ଼ ବଡ଼ ମଞ୍ଚିଷିଙ୍ଗ ଦୁଇଟା ମୁଣ୍ଡରେ ଗଜରି ଉଠୁଛି । ମୋ' ଆଖି ଦୁଇଟା ଓ ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ାକ ବି ବଡ଼ ବଡ଼ ହୋଇ ବଢ଼ିଯାଉଛି । ମୁଁ ଅସୁର ପାଲଟି ଯାଉଛି । ଆଜି ସେଇ ଝିଅଟା କଥାରେ ପଡ଼ି ପ୍ରାର୍ଥନାରେ ଭୁଲ ଦେବୀ ମୋତେ ଭୁଷି ଦେଉଛନ୍ତି ଠିକ୍ ସେଇ ଛାତିରେ, ଯେଉଁ ଛାତିଟାକୁ ମୁଁ ଖୋଲି ଦେଇଛି ପଥର କାଟିଦେଇଛି ତା'ର ଭିତରୁ ରକ୍ତ ସଞ୍ଚିତ ପ୍ରେମ ଦୟାର ଉତ୍ସ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ । ମୋର ଛାତିରେ ଖୁବ ଯନ୍ତ୍ରଣା ହେଉଥାଏ ।

ଦେଖିଲି ଝିଅଟା ଚିକି ଚିକି ହାତ ଦୁଇଟା ଏକାଠି କରି ତା' କପାଳ ଆଡ଼କୁ ନେଉଛି । ମୁଁ ଭାବିଲି ଏଇଥର ମୋର ଶେଷ । ଠାକୁରାଣୀ ତା' ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ହସୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଏ କି ମର୍ମଭେଦୀ ଚାହାଣୀ !

ମୁଁ ବି ସେ ଝିଅର ଦେଖାଶିଖା ମୋର ରକ୍ତାକ୍ତ ହାତ ଦୁଇଟାକୁ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ଜଣାଗଲା ସେଗୁଡ଼ାକ ଖୁବ୍ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି; ପଥର ପରି ଭାରି ଲାଗିଲା, ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଯୋଡ଼ିଲି; କିନ୍ତୁ କପାଳରେ ଲଗାଇବାକୁ ଯାଉଛି ଚିକି ହାତଟିଏ ପିମିଛି ଅଧାରୁ ମୋତେ ଛୁଇଁ ନିବୃତ୍ତ କରାଇଦେଲା । ମୁଁ ଧଡ଼ କରି ଚମକି ପଡ଼ିଲି ।

ଧଡ଼୍ କରି ବାସ୍ ମଧ୍ୟ ଛୁଡ଼ା ହେଲା । ଷ୍ଟେସନ ପହଞ୍ଚିଲା ବୋଧ-ହୁଏ । ଯାତ୍ରୀମାନେ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ଉପକ୍ରମ କଲେ । ଆଗରୁ ପଛରୁ ଏକାବେଳକେ 'ରୁପା, ରୁପା' ଡାକ ଶୁଭିଲା । ତେଉଁପଡ଼ି ଝିଅଟି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଗଲା ଓ ନିମିଷକେ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ଗଳିପଶି ବାପମାଆଙ୍କ ଡାକ ବାରି ବାରି ଚାଲିଗଲା । ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ପରି ମୁଁ ବି ଉଠିଲି ତରବର ହୋଇ । ମୋର ସେଠି ଓହ୍ଲାଇବାର ନ ଥିଲା, ତଥାପି ଦେଖିଲି ଅଦୂର ବରଗଛ ତଳେ ବଳଦ ଗାଡ଼ିଟାଏ । ବଡ଼ ବଡ଼ ବଳଦ ଦୁଇଟା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜୁଆଳରେ ବନ୍ଧା । ମାଲପଣ ମୂଳିଆ ଦୁ'ଜଣ ଗୃହ୍ମ ଗୃହ୍ମ ବାସ୍କୁ ବଳଦଗାଡ଼ିକ ଅନ୍ତର କଣିଦେଲେ । ଦେଖିଲି ଗାସ୍ତାକଡ଼ରେ ବାଘା ମାଆ ଓ ପାଞ୍ଚ ସନ୍ତାନ । ରୂପା ମାଆ ପଣତ କାନି ଧରି ବାପାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଗୃହିଁଛି । ତା' ନିଜ ମୁହଁଟା ସଜଫୁଟା ପଦ୍ମଫୁଲ ଜିମିତି ।

ଦୋଷୀଙ୍କ ପରି ସମର୍ପଣରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ମୁଠାଏ ଟଫି ଥଳିରୁ ବାହାର କରି ରୂପାର ହାତରେ ଭରିଦେଲି । ମୁହଁ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟଭରା ଗୃହାଣୀଟାଏ ଦେଇ ସେଗୁଡ଼ାକ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲି ସେ ଗୋଟାଏ ବୁଲା କୁକୁରକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ।

ବାସ୍କୁ ଫେରିଲାବେଳେ ଭାରିଲି ବଗିଟ ଗୃନ୍ସ ଗୋଟାଏ ହରାଇଦେଲି ବୋଧହୁଏ । ପରମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଭାବିଲି ବଗିଟ ଗୃନ୍ସ ଗୋଟାଏ ପାଇଲି ଅବା ।

ରୂପା ମୁହଁରୁ ଭଲ ଗୃହାଣିଟିଏ ପାଇବ ବୋଲି ବାସରୁ ଗୃହିଁଲି, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଦେଖି ସେ ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଖତେଇ ହେଲାପରି ହଣିଲା ।

ଘର ପହଞ୍ଚିବାଯାକେ ମୁଁ କେବଳ ଦୁର୍ଗା ଛବି ଆଡ଼କୁ ଗୃହିଁଥାଏ ଏବଂ ସେଇ ମାତୃମୂର୍ତ୍ତିର ଆଖିରେ ମୋତେ ବରାବର ଦିଶୁଥାଏ ସେଇ ଝିଅଟିର ଦୟା ଓ ଅନୁକମ୍ପାଭରା ଗୃହାଣି । ଅସୁର ଛବିଟାକୁ କିଏ ଏ ଭିତରେ ସେଇଠୁ ପୋଛିଦେଲା ପରି ମୋତେ ଲାଗିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ରୋଲ୍ ନମ୍ବର

"ଏଥର ବି ସନ୍ଧ ଖାଲି ରୋଲ ନମ୍ବରଗୁଡ଼ାକ ବାହାରିଥାଏ ତେବେ ଜରୁର ଯୋଡ଼ିଦେବା । ନା, କ'ଣ କହୁଛୁ ଅରୁଣାଂଶୁ ଭାଇ ! ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷା, ପି·ଇଜ୍, ଫାଷ୍ଟ, ବି·ଏ· ସବୁଥିରେ ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ରୋଲ୍ ନମ୍ବର । ପୃଷ୍ଠା ପୃଷ୍ଠା ଧରି ଏକ ଦୁଇ ତିନି ଚାରି, ଚାରି ତିନି ଦୁଇ ଏକ ଏମିତି ସଂଖ୍ୟାଗୁଡ଼ାକର ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ି ଫଟାଫଟି । ଫିଲିଂ ନାହିଁ, ଇମୋଶନ ନାହିଁ । ଖାଲି ଗୁଡ଼ାଏ ଅଙ୍କ । ପ୍ରଥମ ଦଶଜଣଙ୍କ ନାଆଁ ପରେ ସବୁ ଶୂନ୍ । ବିରକ୍ତିକର । ବୋରିଂ ବୋରିଂ । କିଏ ପାସ୍ କଲା କିଏ ଫେଲ୍ ହେଲା କିଛି ଜାଣିହେଲା ନାହିଁ ।

ସିଗାରେଟ୍, ସିଗାରେଟ୍ ଲାଇଟ୍‌ର ଆଗ ପଛ ପକେଟ୍ ଖୋଜି ବାହାର କରୁଁ କରୁଁ ହିମାଂଶୁ ଏସବୁଗୁଡ଼ାକ କହିଯାଉଥାଏ । ଅରୁଣାଂଶୁ ପଛ ପେଣ୍ଡାଲ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ଓସାରିଆ ସଡ଼କଟାରେ ଚକ୍କର ମାରୁଥାଏ । ହିମାଂଶୁ ସିଗାରେଟ୍ ଲଗାଇ ଲମ୍ବା ଗୋଡ଼ଟାକୁ ସିଟ୍ ଆରପଟକୁ ବଢ଼ାଇ ଲେଡ଼ିସ୍ ସାଇକେଲରେ ଚଢ଼ିଲା ପରି ଅବଲୀଳାକ୍ରମେ ଉଠି ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲା ।

ଅରୁଣାଙ୍କୁ କହିଲା "ଆରେ ଭାଇ, ନାଆଁ କ'ଣ ଧୋଇ କରି ପିଇବୁ ? କିଏ ଗୋଟେ କହିଛି ନାହିଁ ଗୋଲାପ, ଗୋଲାପ; ଯେଉଁ ନାଆଁ ଦେଲେ ବି ତା' ମହକ ଫୁଟି ଉଠିବ । ଖବରକାଗଜର କୋଣରେ ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା ଅକ୍ଷରରେ ମୋର ନଅଣ ଚଉରାଳିଶ ନମ୍ବରଟା ଦେଖି-ଦେଲେ ବି ଚଳିଯିବ ।

"ହେଲେ, ବୁଢ଼ା ମାନୁ ନାହିଁ ପରା ! ସିଏ ନାଆଁ ଦେଖିବ । ପୁଅକୁ କେତେ ଅବିଶ୍ୱାସ ଦେଖ" ହିମାଂଶୁ କହିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

"କଏବେ ସେ ବୁଡ୍ଢା ? ମାନୁ ନାହିଁ କ'ଣ ? ଥଣ୍ଡାକର ଦେବା; ମାନବ ନାହିଁ ।"—ଗର୍ଜି ଉଠିଲ ଅରୁଣାଂଶୁ ।

"ଆମର ସେଇ ବୁଡ୍ଢା । ସେଇ ବାଘା । କହୁଛି କ'ଣ ଜାଣୁ ? କହୁଛି ଆମେ କପି କରୁଛୁଁ । ନାଆଁ ନ ଦେଖିଲେ କଛି ମାନବ ନାହିଁ । ଏତକ ବେଳକୁ ମୋର ଏଡ୍‌ମିଟ୍ କାର୍ଡ଼ଟା ବ ହଜଯାଇଛ ।"

"କେଶ୍! ତୁ ଚନ୍ତା କରନା । ନାଆଁ ଦେଖିବ କହୁଛ ତ ! ଦେଖାଇ ଦେବା, ଗ୍ଲ ।"

ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଜୋର୍‌ରେ "ଦମ୍ ମାର" "ହରେ ରାମ ହରେ କୃଷ୍ଣ" କହ୍ବ ଟାଣିଦେଲ । "ତା ଅମଳରେ ଯାଗ ଦେଶରେ ଦଶ ବାରଟା ପିଲ୍ କଏ ପାସ୍ କରୁଥିଲେ । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ନାଆଁ ବାହାର ପଡ଼ୁଥିଲ । ଆଜ ଆଉ ସେକଥା ଅଛ ନା ? କୁହେ କ'ଣ ନା ତା' ଅମଳରେ କପି ନ ଥିଲ, ପିଲେ ସବୁ ତା'ର ପର ସାଧୁ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଥିଲେ । ଆହୁର ଗପ କହ଼େ ମୁଁ ପ୍ରିନ୍‌ସପାଲ ଥିଲବେଳେ କାହାକୁ କପି କ'ଣ ଏପଟ ସେପଟ ଚାହିଁବାକୁ ଦଉ ନଥିଲ ! ହୁଂ !"

"ଛାଡ଼ ସେ ବାଜେ କଥା । କଥାରେ ଅଛ ପଣ୍ଡିତ ପୁଅ ମୂର୍ଖ ! ସେମାନେ ପଣ୍ଡିତ ହେଲେ ବୋଲ ସିନା ଆମେ ମୂର୍ଖ ହେଲୁଁ ।"

ପରସ୍ପର କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଯୋଡ଼ାଯୋଡ଼ ହୋଇ ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା ଶିଖିରଉଜା ପିଚ୍ ସଡ଼କରେ କାଟି କାଟି ସାଇ-କେଲରେ ଗ୍ଲଛନ୍ତ ହିମାଂଶୁ ଆଉ ଅରୁଣାଂଶୁ ।

ରାମମୋହନ କଲେଜର ଦୁହେଁ ନନ୍-କଲେଜଏଟ୍ ଆକାରରେ ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ପାଇଁ ବି.ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ । ପରୀକ୍ଷା ଫଳ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଟେଲିଫୋନ ଏକ୍‌ସଚେଞ୍ଜରୁ ଜାଣି ସାରଛନ୍ତ । ରାତ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଷ୍ଟେସନରେ କଟାଇଛନ୍ତ । ଏକ୍‌ସପ୍ରେସରେ ସେମାନଙ୍କର ଜଣେ ଦୋସ୍ତ ବାଣୀବିହାରର ବଡ଼ ବଡ଼ ବୋର୍ଡ଼ରୁ ମାଇଲେ ଲମ୍ବ ସାଇକ୍ଲୋଷ୍ଟାଇଲଡ଼୍ ଫଳ କାଗଜ ଚିର ଆଣି ତାଙ୍କୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଇଛୁ । ଫଳ ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ବାପା କିନ୍ତୁ ଛପା ନାଆଁ ଗୃହୀତ । ଖବରକାଗଜରେ ନ ଦେଖିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ···

ଯେତେହେଲେ ଛପା ଅକ୍ଷର । ପ୍ରିଣ୍ଟେଡ୍ ୱାର୍ଡ଼ । ଭଗବାନଙ୍କ ମୁଖନିଃସୃତ ବାଣୀଠାରୁ ଅଧିକ ବିଶ୍ୱାସୀ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ । (ଯଦିଓ ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂସ୍କରଣରେ ପାସ୍‌କୁ ଫେଲ୍, ଫେଲ୍‌କୁ ପାସ୍ ବୋଲି ବେଳେବେଳେ ବାହାରେ) ତଥାପି ନାଆଁଟା ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ ଯିମିତି ସାରା ଦୁନିଆଁ କାମଦାମ ଛାଡ଼ି କେବଳ ତାଙ୍କର ନାଆଁଟା ବିସ୍ମୟ ବିସ୍ଫାରିତ ନେତ୍ରରେ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି ଓ କହୁଛନ୍ତି "ଏ ଅରୁଣା ଶୁ ମହାପାତ୍ର ପାସ୍ କରିଗଲା, ଆରେ ଆରେ, ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ବି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !"

ହିମାଂଶୁ ପୁଣି କହିଲା, "ବୁଝିଲୁ ନା ଭାଇ ! ଏ ମାଷ୍ଟରଆ ବାପଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ନେଇ ଚଳିବା ବଡ଼ ମୁସ୍କିଲ୍ । ଟେଲିଫୋନ୍ ଏକ୍ସଚେଞ୍ଜରୁ ଧାଇଁଯାଇ ଯିମିତି ଖୁସିରେ କହିଛୁ, "ବାପା, ମୁଁ ପାସ୍ କରିଛୁ" ବୁଢ଼ା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କହିଲା "କି ବିଶ୍ୱାସ !" ପୁଅକୁ ବାପର କେଡ଼େ ଅବିଶ୍ୱାସ ଦେଖ୍ । ଏଇକ୍ଷଣି ଯଦି ଖବରକାଗଜରୁ ରୋଲ୍ ନମ୍ବରଟା ଦେଖାଇବି କହିବ 'ଚୋର ଏଇଟା ରୋଲ୍ ବୋଲି କିମିତି ଜାଣିବି ?' ଏକମାତ୍ର ପ୍ରମାଣପତ୍ର ସେଇ ଏଡ଼ମିଟ୍ କାର୍ଡ଼ଟାକୁ ମିନତି ବୋଲି ଝିଅଟା ଚିଗିକରି ଚିରିଦେଲା । ସେଇଥିପାଇଁ କହୁଛି ନାଆଁଟା ନିହାତି ବାହାରିବା ଦରକାର ।"

"ଯାହା କହ ଭାଇ ! ଆମେ ବଡ଼ ସ୍ୱାର୍ଥପର । ନିଜ କଥା ଭାବି ବସିଛୁଁ । ଆମ ନମ୍ବରଗୁଡ଼ା ଆମେ ମନେରଖିଛୁ ସିନା; କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭର କେତେ କେତେ ସାଙ୍ଗସାଥୀ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ନମ୍ବର ତ ଆମେ ଟିପି ରଖିନୁ । ତା'ଛଡ଼ା ରୀନା, ମୀନା, ମେନ, ପେନ, ଫେନ ଏମାନଙ୍କ ରୋଲ୍···ଫେରୁ ସେଇ ଯେଉଁ ଝିଅଟା ଯାହା ନାକ ଅଗରେ ବଡ଼ଟି ତିଳ୍ ଥିଲା, ଆଜି ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଭଦ୍ରଘିଆ ଝିଅଟାର ଅଳିଆ କେଆରଲେଶ୍ ଚୁଳି ପଙ୍ଖା ପବନରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି

Digitized by srujanika@gmail.com

ପଛ ସିଟ୍‌ରେ ତୋ' ଗାଲରେ ବାଜିବା'ରୁ ସାର୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲୁ, ଆଉ ସେଇ ଯେଉଁ କଲେଜ କୁଇନ୍‌ଟା, ଫେର୍ ସେଇ ଯେଉଁ ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ ବୁଢ଼ୀ ଝିଅଟାକୁ ରିମାର୍କ ଦେଇଥିଲି 'ମୁନ୍ନେ କି ଅମ୍ମା, ଏ ବି ବତାଓ' ଗୀତଟା ଗାଇ ।"

"ସେ ଗୁଡ଼ା ପାସ୍ କରିଥିବେ ଧରିନେ । ପରୀକ୍ଷକଗୁଡ଼ାକ ଅକ୍ଷରଗୁଡ଼ାକର ବାସନା ଗନ୍ଧ ଶୁଙ୍ଘି ଜାଣିପାରନ୍ତି ଝିଅ କିଏ ପୁଅ କିଏ ।" ଅରୁଣାଂଶୁ କହିଲା ।

"ଆରେ ଭାଇ, ପ୍ରବ୍ଲେମ ହେଲା ନାଆଁ ନ ଜାଣିଲେ କନ୍‌ଗ୍ରେଚୁଲେଶନ୍ ପଠାଇବା କିମିତି ?"

"ସିଏ ବି ଏକପ୍ରକାର ଭଲ । ପୋଷ୍ଟଅଫିସର ଇନ୍‌କମ କମିବ । ତା'ଛଡ଼ା କିଏ ଫେଲ୍ ହେଲା ଜଣାଯିବ ନାହିଁ । ଯାହା ହେଉ ମୋ' ନାଆଁ ମୁଁ ଅଲବତ୍ ଦେଖିବି । ଏ ଖବରକାଗଜବାଲାଙ୍କ ଉପରେ ମୋ' ରାଗ । ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା କରିଛନ୍ତି । ମାଇଲ ମାଇଲ ଇଲାକା ମାଡ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ବରାଖ ମନ ବୁଝିବେ ନାହିଁ । କାଗଜ କ'ଣ ଖାଲି ପୋଲ ବାନ୍ଧୁଛନ୍ତି ? ଚାଲ ତ ଦେଖିବା ।"

ଛଅଟା ବାଜିବା ଉପରେ । ଫାଇଭ୍ ଡାଉନ୍ ଓ ସିକ୍‌ସ ଅପ୍‌ର ମିଳନ ବେଳ କ୍ରସିଂ । ଆନନ୍ଦ ବଜାର ପତ୍ରିକା, ଯୁଗାନ୍ତର, ଧର୍ମଯୁଗ, ସନ୍‌ମାର୍ଗ, ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଷ୍ଟାଣ୍ଡାର୍ଡ଼, ଅମୃତବଜାର ପତ୍ରିକା, ଷ୍ଟେଟସ୍‌ମେନ୍, ଅମୃତ, ଶନିବାରେର ଚିଠି, ଦେଶ ଆଦି ଦୈନିକ, ସାପ୍ତାହିକ ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାର ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ସମ୍ଭାର ନେଇ ଆସୁଛି ସିକ୍‌ସ ଅପ୍ ଉତ୍ତରପଟୁ । ମୋଟା ମୋଟା, ମାଂସଳ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ, ଛବିଳ, ତାଜା ଓ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ ପୂର୍ବଦେଶର ସନ୍ଦେଶ ନେଇ । ଦକ୍ଷିଣରୁ ଆସୁଛି ଫାଇଭ୍ ଡାଉନ ଗଣତନ୍ତ୍ର, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର, ଅତନ୍ତ୍ର, ଓଁକାର, ଝଙ୍କାର, ପିତୃଭୂମି ଆଦି ନେଇ । କ୍ଷୀଣକାୟ, ମ୍ରିୟମାଣ ଓ କାଳିମାମୟ । କେଉଁଟା କାହା ଛବି ନାଆଁ ନ ଥିଲେ ଜାଣିବା ମୁସ୍କିଲ୍ । ସେଲନମ୍ବର ଦେଇ ଦେଲେ ବି ଚଳନ୍ତା । ହିମାଂଶୁ ଆଉ ଅରୁଣାଂଶୁ କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାହାନ୍ତ ଏଇ ଦକ୍ଷିଣୀ ଚିଜଗୁଡ଼ାକୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେତେ ଚଣ୍ଡବଚଣ୍ଡ ଲୋଭମାପ୍ସ ହେଲେ ବ ପିକ୍ସ ଆପ୍ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କ ଧ୍ୟାନ୍ତ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆଜ ଗୋଟାଏ ସ୍ମରଣୀପ୍ସ ଦନ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ ଆଜ ସେମାନଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବେ । ଲାଲପାଟ ପିନ୍ଧ ତରବର ହୋଇ ବାହାର ପଡ଼ଲେଣି ।

ଏଥର ଅରୁଣାଂଶୁ ସିଗାରେଟ୍‌ଟା ଧରାଇବାକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଆରମ୍ଭ କଲ "ଏ ଖବରକାଗଜଗୁଡ଼ା ନାଆଁକୁ ଖବରକାଗଜ । ପାଠକର କ ଗର୍ଭଖର କାହାର ଫିଲଂ ବୁଝନ୍ତ ନାହିଁ । ତୁ ଠିକ୍ କହୁଛୁ । ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କର—ହେଲା, ଆମେ କପି କଲୁଁ; କପି କରିବାରେ କ'ଣ ପରିଶ୍ରମ ନାହିଁ; ମାସ ମାସ ଧରି ରାତି ଉଜାଗର ରହି ଛୋଟ ଛୋଟ କାଗଜରେ ଷୋଳଶ ମଞ୍ଜି ଅକ୍ଷରରେ ପାଠ ଲେଖିବା କମ୍ କଷ୍ଟ; ପରୀକ୍ଷା ବେଳେ ଧାଁଧପଡ଼ କରି କପି ସଂଗ୍ରହ କରିବା, ଯା' ତା' ପାଖକୁ ଫେପାଡ଼ ଠିକ୍ ଜାଗାରେ ପହଞ୍ଚାଇବାରେ କମ୍ ପରିଶ୍ରମ, କମ୍ ବୁଦ୍ଧି ଖରଚ—ପାସ୍ କରୁଛୁଁ ନାଆଁଟା ବ ବାହାର କରିବେ ନାହିଁ ? ପୃଷ୍ଠା ପୃଷ୍ଠା "ଆମେ ଦୁଇ, ଆମର ଦୁଇ, ଦୁଇଟି ଯଥେଷ୍ଟ" "ନିରୋଧ" ବିଜ୍ଞାପନ ଛାପିବେ ।

"ନାଁ ନ ଦେଖାଇଲେ ବୁଢ଼ା ମୋତେ ଘରୁ ବାହାର କରିଦେବ କହୁଛି । ଧେତ୍ ଏତେ ବିରକ୍ତ ଲାଗୁଛି । ଯଦି ନ ବାହାରିଥିବ ତେବେ..."

"ନ ବାହାରିଥିଲେ ଅଲବତ୍ ବାହାର କରାଇବା । ତୁ ଆ ତ । କେତେ କେତେ ସାଙ୍ଗ ଛାତ୍ର। ପିଲା କଟକ ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ । କାହା କଥା କେହି ଜାଣିପାରିବେ ନ, ଚାଲ ଏଇ ଇସୁରେ ଷ୍ଟ୍ରାଇକ୍ କରିବା, ହର୍ତ୍ତାଳ କରିବା । କମିତି ନାଆଁ ନ ବାହାରିବ !"

ମୋଡ଼ରୁ ଗୃହିଁ ଦେଖିଲେ ଓଭର୍‌ବ୍ରିଜର ଏପଟକୁ ଥିବା ପିରୂଢ଼ଆ ଚେଛକରେ ଗୁଡ଼ାଏ ମୁଣ୍ଡ । ସାମନାପଟେ ଡେଣା ଭଳି କାଗଜଟାକୁ ମେଲାଇ ଧରି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନେ ଏବଂ ସଞ୍ଜହୋଇ ଆସିଲା-ବେଳେ ଘ୍ରେରଣୀ ଗାଈ ତରବରରେ ପର ଶାଗତଳକୁ ଚରଚର ବୁଝି

Digitized by srujanika@gmail.com

ପକାଇଲା ପରି ମାଗଣା ପାଠକସବୁ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ସମ୍ବାଦଗୁଡ଼ାକ ମୁ ହୁମ୍ପରୁ କରି ସଂଗ୍ରହ କରିଯାଉଛନ୍ତି ।

ହିମାଂଶୁ କହିଲା "ବେ ! ଏ ଗୁଡ଼ାକ ବି ଆମପରି ରାତିଯାକ ଶୋଇ ନାହାନ୍ତି ଦେଖୁଛୁ । କେତେ ରାତିରୁ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି ।"

ଅରୁଣାଂଶୁ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ନଳୀ ଗୋଡ଼କୁ ଗୋଳିଆ ଯୋଡାରି ଅଗରେ ଭରି ଦେଇ ନ ଓହ୍ଲାଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଗଲା, ବ୍ରେକ ନ ମାରି । ଖଣ୍ଡିଆ ସିଗାରେଟଟା ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ ଆଉ ଗୋଟାଏ ପେକେଟ୍‌ରୁ ବାହାର କରି ଲଗାଇଲା, ଏବଂ ହିମାଂଶୁ ଆଡ଼କୁ ଷ୍ଟାଇଲରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା 'ନେ ଧର' କହି । ତା'ର ଛାତି ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଉ ନାହିଁ । ରୋଲ ନମ୍ବରଟା ଦେଖିଦେଲେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୁଅନ୍ତା ସେ ଓ ଚାରିଆଡ଼େ କହି ବୁଲନ୍ତା "ଏ ଶୁଣ, ନିଅଣ ଡିଭିଜନ ଗ୍ରେଜୁଏଟ ; ବି.ଏ. ।" କନ୍‌ଭୋକେଶନ ପେଣ୍ଡାଲରୁ ଡିଗ୍ରୀ ଆଣି ସନ୍ତୋଷ ଷ୍ଟୁଡ଼ିଓରୁ ଏକାଡେମିକ୍ ଗାଉନରେ ଫଟୋଟାଏ ଆଣିପାରିଲେ ତା' ଜୀବନ ସାର୍ଥକ ହୁଅନ୍ତା ।

ପିକ୍‌ଚର୍ ପୋଷ୍ଟ, ଫେମିନା, ଫିଲ୍ମଫେଆର, ଷ୍ଟାର ଏଣ୍ଡ୍ ଷ୍ଟାଇଲ, ଜେ ଏସ, ଇଲଷ୍ଟ୍ରେଟେଡ଼ ୱିକ୍ଲି, ସ୍କ୍ରିନ୍—ଯାହା ସବୁ ନ ଥିଲେ ଯୁବଜଗତରୁ ଅନେକ ରଙ୍ଗ ଉଭେଇ ଯାଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ଯେଉଁଗୁଡ଼ାକ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ଦୁନିଆଁ ଏତେ ମଧୁମୟ ଓ ସ୍ୱପ୍ନମୟ—ଆଜି ହିମାଂଶୁ ଅରୁଣାଂଶୁ ଆଗରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଅନାଦୃତ ଅବସ୍ଥାରେ । ଜ୍ଞାତସ୍ୱାଦୁ ହେଲେ ହେଁ ସେମାନେ ବିବୃତଜଘନା ସାଇରା, ହେମା ଲୀନା, ମମତାଜ, ରେଖା ଆଦିଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଏ ସମସ୍ତଙ୍କର ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ସୁପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରାହକ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିମାଂଶୁ ଚାହେଁ ସେଇ କାଳୀ ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନାଗୁଡ଼ାକୁ । ଅରୁଣାଂଶୁ ଚାହେଁ ମାତ୍ର ତା'ର ରୋଲ ନମ୍ବରଟି । ହିମାଂଶୁ କିନ୍ତୁ ଚାହେଁ ପଟ୍ଟନାୟକ ହିମାଂଶୁ ଅଥବା ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକ । ନିଜ ନାଆଁ ଦେଖିସାରି ଖୋଜିବ ବନ୍ଦିମା ଭିତରେ ଥିବା ମ ଅକ୍ଷରଟିକୁ । ଏଇ ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ଦିନ ଜିନ୍ଦଗୀ ଏଇ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଖିରେ ଲଜ୍ଜା, ପାଟିରେ ପାନର ବୋଳ, ଡୋରିଆ ନାଇଟ ଗାଉନରେ ଥିବା ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡିଆ ବୁଢ଼ୀଟା ଗୋଟାଏ ଖବରକାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବିରକ୍ତିସୂଚକ—ଧେତ୍, 'ବାଜେ' କହି ହକରକୁ ଫେରାଇଦେଲା । କହିଲା "ଅକାରଣ ଦୁଇଟା ପୃଷ୍ଠା ଗଲା । ଖାଲି ଫଖ୍ୟା ଷ୍ଟେଲ ନମ୍ବରରେ ଆମର କ'ଣ ଯାଏ ଆସେ ? ଅକାରଣ ପନ୍ଦର ପଇସା କିଏ ଗଣିବ ? ଏଥରକୁ ମିଶାଇ ପାଞ୍ଚଥର ହେଲା । ଫଳ ବାହାରିବା ମାସଟା କାଗଜ ନ କିଣିବା ଭଲ ।" ହିମାଂଶୁ ଅରୁଣାଂଶୁ କିନ୍ତୁ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ଦେଶ ବିଦେଶ ଖବର, ସିନେମା ବିଜ୍ଞାପନ ବା ଛବି । ଅସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷାବେଳେ ଗୁରୁ ଦ୍ରୋଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ 'କ'ଣ ଦେଖୁଛ ?' ଅର୍ଜୁନ ଉତ୍ତର ଦେଲେ 'ଦୁଇଟି ଆଖି ।' ଅରୁଣାଂଶୁ ଆଉ ହିମାଂଶୁ ଉତ୍ତର ଦେଇଥାନ୍ତେ "ଯୋଡ଼ିଏ ନାଆଁ" ଯଦି କେହି ପଚାରନ୍ତା 'କ'ଣ ଖୋଜୁଛ ?'

ବର୍ଷକରେ ଆଜି ପରି କେତୁଟା ଦିନରେ ହକରମାନଙ୍କ ଦର ବଢ଼ିଯାଏ । ସମାଆଜ, ପ୍ରଜାଆଁତନ୍ତ୍ର ଡାକ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଶୁଭେ ନାହିଁ । ଯାଚିଗୁଞ୍ଜି କାଗଜ ଦେଉଥିବା ହକରକୁ ଆଜି ଯେତେ ଡାକିଲେ ବି ଶୁଣେ ନାହିଁ । ହାତ ହଲାଇ ଦେଇ ଚାଲିଯାଏ । ଫିରି ଫିରି ସାଇକେଲ ଚଳାଇ ମୋଡ଼ରେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୁଏ । ସାତଟା ବେଳର କାଗଜ ସବୁ-ଦିନିଆ ଗରାଖକୁ ଦିନ ଦୁଇଟାରେ ମିଳେ । କେଉଁଥର କମିତ ମିଳେ ବି ନାହିଁ । ଚାରି ପାଞ୍ଚଜଣ କିଣି ପଢ଼ି ସାରିବା ପରେ ତାଗିଦା କଲେ ପରଦିନ ମୋଡ଼ମୋଡ଼ ହୋଇ ମିଳେ ।

ସେମାନଙ୍କ ଚେହେରା ବି ସେଦିନ ବଦଳିଯାଏ । କାହା ଚେହେରା ଉତ୍କଳମଣି ପରି ଦିଶେ, ଆଉ କିଏ ଉତ୍କଳକେଶରୀ ପରି ଆଉ କିଏ ମହାରାଜା ବା ଶିଳ୍ପପତି ପରି ଦିଶେ । ଆଜି ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷା ଦିନ ପ୍ରତ୍ୟେକର । ପାଠକ ମନକୁ କିଏ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନିଛି ବୁଝିଛି ଜଣାଯିବ । ଯଥାର୍ଥରେ କିଏ ଚତୁର୍ଥ ଇଷ୍ଟେଟ୍ ତାହା ପ୍ରମାଣିତ ହେବ । ଆଜି ଆଉ ଗରାଖକୁ ଭୁଲେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ହୁଏତ ଭଡ଼ା ବନ୍ଦି ନ ହେଲେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଟ୍ରୋଡା ପାଉଁଶ । ଜୟ ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ! ଜୟ ଅରୁଣାଂଶୁ ମହାପାତ୍ର !

ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ପରସ୍ପର କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଗାଲକୁଗାଲ ଯୋଡ଼ି ଆଙ୍ଗୁଳି ଚଳାଇ ରୋଲନମ୍ବର ଖୋଜି ଗ୍ଲଲଛନ୍ତି । ନିଜର ବାହାର କରିସାରି ଖୋଜୁଛନ୍ତି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର । ଜଣେ ଆଉ ଜଣକୁ ପଚ୍ଚରୁଛି "ବେ, ପେନିର ରୋଲ କେତେ ମନେଅଛି ? କବତାର ରୋଲଟା ଲେଖି ରଖିଥିଲି, ହଜିଗଲା । ସବତାର ସିଟ୍ ଠିକ୍ ମୋର ଆଗରେ ଥିଲା । ଦେଖ୍ ତ ୯୫୬ । ମଞ୍ଜୁ ଆଉ ମୀନାକ୍ଷୀର ତ ଟେଲିଗ୍ରାମ ଆସିଛି । ବେ, ନୂଆ ଇଂରାଜୀ ସାର୍ ଚନ୍ଦନ ବୋଲି ପିଲାଟା ଯେଉଁ ଝିଅଟାକୁ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ସେ ଫେଲ୍ ହୋଇଯାଇଛି । ତା'ର ରୋଲ୍‌ଟା ଠିକ୍ ହଜାରେ, ମୋର ମନେଅଛି । ବେଶ୍ ହୋଇଛି, ଏଡେ ବଜାରୁଣୀ । ଗ୍ଲଲିବା । କେଣ୍ଟିନରେ ଦୋଷା ଖାଇ ଶଙ୍କରଂ ରୁମ୍‌କୁ ଯିବା । ଅନ୍ୟ କାଗଜ ଦେଖିବା ।"

ସମସ୍ତେ ବିରକ୍ତ । ଖାଲି ଗୁଡ଼ାଏ ଅଙ୍କ ଦେଖୁଛନ୍ତି, ପଢ଼ୁଛନ୍ତି; ଖାଲି ଅଙ୍କରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା । କେହି କଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । କେହି କାହା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନିଜେ ନିଜ ଗାଲରେ ଚଟୋ କରି ମାରିବା ପାଇଁ ବା ଅନ୍ୟ ଗାଲରେ ଠାଏ କରି ବଜେଇବା ପାଇଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି ଯିମିତି ।

ହକରଗୁଡ଼ାକ ବି ମନେ ମନେ ବିରକ୍ତ । ଗତ କେତେଥର ନାଆଁ ନ ବାହାରି ରୋଲ୍ ନମ୍ବର ବାହାରିବାରେ ପବ୍ଲିକ୍ ବିରକ୍ତ ହୋଇଥିବା କଥା ସେମାନେ ସେଥି ଉପରବାଲାଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଇ-ଥିଲେ । ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ସେମାନେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ଆଜି ନାଆଁ ବାହାରିବ; ତେଣୁ ବେଶୀ ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅର୍ଡ଼ର ଦେଇଥିଲେ । ଉଡ଼ା ବିକି ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଭୋର୍ ଗ୍ଲରିଟାବେଳୁ ଆସି ରେଳବାଇ ପାର୍ଶଲ ଅଫିସ ଆଗରେ ବସି ଉଜାଗର-ଥିଲେ । ଗୋଟାଏ କାଗଜବାଲା ତା' ପୁଅକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସିଥିଲା । କମ୍ପିଟିଶନ ମାର୍କେଟ ତ ! ଦୁହେଁ ସହରର ଦୁଇପଟକୁ ବାହାରିଯିବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଜ ଗୋଟାଏ କାଗଜବାଲା ଖତ ଗୋଟାକବେଳ ଗାଡ଼କୁ ଆସି ଗୁଲା ଯା'ଇଥାଏ କାଳେ ମାଲିକ ଆଗଭୁଷ ଛପି ବଣ୍ଟିଲଗୁଡ଼ାକ ପଠାଇଥିବେ । ଖବରକାଗଜବାଲା ଏ ଉପର ସ୍ତରରେ ଯିମିତ ହିଂସା, ଦ୍ୱେଷ, ଲୋଭ, ମଦ, ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ (କାମ ରପୁଟାକୁ ବାଦ୍ ଦେବାକୁ ପଡ଼ବ)ରେ ପଡ଼ି କାଦୁଅ ଫୋପଡ଼ା ଫୋପଡ଼ରେ ମାତ ଥାଆନ୍ତି ହକରଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଖତ ଆଚରଣ କରନ୍ତି । ହେଲେ ଆଜ ସବ୍‌ଜନେ ପଡ଼ୁଛ ଏକ ଦଶା । ରୋଲ୍ ନମ୍ବର, ଖାଲି ରୋଲ୍ ନମ୍ବର ।

ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଜଣେ ଆଉ ଜଣକୁ କହୁଛି, "ଏ ବର୍ଷ ଆଛା ରେଗ ଧରଲା । ଭଲ ଦନେ ଦୁଇଦନ ପରେ ଛପ, ହପ୍ତାଏ ଧର ଛପ କଲୁ ନାଆ ଗୁଡ଼ା ଛପ । ବୋର୍ଡ଼ ପରୀକ୍ଷା ଫଳ 'ଗଣତନ୍ତ୍ର' କାଗଜ ଦଶଦନ ଧର ଛପିଥିଲା । ଏବେ ବ ରେକର୍ଡ଼ କର ପିଲାଏ, ତାଙ୍କ ବାପା ମାଆ ସାଇତ ରଖିଛନ୍ତି । ଦେଖିବୁ, ଏଥର ବ ନିଶ୍ଚୟ ନାଆଁ ଛପିଥିବ ।"

ଏଇ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ହକରଟି ଗରବ ମାଇପ । ସ୍ବା'କୁ ସମସ୍ତେ ଥଟ୍ଟା ତାମସା କରନ୍ତି । ଏକେ ତ ବୁଢ଼ା, ଦୁଜେ ଯେଉଁ ଚେହେରା । ହେଲେ ଲୋକଟା ରହସ୍ୟପ୍ରିୟ । କେତେଖଣ୍ଡି କାଗଜ ସେ ମଗାଏ । ମାତ୍ର ଚ୍ବରପେଜ । ହାତ ପ୍ରେସରେ ଛପାପର ଦଣେ । ଘଣ୍ଟାଏ ଅଧେ ଲାଗେ କାଗଜତକ ବକବାକୁ । ବକେ କ ଖାଲି ଖାଲି ସ୍ବା' ତା' ଘରେ ଫୋପାଡ଼ ଦଏ କହବା ମୁସ୍କିଲ । ଆଜ ସବୁ ହକରଙ୍କ ତା' ଉପରେ ଅହନ୍ତା । କାରଣ ବୋର୍ଡ଼ ଫଳ, ପି·ଜ, ଫାଷ୍ଟ ଇଅର୍ ଫଳ ତା' କାଗଜ ଛପିଥିଲା । ଆଜ ଯେ ବାହାରଥିବ ସେଥିରେ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଖଣ୍ଡିଆ ସିଗାରେଟ୍‌ଗୁଡ଼ାକ ଫେ·ପାଡ଼ ଦେଇ ଅରୁଣାଂଶୁ ଓ ହିମାଂଶୁ ଏକ ସ୍ୱରରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ, "କହୋ ! ଖବରକାଗଜବାଲାଏ, ଏଥର ବ ରୋଲ ନମ୍ବର ! ତୁମକୁ ଜବ୍‌ବର ମାଡ଼ ନ ହେଲେ ଅକ୍‌କଲ ଶିଖିବ ନାହିଁ । ଏ ସମାଜବାଲା ! ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରବାଲା ! ଦେଖ ! ଗୁହିଁ ଏ ଆଡ଼କୁ ।" ସିଗାରେଟ ଲାଇଟରଟା ହାତରେ ଧର ହିମାଂଶୁ ଦେଖା ଦେଲା କମିତ ଝର୍‌ଝର୍ ହ'ଥର କଲାରୁ ଠିକ ସାପଫଣା ପର ଲେଟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲହ ଲହ ଶିଖା ବାହାର ପଡ଼ନ୍ତି ନାଆଁ ଫେଷ୍ଟ ଉପରୁ । ଦ'ଗ୍ଟଡ଼ ଜଣ ସାଙ୍ଗଙ୍କୁ ଦେଖି ଡାକନ୍ତି, "ଆସ ରେ ! ସବୁ ଯୋଡ଼ପାଡ଼ ଦେବା ଯେ କାଲିକି ପୁଣି ନାଆଁ ଛପା ହୋଇ ଛପାଖାନାରୁ ବାହାର ଆସିବ । ଆସ ଉଡ଼ ଆସ ।"

ଉଡ଼ଯାଇଥିଲେ ହିମାଂଶୁ ଗୋଟାଏ ଅଫିଟା ବଣ୍ଡିଲ ଉଠାଇବା ପାଇଁ । ଅରୁଣାଂଶୁ ଧରନେଲେ ତାକୁ । କହିଲେ, 'ରହ ରହ ଭାଇ; ଆଜ ଗୋଲ ନମ୍ବରଟା ଦେଖାଯାଉ, ତା'ପରେ କାଲି କ ପଅର ହନକୁ ନାଁ, ଗାଆଁ ଦେଖିବା । କଷ୍ଟ ନ ହେବାକୁ ଦୁଇ ଘର ହନରେ କଲେଜ ନୋଟିସ୍ ବୋର୍ଡ଼ରେ ଟାଇପ୍ ହୋଇ ପ୍ରିନ୍ସିପାଲର ଦସ୍ତଖତ-ହଆ ନୋଟିସ୍‌ଟା ବାହାରିଲେ ଅନ୍ତତଃ ଆମ କଲେଜ ପିଲାଙ୍କ ପାସ୍ ଫେଲ୍ କଥା ଜଣାପଡ଼ିବ । ତୋ' ବାପାକୁ ସେଇଥିରୁ ଗୋଟାଏ ନୋଟିସ୍ ବୋର୍ଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇଦେବା ।

ନଜେ ବଞ୍ଚିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ହକର ଆଉକୁ ସେମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମାଜବାଲା କହିଲା, "ବାବୁ ! ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ନାଆଁ ବାହାରିଥିବ । ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ସେ ଆଣୁ ତା' ପେକେଟ୍ । ବୋର୍ଡ଼ ପି.ଉ., ଫାଷ୍ଟଇଅର୍ ସବୁ ଫଳ ନାଆଁ ଦେଇ ବାହାରିଥିଲା ସେ କାଗଜରେ ।"

ଉଭୟ ହିମାଂଶୁ ଓ ଅରୁଣାଂଶୁ ଚିଲ୍ଲାଇ କରି ଉଠିଲେ, "କାହିଁ ସେ ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଲା । କାହାର ରକ୍ଷା ନାହିଁ ଆଜ, ନାଆଁ ଦେଖାଅ । ସାମା ଧାମା ଶାମା ଖଣ୍ଡିଆ ଦଣ୍ଡିଆ ଅପରରେ ହେଲେ ଆମର ନାଆଁ ଦରକାର, ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ । ତୁମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଆଜ ଫାଟିବ । ଯାଅ ତାକୁ ଧରିଆଣ । ସବୁ ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ଆଜ କଉଲ କର ।"

ଏତିକିବେଳେ ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଲା ବୁଢ଼ାଟି ଚିବଶ ଇଞ୍ଚିଆ ରଙ୍ଗଛଡ଼ା ସାଇକେଲ ଚଢ଼ି ପହୁଞ୍ଚିଗଲା ।

"ଏଇ ତ ବୁଢ଼ାଭାଇ ଆସିଗଲା ! ତୋର ଢେର୍ ଆୟୁଷ, ଏଇକ୍ଷଣି ତୋ' କଥା ପଡ଼ିଥିଲା । ତୋର ଆଜ ପ'ବାର । ଫଳ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାହାରିଛି ।" ସମାଜବାଲା କହିଲା, ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସାଇକେଲରେ ଲାଲ ଟିଣ ପଟାରେ ସୁନ୍ଦର ଅକ୍ଷରରେ 'ସମାଜ' 'ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର' ଯିମିତି ଲେଖା-ଥାଏ ତା' ସାଇକେଲରେ ସିମିତି କିଛି ନାହିଁ । ଲଙ୍ଗଳା ଘୁଙ୍ଗୁଳା ଯନ୍ତ୍ରଟା । ବ୍ରେକ୍ ନାହିଁ କି ବେଲ୍ ନାହିଁ । ପଛ କେରିଅର ବି ଜୋରରେ କାଗଜ ପୁଡ଼ୁଳାକ ଜାକି ଧରିପାରେ ନାହିଁ ବୋଲି ଚଳାଇଲାବେଳେ ବାଆଁ ହାତଟାରେ ତାକୁ ଥରକୁ ଥର ଅଣ୍ଡାଳିବାକୁ ପଡ଼େ । ଓହ୍ଲାଉ ଓହ୍ଲାଉ କିଛି କାନଟା ଦରଭଙ୍ଗା ସିଟ୍‌ରେ ଲାଗିଯିବାରୁ ତାକୁ ଟିକିଏ ଅସମ୍ଭାଳ, ଅସଂଯତ ହୋଇ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଷ୍ଟାଣ୍ଡବିହୀନ ଯନ୍ତ୍ରଟାକୁ ପାଖ ନବ୍ବାବଣା ଗଛ ଗଣ୍ଡିରେ ଆଉଜାଇ ବୁଢ଼ା ଜୁନ୍ ମାସ ସକାଳୁଆ ନୁଖୁରି ଟାଆଁସିଆ କଦମ୍ବ ଫୁଲିଆ ଚୁଳି ଭିତର ଦେଇ ମୁଣ୍ଡରୁ ଝରି ଆସୁଥିବା ଝାଳକୁ କପାଳରୁ ପୋଛିପାଛି ଦେଲା ହାତ ପାପୁଲିରେ ।

ବୁଢ଼ାର ଦେହଟା ଯିମିତି ଖଣ୍ଡିଆ ଅଧା ଅଙ୍ଗା ପିନ୍ଧିଥାଏ ସିମିତି ଗାନ୍ଧୀ ଜୟନ୍ତୀରେ ରିହାତି ମିଳୁଥିବା ଖଦଡ଼ରେ ତିଆରି କାର୍ଟର ଶର୍ଟ ପିନ୍ଧି ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ା ଲୋକଟା ଦିଶୁଥିଲା ଯିମିତି କେବେ ସେ ରଜା-ରାଜୁଡ଼ାଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଦଳି ଥିଲା । ଲୋକଟାର ଦମାକ୍ ଅଛି, ଦେଖାଏ ନାହିଁ । କଉଡ଼ିକିଆ, ସହଜରେ ଛଡ଼େ ନାହିଁ । କାଗଜର କାଟ୍‌ତି ନାହିଁ, ହେଲେ ତା'ର ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଦୁଇଥର ତା'ର ଦାମ୍ ବଢ଼ି ଯାଇଥିଲା । ସମାଜ, ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର ଆଦି ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୈନିକପତ୍ରିକା ମନୋଟାଇପ୍ ରୋଟାରି ପ୍ରେସ ଆଦି ରଖି ଯାହା କରିପାରି ନ ଥିଲେ ହାତପ୍ରେସରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ତାହା କରିପାରିଥିଲା । ସ୍ଲୋ ଏଣ୍ଡ ଷ୍ଟେଡ଼ି ।

"ଏ ବୁଢ଼ା ! ଶୀଘ୍ର କାଗଜ ଆଣ । ନାଆଁ ବାହାରିଥିବ ତ ରକ୍ଷା, ନ ହେଲେ ତୋ' ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଅଲଗା ହୋଇଯିବ ଏଇଠି । ଯା, ଯା, ବୁଢ଼ା ହଳିଆ ଭଳି କେତେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଚଳି ଚଳି ଯାଉଛୁ ? ଛାଡ଼ କର ଶୀଘ୍ର ବଣ୍ଡିଲ ଆଣ, ମାଲବାବୁ ଆସନସୋଲକୁ ଗୁଲିଯିବ ତ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଡେରି ହୋଇଯିବ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୁଢ଼ା ଜାଣିଗଲ୍ଲ ଅନ୍ୟ କାଗଜରେ ନାଆଁ ବାହାର ନାହିଁ, ନ ହେଲେ ପିଲାଏ ତାକୁ ଚଡ଼ାଉ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛନ୍ତ କାହିଁକ ? ସେ ଜାଣିଥିଲ୍ଲ ହୁଏତ ତା' କାଗଜରେ ନାଆଁ ବାହାରି ନଥିବ ଅନ୍ତତଃ ସେଦ୍ଦନ । ଦ୍ଦନେ ଦ୍ଦ'ଦ୍ଦନ ପରେ ବାହାରିପାରେ । କାରଣ ବଡ଼ ବଡ଼ କାଗଜବାଲାଏ ଆଗଗୁଗ ବାଣୀବହାରରୁ ଫୋନ୍‌ରେ ଡକରା ପାଇ ଫଳ କାଗଜ ଆଣି ନାଆଁ, ଗାଆଁ ସହ୍ବତ ଗୁପି ଠିକଣା ଗାଡ଼ରେ ପଠାଇଥିବେ । ତେଣୁ ସେ ଡେରିରେ ଆସିଛୁ । ଭିଡ଼ ଧାଙ୍କି ଗଲେ ଅନ୍ୟ ହକରମାନେ ବାଉଣ୍ଡରେ ଗୁଲଗଲେ ସ୍ଟେରଟି ପର ପାର୍ଶଲ୍ ଅଫିସରୁ ତା' ପୁଟୁଳା ଆଣି ଧୀରେସୁସ୍ଥେ କାମ କରବ । ଅନେକ ଥର ସେ ଦେଖିଲାଣି ସାଙ୍ଗସାଥୀଙ୍କ ଭିତରେ ହୀନମାନଆ ହୋଇ ହକର୍ କାମ କରବ ନାହିଁ । ଟୋକାଟାକଳଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଟକ୍କର ଦେଇ ପାଟିକର 'ଗଣତନ୍ତ୍ର' 'ଗଣତନ୍ତ୍ର' ଡାକପାରବ ନାହିଁ । ତା'ଛଡ଼ା ତା'ର ସେଉଁ କାଗଜ, ଦୁଇଗୃଣଟା ପୃଷ୍ଠା, ସେଉଁ ବାଜେ ଗୁପା, ଠୁଙ୍ଗା ବ କରହେବ ନାହିଁ । ସାତଲେ ବ ଗରାଖ ନାହିଁ । ହେଲେ ରାଜଭକ୍ତ ବୋଲ ଗଡ଼ଜାତ ପୁରୁଣାକାଳଆ ଆଦର୍ଶ ତ ଅଛୁ ଏ ଦେଶରେ ।

ଓଭରବ୍ରିଜ ଅଧାଅଧି ଯାଇଛୁ ତକ୍ତ ହିମାଂଶୁ ପାଟିକର କହିଲା, "ବୁଢ଼ା, ଆମେ ଖବର ପାଇଛୁଁ ତୋ' କାଗଜରେ ନାଆଁ ବାହାରିଛୁ । କାଗଜ ଆଣି ଏଇଠି ଆମ ଆଗରେ ରଖ । ଫିଟାଇବୁ ନାହିଁ, ସବୁ କାଗଜ ଆମର ରିଜର୍ଭ । ଆମକୁ ନ କହି ବିକବୁ ତ ଫଳ ଭୋଗିବୁ ।"

ସମାଜ ବାଲା ଶ୍ଳେଷବ୍ୟଙ୍ଗ ବଦ୍ରୂପମିଶା ଗଳାରେ ଶୁଣେଇ ଶୁଣେଇ କହିଲା, "ଆଜ ବୁଢ଼ାଭଇ ରଜା ।"

ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରବାଲା କହିଲା, "ଆଜ ବୁଢ଼ା ଗୋଡ଼ତଳେ ସମସ୍ତେ । ତାକୁ ହାର ହାର ଭକାରି ପର ବୁଲବାକୁ ପଡ଼ବ ନାହିଁ ।"

ପିତୃଭୂମିବାଲା କହିଲା, "ଆଜ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୃଷ୍ଠାକ ଦାମ୍ ଆଠଣା ।"

ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି କହିଲେ, "ଆଜ ବୁଢ଼ା ଆମକୁ ବରା ଗୁଲ୍‌ଗୁଲା ଖୁଆଉ ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏସବୁ କଥା ଶୁଣିଶୁଣି ବୁଢ଼ା ବିଶ୍ୱାସ କରିଗଲା ନିଶ୍ଚୟ ବୋର୍ଡ ପି·ଭି, ଫାଷ୍ଟ, ଇଅର ଫଳ ପରି ବି·ଏ ଫଳ ନାଆଁ ଦେଇ ବାହାରିଥିବ । ତଥାପି ତା ମୁହଁଟା ଏମିତି ତିଆରି ଯେ ଆନନ୍ଦ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଭାବ ସେଠି ଫୁଟି ଉଠିଲା ନାହିଁ । ଭିଡ଼ରୁ ପ୍ଲେଟଫର୍ମକୁ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ସେ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

"ଏଇଟା ଯିମିତି ମଲାଙ୍କ ପରି ଚାଲିଛି ଫେରିବାକୁ ଘଣ୍ଟାଏ ଲାଗିବ । ବୁଢ଼ା ହଳଆକୁ ଚାବୁକ ଲଗେଇବା ଛଡ଼ା ଉପାୟ ନାହିଁ । ଅରୁଣାଂଶୁ ! ସବୁ ବୁଢ଼ାଙ୍କ ଚେହେରା ସମାନ ହୁଏ କମିତି ? ଏ ଶଳାର ଚେହେରାଟା ଆମ ବୁଢ଼ାର ଚେହେରା ସାଙ୍ଗରେ ଏକଦମ୍ ମେଳ ଖାଉଛି ନ ହେଲେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ···

ଠୋ ଠୋ ହସି ଅରୁଣାଂଶୁ କହିଲା "ଯେବେ ଫେରେ ରକ୍ଷା, ବାଟରେ ପଡ଼ି ମରିବାର ବି ଭୟ ଅଛି । ଦେଖିଲୁ ତ କମିତି ସାଇକେଲରୁ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଖସି ପଡ଼ୁଥିଲା । ଓଭରବ୍ରିଜ ପାହାଚରେ ଦି'ଥର ଝୁଣ୍ଟିଛି ।"

"କ'ଣ ଭାବୁଛ ? ନାଆଁ ବାହାରି ଥିବ ?"

"ନିଶ୍ଚୟ ବାହାରିଛି । ବୋର୍ଡ଼ ଫଳ ଛପିଥିଲା ତ । ବି·ଏ ଫଳ ଢେର୍ କମ, ଦି'ଚାରି ପୃଷ୍ଠା ହେବ ।"

"ମାର୍ ବାଜି । ଯଦି ବାହାରିଥିବ ମୁଁ 'ହରେ ରାମ ହରେ କୃଷ୍ଣ'ର ଦୁଇଟା ସୋ'ର ପଇସା ଦେବି ।"

"ଯଦି ନ ବାହାରିଥିବ ତେବେ ଦୁଇଟା ଫାଣ୍ଟା, ଦୁଇଟା କେକ୍ ଆଉ ମୁଠାଏ ଏଲ·ଏସ·ଡ଼· ଦେବ ।" "ଥ୍ୟାଂସ୍ ଗୋ ବେଟାର ଉଇଥ୍ କୋକ୍ ବୁଝିଛୁ ତ ?"

ଦୁଇଜଣ ଦୁଇଟା ସିଗାରେଟ୍ ପୁଣି ଲଗାଇ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ ଗୋଟାଏ ମୃଦୁ ଡୁଏଟ୍ ସଙ୍ଗୀତ କଶୋର ଆଶା ଭୋନସ୍ଲେର ପପ୍ ଗୀତ, ନାଚ୍ରେ ମେରେ ଜାନ୍ ଫଟାଫଟ୍ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୁରୁଣାକାଳିଆ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଆଜ୍ଞାକାରୀ ଭୃତ୍ୟ ବା ଛେଳି ବୋଝ ବୋଝ ପିଠି ବେକ ବାଙ୍କି ଯାଉଥିବା ରେଲବାଇ କୁଲି ପରି ବୁଢ଼ା ବିସ୍ୱସ କାଗଜ ପେକେଟ ଦୁଇଟା କାଖ ତଳେ କାନ୍ଧରେ ଧରି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦ୍ରୁତ ପଦରେ ଆସିଲା । ବୋଧହୁଏ ତା' ଅନ୍ତରାତ୍ମା ବି କହୁଥିଲା ନାଆଁ ବାହାରିଥାଉ । ଅଧିକ ପଇସା ମିଳିବ ବା ତା ନିଜର ନାଆଁ ବଢ଼ିଯିବ ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନୁହେଁ, ପିଲାଏ ଯେଣୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ନିଜ ନିଜ ନା ଦେଖିବାକୁ । (କିଏ ନିଜର ନାଆଁ, ଫଟୋ କାଗଜରେ ଦେଖିବାକୁ ନ ଚାହେଁ ? ଖବର କାଗଜବାଲାଏ ତ ବଞ୍ଚନ୍ତି ଲୋକମାନଙ୍କର ଏଇ ନାଆଁ ଛାପି ଓ ଛବି ପ୍ରକାଶ କରି ।)

ପେକେଟ ଗୋଟାଏ ତଳେ ଥୋଇଛି କି ନାହିଁ ହିମାଂଶୁ ଏତେ ଜୋରରେ କଭରଟାକୁ ଛିଣ୍ଡାଇ ଦେଲା ଯେ ଭିତରର ଗୁଡ଼ାଏ କାଗଜ ବି ଚର୍ କରି ଚିରିଗଲା । ତର ତର ହୋଇ ଗୋଟାଏ କାଗଜ ଧରି ନେଇ ପେକେଟର ବାକୀ କାଗଜ ଏତେ ଜୋରରେ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା ଯେ ସେଗୁଡ଼ାକ ଇତସ୍ତତଃ ଭଣି ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଅରୁଣାଂଶୁ ସମାନ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ହିମାଂଶୁ କାନ୍ଧରେ ପଛପଟୁ ହାତ ରଖି କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇଲା । ତିନିଚାରିଟା ହକର ବି ଉଠି ଉଙ୍କି ମାରି ଦେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ସେଇ ବାଜେ ଖବର 'ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ' । ଶେଷ ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୋଟିଏ ବିଜ୍ଞାପନ "ଘୋର ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଲାଲ ବମ୍ବେଇ ମୂଳା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମଞ୍ଜି ଓ ଚାରା" ଇତ୍ୟାଦି । ମଝି ପୃଷ୍ଠା ଖୋଲି ଦେଲାମାତ୍ରେ ହିମାଂଶୁ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା "ବେ, ଏଠି ବି ସେଇ ରୋଲ ନମ୍ବର ।" ତା'ର ମୁହଁର ଶିରାପ୍ରଶିରା ଓ ପେଶୀର ଏମିତି ଆକୁଞ୍ଚନ ଓ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ହେଲା ଯେ ଲମ୍ବାକଳା ଦୁଇଟା ନାକ ଉପରୁ ପାଟି ଆଡ଼କୁ ଖସି ଆସୁଥିଲା ।

"ଅରୁଣାଂଶୁ ! ଯା ଯା ! ଆଜି ରକ୍ଷା ନାହିଁ ଏଗୁଡ଼ାକର । ଯା ଯା ଶୀଘ୍ର ନେଇଆ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜବଦ କରିବା ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅରୁଣାଂଶୁ ଯାଏଁ କରି ସାଇକେଲରେ ତେଣେ ବାହାରିଗଲା । ଏଣେ ହିମାଂଶୁ ଯେତେଯେତେ ଓଡ଼ିଆ ଖବର କାଗଜ ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ାକୁ ଏକାଠି କରିବାକୁ ଲାଗି ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିପାରିବ କେଉଁ ଦରିଦ୍ର ଦରମଲା ହକର ? ଭୀମମୂର୍ତ୍ତି ବା ତାଣ୍ଡବରତ ଶିବମୂର୍ତ୍ତି ପରି ଚେହେରା କରି ହିମାଂଶୁ ଉଡ଼ି ଘୂରୁଥାଏ, "ଖବରଦାର, ଏ କାଗଜ ପାଖକୁ କେହି ଆସିବ ନାହିଁ ନହେଲେ ଜଳପୋଡ଼ି ମରିବ । ଏଠି ଆଜ ବନ୍ ଫାୟାର ହେବ ।"

"ବାବୁ ! ଆମେ ଗରିବ ଲୋକ ମରିଯିବୁଁ । କାଗଜ ପୋଡ଼ନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମେ ତ ଘୂରୁନ୍ତୁ, ବଳୁଛୁ ।"

"ତୁମକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ ଯାଇ ତୁମ ମାଲିକଙ୍କ ଚେତା ପଶିବ । ଲେଖ ତୁମେ ଏଠି ସେମାନଙ୍କ ପାଖକୁ—ଅରୁଣାଂଶୁ ମହାପାତ୍ର ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ତୁମ କାଗଜ ସବୁ ପୋଡ଼ିଦେଲେ ବୋଲି । ଆମେ କାହାକୁ ଡରୁ ନାହୁଁ । ପୋଲିସର ବାବା ବି ଆମର କିଛି କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଚେଷ୍ଟାକର ।"

ଅରୁଣାଂଶୁ ଆସିଗଲା ପେଟ୍ରୋଲ ବା କିରାସିନ ଭରା ଡାଲଡା ଟିଣକୁ ନେଇ । ସାଇକେଲଟାକୁ ଫୋ'ପାଡ଼ ଦେଇ ହକରମାନଙ୍କ କାକୁତି ମିନତି ଅନୁନୟ ବିନୟକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ସୁଦ୍ଧା ନ କରି ତା କାମ ସେ କରିଗଲା । ହିମାଂଶୁ ଜୁଡ଼ କରି ସବୁ କାଗଜ ଏକାଠି କରିଥିଲା ତା' ପାଇଁ ।

"ବୋଲେ ଭାଇ, 'ଇନ୍‌କିଲାବ ଜିନ୍ଦାବାଦ'" "ମାଓସେତୁଙ୍ଗ ଜିନ୍ଦାବାଦ" କହି ହିମାଂଶୁ ଝରଝର କରି ଲାଇଟରରୁ ନିଆଁ ଧରାଇବାକୁ ଯାଉଛି, ବୁଢ଼ା ହକର ତା' ହାତକୁ ଏତେ ଜୋରରେ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲା ଯେ ଲାଇଟରଟା ଖସିପଡ଼ି ଲିଭିଗଲା । ବାଁ ହାତରେ ବୁଢ଼ା ଗାଲରେ ଠୋ କରି ଥାପ୍‌ପଡ଼ ଦେଲାବେଳକୁ ତେଣେ ଅରୁଣାଂଶୁ ଲାଇଟର ଉଠାଇ ନିଆଁ ଧରାଇ ସାରିଲାଣି କାଗଜଗଦାରେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦପ୍‌କରି ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ସର୍ବଭୁକ୍ ବୈଶ୍ୱାନର । ଲେଲିହାନ ଅଗ୍ନିଶିଖାର ଗୁରିପଟେ ବୁଲିବୁଲି ଅରୁଣାଂଶୁ, ହିମାଂଶୁ ତାଳି ଫଟାଇ ନାଚ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥାନ୍ତି 'ମେରିଜାନ୍ ମେରିଜାନ୍ ଫଟାଫଟ୍' ଗୀତଟା । ଦୁଇ ଆଦିମ ମାନବ ଶିକାର ପୋଡ଼ା ହେଉଥିବା ନିଆଁ ଗ୍ରୁରିପଟେ ନାଚି ନାଚି ଘୂରିଲା ପରି ! କହୁଥାଆନ୍ତି "ଶୁଣ ଖବରକାଗଜ ବାଲାଏ, ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅରୁଣାଂଶୁ ମହାପାତ୍ର ଆଉ ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବି. ଏ. ପାସ କରିଥିବା କଥା ନାଆଁ ଦେଇ ତୁମ୍ଭ ମାଲିକ-ମାନେ ବାହାର ନ କରିଛନ୍ତି ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖବରକାଗଜର ଅଖଣ୍ଡ ଯଜ୍ଞ ଏଇଠି ଗ୍ରୁଲିଥିବ ।"

ହକରମାନେ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ଆକୁଳ, ମୂକ ହୋଇ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ଦର୍ଶକ ବି ସିମିତି ପଙ୍ଗୁ, କେତେକ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଆଶଙ୍କାରେ ଘରମୁହାଁ ହେଲେଣି । ରେଳବାଇ ପୋଲିସ ଦୁଇଟା ରେଲିଂ ଫାଙ୍କରେ କୌତୁକ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଇଲାକା ବହିର୍ଭୂତ ଏ ଘଟଣାଟା ବୋଲି । ଧୀରେ ଧୀରେ ଅଗ୍ନିଦେବତା ଶାନ୍ତ ହେଲେ । ହିମାଂଶୁ ଅରୁଣାଂଶୁ 'ଦମ୍‌ମାରେ' ଗୀତର ଲହରି ପରେ 'ହରେ ରାମ ହରେ କୃଷ୍ଣ' କହି ଗୀତ ଓ ନାଚ ଶେଷକଲା ବେଳକୁ ସବୁ ଗ୍ରେଲ ନମ୍ବର ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇସାଇଥିଲା ।

ସେଦିନ ସେମାନେ ଦୁହେଁ ଘରକୁ ଫେରି ନ ଥିଲେ । ତହିଁ ପର ଦୁଇଦିନ ମଧ୍ୟ । ଜଷ୍ଟିସ ମହାପାତ୍ର ଓ ଡକ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଘରେ କାନ୍ଦ ବୋବାଳି । ଗଲା ପୁଣି ବାହୁଡ଼ି ନଇଲେ, ରେ କୋଇଲି !

ଚତୁର୍ଥ ଦିନ "ହିମାଂଶୁ ଫେରିଆ, ଅରୁଣାଂଶୁ ଫେରିଆ" ନିରୁଦ୍ଦେଶ ବିଜ୍ଞାପନ ସହିତ ସବୁ ଓଡ଼ିଆ କାଗଜରେ ନିଜ ସମ୍ବାଦ-ଦାତାଙ୍କ ଗୋଟିଏ ସମ୍ବାଦ ପରିବେଷିତ ହୋଇଥିଲା "ନକ୍‌ସଲପନ୍ଥୀ ଜନିତ ଗ୍ରେଜୁଏଟଦ୍ୱୟଙ୍କ ବର୍ବର ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ" ଶିରୋନାମାରେ । ସମ୍ବାଦରେ ଥିଲା "ସଦ୍ୟ ବି.ଏ. ପାସ୍ କରିଥିବା ଅରୁଣାଂଶୁ ମହାପାତ୍ର ଓ ହିମାଂଶୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ନାମକ ଦୁଇଜଣ ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳ ଯୁବକ···ପୋଲିସ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିଥିବା ଯୁବକଦ୍ୱୟଙ୍କୁ ମାଓପନ୍ଥୀ ବୋଲି ଧରିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ଅଛନ୍ତି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

ବନ ଘନେ ଗୁଣମଣି ବିପଥ ପଥ ନ ମଣି ଦୁଇବନ୍ଧୁ ହିମାଂଶୁ ଓ ଅରୁଣାଂଶୁ ଚନ୍ଦନ ବାଉଁଶ ଓ ବେତ ବଣରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବା ପରେ ଅନ୍ଧାର ବେଳରେ ଡକ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପଛପଟ ପାଚେରି କାନ୍ଥ ଡେଇଁ ଘରେ ପଶିଲେ । ସାଇକେଲ ଦୁଇଟା ଗାଡ଼ିଆ ଭିତରେ କି ପୋଲିସ ଥାନାରେ ଥିଲା ।

ଯଶୋଦାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ୍ କରି ରାମକୃଷ୍ଣ ବେନ ପୋଏ ନନ୍ଦ ପ୍ରକୋଷ୍ଠକୁ ଗଲେ । ଡକ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ଟେବୁଲ ଲେମ୍ପ ତଳେ ଖବରକାଗଜ ଥୋଇ ବାରମ୍ବାର ବଙ୍ଗର ଅଗ୍ନିକାଣ୍ଡ ସମ୍ବାଦ ପଢ଼ୁଥାନ୍ତି । "ଦେଖ କିଏ ଆସିଛି" ଯଶୋଦା ଯିମିତି କହିଦେଇଛନ୍ତି ଡକ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ପାଚିଲା ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ପଛକୁ ବୁଲି ଦେଖିଲେ ନନ୍ଦନ ହିମାଂଶୁ । ଯଶୋଦା ତତ୍‌କ୍ଷଣେ କହିଲେ 'ମୁଁ ତାକୁ କହିଦେଇଛି ସେ ବି.ଏ. ପାସ୍ କରିଛି, ତା ନାଆଁ ବାହାରିଛି ।"

ବାପାଙ୍କ ପାଦଧୂଳି ନେଇ ସେ ଯିମିତି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ବୁଢ଼ା କହିଲେ, "ବାପା, ତୁ ବି.ଏ ପାସ୍ କରିଛୁ, ଆଉ ମୋର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଅରୁଣାଂଶୁର ବି ପାସ୍ ହୋଇଯାଇଛି । ନିଅ, ପଢ଼ ।" କହି ଆଙ୍ଗୁଳି ଦେଇ ସମ୍ବାଦଟା ଦେଖାଇଦେଲେ । "ତା ସାଙ୍ଗକୁ ମୋର ବିଜ୍ଞାପନଟା ବି ପଢ଼ିବୁ ।" କହିବାର ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ଯିମିତି ।

କାଗଜରୁ ସମ୍ବାଦ ଓ ବିଜ୍ଞାପନ ପଢ଼ିସାରି ହିମାଂଶୁ କହିଲା "ବାପା ! ତୁମର ବିଜ୍ଞାପନ ଯିମିତି କାମ ଦେଲା ନାଆଁ ବାହାରିବାର ଆମେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲୁ ସେଇଟା ବି ସେମିତି ସାର୍ଥକ ହେଲା । ବାପା, ଘରୁ ଆଉ କିଏ ମୋତେ ତଡ଼ିଦବ ? ମୁଁ ବି.ଏ. ପାସ୍ କରିଛି ଯେ ।"

"ବେଟିଆ !" ବୋଲି କହି ବାପ ପୁଅ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଜଷ୍ଟିସ୍ ମହାପାତ୍ର ପାଖକୁ ବା ସଦର ଥାନାକୁ ସମ୍ବାଦ ଦେବାପାଇଁ ବା ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ ଡକ୍ଟର ପଟ୍ଟନାୟକ ଫୋନ୍ ଉଠାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଧାରେ ଲୁହ ଅତର୍କିତରେ କିନ୍ତୁ ଝରିଯାଇଥିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ତର

(ହର୍ଷମୁଖ, ସ୍ଫୀତବପୁ ଜନୈକ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିକାଳ ସନ୍ଧ୍ୟା ନହେଲେ ମଧ୍ୟ ପନ୍ଦର ଦିନର ଗୋଟିଏ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଅଧ୍ୟାପକ କୁଳର ଆଂଶିକ ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ହିସାବରେ ସ୍ମରଣ କରି ଅନାମଧନ୍ୟ, ଅଯତ୍ନଲବ୍ଧ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାଂଶ କତିପୟ ସୌଭାଗ୍ୟବନ୍ତ ସତୀର୍ଥଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇ, ହର୍ତ୍ତାକର୍ତ୍ତା, ଦୈବବିଧାତା ତ୍ରିମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ବିଚକ୍ଷଣ ବିସ୍ମରଣାର ତାରିଫ୍ କରି, ସର୍ବୋପରି ଯେଉଁ ଈର୍ଷ୍ୟା ଓ ଆତ୍ମଶ୍ଳାଘାରୁ ଏ ଗଳ୍ପ ବା ଫାର୍ସ ଉଦ୍ଭୂତ ତା'ର ଧ୍ୱଂସ କାମନା କରି ।)

(୧)

"ଭାତ ଖାଇସାରି ଦଣ୍ଡେ ଗଡ଼ପଡ଼ କରିନ୍ତ ବା ଦୁଇ ପାଞ୍ଚଥର ନିଃଶ୍ୱାସ ନିଅନ୍ତ ସେକଥା କୁଆଡ଼େ ଗଲା ହେଲସନ୍ତ, ଝାଳନାଳ ହୋଇ ଅଧସନ୍ଧ କାଗଜପତ୍ର ଭଣାଭଣି କରି ଏ କ'ଣ ଘାଣ୍ଟୁଛ ? କ'ଣ ଖୋଜାଖୋଜି କରୁଛ କି ଗୃହଦହନ ହେଲା ?"

"କ'ଣ ଖୋଜନ୍ତି ଆଉ, ସେଇ ରିସର୍ଚ୍ଚ ପେପର ସବୁ ଖୋଜୁଛି ।"

"ସେଗୁଡ଼ାକ ଫେର୍ କ'ଣ !"

"ସେଇମ ଲେଖାଲେଖିଗୁଡ଼ାକ, ପୁରୁଣା ମେଗାଜିନ୍ ଖବର କାଗଜରେ ବାହାରି ନଥିଲା···"

Digitized by srujanika@gmail.com

'ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟି ପରେ ପରେ ସେଗୁଡ଼ାକର କାହିଁକି ଖୋଜା ପଡ଼େ ? ତିନ ବର୍ଷ କି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ହବ ଏମିତି ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥନ କରୁଛ, ଖୋଜୁଛ, ପାଉଛ, ହଜାଉଛ, ଫେର ଖୋଜୁଛ । କ'ଣ ହେଉଛି କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ସେସବୁ ?'

'କୁଆଡ଼େ ଯିବ ଆଉ । ଉପରକୁ ପଠାଉଛି । ଉପରବାଲା ହଜାଉଛନ୍ତି । ପୁଣି ମାଗୁଛନ୍ତି । 'ବୁଝୁ ନ ମୋ' ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର କହିଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ଗପ । କିଏ କିରାଣୀ ସେସବୁ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରି ଫେପାଡ଼ ଦେଉଛି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଚିଠି ଆସୁଛି, ଯେଉଁ କାଗଜାତ୍ର ପଠାଇଥିଲ ତାହା ମିଳୁନି, ଆଉ ଥରେ ପଠାଅ । କି ବିରକ୍ତିକର ।'

'ତୁମେ ସିଧା କହିଦିଅ କାଗଜପତ୍ର କିଛି ନାହିଁ । କ'ଣ ଦରକାର ସେଗୁଡ଼ାକ ?'

'ଠିକ୍ ହବ ! ତୁମେ ଜାଣ ନି ଏକ ଗୋଟେ ନୂଆ ପାଠ ବାହାରିଛି । ଆଠବର୍ଷ ଲେକ୍‌ଚରର ହେଲେ ରିଡ଼ର ହବାର ଚାନ୍ସ ଆସେ । ଗବେଷଣା ବା ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଉପରେ ସେ ପୋଷ୍ଟ ମିଳେ । ଜଣେ ଲେକ୍‌ଚରର ରିଡ଼ର ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତା କିନ୍ତୁ କାହିଁ ଖଣ୍ଡେ ଛିଣ୍ଡା ଟିକୁସ କାଗଜରେ ଧାଡ଼ିଏ ହେଲେ ଛପା ଲେଖା ତା'ର ନ ଥିଲା ବୋଲି ତାକୁ ରିଡ଼ର କରାଗଲାନି । ପରେ କେଉଁଠୁ କ'ଣ ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେବାରେ ଯାଇ...'

'ଆଚ୍ଛା ତୁମର ତ ଆଠ ଜାଗାରେ ଅଠର ବର୍ଷ ଚାକିରି ହେଲାଣି, ମାଷ୍ଟର ଆଉ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚାକିରି ମିଶାଇଲେ ଅଠେଇଶ ଅଣତିରିଶ ବର୍ଷ ହବ । ଲେଖାଲେଖି ତ କରୁଛ । ତୁମର ଆଜଯାଏ ହେଉ ନି କାହିଁକି ?'

'ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନି, ଯେବେ ହେଲେ ହବ । କର୍ମଣ୍ୟେବାଧିକାରସ୍ତେ ମା' ଫଳେଷୁ, ଆମର ଖାଲି କାଗଜପତ୍ର ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ପଠାଇବା କାମ ।'

Digitized by srujanika@gmail.com

'ସେମାନେ ହଜାଉଥିବେ, ତୁମେ ପଠାଉଥିବ । ସେ ବର୍ଷ କୁଆଡ଼େ କଟକରୁ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଅଫିସ ବଦଳି ହେଲା ଯେ ସବୁ କାଗଜ-ପତ୍ର କୁଆଡ଼େ ହଜିଗଲା କହୁଥିଲ, ତା' ପରବର୍ଷ ଅଫିସ ଗୋଟାଏ ଘରୁ ଆଉ ଗୋଟାକୁ ଉଠିଲା ବୋଲି ଆଉ ପରସ୍ତେ ସେସବୁ ହଜିଲା । ତୁମେ ଆମର ଶତ୍ରୁର ହୁଅନ୍ତ, ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରନା । ଧୀରସ୍ଥିର ହୋଇ ଶୁଅ । ନ ହେଲେ ଲେଖିଦଅ ଏଥର ଦବ ତ ଦଅ, ନ ହେଲେ ଆଉ ମାଗିବ ନାହିଁ ।'

'ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ, ତୁମେ ବୁଝୁନ, ସରକାରର ଅଡ଼ୁଆ ଅସୁବିଧା କଥା । ମୋ' ଉପରେ ଆସାମ, ତ୍ରାଭାନ୍‌କୋର, ବଙ୍ଗଦେଶରୁ ଆଗତ (ଆମାତ) ଅନେକ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ପାଇସାରିଲେ ଯାଇ ମୋର ପାଳି ପଡ଼ିବ ।'

'ତୁମେ ମୋତେ ଆଗ କହନ ଶତ୍ରୁର ହେଲେ ଅଧିକ କ'ଣ ଲାଭ । ତୁମେ ତ ପ୍ରଫେସର ହେଲଣି ଏତେ ଦିନ ଧରି । ଝିଅ ମାଷ୍ଟର ମୁଲିଆକାମକରୁଣୀ ତୁମକୁ ପ୍ରଫେସର ବାବୁ ଡାକନ୍ତି ।'

'ତୁମେ ମୂର୍ଖ । ନାବାଳକ କହିନ । ଡାକିଲେ, ଲେଖିଲେ କେହି ପ୍ରଫେସର ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେବେ ହେଉଥିଲେ ତେବେ ହେଉଥିଲେ । ସେ ମୋହିନୀବାବୁ, ବିପିନବାବୁ, ଗିରିଜାବାବୁ ଅମଳ କଥା । ସମସ୍ତେ ପ୍ରଫେସର । ମୁଁ ଚାକିରି ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳେ କିଏ ଜାଣିଥିଲା ତିନିଥାକିଆ ଆମ ଚାକିରି ବୋଲି—ଲେକ୍‌ଚରର, ଶତ୍ରୁର, ପ୍ରଫେସର ?'

'କାମରେ ଫରକ୍ କ'ଣ ? ସେଇ ପଢ଼େଇବା କାମ ତ, ନାଆଁ ଭିନେ ହେଲେ କାମ ବି କ'ଣ ଭିନେ ହବ ? ଆଚ୍ଛା ମୋତେ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତ କାହା କାମ କ'ଣ ?'

"ତୁମେ ତ କଲେଜ ସୀମା ମାଡ଼ିନ । ମୋତେ କାହିଁକି ଵିରକ୍ତ କରି ମୋର ସମୟ ନଷ୍ଟ କରୁଛ । ଯେଉଁମାନେ ଲେକ୍‌ଚରର ସେମାନେ ଖାଲି ଲେକ୍‌ଚର ଦେବେ, ଯାହା ମନକୁ ଆସିବ କହିଯିବେ, ଗଡ଼ ଗଡ଼, ଗୋଟାଏ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ । ଅଟକିବେ ନାହିଁ; କେହି କିଛି ପଚାରିଲେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ତର ଦେବେ ନାହିଁ, ଗାଳିଦେବେ ଆଜ୍ ଗୋଟାଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ । ବକ୍ତୃତା ତାଙ୍କର ଜୀବନ ସର୍ବସ୍ୱ । ଘରେ ସ୍ତ୍ରୀ, ଛୁଆପିଲା (ଯଦି ଥାଆନ୍ତି)ଙ୍କ ସହିତ ବି ବକ୍ତୃତା ମାଧ୍ୟମରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବେ । ରିଡ଼ର ଆଜ୍ ଟିକିଏ ଉପର ପାହିଆର । ସେମାନେ ବକ୍ତୃତା ଦେବେ ନାହିଁ । ବହି ବା ଖାତା ଧରି କେବଳ 'ରିଡ଼୍' କରିବେ ମାନେ ପଢ଼ିଯିବେ । ପିଲା ବୁଝିବା ନ ବୁଝିବା ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଘରେ ବି ସବୁବେଳେ ଶୋଇ ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ରଖି ଖବରକାଗଜ ବହିପତ୍ର ପଢ଼ିବେ ପାଠ ଅଭ୍ୟାସର କାମ ହିସାବରେ । କେହି କିଛି ପଚାରିଲେ ଲେକ୍‌ଚରରମାନେ କହିବେ ଟିଉଟୋରିଆଲ କ୍ଲାସରେ ପଚାରିବ—ଯେଉଁ କ୍ଲାସ ପ୍ରାୟ ହୁଏ ନାହିଁ, ଯଦି ହୁଏ ସେ ଭିଲ୍ କରି ବୁଲ୍‌ବୁଲ କରି ସମୟ କଟାଇ ଦିଅନ୍ତି ଖାଲି ପ୍ରେଜେଣ୍ଟା ଠିଆ ହୋଇ ବାଟଘାଟରେ—ଯେ ରିଡ଼ର, ସେ କହିବେ, ଘରେ ଡିକ୍‌ସନାରୀ ଦେଖିବ, ରେଫାରେନ୍‌ସ ବହି ଟିପିନିଅ । ପିଲା-ମାନଙ୍କର ବା ଏତେ କାମକୁ ବେଳ କାହିଁ ?"

"ପ୍ରଫେସର ?"

"ପ୍ରଫେସରମାନଙ୍କ କାମ ଆହୁରି କଷ୍ଟକର । ସେମାନେ ହଜାରରୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ରିଡ଼ର ନଅଶରୁ ଆଉ ଲେକ୍‌ଚରର ତ ତୁମେ ଜାଣ ଶହେ ପଚାଶ ଥିଲା, ଦୁଇଶ ହେଲା, ଦୁଇଶ ଅଶୀ କି କେତେ ଏବେ ହୋଇଛି । ହଁ ପ୍ରଫେସରମାନେ ଲେକ୍‌ଚର ଦେବେନି, 'ରିଡ଼୍' କରିବେ ନାହିଁ, ଖାଲି ପ୍ରଫେସ୍ କରିବେ, ଅର୍ଥାତ୍ ନାନା ଉପାୟରେ ଦୁନିଆକୁ ଜଣାଇବେ ସେମାନେ କିଏ । ମିଟିଂ, ସିନେଟ୍, ସିଣ୍ଡିକେଟ୍ ସେମିନାର, ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବ । କ୍ଲାସକୁ ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ତେବେହେଲେ ବାଗେଇ ଗୁଡ଼ାଏ ପିଲାଙ୍କ ପାଖରେ କାଳ କାଟିଲେ ହେଲା । କେହି କିଛି ପଚାରିଲେ କହିବେ ଘରକୁ ଆ, ଏଠି ମୋର ବେଳ ନାହିଁ ।"

"ହେ ତୁମେ ଆମର ପ୍ରଫେସର ହୁଅ । ମୁଁ ତୁମକୁ ସବୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । କେବେ କ'ଣ କଲେ ସେଇଆ ହୋଇପାରିବ ?"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ମଲ୍ଲେ ।"

"ଛି । କ'ଣ ଭୁଣ୍ଡକୁ ଆସୁଛି ! ନହୁଅ । ଆଚ୍ଛା, ପ୍ରଫେସର ବଡ଼ ନା' ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍ ବଡ଼ ? କ'ଣ କଲେ ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍ ହୁଅନ୍ତି ? ତାଙ୍କ କାମ କ'ଣ ?"

"ପ୍ରିନ୍‌ସମାନେ ରାଜା । ସେମାନେ ସେଇ । ତାଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଡିନଟା—ଦସ୍ତଖତ କରିପାରୁଥିବେ, ରାଜ୍ୟର ସବୁ ଦୋଷ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହିବେ, ହାଣ ଖାଇବା ଶକ୍ତି ଥିବ । ନ ହେଲେ ରାଜା ହେବେ କିପରି ? ହଁ ଆଉ ପୁଲିସ ରଖିଥିବେ ।"

"ତୁମେ ଆମର କିଛି ହବାର ଦରକାର ନାହିଁ । ଖାଲି କ୍ୱାର୍ଟର୍ସ ଗୋଟାଏ ଦେଖ । ଜୀବନଟାଯାକ ଭଡ଼ା ଘରେ ରହି କଟାଇଲି । ପିଅନ ଚପରାସି ପୋଲିସ ହାକିମ ସମସ୍ତଙ୍କ କ୍ୱାର୍ଟର୍ସ । ତୁମର ଭଡ଼ାଘର ଫେର ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ଫାର୍ନିଚର ବଦଳ, ଗୃହିଣୀ ବଦଳ । କନେଷ୍ଟବଳ, ଏସ୍. ପି., କିରାଣୀ, ଜିଲ୍ଲାମାଲିକ, ତୁମେ ଜୀବନଯାକ ଲେକ୍‌ଚରର, ଲେକ୍‌ଚରର ଲେକ୍‌ଚରର ।"

"ରୁହ ଦେଖ କ'ଣ ହେଉଛି, ଏଥର ମେଣ୍ଟ ମହାମେଣ୍ଟ ଗଢ଼ା ହେଉଛି । ଢେର ସହିଲୁଣି, ଯାହା ମୁହଁକୁ ଆସିବ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଉ, ଲାଟ ସାହେବ ହେଉ କହିଯିବା । ପାଠ ଆମକୁ ସାରିଛି, ଶାଠ କିଛି ଆମର ଦରକାର । ଖୋଜ ସେଇ ପୁରୁଣା ଝଙ୍କାର, ଆସନ୍ତାକାଲି, ସମାବେଶ-ଗୁଡ଼ାକ । ଦେଖିଯାଅ କେଉଁଠି ମୋର ଲେଖା ବାହାରିଛି ।"

'ନାହିଁ ମ ! ଯେଉଁଠି ଖୋଜୁଛି ଦେଖୁଛି ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ାକ ଶର ହୋଇଛି । ସବୁ ତ ପଠାଇ ସାରିଛ ଆଉ କେଉଁଠୁ ଆସିବ । ଆଚ୍ଛା, ଏ ଫାଇଲଟାରେ କ'ଣ ଗୁଡାଏ ଅଛି ?"

'ଏ ଗୁଡ଼ା କିଛି ନୁହେଁ । ପିଲାଏ ଦରଖାସ୍ତ କରିଛନ୍ତି କେତେ-ଜଣ ଲେକ୍‌ଚରର ନାଆଁରେ ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ କିଛି ପଢ଼ାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଯାଃ, ଯେତେ ସବୁ ବାଜେ କଥା ।'

Digitized by srujanika@gmail.com

'ଆଛା, ଓଡ଼ିଆ ଲେଖା ତୁମର କେଉଁ କାମକୁ ଆସିବ ? ତୁମେ ସବୁ ଇଂରାଜୀ ଲେକ୍ଚରର !'

'ତୁମେ ପି· ଏସ· ସି·ର ସଭ୍ୟ ଥିଲେ ମୋତେ ରିଡ଼ର କରନ୍ତ ନାହିଁ, ଜଣା କଥା । ତୁମେ ଏତିକି ବୁଝୁନ ମୁଁ କ'ଣ ଇଂଲଣ୍ଡ ଆମେରିକା ଯାଇ ମୂଳ ନଥିପତ୍ର ଦେଖି ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଲେଖିବି ହପ୍‌କିନ୍‌ସ, ଇଲିଅଟ, ହେମିଙ୍ଗୱେ ଉପରେ । ଯଦି ବା ଲେଖେ ଇଂଲଣ୍ଡ ଆମେରିକାର ଲୋକେ କ'ଣ ତାକୁ ଇତିହାସରେ ସ୍ଥାନ ଦେବେ ? ଏଠି ଆମର ଏଠୁ ସେଠୁ ଉଦ୍ଧାର ତଳେ ଆଇବଡ଼ ଲେଖି ସ୍କୁଲ କଲେଜ ପତ୍ରିକାରେ ଛପା ଲେଖାକୁ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର କୁହାଯାଏ । ମୁଁ ଇଂରାଜୀରେ କିଛି ଛପି ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖିଛି ତାକୁଇ ଦେବି । ରିଡର ହୁଏ ବା ନ ହୁଏ । ମୋର ଜଣେ ସହକର୍ମୀ ସ୍କୁଲ ମେଗାଜିନରେ ଛପା ପ୍ରବନ୍ଧଟିଏ ସଂଗ୍ରହ କରି ପଠାଉଛନ୍ତି । ପେପରର ନାଆଁ 'How to be a good boy'.

'ରାମ ବାବୁ, ଶାମ ବାବୁ, ଦାମ ବାବୁ କିମିତି ତୁମ ଆଗରୁ ରିଡର ହୋଇଗଲେ ? ସେମାନେ ତୁମ ପଛରେ ଚାକିରି କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ କେଉଁ ଭାଷାରେ ଦେଇଥିଲେ ?'

'ତାଙ୍କ ବେଳେ 'ପେପର' କଥା ମୋଟେ ନଥିଲା । ସେମାନେ ରିଡ଼ର ହୋଇସାରିବା ପରେ ଆମ ବେଳକୁ ରିସାର୍ଚ୍ଚ କଥା ଉଠିଛି । ପଲିଟିକେଲ ସାଇନ୍‌ସ, ଇକନମିକ୍‌ସ, ଅଙ୍କରେ ଆଗ ଅନର୍ସ ଖୋଲି-ଗଲା । ତେଣୁ ରିଡ଼ର ଦରକାର ହେଲେ । ମାଲିକ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ପଣ୍ଡିତ ସେଇ ବିଷୟ ଉପରେ ସେ ଜୋରଦେଲେ । ଭାଗ୍ୟବାନ୍ କେତୁଟା ବଞ୍ଚିଗଲେ । ଯିଏ ରହିଗଲା ସେ ରହିଗଲା ।'

'ଧର ଯଦି ତୁମେ ରିଡ଼ର ହେଲ ଅଧିକା କେତେ ଟଙ୍କା ପାଇବ ?'

'କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା । ସାତଶ ଅଶୀ ଢଳବର୍ଷ ହେଲା ପାଇଲିଣି । ଆଠଶ ପାଇବି । କିନ୍ତୁ ଜାଣ ରାମ ବାବୁ, ଶାମ ବାବୁ, ଦାମ ବାବୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶତ୍ରୁ ହେଲା ମାସେ ଦେଢ଼ଶ ଟଙ୍କା ଅଧିକା ପାଇଲେ । ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ତ ଗୋଟାଏ କଥା ଅଛି ।'

'କୋଡ଼ିଏଟା ଟଙ୍କା ପାଇବ ବୋଲି ଏତେ ପରିଶ୍ରମ । ଛାଡ଼, ଧୀର ହୋଇ ଶୋଇପଡ଼ । ଥାଉ ଏ ଖୋଜାଖୋଜି ।

ମୁଁ ବୁଝୁଛି ତୁମ କଥା । ଆଉ କେତୁଟା ମାସ ଗଲେ ଚାକିରି ଶେଷ, ରିଟାୟାର୍ଡ଼ ଅଠାବନକୁ ପୁଣି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ପଞ୍ଚାବନ । ପଠେଇବା କଥା ବୋଲି ପଠାଉଛି । ରିଟାୟାର୍ଡ଼ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ତ ପିଲାଝିଲାଏ କହିପାରିବେ । ଆସ, ଦଣ୍ଡେ ହାଙ୍ଗ ଦିଅ । ସେଇ ବଡ଼ ଫାଇଲଟା ଦିଅ ତ । ସବୁ ହାତ ଲେଖା 'ପେପର' ସେଇଠି ଅଛି ।'

'ସେଗୁଡ଼ାକ କ'ଣ କରିବ ? ଛପା ଲେଖା ଦରକାର ପରା !'

'ଛପା ତ ସବୁ ହଜିଲା । ଏଥର ମୂଳ ଲେଖାଗୁଡ଼ାକ ଉତାରିବି । ସେଇଗୁଡ଼ାକ ଏଟେଷ୍ଟେଡ୍ କରି କାହା ଦେଇ ପୁଣି ପଠାଇବି । ସବୁ ତ ଜାଲିଆତି । ଦିଅ, ତଳ ଥାକରେ ଅଛି ଡବଲ ଫୁଲସ୍କେପ କାଗଜ, ଦୁଇଫର୍ଦ୍ଦ ଦିଅ । ଆଉ ସେଇ ପରଦାଟା ଫିଟାଇ ବାଡ଼ଟା ଦିଅ ।'

'କ'ଣ କରିବ ?'

'ରୁଲ୍ ଟାଣିବି । ଯେତେ ଲେଖାଲେଖି ତା'ର ତାଲିକା ତିଆରି କରି ଦୁଇ କପି ପଠାଇବି । ପି· ଏସ· ସି· ସେଇ ଫର୍ମ ଦେଖିବ । ଦିଅ, ଡେରି କରିବନି । ଗତ ଦିନ ତିନି ଚାରିଦିନ ଖଟିବାକୁ ପଡ଼ିବ । C. L. ନେବି ଭାବୁଛି ।

(୨)

[ଚେ (ଚେୟାରମେନ୍) ଓ ମେ (ମେମ୍ବର)ଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତାର ତର୍ଜମା]

ଚେ :—ବୁଝିଲେ ନା ମୁଁ ଯାହା ଦେଖୁଛି ଏଇ ଏଜୁକେଶନ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ବିଗାଡ଼ିଦବ । ଚିଠିପତ୍ର ! ଆଉ ଦୁଇଟା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଫେନ୍ ଅନ୍ କରଦେ । ବଡ଼ ଗରମ ହେଉଛି ଆଜ ସକାଳଟାରେ, ନୁହେଁ ?

ମେ ୧—ମୋତେ ଖୁବ୍ ଶୀତ ଲାଗୁଥିଲା ସକାଳୁ ଏବେ···

ମେ ୨—କାଲି ରାତିର ଯେଉଁ ଗରିଷ୍ଟ ଭୋଜନଟା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ହାଉସରେ ହୋଇଥିଲା ତା'ର ପରୁଆ ଫଳ । ମୋତେ ସେମିତି ବେଶୀ ଗରମ···

ଚେ—ଠିକ୍ କଥା । କିନ୍ତୁ ଆଜିର କାମ କଥା ଭାବି ମୋତେ ଏତେବେଳୁ ଗରମ ଲାଗିଲାଣି । ଚପରାଶି, ସେ (ସେକ୍ରେଟେରୀ)ଙ୍କୁ କହିତ ଇଂରାଜୀ ଖଣ୍ଡର ଫାଇଲଗୁଡ଼ା ଆଣନ୍ତୁ । ବୁଝିଲେ ନା ଆଜ ଭିତରେ ଏ ଖଣ୍ଡର ସିଲେକ୍ସନ ଶେଷ କରିବାକୁ ହେବ ଯେତେ ଡେରି ହେଉ ।

ମେ ୧—ମୁଁ ତ ସେତେ ପାନ ଆଣି ନାହିଁ । ଦଶଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚଳିବା ଷ୍ଟକ୍ ମୋର ଅଛି ।

ଚେ—ମଗେଇ ନବା । ବହୁତ ଅଶାନ୍ତ ହେଉଛି । ଆଗ ପଛ କିଛି ନ ବୁଝି ଜୁନିଅର ସିନିଅର କିଛି ନ ଦେଖି ଅନ୍ୟ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟବାଲା କୁଆଡ଼େ ରିଡ଼ର କରି ଚାଲିଗଲେ, ଆଉ କେତୁଟା ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଜୁନିଅର ହୋଇଗଲେ । କେତୁଟା ବୁଢ଼ା ହୋଇ ରିଟାୟାର କରିବା ଉପରକୁ ଆସିଲେଣି; କୋଡ଼ିଏ ପଚିଶ ବର୍ଷ ଧରି ସେଇ ଲେକ୍‌ଚରର ରହିଛନ୍ତି । ଗୁଡ଼ିତ ଜଳାପୋଡ଼ା ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ ।

ମେ ୧—ମଗାନ୍ତୁନା ଫାଇଲପତ୍ର । କେତେଜଣ ଅଛନ୍ତି କେଣ୍ଡିଡେଟ୍ ? କେତୋଟା ପୋଷ୍ଟ ?

ମେ ୨—ଗୁଡ଼ାଏ ହେବେ । ଯାହାର ଆଠବର୍ଷ ପୂରିଛି ତା'ର ପରା ଫାଇଲ ଥିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚେ—ସେକ୍ରେଟେରି କହୁଥିଲେ କୁଆଡ଼େ ପଚିଶଜଣଙ୍କ କେଶ୍ ଆସିଛି ସୁପାରିଶ ହୋଇ । ପୋଷ୍ଟ ତିନିଟା । ମୁଁ ସେକ୍ରେଟେରିଙ୍କି କହିଛି ଅତି ବେଶୀ ହେଲେ ଦଶଟା କେଶ୍ ପୁଟ୍ ଅପ୍ କରିବେ । ସେ ଭିତରୁ ତିନିଟା ବାଛିଦେବା ।

ମେ ୧—ପାଞ୍ଚଟା ହେଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତା ।

ଚେ—ରିଡର ବାଛିବାରେ ଅଡୁଆ କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ? କ୍ଲାସ ଟୁ ରୁ କ୍ଲାସ ଓ୍ୱାନ ପ୍ରମୋଶନରେ ଆମକୁ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଦେଖି-ବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆଗରୁ ଏସବୁ ଝିନ୍‌ଝଟ୍ ଝମେଲା ନଥିଲା । ସି. ସି. ଆର୍. ଦେଖିକରି ଦେଉଥିଲୁ ।

ମେ ୨—ଅନ୍ୟସବୁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ତ ସେଇକଥା । କାଗଜପତ୍ର, ସାର୍ଭିସ, ରେକର୍ଡ଼ ଉପରେ ପ୍ରମୋଶନ ।

ମେ ୧—ୟା'ଙ୍କର ପରା ଟିକିଏ ଅଲଗା ଗୋଠ । କେଁ ଅଛି । ପାଠ କଥା । ପିଲାଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼େଇବେ । ଜ୍ଞାନ ବଦଳୁଛି, ବଢ଼ୁଛି । ରିସାର୍ଚ୍ଚ ନ କଲେ ପୁରୁଣା ହୋଇଯିବେ । ପିଲାଗୁଡ଼ାକୁ ପୁରୁଣା ପାଠ ପଢ଼ାଇ ବୁଦ୍ଧୁ କରିଦେବେ । ତା'ଛଡ଼ା ୟାଙ୍କର କିଛି କାମ ନାହିଁ ।

ଚେ—ମୋର ବିବେକ କହୁଛି, ଏ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଦେଖିବା କଥା । ଏକ୍ସାଇଜ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ପ୍ରମୋଶନ ବେଳକୁ ଆମେ କାହିଁକି ଜୋର୍ ନଦେବା 'ହାଣ୍ଡିଆ' ବିଷୟରେ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଉପରେ । ଲେବର, ଇନ୍‌କମ୍ ଟେକ୍ସ, ପୋଲିସ ସବୁ ଡିପାର୍ଟ-ମେଣ୍ଟରେ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ପସିବିଲିଟି ଓ ସ୍କୋପ ଅଛି ।

ମେ ୨—ୟାଙ୍କର ଲମ୍ବା ଛୁଟି ଅଛି । ଖାଲି ବସି ବସି କ'ଣ କରିବେ ? ଅନ୍ୟ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟବାଲାଙ୍କୁ ଗସ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପବ୍ଲିକ କଣ୍ଟେକ୍ଟରେ ଆସିବାକୁ ପଡ଼େ । ସେଇଥିରୁ ବିଚାର କରି ପ୍ରମୋଶନ ହୁଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେ—ଯଦି ଖଟେଇବାକୁ ଏତେ ଇଚ୍ଛା ତେବେ ଏକ୍ସଟେନ୍‌ସନବାଲାଙ୍କୁ କୁହ କୁଟି ଦିନରେ ଲେକ୍‌ଚରର ସବୁ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ (ଟି·ଏ·ଡ଼·ଏ· ଦିଅ) ଯୋଜନା, ଜନ୍ମନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ସେଭିଂ ପ୍ରଚାର କରନ୍ତୁ । ବକ୍ତୃତା ଦେବାରେ, ବୁଝେଇବାରେ ତାଙ୍କଠୁବଳି କିଏ ରଥୀ ? ମୋ ବିଷୟରେ ଖାଲି C.C.R. ଦେଖି ନିଷ୍ପତ୍ତି ବରଂ ଭଲ । ଅନ୍ୟ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ହେଉଛି, ଏଠି ଅଡୁଆ କ'ଣ ?

ମେ ୧—C.C.R. ତାଙ୍କର କ'ଣ ରଖାଯାଏ । ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲଗୁଡ଼ାକ ପାଗଳ । ଜଣେ ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ଲେଖିନ କୁଆଡ଼େ । ଆଉ ଜଣେ କଲେଜର ଛପନ ଜଣଙ୍କ ନାଆଁରେ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା ଲେଖିଛି । ତାକୁ ଓଲଟେଇବା ପାଇଁ ଲେକ୍‌ଚରରଙ୍କୁ କେତେ କୃଚ୍ଛ୍ର ସାଧନ କରିବାକୁ ନ ପଡ଼ିବ । ଡ଼·ପି·ଆଇ· ପାଖରୁ ଯାହା ପାଖରୁ ଜଉମୁଦଦିଆ ଲଭ୍ ଲେଟର ଯାଏ ତାକୁ ଫିଟାଇବାର କେଉଁ ଲେକ୍‌ଚରର ସାହସ ଅଛି ?

ତେ—ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ହୁଇମ ଉପରେ କେଉଁ ଲୋକର ଜୀବନ ବା ସ୍ବକଷ୍ଟ ଛାଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ମାନୁଛି; କିନ୍ତୁ ସବୁ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ପାଇଁ ସମାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବା ଉଚିତ । ତା' ଛଡ଼ା ଦେଖନ୍ତୁ ଏଇ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର କଥା ଦେଖନ୍ତୁ । ଆମର ଓ ସମସ୍ତଙ୍କର ଲିମିଟେସନ ଅଛି । ଥରେ ଏକ୍ସପାର୍ଟ ବସାଇ ଲେକଚରର ନେଲେ, ଫେର ଏକ୍ସପାର୍ଟ ଡକାଇ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଭେଲ୍ୟୁଏଶନ କରାଇବ । ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ଆମକୁ କାମ ଦିଆ ହୋଇଛି, ମାପିବାର ଯନ୍ତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି । କାମ କରିଯିବା । ଅଡୁଆ ଭିତରକୁ ନ ଯିବା ଭଲ ।

ମେ ୧—ବିବେକ ଜନିଷଟା ବଡ଼ ଅଡୁଆ ।

ମେ ୨—ସେଇ କନସାଇନସ୍ ତ ଆମକୁ ଖାଉଛି ।

ମେ ୧—ଭଲ ପଢ଼ାଇ ପାରିବାଟା ବିଚାରକୁ ନେବା ନା ନାହିଁ ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ମେ ୨—ସେ କଥା ଆଜ କାହିଁକି ? ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦେଲେ । ସେଇମାନେ ବୁଝିବେ ।

ଚେ—ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କେସ୍ ଦେଖି ସେକଥା ଉଠାଇବା । ଦେଖନ୍ତୁ ଏଇ ହେଲା ପ୍ରଥମ ନମ୍ବର କେଣ୍ଡିଡ଼େଟ୍ । ବୟସ ୨୫ ବର୍ଷ । ପାଠ ପଢ଼ାଇବା ଶକ୍ତି କମ୍ ବୋଲି ସି· ସି· ଆର୍· କହୁଛି ।

ମେ ୧—ରିସାର୍ଚ୍ଚ ?

ଚେ—ଗୋଟାଏ ବହି । ଭେରିଇଟି ଇନ୍ ହାରମୋନି ।

ମେ ୨—କ'ଣ ସଙ୍ଗୀତ ବିଷୟରେ ?

ଚେ—ଇଂରାଜୀ କବିତା ସଙ୍କଳନ । ସ୍ଥାନୀୟ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ ଛାପିଛି ।

ମେ ୧—ନିଜ କବିତା ?

ଚେ—ସଂଗୃହ । ସେ ସମ୍ପାଦନା କରିଛନ୍ତି ।

ମେ ୨—ସେ ନିଜେ ନୋଟ ଲେଖିଛନ୍ତି ? ନା ଅନ୍ୟର ଟୀକା ଉଠାଇଛନ୍ତି ?

ଚେ—ସେକଥା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ବହିଟା କିନ୍ତୁ ଇଉନି-ଭରସିଟିରେ ପଢ଼ା ହେଉଛି ।

ମେ ୧ ଓ ମେ ୨—ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଉ । ନେକ୍ସ୍ଟ୍ କେସ୍ ।

ଚେ—ଏ କେସ୍‌ଟା ବି ସିମିତି । ବୟସ ୨୫ ବର୍ଷ । ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକ ନୁହେଁ । ଯାଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ସରକାର ଡାକି ଆଣିଥିଲେ । ଯାଙ୍କ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଖୁବ୍ ମୋଟା । ସେକ୍ସପିଅରଙ୍କ ହେମଲେଟ୍ ବହିର ସମ୍ପାଦନା କରିଛନ୍ତି । ଏ ବି ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ ଛପା । ସାରା ଭାରତବର୍ଷରେ ପଢ଼ାଯାଏ । କୌଣସି ଭାରତୀୟ ଏ କାମ କରି ନାହାନ୍ତି କୁଆଡ଼େ । ଅଭିନବ ଗବେଷଣା ।

ମେ ୧—'ମାତୃ' ଜନ୍ମିତ ନୁହେଁ ତ ? ପଢ଼ାନ୍ତି କିମିତି ?

Digitized by srujanika@gmail.com

ତେ—ଖୁବ୍ ଉଚାଙ୍ଗ ଏହାଙ୍କ ପଢ଼େଇବା ଢଙ୍ଗ । ପିଲାଏ ବୁଝନ୍ତୁ ନାହିଁ ସେ ନିଜେ ବି ବୁଝାଇଦେଇ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ କ'ଣ କାହାକୁ କହୁଛନ୍ତି । ଯାହାକୁ କହନ୍ତି ହାଇ କ୍ଲାସ ଟିଚିଂ । ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପରଟା 'ମାନେ' ବଡ଼ ହୋଇପାରେ । ମୁଁ ତ ଏକ୍ସପାର୍ଟ ନୁହେଁ ।

ମେ ୨– ସିଧା ଯାଙ୍କୁ ୨ନମ୍ବର ସ୍ଥାନ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମେ ୧ – ମୋ ମତରେ ସେ ଏକ ନମ୍ବର ସ୍ଥାନ ପାଇବା କଥା ।

ତେ—ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ଆମେ ଆଉ ଜଣକୁ ବାଛୁ ଯାଉଁ ତା'ପରେ ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱିତୀୟ ତୃତୀୟ କରିବା । ତିନି ନମ୍ବର କେସ୍‌ଟା ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆ । ଲୋକଟା ମୋ ମତରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପାଗଳ । ଭଲ ପଢ଼ାଏ ବୁଝାଇଦେଇ । ହେଲେ ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ଉପରେ ମତ ଦେବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ମୁସ୍କିଲ । ତା'ର ବହି ବା ଛପା କାଗଜପତ୍ର କିଛି ନାହିଁ । ସବୁର ଏଟେଷ୍ଟେଡ କପି ଦେଇଛି । ଲେଖିଛି, ପୂର୍ବର ସବୁ କାଗଜ ଡି·ପି·ଆଇ· ଅଫିସ୍ ହଜାଇ ଦେଇଛି । ସେ ତା'ର ଅରିଜିନାଲ ଲେଖାରୁ ଉତାରି ଏଟେଷ୍ଟେଡ୍ କପି ଦେଇଛି ଶମେ କି ଦୁଇରିମ୍ କାଗଜରେ । ଗୋଟାଏ ମାଇଲେ ଲମ୍ବ ପ୍ରୋଫର୍ମା ବି ଦେଇଛି । ପେପର ଦେଖିବେ ନା ପ୍ରୋଫର୍ମା ଦେଖିବେ ?

ମେ ୧—ପ୍ରୋଫର୍ମା ଦେଖିଲେ ହବ ।

ମେ ୨—କିଏ ଏତେ ହେଙ୍ଗାମକୁ ଯାଉଛି ।

ତେ—ସିରିଏଲ ନମ୍ବରରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଶହେ ତେରଟା ପେପର । ନା ଦେଇଛି, କେଉଁଠି ଛପା, କେତେ ତାରିଖ ଛପା, ସବୁ ଦେଇଛି ।

ମେ ୧—ପଢ଼ନ୍ତୁ, ଦୁଇ ଚାରିଟା । ନାଆଁରୁ ଜାଣିହବ ସହଜରେ 'ପେପର'ର କ୍ୱାଲିଟି ।

ତେ—ଏଇଟା ହେଲା ଗୋଟିଏ ଆଳୁ gotie Alu, ଛପା ହେଇଛି ଯେଉଁ କାଗଜରେ ତା' ନାଆଁ ଝଙ୍କାର Jhankara.

Digitized by srujanika@gmail.com

ମେ ୧—ଏଇଟା କ'ଣ ଇଟାଲିୟନ୍ ଭାଷା ? ଗୋଟିଏ ଆଲୁ ?

ମେ ୨—ମୁଁ ଭାବୁଛି ପାରସିଆନ୍ କାରଣ ଝଙ୍କର ପଞ୍ଜିକାଟି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଆଙ୍କାବାରୁ ବାହାରେ ।

ଚେ—ତା'ପର ପେପର ହେଲା ଅଶ୍ୱଠାମା ହତାଃ (Aswathama Hatah, ଛପା ହୋଇଛି ଉତ୍କଳା ସାହାତଆରେ ।

ମେ ୧—ଏଇଟା ଜାର୍ମେନୀ ଭାଷାରେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ମେ ୨—ନାହିଁ, ନାହିଁ, ସ୍କାଣ୍ଡିନେଭିଆନ୍ ହବ, ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ାକର ଉଚ୍ଚାରଣରୁ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ?

ଚେ—ତୃତୀୟଟା ହେଲା କନ ଚିଆଁ (Kani chian) ଛପା ହୋଇଛି ସମବେସାରେ ।

ମେ ୧—ଲୋକଟା ପଣ୍ଡିତ । କେତେ ଭାଷା ନଜାଣେ ? ଏଇଟି ନିଶ୍ଚିତ ଗ୍ଲଇକନସ୍ ଲେଖା ।

ମେ ୨—ମୁଁ କହୁଛି ଜାପାନୀ । ସମବେସା ଓକାଶାର ପତ୍ରିକା ।

ଚେ—ପ୍ରଭବ ଓ ପାଗଳାମି ଏକ । କୁହନ୍ତୁ ଏ କେସ୍‌ଟାକୁ କ'ଣ କରିବା ?

ମେ ୧— } କହୁଛନ୍ତି ପୁଣି କ'ଣ କରିବେ ? ପ୍ରଥମ କରନ୍ତୁ । ଫାଷ୍ଟ୍
ମେ ୨— } କରନ୍ତୁ ।

ଚେ—ଆଉ ଦେଖିବା ? ନା ଏଇ ତିନିଟା ଫାଇନାଲ୍ ? 'ପେପର' ମଗାଇବ ?

ମେ ୧— } ନୋ, ନୋ ମୋର (No more); ପାନ ସରିଗଲା । ଯିବା ।
ମେ ୨— } ଉଠନ୍ତୁ ।

ସେକ୍ରେଟେରୀ—ସାର୍, Excuse me, on a point of Correction ତିନ ନମ୍ବର କେଣ୍ଡିଡେଟ୍‌ର ତିନିଟା ରିସାର୍ଚ୍ଚ ପେପର ନାଆଁ ମୁଁ ଏଟେଷ୍ଟେଡ୍ କପି ଦେଖି ଜାଣିଲି—ଗୋଟିଏ ଆଲୁ, ଅଶ୍ୱତ୍ଥାମା ହତଃ, କାଣୀ ଚିଆଁ ବୋଲି । ସେଗୁଡ଼ାକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଛପା ହୋଇଥିଲା ଓଡ଼ିଆ ପତ୍ରିକା ଝଙ୍କାର, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ଓ ସମାବେଶରେ ।

୮ —ଗ୍ରେଡ୍ ଡିସିସନ ଫାଇନେଲ । ସେଇ ଫାଷ୍ଟ, ଦୁଇ ନମ୍ବର ସେକେଣ୍ଡ, ଏକ ନମ୍ବର ଥାର୍ଡ ।

(୩)

"ବେ, ଶୁଣିଲୁନ, ଖୁବ୍ ଦୁଃଖର କଥା । ତିନବର୍ଷ ଆଗେ, ଆମେ ପି.ଜି. ପଢ଼ୁଥିଲାବେଳେ, ଯେଉଁ ଭିତର ଥିଲା ସେ ଏବେ ମରିଗଲା ।"

"ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା । ମରିଗଲା ନହେଲେ ହାଣରେ ଯାଇଥାନ୍ତା । ଏଚ୍ ଦାଣ୍ଡିଟାରେ ସେଦିନ ଗୋଟାକୁ ଛେଳ କାଟିଲା ପରି କମିତି ଜବେ କରିଦେଲେ ଦେଖିଛୁ ତ ।"

"ନା ବେ, ବୁଢ଼ାଟା ଭଲ ଥିଲା । ଭାରି ଜମଉଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗଳା ହିନ୍ଦୀ ସଂସ୍କୃତ ସବୁ ଭାଷା ମିଶାଇ ସେକ୍ସପିଅର ପଢ଼ାଉଥିଲା । ହସେଇ ହସେଇ ଛାଡ଼ୁଥିଲା ।"

"ତୋ ପରି ଖୋସାମତିଆ କେତେଟା କଲେଜରେ ଥିଲେ ଭଲ ଖରାପ, ଖରାପ ଭଲ ବୋଲି କହୁ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ କାଳ ଅଲଗା ଥିଲା । ମେଣ୍ଢା ମୁଣିବା ସହଜ ଥିଲା । ଏବେ ଦେଖୁନୁ ଗୋଟାଏ ଦୁଇଟା ବୁଢ଼ା କମିତି ଗୁଳର ଛାଡ଼ ଛାଡ଼ ଉପରକୁ ଆସିଗଲେଣି ।"

"ଯାବେ ଶଳା କଥା କହୁଛୁ । ବେ ଆଜ୍ଞର ଶୁଣିଲୁଣି ନା, ସେଇ ଯେ ଦୁଇ ତିନିଟା ନାଆଁରେ ବୁଢ଼ା ପାଖରେ କ୍ଲାସପାକ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିଲୁ—କେ ସେଇ ସେ, ଯାହା କଥା କେହି ଶୁଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ଆଜ ଯେଉଁଟା ପାନ ଖାଇ ଖାଇ କଥା ବି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ଫୁରୁସତ ପାଏ ନାହିଁ ।—ମନେ ପଡ଼ିଲା—ସେ ଦୁଇଟାଯାକ ରିଡ଼ର ହୋଇ ଆମ କଲେଜକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ।"

Digitized by srujanika@gmail.com

"ଆସନ୍ତୁ । ୱେଲକମ୍ କରିବା । ଆମର ପିଏ ଆସୁ ଭଲ । ଦେଖୁନୁ ଛଅ ଅଠଟା ତ ଆସିଗଲେଣି । ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ନେଇ କେତେଦିନ ଚଳିବୁ । ଟୋକାଗୁଡ଼ାକ କମିତି ଫିନ୍ ଫିନ୍, ଚେହେରା ଗୁଲ ଭଙ୍ଗୀ— ଦରମଲ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀଆ ଘଣ୍ଟା ଚେଲା ପାରିବେ ?"

"ଆରେ ! ପାଠ ପଢ଼େଇବା ଦରକାର ତ । ନା ଖାଲି ମଜୁରା ଫେରଫାର ।" "ପାଠର କି ଦରକାର ବେ । ପାସ୍ କଲେ ବି ଲୋକେ ସବୁଆଡ଼େ ଫେର ପରୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ଇଣ୍ଟରନେଲ ଏସେସମେଣ୍ଟ ମାର୍କ ଆମକୁ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ପଢ଼ାଉ ନ ପଢ଼ାଉ । ସଦ୍ଭାବସ୍ଥାନ ମାତ୍ର ।"

"ତିନିବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ତ ଶିକ୍ଷକ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁ ନଥିଲେ ! ଏବେ ତ ଚାରିଆଡ଼େ ଗଦା । ଆମେ ଜାଣିବା କିମିତି କିଏ କିଏ ଶିକ୍ଷକ, କିଏ ପ୍ରଫେସର, କିଏ ଲେକ୍ଚରର । ଷ୍ଟାମ୍ପ ବା ବେଜ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଦବା ଦରକାର । ଆମର ଆଇଡେଣ୍ଟିଟି କାର୍ଡ ପରି ସରକାର ତାକୁ ଦୁଦା ଦଉ ।"

"ଏଥର ସମ୍ମିଳନୀରେ ଆମେ ସେଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ନେବୁ । ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ସେଇ ଦାବୀ ଆମର । ଟ୍ରେନରେ ତିନି କ୍ଲାସରୁ ଦୁଇ କ୍ଲାସ ଯିମିତି ହେବାକୁ ଯାଉଛି, ସିମିତି କଲେଜରେ ବି ହେଉ । ପ୍ରିନ୍ସିପାଲ ଆଉ ଅଧ୍ୟାପକ । ପ୍ରଫେସର, ଶିକ୍ଷକ ଲେକ୍ଚରର ସବୁର ଓଡ଼ିଆ ତ ଏକ, ଅଧ୍ୟାପକ ।"

"ଶଳା, ବଢ଼ିଆ କଥାଟେ କହିଲୁ । ଶ୍ରେଣୀହୀନ ସମାଜ । ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ପିଲାଏ କାହିଁକି ଜାଣିବେ କିଏ ମହିଆଁ କିଏ ସାନ । ସମସ୍ତେ ତ ପଢ଼ାନ୍ତି ଏକାରକମର, ଆଜିର ଲେକ୍ଚରର କାଲି ଶିକ୍ଷକ ହେଲେ କଣ ବେଶୀ ଭଲ ପଢ଼ାଏ ?"

"ଶଳା, ସବୁ ଭଣ୍ଡ କାରଖାନା । ପଇସା ନବାର ଫିକର । ବେ ପଇସା ନଅନ୍ତୁ । ଦୁଇ ତିନି ଥାକରେ କାହିଁକି ? ପଇସା କଥା ସରକାର ଚାକରିଆଙ୍କ ଭିତରେ । ଆମେ କାହିଁକି ଏତେ ଗୂଢ଼ କଥା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜାଣିବୁ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ଗୃହକଷ୍ଟ ଏତେ ଟଙ୍କା, ଦଶବର୍ଷ ଏତେ, ତା' ଉପରକୁ ଏତେ ।"

"ଏ ଭାଇ !! ଫାଷ୍ଟ ଇଅର ପିଲ ! ଶୁଣିପାଅ ତ । ତୁମ କ୍ଲାସରେ ଆଜ ରିଡ଼ର କମିତ ପଢ଼େଇଲେ ? ଲେକ୍‌ଚରର ଭଲ ନା ରିଡ଼ର ଭଲ ?"

"ସବୁ ସମାନ । ଏଇଟା ତ ବହିଟାଏ ମୁହଁଆଗରେ ରଖି କହିଯାଉଛୁ । ପିଲ ତ ପଛ ବେଞ୍ଚରେ ଲମ୍ଫ ଡମ୍ଫ । ଆମର କଣ ଆହୁରି ଏମିତ ରିଡ଼ର ଆସିବେ ? 'ବି' ସେକ୍‌ସନର ରିଡ଼ର କୁଆଡ଼େ ଭଲ ପଢ଼ାଉଛୁ । ଲେକ୍‌ଚରର ଥିଲବେଳେ ବି ଭଲ ପଢ଼ାଉଥିଲେ ।"

"ହଁ ବେ, ଏତେ ଭଲ ଖରାପ ବଛୁବଛୁ କର ନାହିଁ ।"

"କଣ ସେମାନେ ରିଡ଼ର ହେଲେ ବୋଲ ଭଲ ପଢ଼ାଇବେ ନାହିଁ ?"

"କୋଡ଼ିଏ ପରସେଣ୍ଟ"

"ମାନେ ?"

"ଯେତେ ଲେକ୍‌ଚରର ତାର କୋଡ଼ିଏ ପରସେଣ୍ଟ ରିଡ଼ର"

"ପଢ଼ାପଢ଼ି ?"

"କୋଡ଼ିଏ ପରସେଣ୍ଟରୁ ବେଶୀ ନୁହେଁ ।"

"ବାକି ପରସେଣ୍ଟ ?"

"ତୁମେ କେତେ ପରସେଣ୍ଟ ଚାହଁ କ ?"

"ଧର ଆମେ ଦଶ ପରସେଣ୍ଟ ।"

"କୋଡ଼ିଏ ପରସେଣ୍ଟ ଦଶ ପରସେଣ୍ଟକୁ ଅକ୍ଳେଶରେ ପଢ଼ାଇ ପାରିବ । ଯାଅ, ଯାଅ, ସିଧା ଘରକୁ ଯାଅ, ହୋ, ହୋ, ହୋ, ହୋ ।"

●

Digitized by srujanika@gmail.com